

Biri berxwedana Kobanê!

PARTIZAN

Sayı: Kasım 2014/85

Siyasi Dergi

Faşizme, emperyalizme, feodalizme ve her türden gericiğe karşı

PARTIZAN

Sayı: Kasım 2014/85 Siyasi Dergi Fiyatı: 7.50 TL ISSN: 1303-0078

Estirilen reformizm rüzgarı ve
ona karşı inat ve ısrarla devrim!

Devrim ve Reformizm!

DOSYA DIŞI

Ezilenlerin tarihine düşülen bir not:

ROJAVA

PARTİZAN

Estirilen reformizm rüzgarı ve ona karşı
inat ve ısrarla devrim!

Devrimcilik ve Reformizm

DOSYA DIŞI

Ezilenlerin tarihine düşülen bir not: **ROJAVA**

BÜROLAR

Kartal:

İstasyon Cd. Dörtler Ap. No: 4/2

Tel: (0216) 306 16 02

Ankara:

Sağlık Mh. Sağlık I Sk. Torun Ap. 19/9

Sıhhiye/Çankaya Tel: (0312) 433 10 23

İzmir:

1362 Sk. No: 18 Altan İşh. Kat: 5/509

Çankaya/Konak Tel: (0232) 445 16 15

Erzincan:

Ordu Cd. Ordu İşhanı Kat: 3

Tel: (0446) 555 11 44

Bursa:

Selçuk Hatun Mh. Ünlü Cd. Sönmez

İşsarayı Kat: 2 No: 185 Heykel

Tel: (0224) 224 09 98

Mersin:

Çankaya Mh. 4716 Sk. Güneş Çarşısı

No: 30 Kat: 2 Akdeniz

Tel: (0324) 232 10 60

Dersim:

Moğultay Mh. Sanat Sk.

Arıkanlar İşhanı Kat: 3 No: 203

Avrupa Büro:

Weseler Str 93 47169 Duisburg /

Almanya Tel: 0049 203 40 85 01

Fax: 0049 203 40 69 16

İçindekiler

Devrimin karşısında bir akım:
Reformizm 5

Estirilen reformizm rüzgarı ve ona
karşı inat ve ısrarla devrim!
Devrimcilik ve Reformizm 15

Örgüt, örgütlenme ve
reformizm ilişkisi 51

Hani “hiçbir şey eskisi gibi
olmayacak”tı? 65

Reformizme karşı kitle hareketleri
ve siyasetimiz 97

Kadın özgürlük mücadelesinde
feminizm ve
devrimci kadın çalışması 113

Aşırılığın kıyılarında küçük-burjuva
ideolojik bir akım:
ANARŞİZM 131

Reformizmin özgün bir biçimi:
Silahlı reformizm 143

AKP’yi doğuran koşullar ve AKP
reformları 167

Ezilenlerin tarihine düşülen bir not:
ROJAVA 187

Yaygın
sürelî

Umut Yayımıcılık ve Basım Sn. Ltd. Şti.

Yönetim yeri: Gureba Hüseyin Ağa Mh.

İmam Murat Sk. No: 8/1 Aksaray-Fatih/İstanbul Tel: (0212) 521 34 30

Faks: (0212) 621 61 33 Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Çilem İLASLAN

Baskı: Yön Matbaacılık Davutpaşa Cd. Güven San. Sit. B Blok, No: 366
Topkapı/İstanbul Tel: (0212) 544 66 34 e-posta: umutyayimcilik@ttmail.com

“Devrimcilik ile reformculuk, değişik tarihsel kesitlerde çokça tartışma konusu olmuştur. Bu iki kavram üzerinde yürütölen tartışmalar, dönemsel özgün sorunlardan kaynaklı olmalarının yanında, tartışma noktaları esasta aynı kalmıştır. Devrimciliği ve reformizmi oluşturan temel parametreler nedir? Devrim ile reform arasındaki ilişki nasıl kurulmalıdır? Tartışmalar esasta bu sorular etrafında olmuştur.”

Bugün ise, bu sorular temel kalmakla birlikte devrim ve reform ilişkisini, devrimcilik ve reformizm arasındaki bazı dönemlerde iyice silikleşen çizgiyi tartışmaya açmak istiyoruz Partizan’ın bu sayısıyla. Kuşkusuz, bu tartışmaları akademik, teorik bir düzlemde öte, önmüzdeki sürece ışık tutacak, reformizme karşı mücadelede rehber olacak şekilde gündemimize alıyoruz. Nitekim, özellikle Gezi İsyanı süreci içinde, kimi zaman devrimcileri de aşan, halkın devrimci duruşunun reformize edilmesi, düzen sınırları içinde kalması için egermenlerin her renginin hummalı bir ideolojik saldırı içinde olduğu görölüyor. Son aylarda Rojava, ardından Kobanê direnişii ve Kobanê Serhıldanının bu kitleleri düzene yedeklemek, Gezi İsyanının Kürt özgürlük mücadelesiyle buluşmasının önüne geçmek için bu çabalarda artış olduğu yadsınamaz. Son tahlilde, bu çabaların belli bir başarıya ulaştığını da görmek ve bu noktada gelişen şovenizme karşı devrimcilerin güçlü bir set oluşturamamasını da sorgulamak gerekir.

Devrim ve Reformizm dosyasının dışında bu sayımızda, Rojava’ya giden Partizan çalışanlarının izlenim ve röportajlarına da yer verdik. Rojava’da yaşananları yakından görmek ve daha doğru değerlendirmeler yapabilmek bir veri oluşturabileceğini düşünuyoruz.

Bir sonraki sayımıza kadar, Kobanê’de başta kadınlar olmak üzere direnenlerin, sokak sokak topraklarını savunanların direnciyle görüşmek üzere...

Devrimin karşısında bir akım: Reformizm

►► Reformizm, kaçınılmaz bir biçimde Marksizm'e de musallat olmuş, onun devrimci özünü; sürekli devrimci fikir üreten dinamiklerini, temel kavramlarını, yaklaşımını bozmaya çalışmıştır. Onun bu niteliksel özelliği oportünizm gibi Marksizm'in de revize edilmesine yol açmış; Marksizm, gelişimi boyunca bu revize edilmeye karşı da mücadele etme görevini yerine getirmek zorunda kalmıştır. ◀◀

Reformizm ve devrimci yoldan ilerleme, sınıflar mücadelesinin başlangıçtan bugüne kadar içinde taşıdığı çatışmalı iki çizgiyi sembolize eder. Hemen her devrimsel süreçte reformistler ve devrimciler olmuştur. Toplumsal hareket, devrimle nitel dönüşümler yaşamamış olsa da her seferinde reformizm devrime ayak diremek üzere peydah olmuş ve devrimci hareketin zaferiyle sonuçlanan süreçlerin sonunda ise **bir süre için** silinmiştir. Reformizm sınıf mücadelesi tarihi boyunca tüm devrimci akımlara musallat olan ayak bağı olarak nitelenebilir; öyle ki devrimci akımlar bu ayak bağı ile baş edebildikleri sürece başarılı olabilmişlerdir.

Reformizm, kaçınılmaz bir biçimde Marksizm'e de musallat olmuş, onun devrimci özünü; sürekli devrimci fikir üreten dinamiklerini, temel kavramlarını, yaklaşımını bozmaya çalışmıştır. Onun bu niteliksel özelliği oportünizm gibi Marksizm'in de revize edilmesine yol açmış; Marksizm, gelişimi boyunca bu revize edilmeye karşı da mücadele etme görevini yerine getirmek zorunda kalmıştır. Elbette tüm bu mücadele, gelişimin bu biçimi kaçınılmazdır. Burada söz konusu akımlar "suçlu" gibi kavranmamalıdır, bunlar hastalıktır ve hemen her hastalık gibi bünyenin tabiatından beslenirler. Dolayısıyla reformizmi, Marksizm'i revize etme özelliğiyle kavramaya çalışmamız aslında Marksizm'i derinlemesine öğrenmemize sebep olur. Marksizm ile revizyonizmin tarihi ortaktır. Reformizm ile devrim çatışması Marksizm ile revizyonizmin temel çatışma alanı olarak bir bütündür.

Marksizm öncesi reformizm

Feodalizmin burjuvazi tarafından tarih sahnesinden silinmesi ile burjuvazi

ve proletarya arasındaki mücadele toplumsal çelişkinin odağı haline gelmiştir. Kapitalizmde “özgürlüğün” emekçi sınıfların sömürsü ve baskısına dayandığı anlaşıldığında buna karşı çeşitli tepkilerin ifadesi olarak çeşitli öğretiler de ortaya çıktı. Bunlar kapitalizmin olumsuzluklarını eleştiriyor, yıkılmasını düşünüyor, daha iyi toplum hayal ediyorlardı. *“Ne var ki ütopyik sosyalizm, gerçek çıkış yolunu gösteremedi. Ne kapitalizmdeki ücretli köleliğin özünü ne kapitalist gelişme yasalarını açıklayabildi ne de yeni bir toplum yaratma yeteneğine sahip toplumsal gücü keşfedebildi.”* (Engels, 2005:92)

Komünist Manifesto’da “sosyalist ve komünist yazın” başlığı altında ortaya çıkan bu çeşitli öğretiler ele alınmıştır. Bunlar gerici sosyalizm (feodal, küçük burjuva ve Alman sosyalizmi), tutucu sosyalizm ile eleştirel-ütopyacı sosyalizm ve komünizmdir. Bunların dışında farklı öğretiler de ortaya çıkmıştır.

1) Gerici Sosyalizm

a) Feodal Sosyalizm: Burjuvaziye karşı feodal sınıfların bir tepkisiydi. Halkı burjuvaziye karşı yanlarına çekmenin bir taktiği idi. *“Hıristiyan derişliğine sosyalist bir hava vermekten daha kolay bir şey yok. Öyle ya Hıristiyanlık, özel mülkiyete, evliliğe, devlete de karşı çıkmamış mıydı? Onların yerine yardımseverlik ve dinlenme, manastır bekâreti ve nefsinin öldürme, çadır hayatı ve kilise diye vaazlar vermemiş miydi? Hıristiyan sosyalizmi, aristokratın öfkesine papazın serptiği vaftiz suyudur yalnızca.”* (Marx-Engels, 2009:75)

Eleştirinin esas noktasında burjuva toplumunda eski düzeni tamamen ortadan kaldıracak bir sınıfın yani proletaryanın gelişmesi olduğu için gerici bir özellik taşımaktaydı.

b) Küçük-burjuva Sosyalizmi: Kapitalist üretim ilişkilerini ve bunun doğurduğu, doğuracağı çelişkileri isabetli değerlendirmekle birlikte eski üretim ilişkilerini yeniden kurmaya ya da yeni üretim ilişkilerini eski olanın içine zorla yerleştirmeye odaklandığı için gerici ve ütopyik bir özelliğe sahipti.

c) Alman Sosyalizmi: Proletaryanın çıkarları yerine hiçbir sınıfa mensup olmayan “genel insan”ın çıkarlarını savunan, burjuvaziye karşı mutlak-gerici sınıfların bir silahı olan, bağınaz küçük burjuvazinin çıkarını doğrudan temsil eden bir öğreti olarak gelişmişti.

2) Tutucu Sosyalizm: Burjuva toplum içinde kalınarak ondan doğan sıkıntıların giderilmesini savunur. *“Bu çerçevede: ekonomistler, filantrop-*

lar, insancılar, çalışan sınıfın durumunu düzeltmeciler, yardımseverler, hayvan korumacıları, ılımlılık örgütçüleri vardır. En çeşitlisinden köşe buca reformcuları..." (Marks-Engels, 2009:81) Bunlar burjuva toplumu çelişkisiz arzularlar. Yalnızca ekonomik koşullarda bir değişimin yararlı olacağını savunarak işçi sınıfının bütün devrimci hareketinin içini boşaltmaya çalışırlar. Kısaca sermaye ile ücretli emek arasındaki ilişkide esasen hiçbir şeyi değiştirmeden korumayı ve ufak tefek iyileştirmeleri hedeflerler.

3) "Esas sosyalist ve komünist sistemler, St. Simon'un, Fourier'in, Owen'in vb. sistemleri" (Marks-Engels, 2009:83) proletaryanın hem kendi gelişmemişliği hem de maddi koşulların yetersiz olduğu dönemde boy göstermiştir. Bu öğreti sınıf karşıtlığını tanır ve bunun ortadan kaldırılmasını ister "Mevcut toplumun bütün temellerine saldırr" (Engels) ancak, proletaryaya siyasal bir rol biçmez, onun rolünü görmez. Tasarladıkları toplumu propaganda ve örnekler yoluyla barışçıl şekilde gerçekleştirmeyi hedeflerler. Bu nedenle devrimci tüm siyasal eylemleri, hareketi olumsuzlarlar. Bu öğretinin savunucularından biri olan Owen, 1833'te Londra'da İşçi Sendikaları Büyük Ulusal Birliği'nin kurulmasına öncülük etti ve birliğin başkanı oldu. Birlik, üretimin yönetimini ellerine alarak barışçıl yolla toplumun baştan aşağı dönüştürülmesini hedefliyordu. Ancak burjuva devletin-toplumun şiddetli tepkisi sonucu bu ütöpik plan başarısızlığa uğradı ve birlik 1834'te dağıldı. Sınıf mücadelesini törpülemeye ve sınıf karşıtlıklarını uzlaştırmaya hizmet ettiği için sınıf mücadelesi geliştiği oranda önemini kaybederek gerici bir özellik kazanmıştır.

Bir başka akım ise Kotheder sosyalistleri (kürsü sosyalistleri) idi. Bu akımın başlıca temsilcileri üniversite profesörleriydi ve kürsülerden sosyalizm adı altında burjuva reformizmini vaaz ediyorlardı. Devletin sınıflar üstü bir kurum olduğunu, dolayısıyla düşman sınıfları uzlaştırabileceğini savunuyor, işçilerin durumunu hastalık, kaza sigortaları ve fabrika sözleşmeleri ile iyileştirmeyi amaçlıyorlardı. İşçi sendikalarının siyasi mücadeleyi ve işçi sınıfı partisini gereksiz kıldığını belirtiyorlardı. Bu profesörlerden L. Brentano, İngiliz trade unionlarını kapitalizm sınırlarını aşmadan işçi sınıfının durumunda iyileştirmeleri ve sömürüden kurtulmalarını sağlamada örnek örgüt olarak gösteriyordu. Lenin bu akımı "burjuvazinin, Marksist sınıf mücadelesi teorisini 'çürütme' ve... emekçilerin burjuvazinin etkisi altına girmesini sağlamak için gündeme getirdiği girişimlerden biri..." olarak tanımlamıştı. (Lenin, 1997:219) Kürsü sosyalistleri revizyonizmin ideolojik bir öncülüydü.

Komünist hareketin ayrımı

Engels Manifesto'ya neden sosyalist değil de komünist dediklerini açıklarken o dönemi şöyle ifade eder: " ... 1847'de sosyalist denince iki tür kişi anlaşılıyordu. Bir yanda, daha o zaman giderek tükenmekte olan tarikatlara daralmış çeşitli ütöpik sistemlerin, özellikle de İngiltere'de Owen'cılığın, Fransa'da Fourier'ciliğın peşinde olanlar. Öbür yandaysa, sermayeye ve kâra hiç dokunmaksızın toplumsal bozuklukları her derde deva çeşitli merhemlerle her çeşit yamalık yöntemleriyle gidereceğini sanan sosyal lafazanlar. Her iki yandakiler de işçi sınıfının dışında duran ve daha çok 'kültürlü' sınıfların desteğini arayanlar. Buna karşılık, işçilerin salt siyasal değişimlerin yetersizliğinden emin olan ve toplumun temelde yeniden biçimlenmesini gerekli gören öteki kesimi, o zamanlar kendilerine komünist diyorlardı. Biraz ham işlenmiş, salt içgüdüsel, bazen biraz kaba komünizmde bu. 1847'de sosyalizm bir burjuva hareketi, komünizmse işçi hareketiydi... Ve biz daha o zaman 'işçilerin kurutulduğu işçi sınıfının kendi işi olmalı' görüşünü taşıdığımız için, bu iki deyimden hangisini seçeceğimiz konusunda bir an bile tereddüt etmedik." (Marks-Engels, 2009:39-40)

Dönemin özgün karakterini Engels böyle anlatıyor. Kapitalizm yeterince gelişmiş değildi. Maddi koşulların ve proletaryanın gelişme düzeyi "burjuva sosyalist" görüşlerin doğmasına-gelişmesine zemin sunuyordu. Proletaryanın kendiliğinden sınıf olmaktan çıkıp kendisi için sınıf haline geldiği Komünist Manifesto ile ilan edilmişti. Sanayinin gelişmesi, işçi sınıfının gelişen mücadelesi ve örgütlenmesi, Avrupa'da mayalanmakta olan devrimler, Paris Komünü, işçi sınıfının bilimi-ideolojisi olarak Marksizm'in inşa edilmesi ütöpik ve burjuva sosyalist görüşlerin etkisini kırılmasını sağladı. Marksizm ile Marksizm dışı akımlar arasındaki ayrım, mücadele daha belirgin, daha keskin bir nitelik kazanmaya başlamıştı. Marksizm'in temel ilkeleriyle hedefleri, strateji ve taktikleri belirlenmişti. Bu ilkeler burjuva görüş ve akımlara karşı mücadele içinde geliştirilmiş, Marksizm böyle güçlenmiştir. "... (1840'lardan sonra) Marksizm temel olarak kendine düşman olan teorilerle savaşmakla uğraştı. Kırkların başlarında Marks ve Engels, dünya görüşleri felsefi idealizm olan radikal genç hegelciler ile hesaplaştı. Kırkların sonlarında savaşım, prudonculuğa karşı, iktisadi öğretinin alanında başladı. Elliler, fırtınalı 1848 yılında ortaya çıkan partiler ve öğretilerin eleştirisiyle bu savaşımın tamamlandığına tanık oldu. Altmışlarda savaşım, ... Bakuninciliğın Enternasyondan çıkarılmasına..." yönelmişti. (Lenin, 1990:243)

70'lerin başında ve sonunda proletarya üzerinde etkisi olmayan farklı görüşler de ortaya çıkmıştı. Marksizm'in bütün öteki ideolojilere karşı mücadeleye kazandığı zafer sayesinde burjuva görüşlerin etkisi kırılmıştı. Gene de sosyalist hareket içinde devrimci ve reformist, proleter ve küçük burjuva çizgi arasındaki mücadele henüz ulusal sınırlarda kalmaktaydı.

Reformizm: İhanet yolu

Almanya'da Lasalcılar Bismarck'ın "Büyük Güç" politikasını desteklemişlerdi. Engels bunu "*nesnel olarak bir alçaklık ve Prusyalılar lehine tüm işçi sınıfı hareketine ihanet*" olarak değerlendirmişti. Marks ve Engels bu akımı bütün yönleriyle eleştirerek işçi sınıfı içinde oportünist bir eğilim olarak tanımlamışlardı. Ayzehaçılar ise Marks ve Engels'in görüş ve eleştirileri doğrultusunda hareket ederek Lasalcılardan daha tutarlı ve devrimci bir yol izlemişlerdi. Almanya'nın birleştirilmesi sorunu ile ilgili olarak Lasalcıların tersine "*demokratik ve proleter bir yolu ve Prusyaçılığa, Bismarckçılığa, milliyetçiliğe ve her türlü ödüne karşı savaşımı*" desteklediler. **(Lenin, 1990:536)**

Daha sonra (1875) bu iki parti Gotha Kongresi'nde (Alman Sosyalist İşçi Partisinde) birleştiler. Bu kongrede kabul edilen program "niteliği" yönünden seçmeci ve oportünist"ti (Lenin). Ayzehaçılar belli başlı konularda Lasalcılara ödün vermişlerdi. Marks ve Engels programın eski Ayzehaç programına göre daha geri olduğunu, Marks ilkelerin formülasyonu konusunda verilen tavizleri eleştirerek ilkelerle ilgili taviz verilmemesini, teorik "tavizler" verilmemesini belirtmişlerdi.

Fransa'da Guesdçiler proletaryanın bağımsız devrimci bir politika izlemesini savunan sol Marksist bir akımdı. Possibilistler (olanakçılar) ise proletaryayı devrimci savaşımından saptırmaya çalışan küçük burjuva reformcu bir akımdı. Proletaryanın devrimci amaçlarını geri plana iten, devrimci bir program ve taktiğe ihtiyacı olmadığını, kendisini gerçekleştirilmesi olanaklı şeylerle sınırlayan bir akımdı. Bu iki akım 1905'te sosyalist partide birleşti. 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında sosyal şoven bir tutum takınarak proletaryaya ihanet ettiler.

İngiltere'de fabiyanlar (reformcu fabiyan derneği üyeleri) proletaryanın sınıf savaşımına ve sosyalist devrime gerek olmadığını, kapitalizmden sosyalizme geçişin reformlar yoluyla gerçekleşeceğini savunuyorlardı. Lenin bunları "aşırı bir oportünist eğilim" olarak tanımladı. Sosyal-demokratlar ise Marksizm'i savunan ve sosyalist hareketin sol kanadını oluşturu-

ran devrimci sosyal demokratlarla birlikte reformistler ve anarşistlerin de içinde yer aldığı bir akımdı. Engels bunları dogmacı-sekter tutumları işçi hareketi ile ilişki kurmamaları nedeniyle eleştirmişti.

Marksizm'de revizyonizm

Bu akımlarla mücadele ulusal sınırlar içinde kalmasına rağmen Marksizm ile revizyonizm arasında uluslararası bir mücadelenin ön koşullarını oluşturuyordu. Lenin bu farklı akımların tek bir aile oluşturduğunu, birbirlerini överek birbirlerinden öğrendiğini ve Marksizm'e karşı ortak bir mücadele için birleştiğini belirtir ve "... *Sosyalist oportünizmle giriştiği bu ilk gerçekten uluslararası çatışmada belki de uluslararası devrimci sosyal demokrasi, uzun zamandan beri Avrupa'da egemen olan politik gericiliğin sonunu hazırlamak için yeterli güce ulaşacaktır*" (Lenin, 1997:11) der. Bu dönemde revizyonizm daha belirgin bir hale gelmiş, özellikle Bernstein'ın Marksizm'in en temel ilkelerini revize edip (reddederek) Marksizm'den kopmasıyla bu mücadele keskinleşmiştir.

Fransa'da sosyalist Millerand 1889 yılında gerici hükümete bakan olarak katılmayı kabul etmişti. Bu uluslararası işçi hareketinde şiddetli tartışmalara yol açtı. Oportünistler bunu olumluyor, göklere çıkarıyor ve Millerand'ın hükümete katılımını Paris Komünü'nü işçilerin kanıyla boğan General Gallifet'in (kendisi de Millerand'la beraber hükümette yer alıyordu) "... *faaliyeti için güvence*" olarak ifade ediyorlardı. (Lenin, 1997:220) Marksistler ise buna şiddetli eleştirilerde bulunarak mücadele başlatmışlardı. Bernstein, Millerand'ı hararetli bir şekilde savunuyor, övüyordu. Çünkü bu onun savunduğu görüşlerin pratik bir örneğiydi. Lenin bunu "*pratik Bernsteincilik*" olarak tanımlamış, sosyalizmin bu şekilde aşağılanmasının ve işçi sınıfının bilincinin böylesine bozulmasının karşılığının "... *zavallı reformlar için görkemli projeler, öylesine zavallı ki burjuva hükümetler altında daha fazlası elde edildi*" diyerek bu akımın karakterine işaret etmişti.

Aynı dönemde Rusya'da ise Legal Marksistler Marksizm'in sadece kapitalist gelişmeyi açıklayan yasalarını kabul ettiler. Onun devrimci özünü, kapitalizmde çelişkilerin gelişmesini, proletaryanın ortaya çıkışını ve iktidar mücadelesini reddettiler. Onlar sadece burjuvazinin tarihsel rolü ile ilgileniyorlardı. Böylece revizyonist, nihayetinde de burjuva liberali olup çıktılar.

Bütün bu akımlar Marksizm'in temel ilkelerine aykırı görüşleri savunuyor, onun özünü bozuyorlardı. Ama Marksizm'in revizyonu işini asıl olarak

Bernstein yerine getirdi, teorik önderliğini yaptı. Bernstein, Marksizm'in revizyonu adı altında Marksizm'in temel ilkelerini reddederek Marksizm karşıtı bir pozisyon almıştı. Kapitalizmin çelişkilerinin proletarya-burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin sönmesini, proletarya ile burjuvazi arasında iş birliğini, proletarya diktatörlüğü yerine sınıfların işbirliği temelinde kapitalizmin barışçıl bir biçimde dönüşümüne sosyalizme evrilmesini, bu yüzden de işçi sınıfı partisinin sınıflar arası bir reformlar partisi, burjuva liberal bir parti olmasını, siyasal özgürlük, demokrasi ve genel oy hakkının sınıf savaşımının temelini ortadan kaldırdığını, seçimlerde "çoğunluğun iradesi"nin üstün gelmesinin devleti sınıf egemenliğinin organı olmaktan çıkaracağını savunuyordu. "*Hareket her şeydir, nihai amaç hiçbir şey*" (Bernstein) sözü revizyonizmin özünü, ruhunu yansıtır.

Marksizm'in böylesine içinin boşaltılmasına Alman Sosyal-Demokrasisi, Kautsky ve 2. Enternasyonal'in önde gelenleri ciddi bir mücadelede bulunmadığı gibi Bernsteinciliğe taviz veren, önünü açan yaklaşımlar sergilemişlerdir. Kautsky daha sonra Marksizm'in en önemli sorunu olan proletarya diktatörlüğü konusunda savunduğu görüşlerle Bernstein'la uzlaşmış, onu "derinleştirmiş!", Marksizm'in ilkelerinin iğdiş edilmesine kan taşımıştır. Kautsky "Proletarya Diktatörlüğü" adlı broşürüyle proletarya diktatörlüğüne, proleter devrime karşı çıkmış, bu en önemli meselede karşı-devrimci rolü oynamıştır. Marks'ın proletarya diktatörlüğü hakkındaki temel fikirlerini çarpıtarak için boşaltmış, proletaryanın burjuvaziye karşı iktidarı şiddetle yıkma ve kurma zorunluluğunu reddetmiştir. "Saf bir demokrasi", "herkes için demokrasi" savunularıyla sorunun sınıfsal özelliğini inkâr etmekle burjuva demokrasisi ve burjuva devletini savunmaya varmıştır. Demokrasi-Devlet-Devrim olgusunun sınıfsal karakterini bir kenara bırakıp proletaryanın sınıf düşmanlarına karşı şiddete dayalı mücadelesinin yanlış olduğunu ispatlamaya çalışmıştır. Lenin, Bernstein ve Kautsky'nin bu karşı-devrimci revizyonist teorilerine karşı kararlı bir mücadele yürütmüş, onların bu görüşleriyle nasıl burjuvaziye hizmet ettiğini vs. ortaya koymuştur. "... *apaçık safsatalarla Marksizm'in devrimci yaşayan ruhu gasp ediliyor, devrimci mücadele araçları, bu mücadele yöntemlerinin propagandası ve hazırlanması, kitlelerin tam da bu yönde eğitimi dışında Marksizm'de ne varsa kabul ediliyor...*" (Lenin, 1996: 129)

Bernstein ve Kautsky'in savunduğu görüşler 2. Enternasyonal'e damgasını vurarak çizgisini belirlemiştir. Tam da bu nedenle 2. Enternasyonal partilerinin çoğu sosyal şoven, oportünist bir karaktere bürünerek 1. Em-

peryalist Paylaşım Savaşı'nda kendi burjuvazileri safında "Yurt Savunması"na, burjuvazinin çıkarlarının savunmasına katıldılar. Böylece proletaryaya karşı büyük bir ihanet sergilediler.

"... Durumdan duruma tutumunu belirlemek, kendini günlük olaylara ve küçük politikanın kesinti ve değişimlerine uyarlamak, proletaryanın birinci çıkarlarını ve tüm kapitalist sistemin, tüm kapitalist evrimin özelliklerini unutmak, bu birincil çıkarları, anın gerçek veya varsayılan avantajları uğruna feda etmek-revizyonizmin politikası budur." (Lenin, 1990:249)

Kısaca reformizm

Devrim ve reform sorunu Marksizm ve revizyonizm arasındaki bu tarihsel mücadele temelinde ele alındığında daha anlaşılır olacaktır.

Reform genel anlamıyla tümüyle değiştirmeyi hedeflemeden aksaklıkları giderme, onarma anlamına gelir. Toplumsal devrimin reformlarla, dolayısıyla barışçıl karakterli ve sınıfların uzlaşmasına dayalı olarak gerçekleşeceği bu akımın temel savunusudur. Reformizm sınıf karşıtlıklarını uzlaştırmaya çalışır, onlar arasındaki çelişkilerin her birinin kendi sınıfsal gerçeğini koruyarak-sürdürerek çözümlenebileceğine inanır. Ancak bilinir ki emek-sermaye çelişkisi bir sınıfın diğeriyle uzlaşmasıyla, birbirini dönüştürerek değil karşıtlardan proletaryanın burjuvaziyi şiddet eşittir zorla ortadan kaldırması, iktidarını yıkması ve kendi iktidarını kurması ile çözümlenecektir.

"Reformcu için reform her şeydir; devrimci çalışma ise yalnızca gelip geçicidir, sözü edilecek bir konudur, göz boyamaya yarar.

"Devrimci için ise tersine, esas olan reform değil devrimci çalışmadır; onun için reform devrimin ikincil ürününden başka bir şey değildir.

"Devrimci, reformu legal eylem ile illegal eylemi bağdaştırmaya yarayan bir dayanak ve burjuvaziye devirme amacıyla kitlelerin devrimci hazırlığını amaç edinen illegal çalışmayı pekiştirmeye yarayan bir barınak olarak kabul eder.

"Reformcu ise tam tersine reformları illegal eylemden vazgeçmek için, kitlelerin devrime hazırlanışını suya düşürmek için ve 'bağışlanan' reformların gölgesinde uykuya yatmak için kabul eder." (Stalin, Leninizm'in İlkeleri; 79)

Stalin'in ortaya koyduğu yaklaşım bize reform ile devrim arasındaki ilkesel ayrımı göstermektedir. Kuşkusuz her ideoloji gibi reformizmin de sınıfsal bir temeli, maddi dayanağı vardır. Reformizmin temeli; kapitalizmin

gelişme hızı, işçi hareketinin büyümesine, toplumsal gelişmenin çelişkiye dayalı olmasına ve burjuvazinin taktiklerindeki değişikliklere dayanır. *"Belli bir ülkede, kapitalizmin gelişmesi ne denli yüksek ise burjuvazinin yönetimi o denli katıksız olur ve siyasal özgürlük ne denli büyüğe 'en yeni' burjuva sloganlarının kullanılması o denli yoğun olmaktadır: devrime karşı reform, burjuva düzenin devrimci yolla al aşağı edilmesine karşı çalışan sınıfı bölmek ve zayıflatmak ve burjuvazinin egemenliğini sürdürmek amacıyla yıkılması kaçınılmaz olan düzenin kısmen de olsa onarılması."* (Lenin, 1990:290) Kapitalizmdeki gelişme, çelişkilerin uzlaşmaya dayalı barışçıl temelde çözüleceği düşüncesini oluşturur. Kautsky de ultra-emperyalizm teorisiyle emperyalizmin tek tekele doğru gittiğini ve barışçıl gelişmenin esas olacağını savunmuştur. Lenin'in bu teoriyi ultra-saçma teori diye eleştirdiği bilinir.

Kapitalizmdeki her gelişme aynı zamanda küçük mülk sahiplerinin büyük bir kısmının yıkımına yol açarak onları proletaryanın saflarına iter. (Kuşkusuz kapitalizm aynı zamanda küçük mülkiyetin kendini yeniden üretmesine de zemin sunar.) Böylece proletaryanın saflarına katılan küçük burjuva unsurlar, bu ideolojinin etkisinde olanlar küçük burjuva ideolojisinin proleter saflarda kendini üretmesini sağlar. Bu da işçi hareketi içinde burjuva ideolojisi reformizmin ortaya çıkmasına temel oluşturur. Buna karşı kararlı bir ideolojik bir savaşım sürdürülmediğinde burjuva ideolojisinin saflarda egemen olması ve işçi hareketini yozlaştırması kaçınılmazdır. Burjuvazi işçi sınıfı içerisinde işçi aristokrasisi denilen ayrıcalıklı bir kesimin oluş(turul)masına dayanarak da hareketi bölmeye, yozlaştırmaya çalışır.

Hem kapitalizmdeki gelişmeler hem de işçi sınıfı hareketinin büyümesi burjuvaziyi toplumsal devrim fikrine karşı görünüşte toplumsal reformları savunmaya, salık vermeye yöneltmiştir. Ayrıca sadece şiddete dayalı bir taktik politika değil liberal-reformcu bir politika da izlemeye başlayarak işçi hareketi içinde bölünmeyi, proletaryanın devrim bilincini karartmayı, harekete ihanet etmeye hazır küçük burjuva reformcu unsur ve eğilimleri güçlendirmeyi hedeflemektedir. Lenin sosyalizme karşı reformculuğu "modern", "ileri" eğitim görmüş burjuvazinin formülü olarak tanımlamıştır.

"Politik örgütlülüğün feodal sınıfa karşı kazandığı tek bir zafer yoktur ki inatçı bir direniş olmaksızın kazanılmış olsun. Tek bir kapitalist ülke yoktur ki kapitalist toplumun farklı sınıfları arasında yaşanan bir ölüm kalım savaşı olmaksızın az ya da çok özgür, demokratik bir temelde kurulmuş

olsun. Marks'ın dehası, onun herkesten önce bunun altını çizmesinde ve dünya tarihinin öğrettiği bu sonucu tutarlı bir şekilde göstermesinde yatar. Bu sonuç sınıf mücadelesi teorisi dir." (Engels, 2005;93)

Dünya devrimler tarihinin bize öğrettiği şudur ki proletarya burjuvaziye ancak şiddete dayalı bir devrimle yenebilir ve kendi iktidarını kurabilir. Burjuvazinin proletarya karşısında iktidarını barışçıl biçimde terk ettiğine dair tek bir örnek dahi yoktur. Nasıl ki burjuvazi iktidarını korumak için zor aygıtlarını örgütlemişse proletaryanın da onu yıkmak ve kendi iktidarını kurmak için zoru örgütlemesinden başka seçeneği yoktur!

Kaynakça:

- 1) Engels, (2005) Ütopya dan bilime sosyalizm: Evrensel Basım Yayın
- 2) Lenin, (1997) Ne Yapmalı; İnter Yayınları
- 3) Lenin, (1990), Marks-Engels Marksizm: Sol Yayınları
- 4) Lenin, (1996), Seçme Eserler- Cilt 7; İnter Yayınları
- 5) Marks-Engels, (2009): Komünist Parti Manifestosu; Evrensel Basım Yayın
- 6) Stalin, (T.Y) Leninizm'in İlkeleri; Sol Yayınları

Estirilen reformizm rüzgarı ve ona karşı inat ve ısrarla devrim! DEVİRİMCİLİK VE REFORMİZM!

►► Devrimci şiddet, devletin politik şiddet uygulama tekeline eylemli bir karşı koyuş, onu tanımamanın pratiğidir. Hakim sınıfların ezilenlere tanıdığı, çizdiği politika alanına eylemsel bir itirazdır. Politik hedefleri doğrultusunda ve onunla uyumlu şiddet araçlarını devreye sokmayan siyasi yapılanmalar, örtük olarak bile olsa, devletin şiddet tekeline tanınmış olmaktadır. ◀◀

"Zalim hükümetlerden elinizle, şapkanızla değil, silahla adalet isteyiniz."

(E. Zapata)

Devrimcilik ile reformculuk, değişik tarihsel kesitlerde çokça tartışma konusu olmuştur. Bu iki kavram üzerinde yürütülen tartışmalar, dönemsel özgün sorunlardan kaynaklı olmalarının yanında, tartışma noktaları esasta aynı kalmıştır. Devrimciliği ve reformizmi oluşturan temel parametreler nedir? Devrim ile reform arasındaki ilişki nasıl kurulmalıdır? Tartışmalar esasta bu sorular etrafında olmuştur.

Bu kavramların tartışıldığı tarihsel süreçlere baktığımızda, bazı özgün dönemleri dışarıda bıraktığımızda, şöyle bir genelleme çıkarabiliriz: Dünya genelinde devrimin güncellik kazanıp güçlü bir akım haline geldiği süreçler; devrimci hareketlerin önemli yenilgi aldığı süreçler; kendiliğinden gelme halk hareketlerinin geliştiği süreçlerde reformizm güncellenip yayılmaya çalışılmıştır.

Biz, ilk önce neden bir kez daha devrimciliğin önemini ve reformizm tehlikesini gündemimize aldığımızı kısaca değineceğiz. Sonrasında devrim ve reform ilişkisini anlaşılır kılmak için, devrimciliğin temel özelliklerini ele alarak bu ilişkiyi ortaya koymaya çalışacağız.

Kapitalist sistemin ideologları 21. yüzyılın ayaklanmalar yüzyılı olacağını söylüyordu. Elbette ki bir bildikleri vardı. Yanılmayacaklar, yanılmadılar! Yanılmayacağız! Emperyalist-kapitalist sistem 21. yüzyılla birlikte dönemsel krizlere kısa kısa aralıklarla girmeye başladı. Artık bu krizler eskisi gibi kısa

dönemde de atlatılmıyor. Kriz hali süreklilik kazandı. Bu krizler gelişmenin bir aşamasında siyasi krizleri de beraberinde getirmektedir. Dünyanın değişik coğrafyalarında ekonomik krizlerin ürünü olan politik krizler yaşanmaktadır. Bazı coğrafyalarda politik krizleri derinleştirmeye bizzat devrimci özneler öncülük ederken, çoğunlukla halkın kendiliğinden gelme hareketleri şekline bürünerek yaşanmaktadır. Emperyalist-kapitalist sistem, kendiliğinden gelme halk hareketlerine kendi istemi doğrultusunda yön vermeye çalışıyor, olmadı bu hareketleri yozlaştırma ve sistem içine çekme projelerini devreye sokuyor. İşte bu noktada, bir kez daha, reformist akımlar uluslararası çapta güç kazanıyor. Reformizm dünya ölçeğinde, böyle bir konjonktürde devrimcilerin ve halk hareketlerinin karşısına çıkarılıyor.

Emperyalist-kapitalizmin sömürü sistemi hiçbir kuralı tanımaz boyuta geldi. Serbest rekabetçi dönemdeki, kural tanımaz azgınca sömürü yaptığı süreçle kıyaslanması bundan dolayı iken, o döneme rahmet okutacak bir aşamaya ulaştı. Bu, aynı zamanda reformizmin toplumsal yapılarıdaki maddi zeminini zayıflatıcı bir özelliktir. Bu duruma paralel, sistem, halk hareketlerinin geliştiği, devrimci ve komünist hareketlerin güçlendiği yerlerde reformizmin önünü açıp, her türlü desteği vermeye başlamıştır. Tabii ki bu çelişkili bir durumdur. Bu, yaşamın kendi içinde olan bir çelişkidir. Bu bağlamda da bir kez daha reformizmle mücadele güncellik kazanmıştır.

Bu coğrafyada, halkın düzene hoşnutsuzluğu mayalanma evresini bitirmiş, Gezi İsyanı ile ayaklanmaya dönüşmüştür. Devrimci öznelerin görece zayıf olduğu bir süreçte halk, korku duvarlarını aşmış, kendiliğinden ayaklanmıştır. Bu, sistem açısından, bir kez daha, korkunun ve kabusun gerçeğe dönüşmesi hali olurken; devrimciler için ise umudun ve gelecek planlarının, bir kez daha, güncellik kazanıp somutluk kazanması anlamına gelmiştir. Halk korku duvarlarını yıkıp sistem dışına çıkmış, sistemin kurum ve kuruluşlarına direkt saldırıya geçmiştir. (Bu tespiti yaparken Gezi İsyanı'nın kendiliğindenliğinin içinde barındırdığı önemli olumsuzlukları konunun bağlamında dikkate almayıp bir kenara bıraktığımızı söylemeliyiz. Onlar farklı çalışmalarda değerlendirilmiştir.) İşte bu somutlukta bir kez daha reformizm, kendine görev çıktığını okuyarak harekete geçmiştir. Bu da bize reformizmi güncel olarak ele alma sorumluluğunu yüklemiştir.

Tarihi süreçlerde yaşanmış önemli eylemler, isyanlar ve ayaklanmalar; doğru yöntem ve anlayışla değerlendirilip, onlardan doğru sonuçlar çıkarılmadığında; yaşanan olayların büyük görkemine rağmen, büyük sapmalarla ve gerilemelere de yol açtığı görülmüştür. Gezi İsyanı sonrası her sınıf

ve onların ürünü olan özneler kendi durdukları yere göre sonuçlar çıkar-mıştır. Bazı devrimci yapı ve çevrelerin Gezi İsyanı'ndan yanlış sonuçlar çı-karmaları ile birlikte sapmalara da kapı aralanmıştır. Reformist çevreler de kendi sınıfsal konumlarına uygun; idealist ve hareketin niteliğini yansıtmayan değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bütün bunlar bir kez daha reformizmin piyasaya sürülmesine vesile olmuştur.

Gezi İsyanı'ndan çıkarılan yanlış derslerin ürünü olarak bilinen eski reformist düşünceler, yeni ambalajları ile bir kez daha piyasaya sürülmüştür. Legalizmin yeniden keşfedilmesi, silahlı mücadelenin kitlelerden kopardığı masalı, devrimci sokak çatışmalarının devlet güçlerini kitlenin üzerine çektiği masalı, işçicilik, kitlelerin önemi vurgusunun altında kitle kuyrukçuluğunun kutsanması, ultra-emperyalizm teorileri, teknolojik gelişme dolayısıyla silahlı kitle gösterilerinin başarı şansının kalmadığı masalı, proleterya diktatörlüğünün Kautskyci tarzda reddi, devrimci örgütlenmelerin reddi, demokratik merkezîyetçilik esasına göre örgütlenmiş, disiplinli illegal örgütlenmelerin anarşizanca reddedilmesi vb. yeni ambalajlarda piyasaya sürülen eski düşünceler olarak tekrar devrimcilerin ve komünistlerin karşısına çıkmıştır. **Bütün bu düşüncelerin ortak noktası reformist öze sahip olmalarıdır.**

Reformizm, kitle hareketlerinden yanlış sonuçlar çıkarılarak canlandırıldığı gibi, devrimci mücadelenin geliştirilemediği momentlerde de canlandırılabilir. Tarihin çöplüğüne atılmış bir dizi anlayış tekrar yeni diye ortalığa sürülebilir. Toplumda yaşanan değişimler siyasi yapıları dev bir arayış içine sokmakta, TDH açısından ise kiteselleşememe ve önderlik sorunu hala yakıcılığını korumaktadır. Bunların da basıncı ile çokça “yeni buluşlar”ın keşfedildiğini görmekteyiz.

Bu durumlarda, “yenilenme zorunluluğunun kavranması” demagojisi altında bir dizi devrimci değere saldırmak maharet sayılıyor. Sözde değişim sloganı bayraklaştırılıyor, ama bu değişim genelde, eskiye doğru bir değişim oluyor. Kimileri devrimciliğe “geleneksel sol”, “geleneksel devrimcilik” diye saldırıyor. Dolayısı ile reformizmle mücadele ihmal edilemez güncel bir görev haline geliyor bir kez daha.

Tüm bunlardan dolayı devrim ve reformizm konusunu gündeme alıp değişik boyutları ile ortaya koyacağız. Hem dünyada hem de Türkiye ve T. Kürdistanı'nda halkın kendinden gelme sisteme yönelen ayaklanmaları artarken bunun karşısında reformizm güçlendirilmeye çalışılıyor. Devrimci yapıların da çeşitli biçimlerde reformizmden etkilendikleri görülmektedir.

Reformizmle ideolojik mücadele bu bağlamda bir kez daha anın ideolojik mücadele görevi haline gelmiştir.

Devrim

"Bir devrin kapanması, bir sistemin geride kalması anlamında kullanılır. Bu anlamıyla devrim, kurulu bir düzenin, bir dizgenin ani ve esaslı bir biçimde alt üst oluşunu ifade eder." (Kavram Sözlüğü, C.2, 202)

"Bu kavram siyasi düşüncede, iktidarın yönetim kurumlarında esaslı bir değişme meydana getirecek biçimde, yasadışı ve genellikle şiddet içeren yollarla ele geçirilmesini ifade eder." (Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü, İletişim Yayınları)

Bazen de devrim, şiddet içerip içermediğine bakılmaksızın her türlü kökten değişimi ifade etmek için kullanılmaktadır. Toplumsal devrim, varolan sistemi kökten şiddet yolu ile değiştirmeyi belirtirken reformizm ise bir sistemi kendi içinde dönüştürmeyi ifade eder.

"Reformizm genelde, insanların kendilerini eski, egemen sınıfın temellerini ortadan kaldırmayı gerektirmeyen değişiklikler için, bu temellerin korunması ile bağdaştırılabilir değişiklikler için ajitasyonla sınırlamalarından ibarettir..."

Biz kısmi talepler geveziliğiyle reformizmin halkı kandırmasını reddediyoruz. Bugünün ... liberal reformizmini reddediyoruz, çünkü ütopiktir, menfaatperesttir- yalancıdır, anayasa hayalleri üzerine inşaa edilmiştir ve büyük toprak sahipleri önünde dalkavukluk ruhuyla doludur." (Lenin; 1995:153)

Genel olarak devrim ve reformizm tanımlamalarından sonra bu kavramlar üzerindeki tartışmaların esasta sosyalizme geçişin nasıl olacağı üzerine olduğunu söylemeliyiz.

Marksist Leninistler sosyalizme geçişin şiddetli devrimsel yöntemlerle olacağını bilimsel yöntemlerle ortaya koymuştur. Burjuva devlet mekanizmasının yok edilerek, burjuva hukukunun ortadan kaldırılması, proletarya diktatörlüğünün kurulması gerektiği Marks'tan başlayarak komünizmin usuları tarafından ortaya konmuştur. Bu bilimsel tahliller karşısında, reformistler idealist üretici güçler teorisini, Marksizm'i tahrif ederek, ortaya atmışlardır. Bunlara göre, sosyalizme geçiş, barışçıl yollardan gerçekleşecektir! Anayasal araçlarla; parlamento ile sosyalizme ulaşılabilir!

Burjuvazinin işçi sınıfı içindeki ajanları olan reformistler işe Marksist Leninist devlet tahlilini tahrif ederek başlarlar. Marks'ın bazı genel belirlemelelerini örtük bir şekilde kabul edip; bunlardan yola çıkıyormuş gibi görünüp;

Marksizm'in özünü oluşturan sınıf mücadelesi ve proleterya diktatörlüğünün kurulması teorisini yok edip sınıf uzlaşmacılığının teorisini oluşturmaktadırlar. Marks'ın biliminin ve felsefesinin merkezini sınıf mücadelesi oluşturur. Marks'ın politik pratiğinde olduğu gibi teorisinde de son sözü sınıf mücadelesi söylemektedir. Marks, zamanla, bu sınıf mücadelesi teorisini proleterya diktatörlüğünün zorunluluğunu ortaya koyarak daha da ileri bir aşamaya da taşımıştır. Dolayısıyla yalnızca sınıf mücadelesinin varlığını kabul etmek Marksist olmaya da yetmemektedir.

"Bir devrim hiç kuşkusuz, olabilecek en otoriter şeydir, nüfusun bir kesiminin iradesini diğer kesime tüfek, süngü ve toplarla dayattığı eylemdir, bunların hepsi çok otoriter araçlardır, ve zafer kazanan parti egemenliğini, silahların gericilerde uyandırdığı korkuyla savunmak zorundadır." (Engels'ten aktaran Lenin; 1996:71)

"Gelişmenin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da, bunların hukuki ifadelerinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler onların engelleri haline gelir. O zaman, bir toplumsal devrim çağı başlar." (Marks; 1993: 25)

Marks tarafından tarihsel olarak toplumsal devrimlerin nedenleri, bir genelleme olarak, bu şekilde ortaya konmaktadır. Üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çatışma toplumsal devrimlerin maddi zeminidir. Sınıflı toplumla birlikte, devletin de tarih sahnesine çıkması eş zamanlı olmuştur. Bu tarihsel süreçten sonra, tarih sınıf mücadeleleri tarihi olarak gelişmiştir. Toplumsal devrimler de hakim sınıfların diğer sınıfları baskı altına alma aracı olan devlete yönelmiş, devleti yıkarak gerçekleştirmişlerdir.

Hakim sınıfların siyasal oluşumu, aynı zamanda da, örgütlenmiş şiddet mekanizması da olan devleti yıkmayı "hedefleyip" buna uygun araçları örgütlemeyen örgütler devrimci olamazlar. Marks'ın yukarıdaki sözlerinden üretici güçlerin gelişmesi ile kendiliğinden toplumsal alt üst oluşların olacağı anlaşılmamalıdır. Toplumsal üretim ilişkilerinin bir ürünü olarak ezen sınıfların, diğer sınıfları baskı altına aldığı mekanizma, ele geçirilip parçalanmadan var olan üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişki sonlandırılmaz. Marks yalnızca tarihsel olarak devrimlerin maddi zeminini bir genelleme şeklinde formüle etmiştir. Reformistlerin çarpıtmış oldukları nokta da burasıdır.

"Devrim; ne bir akşam yemeğidir; ne de bir makale yazmaktır; ne de

resim veya nakış yapmaktır! Devrim; çok rahatça, çok yumuşakça ve incelelikle; ılımlı, hoşgörölü bir biçimde kibarlıkla oluşmaz, Devrim bir ayaklanmadır. Bir sınıfın diğer sınıfı şiddet kullanarak devirmesidir.” (Mao)

Ustaların anlatımlarında da görüldüğü gibi devrimleri anlamak için devletin niteliğinin kavranması hayati önemdedir.

Örgütlü bir şiddet olarak devlet ve devrim

“Devlet sınıf çelişkilerinin uzlaşmazlığının ürünü ve tezahürüdür. Devlet, sınıf çelişkilerinin objektif olarak uzlaştırılmadığı yerde, zamanda ve ölçüde ortaya çıkar. Ve tersine: devletin varlığı, sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olduğunu kanıtlar.” (Lenin; 1996:19)

Marksist devlet teorisi tam da bu noktada tahrif edilmektedir. Devletin sınıf uzlaşmasının bir ürünü olduğu ileri sürülerek, sınıf mücadelesinin sınıf uzlaşması olan devletle birlikte yok olduğu iddia edilmektedir. Bu aynı zamanda ezilenlerin elinden ezenleri devirmek için belli mücadele araç ve yöntemlerinin alınması anlamına gelir. Devlet belli bir sınıfın egemenlik organıdır. Bir sınıfın diğer sınıfları baskı altında tuttuğu mekanizmadır. *“Marks’a göre, devlet, sınıf egemenliğinin bir organı, bir sınıfın bir başka sınıf tarafından ezilmesinin organıdır; sınıfların çatışmasına gem vurmak suretiyle bu baskıyı yasa mertebesine yükseltip pekiştiren bir ‘düzen’in yaratılmasıdır.” (Lenin; 1996:19)*

Devletin egemen sınıfların bir baskı aygıtı olduğu gerçeği Marksizm Leninizm-Maoizm’in neden politik mücadele yürütmekten yana olduğunu, politik mücadelenin hedefinin -alınacak ve parçalanacak hedef- politik iktidar aygıtı devlet olduğunu ortaya koyar. Bu bilimsel tahlil devrimcilere hedeflerini göstermektedir. Bir mekanizma olarak devlet, devrimciler için somut düşmandır; mücadelenin doğrudan hedefidir. Bu hedef alınıp parçalandıktan sonra yeniden inşaa işi yapılacaktır.

Devlet düşmanlığını sözde yapan reformcular kısa sürede tanınmaktadır. Buna karşın devleti yok sayıp, tek tek sermaye gruplarını ya da çok uluslu şirketleri, yani devleti değil de tek tek kapitalistleri, söylemde, hedefe koyanların pratikte düştüğü hat reformizmin yanıdır. Devrimcileri hep devlet düşmanlığı yapmakla olumsuzlayıp; önemli olanın sermayeye karşı örgütlenmek olduğunu ileri sürmekle devlet ile sermaye arasındaki ilişki yok sayılmaktadır. Sermayenin örgütlü iktidarı ile mücadelenin sermaye ile mücadele olduğu atlanmaktadır. İşçiciliğin reformizme yakın durması da gıdasını buradan almaktadır.

Post-modernizm de emperyalizmin farklılaştığını vaaz edip; artık devletlere karşı savaşmanın değil sermaye gruplarına karşı savaşmanın propagandasını yapmaktadır. Ulus devletlerin miadını doldurduğu tezi ile birlikte reformizmin kapısı aralanmaktadır. Devleti savaş dışı bırakmak hangi teorik arka planla yapılırsa yapılsın reformizme kapı açar. Devlet düşmanı olmadan devrimci olunmaz, reformist olunur!

Marksist devlet teorisi çokça tahrif edilmeye çalışılmıştır. Bu tahrifin hem var olan, hüküm sürmekte olan sistemin onaylanması hem de devrimciliğin yok edilmesi anlamına geldiği açıktır. Geçmişte böyle yapıldığı gibi bugün de örtük ve açık bir şekilde, halkı kandırmak için ortaya sürülen reformist teorilerle, böyle yapılmak istenmektedir.

"Marksizmin 'Kautskyci' tahrifi çok daha rafinedir. 'Teorik olarak', ne devletin sınıf egemenliğinin bir aracı olduğu yadsınır, ne de sınıf karşıtlıklarının uzlaşmaz olduğu. Fakat şu olgu gözardı edilir ya da saklanır: eğer devlet sınıf karşıtlıklarının uzlaşmazlıklarının ürünüyse, eğer toplumun üzerinde duran ve 'ona gitgide yabancılaşan' bir güç ise, o zaman açıktır ki, yalnızca şiddete dayalı bir devrim olmadan değil, aynı zamanda egemen sınıfın yattığı ve içinde o 'yabancılaşma'nın maddeleştiği devlet iktidarı aygıtı da yok edilmeden ezilen sınıfın kurtuluşu mümkün değildir." (Lenin; 1996:20)

Bugün reformizmin gelişimi daha çok bu düzlem üzerinde olduğu için Lenin'in Kautsky için yaptığı analizin güncelliğini koruduğunu söylemekteyiz. Halkın kendiliğinden hareketleri karşısında sınıf mücadelesi açıktan reddedilemiyor ama devletin yıkılması değil, ele geçirilmesinin propagandası yapılıyor. Devletin ele geçirilmesinin de sistem içinde olacağı düşünüldüğünden, devrimcilik tüm araçları ile birlikte yok edilmiş oluyor! Proleter devrimciler, devrimciliklerini var olan burjuva devleti yıkmak üzere, tam ona karşı formüle edip oluşturmaktadırlar. Devrimcilerle reformistleri ayıran temel araç noktalarından birisi de burasıdır. Evet, devrimcilik bir yıkma eylemidir. Var olan sistemi bir bütün yıkma eylemidir. Sınıf mücadelesinin salt kabulü devrimci olmak için yeterli değildir; **var olan devleti parçalamak ve proleterya diktatörlüğü kurmak hedeflenmediği sürece devrimci olunamaz.**

Devlet mekanizması, bir sınıfın diğer sınıfları baskı altında tutması üzere örgütlenmiştir. Devletin kendisi silahlı güçlerin ağırlık oluşturduğu kamu gücünden oluşmaktadır. Silahlı ordu, polis, hapishaneler ve her türlü zor kurumlarından oluşur devlet. *"Daimi ordu ve polis, devlet erkinin esas silahlarıdır."* (Lenin; 1996:21) Bundan başkası da mümkün de-

ğildir. Devrimcilik de baştan devletin tüm bu mekanizmalarını yok etmek üzere konumlanmadır.

Devrimcilik burjuva devleti yıkıp, parçalayıp yerine proleter devleti, proletarya diktatörlüğünü kurmayı hedefler. Devletin sönmülmesi ise; sosyalist devletten sonra, proleter devletin kalıntılarının ortadan kalkması ile ilgilidir. Devletin sönmülmesi burjuva devlet ile ilgili söylenmiş bir söz değildir. Devrimin araçlarından birisi şiddettir. Burjuva devlet yerini proleter devlete, proletarya diktatörlüğüne sönüp gitme yoluyla bırakmaz, ancak şiddetle yapılan devrim yoluyla bırakır. Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun öğretilerinin temelinde bu vardır.

Proleterya diktatörlüğünü hedeflemeden devrimcilik mümkün değildir. Bunu Kautskyci tarzda sulandırarak da devrimci olunamaz. Buradan hareketle sosyalist devlette yalnızca proletarya diktatörlüğünün olacağını da söyleyelim. Yalnızca proletarya diktatörlüğü, o kadar! Proletarya ve emekçilerin diktatörlüğü söylemi de örtük olarak reformist, açık olarak revizyonist niteliktedir. Nitekim aynı şekilde halk devleti, halkın devleti tezi de eskimiş revizyonist bir tezdır. *"Her devlet ezilen sınıfa karşı özel bir baskı erkidir! Bu yüzden her devlet ne özgürdür ne de halk devletidir."* (Lenin; 1996: 31)

Nasıl ki her sınıf mücadelesi politik bir mücadele ise proletaryanın, "yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın" politik iktidarı da bir devlettir. Proletarya devleti; proletarya önderliğinde, başta, yoksul köylülük olmak üzere; emekçilerin birleştirilmesi ve savaştırılması ile kuru-
lur. Proletarya *"devlet erkine, merkezileşmiş bir iktidar örgütüne, bir şiddet örgütüne, gerek sömürücülerin direnişini bastırmak için sosyalist ekonomiyi 'işler hale getirmek' üzere nüfusun muazzam kitlesini, köylülüğü, küçük burjuvaziyi, yarı-proleterleri yönetmek için gereksinim duyar."* (Lenin; 1996:37)

Elbette, proletaryanın politik iktidarı olarak devleti kurabilmesi için burjuvazinin politik iktidarını yıkması gerektiği anlaşılmaktadır. Burjuva devlet mekanizmasını yok etmeden, parçalamadan böyle bir iktidar da kurulamaz. Marks, geçmiş devrimlerin hepsinin devlet mekanizmasını parçalamak yerine onu güçlendirdiğini söyler. Bundan hareketle de proletaryanın bu mekanizmayı yetkinleştirmeye değil parçalamaya girişmesi gerektiğinin altını çizer. Bu belirleme Marksist devlet teorisinin temel parametrelerindedir.

Devlet mekanizmasının ne olduğu tam olarak anlaşılmaz ise neyin parçalanacağı da anlaşılmaz. Hatta devleti oluşturan temel bazı yapılardan devrim yapması bile beklenir, istenir. Proleter devletten önceki devletlerde

karakteristik olan **bürokrasi** ve **daimi ordudur**. Bu kurumlar binlerce bağ ile hakim sınıflara bağlıdır. Burjuva devlette daimi ordu ve bürokrasi bir “parazitir” dediğinde Lenin, bu sınıfların üretimden kopukluğu ve asalaklığına dikkat çekmiş oluyordu. Eğer ki daimi ordu devlet dışında bir oluşum olarak ortaya konursa ilk başta devlet tam olarak kavranmamış olur. Böylesi bir yanlış kavrayışın sonucunda daimi orduya farklı roller yüklenip niteliği ile uyumlu olmayan beklentilerin de içine girilmektedir. Ordunun devlet mekanizmasından bağımsız olduğunu düşünen devrimcilik, arızalı bir devrimciliktir, Marksizm-Leninizm’den uzaktır. Halkın iktidarını kurmaktan söz edip sonra da burjuva orduyu müttefik görmek, hele hele bu ordudan devrim beklemek sınıf uzlaşmacılığıdır; iddiasında olduğu söylenen davanın baştan kaybedilmesi, burjuvaziye teslim edilmesidir.

Burada bir konuyu vurgulamamız yerinde olacaktır; İ. Kaypakaya’yı dönemindeki diğer devrimcilerden ayıran temel kriterlerin başında Marksist-Leninist devlet teorisini kavrayışı ve buna paralel TC’yi yıkmayı tüm çalışmalarının merkezine oturtması gelir. Bu duruşu ile devrimci önderler içinde nitelik olarak farklılaşır ve komünistliği ortaya çıkar.

Yani ne komünistler küçük burjuva aydınlarıdır ne de TC ordusu hakim sınıflardan bağımsızdır. Kemalizm, azgın bir faşist diktatörlüktür. Bu faşist diktatörlüğün zor aygıtı da esasta TC ordusudur. Halka karşı baskı ve zulümünü bu mekanizma aracılığı ile hayata geçirmektedir hakim sınıflar. TDH daha doğuşunda devlet tahlili konusunda arızalıdır. Bu durum şu veya bu şekilde Kemalizm tahlillerine yansımış; Kemalizm hayranlığından Kemalizm’den etkilenmeye kadar varan görünümle, tam anlamı ile devletten kopuş gerçekleşmemiştir. Bu damar-durum TDH’nin reformizmi yeşerten, güçlendiren damarı olarak da okunmalıdır. Bugünkü reformist hareketlerin ezici çoğunluğunun böyle arızalı bir devrimcilikten sonra reformizme evrilmiş olmaları rastlantı değildir.

Bugün gelişen reformistlerin önemli bir kesiminin de TC devletini kutsayarak (meşru görerek) devlet partisi olarak, CHP’ye sırtını yaslayarak geliştiğini görmek bizi şaşırtmamaktadır. Reformizm, niteliği gereği zaten devleti bir bütün hedefe koymaz. Türkiye özgülünde, gelişen reformist hareketlerin Kemalizm’i kutsalaları, orduya göz kırpmaları, iyi geçinmeye çalışmaları bu niteliklerinden kaynaklıdır.

Devlet mekanizmasını parçalayacağımızı baştan ortaya koymamız bundan dolayı önemlidir ve bu devrimciliğimizin ilanıdır. Belki de gelinen aşamada devrimciliği reformizmden ayıran temel ayrıçlar içinde en öne çıkanı

burasıdır. Devrimcilikteki bu noktadaki sapmalarla reformizm gelişmektedir. Buradan hareketle de söylemeliyiz ki; reformizmin Marksist bir akım olduğu iddiası boş bir iddiadır, halkı kandırmaya dönüktür. Reformizmin, sınıf mücadelesi ve sömürünün varlığını kabul etmesinin de çok bir anlamı yoktur. Burjuva liberalleri de bunları kabul etmektedir. Sınıf mücadelesine önderliğin nasıl edileceği ve hedefinin ne olacağı reformistlerde yoktur. Sermayenin politik iktidarı yok edilmeden sömürü ortadan kaldırılamaz. Halka anayasal sınırlar içinde mücadele ederek sömürüyü ve baskıyı kaldıracaklarını söyleyenler halkı kandırıyorlar, halka yalan söylüyorlardır.

Tüm devrimlerin devleti yetkinleştirdiği gerçeği, tarih araştırmaları ile bu coğrafyada da doğrulanmaktadır. 15. yüzyıldan başlayarak Osmanlı feodal devleti merkezileşerek yetkinleşmeyi önüne hedef koymuş ve hep gündemde tutmuştur. 19. yüzyılla birlikte yarı-feodal devlet de hep kendini yetkinleştirmek sorunu ile yaşamıştır. Kemalizm de iktidarı aldığı günden bugüne temel sorun olarak devleti daha yetkinleştirmeyi görmüştür. Bu da, ordunun, polisin, bürokrasinin, hapisanelerin daha yetkinleştirilmesi şeklinde yaşanmıştır. Burjuva klikler arasında çelişki-çatışma arttığı ölçüde de, halka karşı baskının artırılması, yani devlet mekanizmasının yetkinleştirilmesini getirir. Devletin küçültülmesi söylemi ile birlikte, devletin temel kurumları olan ordu, polis ve hapisanelerin güçlendirilmesi bundandır.

“Olayların bu gidişatı devrimi, ‘tüm yıkıcı güçlerini’ devlet erkine karşı ‘yoğunlaştırmaya’ zorlar, devlet mekanizmasını yetkinleştirmeyi değil, aksine onu yıkmayı, yok etmeyi kendine görev edinmeye zorlar” (Lenin; 1996:41). Bu tespiti güncellediğimizde; günümüzde reformizmin maddi zemininin oldukça zayıflayan bir yanının olduğunu görürüz. Gelişmeler, devletlerin, artık kağıt üstünde de olsa var olan sözde hukuklarını da paçavraya çevirip attıklarını ve nerede ise tüm alanlarda çıplak zorun -daimi ordu ve polis tarafından- devreye sokulduğunu görmekteyiz. Diktatörlüklerin özü de; doğrudan doğruya şiddete dayanması ve hiçbir yasaya bağlı olmamasıdır. Bazen bu durum ustalıklarla halktan gizlenirken, gelinen aşamada bunu gizlemeye gerek duymuyorlar ve bu her gün aleni bir şekilde yaşanmaktadır. Böylesi bir ortamda reformistlerin hala yasalarla kendilerini sınırladıkları gibi halka da bu yönlü telkinde bulunma ahmaklıkları da devam etmektedir. Bu durum reformizmin yaşama koşullarını oldukça sınırlandırmaktadır. Gelinen aşamada en sıradan hak arama talebi bile sistemin temel kurumları olan asker ve polisle çatışmayı gerektirmektedir. Bu hak arayış, karşısında devlet şiddetini bulmaktadır. Devletin temel kurum-

ları ile çatışmadan, onlarla mücadele etmeden onurlu yaşamak nerede ise mümkün değildir. Bu aşamada reformizmin daha da düşkünleştiğine tanık olmaktadır. Halkın umudunu, beklentilerini, halkın celladı olan partilerle ittifak yaparak gerçekleştireceği yalanı ile halkın istemlerini boğmak için çırpınıyorlar. Bir taraftan halkın kendiliğinden gelme radikal mücadelesi artarken diğer taraftan reformizm bundan dolayı geliştiriliyor. Hakim sınıfların yedek kolu olarak reformizm devreye sokuluyor.

Reformistler, sistemin anayasal ve yasal sınırlar içinde kalınarak değiştirilebileceğini iddia ediyorlar. Bu burjuva devletin hangi zeminde kurulduğunun anlaşılmadığını göstermesinden öte bu sistemin, ezen-ezilen çelişkisinin, baskı ve sömürünün kutsanmasıdır. Bu bağlamda Lenin'in söylemiş olduğu sözler reformistlerin yüreklerine saplanmış bir hançerdir hala: *"Biz devrimci Marksistler, halka hiçbir zaman, burjuvaziye dalkavukluk eden, kendilerini burjuva parlamenterizmine uyduran, bugünkü demokrasinin burjuva karakterini gizleyen ve sadece bu demokrasinin gelişmesini, sadece bu demokrasinin eksiksizce uygulanmasını isteyen bütün ülkenin Kautskycilerinin atmaktan hoşlandıkları gibi nutuklar atmadık."* (Lenin; 1996:183)

Devrimciler, burjuvazinin halkı kandırmak için söylemiş olduğu demokrasi söyleminde nasıl bir ikiyüzlülük içinde olduklarını açıklamaktan çekinmezler. Ve bununla da yetinmezler; demokrasi sorununun bir devrim sorunu olduğunu ortaya koyup bunun için halkı örgütleyip burjuvaziye karşı savaş ilan ederler! Demokrasi sorunu esasta bir sistem sorunudur ve düzen içi mücadele ile çözülemez.

Burada bir soruna daha değinmek yerinde olacaktır: devrimcilik iktidarı almayı hedefler, **iktidar bilinci olmayan devrimci olamaz**. İktidarı alma iddiası soyut bir iddia değildir. Bunun hangi araçlarla olacağı da ortaya konmalıdır. Bu aynı zamanda devrimin örgütlenme perspektifidir, güncellik kazanma halidir. Bunları ortaya koyarken devrimciler var olan maddi gerçekliğe gözlerini kapatmazlar, bilakis bunların analizi ile işe başlarlar. Devleti analiz ederken bu maddi gerçekliği ortaya koymaya çalıştık. Çok genel olarak şu sorulara yanıt aranır; sömürünün yok edilmesi hangi araç ve yöntemle olacaktır? Sömürücü sınıfların sömürülerine nasıl son verilebilir?

Örgütlenmiş bir sınıf egemenlik aygıtı olan devletin temel gerekliliği, sömürücülerin sömürülerini sağlamaktır, bunu garantilemektir. O zaman parlamento ile bu duruma nasıl son verilecek? Bu soruların yanıtını reformistlerde bulamayız. Gezi İsyanı sonrası parlamenter reformistlerden

çokça sol laflar duyar olduk. Daha sonraki bazı gelişmeler sonrasında da benzer lafları sıklıkla duyar olduk.

Devrimlerin kaldırıcı olarak politik şiddet

Devletin örgütlenmiş şiddet olduğunu söylüyoruz, bu bilimsel bir doğrudur. Bu örgütlenmiş şiddet mekanizmasını almak isteyen her kim ise bunu ancak şiddet yolu ile yapabilir. Eşyanın doğası gereği bu böyledir. Kimsenin niyetinin ürünü değildir. Ancak maddi duruma gözlerini kapatan idealistler tersini iddia edebilirler. Kapitalist sistem iyi bir sistemdir, bundan ötesi yoktur; bu sistemin bazı arızaları olabilir ama bunlar da ufak tamiratlarla kendi içinde düzeltilir deniyorsa; politik iktidar hedefi de ortadan kalkmış olur. Ne yazık ki her zaman politik mücadelede her şey böyle açıkça ortaya konmamaktadır.

"Tarih bize, herhangi bir ezilen sınıfın, bir diktatörlük dönemi olmadan, yani politik iktidarı ele geçirmeden ve sömürenlerin hep gösterdikleri umutsuz, vahşi, hiçbir canilikten geri durmayan direnişini zorla bastırmadan, hiçbir zaman iktidara gelmediğini gösteriyor." (Lenin; 1996:238)

Neo-liberal politikalarla birlikte piyasaya sürülen post-modern ideolojik saldırının argümanlarından birisi; politik iktidar hedefli yapılan mücadeleler ve tanımlanmamış bir şiddet karşıtlığıdır. Bu tabii ki ezilenlerin ezenlere yönelen değişik biçimlerdeki şiddet karşıtlığı olduğu açıktır. Bu ideolojik saldırı sadece geniş halk kesimlerini değil devrimcilerin çeşitli kesimlerini de ciddi olarak etkiledi. Bu saldırıdan anlaşılacağı gibi; hakim sınıfların ideolojik-politik saldırılarının esas hedefinin devrimci şiddet ve bunları hayata geçirenler olduğunu görmekteyiz. Şiddeti terk edip gelin demokrasi içinde politika yapın diyorlar! Kendileri ise politikalarını şiddetle yapmaktan geri durmuyorlar. Ama politikanın bir aracı ve tarzı olarak ezilenlerin şiddetle politika yapmalarına karşılar! Demokrasi onlara göre ancak demokrasinin burjuva diktatörlüğü olarak kabul edilmesidir. Böyle olunca da proleter demokrasiyi, halk demokrasisini savunan devrimciler demokrasi karşıtı olarak gösteriliyor. Lenin'in bu konudaki tespitleri de hala devrimcilerin yollarını aydınlatmaya devam ediyor:

"Tüm sosyalistler, burjuva uygarlığın, burjuva demokrasisinin, burjuva parlamenterizminin sınıf karakterini ortaya koyarken, Marx ve Engels'in en büyük bilimsel özenle söyledikleri, en demokratik burjuva cumhuriyetin, işçi sınıfının burjuvazi tarafından, emekçi kitlelerin bir avuç kapitalist tarafından ezilmesinin aygıtından başka bir şey olmadığı düşüncesini ifade ettiler." (Lenin; 1996:238)

Saf demokrasi havarisi geçinenler, devrimci Şiddete azgınca saldıranlar, sanki, burjuvazi "saf demokrasi"ye geçmiş, tüm Şiddet mekanizmalarını dađıtmıŐ, kendi sınıfı dışına uyguladığı baskıyı kaldırmıŐ, sömürüye son vermiş gibi bir yaklaşım sergiliyorlar. Örneğin ekolojik-komünal toplum "projesi" burjuva devlete dokunmadan komünal yaşamın örgütlenebileceği propagandaŐını yaparak, insan aklıyla dalga geçiyor gibi!

Reformist ve liberallerin önemli bir kesimi Şiddetin politikayı dıŐtaladıđını ya da Şiddetin politika dışı olduğunu söylerler. Elbette bu Őahsiyetlerin politikadan anladıkları; burjuva devlet tarafından hukuki sınırları çizilmiŐ olan alanda yapılanlardır. Sözde Şiddetten arındırılmıŐ olan bu alan da politik ortamdır! Bu hukuki sınırları kabul edenlerin bu alanda istedikleri gibi davranma "serbestlikleri" vardır! Şiddet bu alanın dışında olduğu için de politika dışıdır. Devrimciler burjuvazinin tüm kurum ve kuruluşlarını hedefe koydukları için böyle bir politik alanı da politikayı da tanımazlar. Bu "demokratik alan" köleler dışta tutularak ortaya konan antik Yunan demokrasisine benzer. Ezilenlerin politika dışı bırakıldığı bir alan, olsa olsa burjuva politika alanı olur. (Sadece) orada politika yapmayı kabul edenler, bunun propagandaŐını yapanlar da hakim sınıflara hizmet etmektedir. Bu, baştan burjuva devleti ve onun sınırlarını kabul edip onun çizdiği sınırlarda oyun oynamak anlamına gelir. Oyunun kuralları hakim sınıflarca belirlendiği gibi hangi araçlarla oynanacağı da hakim sınıflarca belirlenir ve oyun kurucu da yine onlardır. İŞi sınıfı ve ezilenler bu oyunda yoktur! Reformizm tüm varlığıyla bu oyunda yer alır devrimcilik ise bu sahaya komple saldırır. Oyunu bozar.

Bütün bunlardan dolayı her türlü devrimci Şiddet terörle eş tutularak itibarsızlaŐtırmaya çalıŐılmaktadır. Bizler politikanın kavgasız bir oyun olduğunu kabul etmiyoruz. Şiddet, politikanın temel araçlarından birisidir. Politik Şiddeti politikanın başka araçlarla devam ettirilmesi olarak kavırıyor ve uyguluyoruz. Proleter devrimcilikte zora zorla karşı koyma anlayışı vardır. Devrimci politika Şiddetin de politikanın yönlendiriciliğinde devreye sokulmasıyla yapılır. Politika ile Şiddet birbirinden kopuk öğeler değildir. Bu gerçek hakim sınıflar için de ezilen sınıflar için de böyledir. Fakat hakim sınıflar kendi yaptıklarını ikiyüzlüce yok sayarlar. Devrimciler kr terörü benimsemezler, amaçları doğrultusunda, yani politikanın yönlendirdiği doğrultuda Şiddeti uygulurlar. Devrimcilik, politikanın kumanda merkezinde olduğu bir faaliyetdir. Bundan dolayı, devrimci Şiddet devrimci faaliyetin başında devrededir.

Devrimci politik özne olarak varlık göstermek için ortaya çıkmak, Şiddeti

de içerir. Ve de uyumlu bir çalışma için de ikisinin birlikte yürütülmesi gerekmektedir. Bu gerçeklikler ışığında baktığımızda şiddeti reddedenlerin, ilkesel düzlemde reddedenlerin ya da bilinmez bir tarihe erteleyenlerin devrimciliğinden bahsedilemez. Bugünkü reformist akımların temel özelliklerinden birisi devrimci şiddetten öcü gibi korkmaları ve uzak durmalarıdır. Amiyane tabirle reformistler, şiddetle aralarına mesafe koymaktadırlar.

Şiddet uygulama tekeli baştan burjuva devlete tanınmıştır. Bu durum reformistler tarafından da meşru görülmektedir. Böyle bir kabul olunca, tam da burjuva cepheden devrimciliğe, devrimci değerlere saldırı başlamaktadır. Reformistlerin yapmış oldukları da budur. Burjuvazi, şiddet tekelinin kendinde olduğunu kabul ettirdikten ve çizmiş olduğu sınırlarda "politika" yapmayı kabul ettirdikten sonra reformistlerin "politika" yapmasına izin vermektedir. Dolayısıyla reformistlerin varlık koşulu devrimcilere ve devrimci şiddete saldırmalarıdır.

"Sosyalizm, uluslara tecavüz etmeye karşıdır. Bu tartışma götürmez. Fakat sosyalizm bir bütün olarak insanlara şiddet uygulanmasına karşıdır. Bununla birlikte... şimdikiye kadar hiçbir kimse bundan, sosyalizmin devrimci şiddete karşı olduğu sonucunu çıkarmadı. O halde devrimci şiddeti gerici şiddetten ayıran koşulları tahlil etmeden genelde 'şiddet'ten söz etmek, devrimi inkar eden bir küçük burjuva olmak ya da hem kendini hem de başkalarını safsatalarla aldatmak demektir." (Lenin; 1996:189)

Bugünlerde reformistler genelde, genel bir şiddet karşıtlığı parantezi içinde devrimci şiddeti sözde mahkum etme yarışı içindeler. "Bizim" reformist şahsiyetlerimiz böyle safsatalarla bizleri ve halkı kandıracaklarını düşünüyorlar. Ama buna başta burjuvazi "izin vermiyor"! Her gün sıkılan kurşunlar, gazlı saldırılar, vurulan cop bu safsataların havını dökmektedir. Fakat bunlar çok arsız. Halkın isyan edip sokaklara döküldüğü Gezi İsyanı'nda bile şiddetten uzak durulması ve şiddet uygulayanlarla araya mesafe konmasından, utanmazca bahsedebiliyorlar.

Devrimci şiddet, devletin politik şiddet uygulama tekeline eylemli bir karşı koyuş, onu tanımamanın pratiğidir. Hakim sınıfların ezilenlere tanıdığı, çizdiği politika alanına eylemsel bir itirazdır. Politik hedefleri doğrultusunda ve onunla uyumlu şiddet araçlarını devreye sokmayan siyasi yapılanmalar, örtük olarak bile olsa, devletin şiddet tekeline tanımış olmaktadır. Bu da var olan düzenin yasal sınırlarına hapsolunarak devrimcilikten uzaklaşmadır. Devrimci niteliğin yükseltilmesinin doğal sonucu şiddet araçlarını kullanmadaki yaygınlık ve sürekliliktir.

Hakim sınıflar geleceklerini baskı ve şiddet aygıtları ile garantilemektedir. Bu araçlara sahip olmak onlara büyük güven vermektedir. Devrimciler de gelecek tahayyüllerini ancak devrimci şiddet kullanarak hayata geçirebilirler. Elde etmiş olduklarını ve başta da devrimciliklerini ancak devrimci şiddetle koruyabilirler. Hakim sınıfların şiddet aygıtlarına devrimcilerin her saldırısı onların güvenini yerle bir etmektedir. Devrimcilerin ise geleceğe olan umutlarını ve güvenlerini artırmaktadır. Ordusu olmayan halkın hiçbir şeyi yoktur sözü de bu bağlamda anlam kazanmaktadır.

Devrimci şiddet yalnızca hakim sınıfların saldırısı karşısında onu durdurmak için devreye sokmak ile de sınırlanamaz. Çünkü hakim sınıfların şiddet örgütleri fiili olarak halka yönelmediği zaman da organize bir şekilde ortada durmakta ve görev beklemektedir. Dolayısıyla şiddet durumu her an vardır. Devrimciliğin kendisi bu duruma karşı konumlanma ve harekete geçme işidir. Bu durumdan orduyu, polisi, bürokrasiyi, hapishaneleri yıkmak üzere konumlanmadır. Bu durumdan da anlaşılacağı gibi devrimcilerin varlık koşulunun bir parçası da politik şiddettir.

Devrimcilerin meşru olma gibi bir sorunu yoktur. Meşru olma durumu devrimcilerin çıkışına içkin bir durumdur. Mücadelenin amaçları içinde ezilenler karşısında dahi meşruluklarının nedeni vardır. Devrimci şiddet üst perdeden devrimcilerin meşruluklarının ilanıdır, hakim sınıfların gayrimeşru olduklarının ortaya konmasıdır. Devrimciler güçlerini meşruluklarından alırlar. Bu konudaki kafa karışıklığı devrimci pratiklere zarar verdiği gibi reformizme de kapıyı aralar. Devrimciler meşruluklarını halktan alırken reformistler hakim sınıflardan alırlar. Bu sınıfsal ayrımı ortaya koyar.

Şiddet konusunda başka bir tartışma da şiddetin ne zaman devreye sokulacağına ilişkindir. Bazı çevreler devrimci taktikleri ve araçları çoğunluk olduktan sonra devreye sokma anlayışındalar. Politik güç olmak için kullanılacak araçlar tartışılmaktadır. Devrimci politika ile politik şiddet arasında diyalektik ilişki kurulmadığı için bunların ikisi ayrı ayrı yerlere konulmaktadır. Bu anlayış, politik şiddeti iktidarı alma aşamasına kadar dışlamakta, "politika"dan uzak tutulmaktadır. Kitleler harekete geçecek, iktidarı almak için isyana kalkacak, işte o zaman bu kişiler ortaya çıkıp şiddeti devreye sokacaklar! Bu konuda R. Luxemburg'un şu sözleri konuya ışık tutacak içeriktedir: *"Çoğunluk olduktan sonra devrimci taktiğe geçilmez, tersine devrimci taktikle çoğunluk olunur."* Politik şiddet de çoğunluk olduktan sonra devreye sokulması gereken bir araç değildir; bu araç politika doğrultusunda kullanılarak kitlelere güven verilir ve kitleleşilir. Şiddet, amaçlar

doğrultusunda devreye sokulduğu için, kitlelerle bağ kurma ve onları harekete geçirme işlevi baştan değerlendirilen bir araçtır. Dolayısıyla devrimciler açısından, devrimci şiddetin kitlelerden koparacağı kaygısı baştan devre dışı bırakılmış olur. Böylece diğer yandan şiddet eylemlerinin kitlelerle bağ kurduktan sonra devreye sokulması düşüncesi de dışlanmış olur.

Çünkü amaçlara paralel, politikanın kumanda merkezinde olduğu şiddet uygulanacaktır. *"Her kuruluşun örgütlenme karakteri, doğal ve kaçınılmaz olarak bu kuruluşun faaliyetinin içeriği tarafından belirlenir."* (Lenin; 1993:122) Bütün bunlardan dolayı proleter devrimciler, şiddeti sırf devrim anlarında devreye sokmakla kendilerini sınırlamazlar. Böylesi bir devrimcilik olmaz, bu, olsa olsa reformizmin başka bir biçimidir. Devrim dönemlerinde ayağa kalkmış halk, acaba bu "büyük komünistler" nerede, gelse de bize bir yol gösterse, demez. Halk isyanını yapar, devrimciler devrimlerini, "büyük komünistler" de sağa sola akıl verme işi ile uğraşılıyor olurlar(!) Proleter devrimciler kuruluşları ile birlikte ikinci organizasyonlarını şiddeti uygulamak üzerine yaparlar. Devrim anlık bir olay olamayacağı, uzun süreli bir gelişim ve güçlenme evresini izleyeceği için bu şiddet örgütlerinin varlığı, sağlamlığı ve geliştirilmesi hayati önemdedir. *"İktidar namlunun ucundadır"* sözünden dolayı referans alınır. Bu söz, reformizmle devrimciliği ayıran önemli bir çizgi oluşturur. Burada politikanın bir aracı olarak şiddetten bahsedilirken, iktidar bilincinin somutluk kazandığı noktanın da devrimci şiddet olduğu gösterilmektedir. *"Sınıflı toplumda devrimler ve devrimci savaşlar kaçınılmazdır. Bunlar olmadan toplumun gelişiminde sıçramalar elde etmek, gerici hakim sınıfları devirmek ve halk iktidarı sağlamak imkansızdır."* (Mao)

Reformizm, devrimciliğe şiddet üzerinden, burjuvazinin cephaneliğinden aldığı hümanist argümanlarla saldırmaktadır. Bu ileri sürülen hümanist kaygılar nasılsa hiçbir zaman burjuvaziye yönelmemektedir. Halka acı, gözyaşı ve kan döktürenlere yönünü çevirmediği gibi bunları ortadan kaldırmak için yola çıkanlara, tüm demogoji ve yüzeyselliği ile acımasızca yönelmektedir. Her nasılsa, sınıflar, sınıflar arası mücadele bunların literatüründe yoktur. Ayrıca, devrimciler, reformistler gibi tüm savaşları, askeri olan her şeyi lanetleme gibi bir dalkavukluk içine de girmezler. Ezilenlerin hakim sınıfların iktidarını yıkmak için, savaşta ve "barış"ta, her zaman yapacakları bir şeyleri vardır.

Hakim sınıflar, bin yıllardır hakimiyetlerini kan ve gözyaşı üzerine kurmuş ve devam ettirmişlerdir. Hakimiyetlerine, bu zalimliğe son vermek için kan dökülecektir. Sınıf mücadelesinin yasası budur.

Sınıf mücadelesine tutuşmuş ordular yenilgiler de alabilir ve belki de zafere kadar çokça yenilgi alınmak zorundadır. Kimse bir savaşa girdiğinde, stratejik ve taktik yenilgi alma olasılığını dışta tutamaz; her ne kadar iradi olarak girilen çarpışmalara yenmek üzere girilmiş bile olsa, bu böyledir. Bazen devrimciler yenileceklerinin güçlü olasılık olduğu çarpışmalara da girerler. Bu ideolojik bir meydan okuma olur. Direnerek yenilenebilir ama teslim olmazlar. **İdeolojik olarak bir meydan okuma sonucu alınan yenilgi tekrar ayağa doğrulma dinamiklerini içinde taşıırken, teslimiyet ise yıkımın ve dağılmanın tohumlarını her tarafa yayar.** Devrimcilik, aynı zamanda ideolojik bir meydan okumadır ve bundan dolayı direnme onun ayrılmaz bir parçasıdır, onsuz devrimcilik düşünülemez.

Son yıllarda, reformizmden etkilenen bazı çevreler bu kapsamda olumsuz pratikler sergilemişlerdir. Bu pratiklerin kabul edilmezliği ortadayken; teslim olma olayını burjuvazinin bireyciliği kutsayan hümanizmiyle açıklamaları ve doğru bulmasalar da kabul etmeleri, devrimci değerlerin aşınmasını göstermesi bakımından anlamlıdır. Bu bakış açısının nerede ise teslim olmayı meşrulaştırması bir tarafa, devrimci kamuoyunu bireyi kutsayan, bireyciliğin gelişimini körükleyen hümanizmle zehirlemektedirler. Bu konuda Marksist Leninistlerin referansını Marks'ın şu sözleri oluşturmaktadır: *“Eğer savaşıma son derece elverişli şanslarla girilmesi gerekseydi, tarihi yapmak elbette çok kolay olurdu”*; *“Versailles'daki burjuva itler de iyi biliyorlardı. İşte bu nedenle de Parislileri ya vuruşmayı kabul etme ya da savaşmadan yenik düşme seçeneği karşısında bıraktılar. Son durumda işçi sınıfının göz yılgınlığı, bazı 'önder'lerin yitirilmesinden çok daha büyük felaket olurdu.”* (Marks; 2005:157) Görüldüğü gibi Marks, savaşarak ölmenin gerekliliğini savunmaktadır. Tarihte yaşanmış önemli olayları incelediğimizde; savaşarak yenilmenin tarihsel süreç içinde anlam kazandığı, devam eden sürecin yenilenlerin yenilgisini getirdiği çok örnek vardır. Yine; teslim olup da yenilenler dağılıp büyük bir yılgınlık yaşarken direnerek yenilenlerin tekrar ayağa doğrulup yenilenleri yendiği çokça örnek vardır.

Spartaküs Roma'ya karşı yenildi ama Roma'nın sonu da bu “zafer”den sonra geldi. Denizler idam edildi, Mahirler çatışarak şehit düştü, İbrahim işkencede katledildi. Örgütleri ilk yenilgilerini de aldılar ama idam sehpalarındaki, dağ başlarındaki ve işkencehanelerdeki direnişlerin gücü TDH'ni kısa sürede ayağa doğrultmuş, yeniden yaratmıştır. Bu, devrimci duruşun yaratıcı gücüdür.

Reformizmin şiddete karşı olmasının bir nedeni de devlet şiddetinin

kendilerine yöneleceği kaygısızdır. Devrimci çalışmalardan bundan dolayı rahatsızdırlar. Aslında devrimciler olmasa devletle kardeş kardeş yaşayacaklardır! Bundan dolayı tüm eleştiri oklarını "Marksist jargon"la devrimcilere yöneltirler. Devrimciliğin nasıl olması gerektiği üzerine devrimcilere akıl vermeyi de hiç ihmal etmezler. Hele yenilgi dönemlerinde "biz demiştik" söylemiyle akıl hocası kesilirler. Devlet şiddetine laf söyleme cesareti bile gösteremeyenler, devrimcilerin, kapitalizmin simgeleri haline gelmiş bankaları, AVM'leri tahrip etmesi ya da devlet kurumlarına yönelen devrimci eylemleri karşısında devrimcilere saldırıya geçerler. Bunların saldırılarını görenler, nerdeyse esas düşmanın devrimciler olduğu yanılgısına kapılır. Devrimci şiddetleri günlerce kınamakla kalmazlar, burjuva kalemşörlerle aynı dili de utanmazca kullanırlar.

Gezi İsyanı bir kez daha bazı reformist çevrelerin gerçek yüzlerinin açığa çıkmasına vesile oldu. Verilmesi gereken mesajın verildiğini, bununla yetinilmesi gerektiğini tüm toplantılarda bıktırıcı tarzda söylemekle birlikte, devrimci şiddetten de uzak durmuşlar, ancak halkın ve devrimcilerin kararlı tavırları karşısında geri adım atmak zorunda kalmışlardır. Reformizmin karakteristik özelliği, halkın kendiliğinden gelişen isyanını, eylemlerini geriye çekmektedir. Bu konuda devrimcilerin karakteristik özelliği ise; bu gelişen hareketi genelleştirip, ona öncülük ederek daha ileri taşımaktır. Reformizmin argümanı; kendiliğinden gelişen bir hareket baştan yenilgiye mahkumdur; örgütsel hazırlık yoktur vs. bahanelerdir. Ayaklanma-isyan-eylem sönümlendiğinde ise bu şahsiyetler, "*bastırılacağını söylemiştik*" böbürlenmesi ile devrimcilere ve halka ne kadar bilgili, öngörülü olduklarını göstermek isterler!

Burada bir parantezle Kürt Ulusal Hareketi'nin girmiş olduğu reformist hatla birlikte estirilen toplumsal barış söylemine değinmek konumuz bağlamında anlamlı olacaktır. Ulusal hareketin kendi dinamikleri ve niteliğinden kaynaklı bazı politik yönelim ve söylemlerini doğru bulmamakla birlikte "anlarız". Bazı devrimci çevrelerin ve kendilerini ML ilan edenlerin bu argümanları kullanmalarını, hatta Ulusal Hareket'ten daha iddialı ve ısrarlı bir şekilde kullanmalarını doğru bulmadığımız gibi "anlama"yı da! Elbette ki anladığımız bir nokta vardır: bu reformizmin söylemidir, reformist politikalarıdır! Bu sözlerin ML ve devrimcilik iddiası ile söylenmesi bu gerçekliği değiştirmez. Marksizm'le az çok ilişkisi olan bilir ki; Marksistler toplumsal barıştan söz etmez. "*Marksist toplumsal barış değil, sınıf savaşımı üzerinde durur. ...Marksizmin görüş açısından bu savaş ahlaki yönden herhangi bir*

biçimde suçlamak akla sığmaz bir davranıştır.” (Marks, Engels, Lenin, Stalin; 1994:93) “Dünyada uluslar arası devrimci proletarya dışında başka hiçbir barış ve özgürlük savunucusu olmadığını bildiği için, tüm kapitalist topluma karşı mücadele etmektedir.” (Lenin)

Yani, Marksizm’in temelinde olan toplumun sınıflardan oluştuğu ve tarihin de ilkel komünal toplumdaki sınıfların sınıflarına karşı sınıfların üzerine geliştirdiği tezidir. Hal böyleyken, Marksist Leninistlik adına toplumsal barışın güzelleştirilmesi yapmak olsa olsa reformizmin dalkavukluğudur. Örneğin barış ve savaş söylemleri... Marksist Leninistler sınıfsal bakarlar ve haklı ve haksız olmak üzere savaşları ikiye ayırırlar. Savaşta kirlilikten anlaşılması gereken hile, entrika, katliam, faili meçhul, köy yakma, sivil katliam vb. ise bunları hakim sınıflar hemen hemen tüm savaşlarda yaparlar. Devrimciliğin kendisi hakim sınıflara savaş ilanır. Savaşın içinde taktiksel olarak barış dönemleri tabii ki olabilir, olur. Bundan dolayı toplumsal barışın güzelleştirilmesi yapılmayacağı gibi, stratejik bir barıştan da bahsedilemez; stratejik barış proletarya ve emekçi halkın savaşını kazanması sonrası gelir. Aslan savaş, barış geçicidir. Toplumsal barış söylemi burjuvazinin söylemidir.

Estirilen “barış süreci” rüzgarı ile birlikte parlamenterizmin parlatılması reformizmin karakterine uygun bir gelişme olmakla birlikte devrimciliğin tasfiyesini de hedeflemektedir. Komünist devrimciler hiçbir mücadele biçimini reddetmemekle birlikte parlamenterizmden esasta uzak noktadadırlar.

Bugün hakim sınıflar, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçilere azgınca saldırırken, proleter devrimciler; toplumsal barış söylemini değil, Lenin’in 1905’te ileri sürmüş olduğu şiarı güncelleyip haykırmaktadır:

“Katil bunlar! Katillere ölüm! Silaha sarılın yoldaşlar! Askeri fabrikaları, silah depolarını, silah mağazalarını ele geçirin! Yoldaşlar, hapishaneleri yıkın, özgürlük savaşçıları özgürlüğe kavuşturun! Jandarma karakollarını, polis komiserliklerini, bütün hükümet kuruluşlarını işgal edin.” (Marks, Engels, Lenin, Stalin; 1994:159)

Özce; devrimciler için şiddet devrim yapmada kaldıraç rolündedir. Marks’ın o ünlü sözü bu konuda her zaman devrimcilerin referansıdır; *“Zor, yeni bir topluma gebe olan eski toplumun ebesidir. Zor, başlı başına bir iktisadi güçtür.”*, *“Filozoflar şimdiki kadar dünyayı sadece yorumladılar, oysa asıl yapılması gereken onu değiştirmektir.” (Marks)*

Mücadele biçimleri sorunu

Devrim ve reformizm ilişkisinin karşıtlık halini aldığı noktalardan birisi de mücadele biçimleri konusudur.

"... Marksizm mutlak biçimde hiçbir mücadele şeklini reddetmez. Hiçbir zaman belli bir anda var olan ve olanaklı bulunan mücadele biçimleriyle sınırlı kalmaz; toplumsal konjonktürdeki değişimin kaçınılmaz olarak yeni, belirli bir dönemin militanları için henüz bilinmeyen mücadele biçimleri ortaya çıkacağını kabul eder." (Marks, Engels, Lenin, Stalin; 1994:84)

Lenin'in mücadele biçimleri konusundaki bu parlak formülü hala devrimcilere yol göstermeye devam ediyor. Devrimcilerin "kitlelerin pratiği okulunda öğrenim yaptığı söylenebilir." Mücadele biçimleri keşfetmez, var olanı ortaya çıkarır, mücadele biçimi "icat" ederek kitlelere ders vermekten uzak durur. "Ekonomik evrimin değişik alanında, politik durumdaki, ulusal kültürdeki, varoluş koşullarındaki vb. çeşitli koşullara bağlı olarak farklı mücadele biçimleri birinci plana geçer, temel biçimler halini alır, ayrıca ikinci derecedeki yardımcı yöntemler de değişir." (Marks, Engels, Lenin, Stalin; 1994:84) Komünist devrimcilerin referans noktaları bunlardır.

Türkiye ve T. Kürdistanı'ndaki sosyo-ekonomik durum, sınıfların durumu incelendiğinde, burada devrimci mücadelede iki mücadele biçiminin ön plana çıktığı görülür. İlegal mücadele ve silahlı mücadele! Devrimcilik yapmak üzere yola çıkmış özneler; toplumdaki sınıfların ve devletin yapısını analiz edip onların zorunluluğunun sonucu olarak, örgütsel yapılarını, bu duruma göre örgütlemişlerdir. Bu mücadele biçimlerine göre örgütlenmeyen yapılar ya burjuva düzen içine savrulmuştur ya da faşist diktatörlük tarafından yok edilmişlerdir. Bu iki mücadele biçimi de devrimcilerin öznel iradeleri tarafından icat edilmemiştir. Tamamen maddi koşulların ortaya çıkardığı biçimlerdir. Bunlar kavranmadığı sürece devrimci mücadele geliştirilemez. Reformistler, burada ileri fırlayıp hemen soracaklardır; "Bunları kullanarak da devrim yapamadınız!" Doğrudur; bugün için devrimin gerçekleştirilemediği ortadadır. Bu sistem düzen içinde kalınarak sonsuza kadar dönüştürülemez. Reformistler devrimden bahsetmezler, evrimsel dönüşümden bahsederler. Tarih sıçramalı gelişme gösterir, bu da devrimsel gelişmelerdir. Reformizmin kendisi tarihin sıçramalı gelişmesini reddettiği için baştan bu sistemi değiştirme amacını terk etmiştir, devrimcilerin hatalarını, yetmezliklerini ön plana çıkararak yer yer de hakim sınıfların taktik olarak güçlülüğünü her şey olarak kavrayıp, stratejik olarak güçlü olduklarını söyleyerek yaparlar.

Marksizm'i; doğuşu ile birlikte diğer politik yapılardan ayıran olgulardan birisi de mücadele biçimleri konusundaki tutumudur. "Marx yalnızca elli ve altmışlı yıllarda partisel restorasyon ya da inşa unsurlarının 'yalnızca' ba-

rişçil ve göz yumulan örgütlerde aranması gerektiği görüşünü asla savunmamakla kalmadı, bilakis yetmişli yılların sonunda, ... 'yalnızca' 'barışçıl ve göz yumulan' örgütlerde aranması gerektiği düşüncesini savunan Alman oportünistlerine karşı acımasız bir savaş açtılar." (Lenin; 1995:94)

Hemen hemen tüm reformistler öncelikle açık mücadeleyi savunurlar. Elbette söylemde sınıf mücadelesinin kabulü, sömürünün sonlandırılması için sistemin değiştirilmesi gibi büyük iddiaları vardır! Ama bunları yasal sınırlar içinde kalarak, legal partilerle yan yana getireceklerini söylerler. Legal parti çalışmaları ile birlikte geçmişte, illegal örgütlerini tasfiye etmişlerdir. İllegal partinin gereksiz olduğunu savunurlar, dolayısıyla bunlar aynı zamanda Marksist Leninist parti öğretisi karşısında tasfiyecidirler. Mücadeleyi anayasal sınırlara hapsedmek hakim sınıfların çizdiği sınırlarda mücadele etmeyi kabul etmektir. Bu bile başlı başına devrimciliğin özü ile çelişen bir durumdur. Devrimciler; ben seni, senin belirlediğin koşullarda yıkacağım, yok edeceğim ahmaklığını göstermez.

Marksist Leninistler legal olanaklardan sonuna kadar yararlanmak isterler. Hatta legal olanakların genişletilmesi için de çalışırlar, ama bir koşulla! Legal çalışmalar, daima illegal çalışmaya tabidir, legal çalışmada dahi illegal çalışma güçlendirilmek içindir . Legal çalışma başka bir şeydir, legalizm başka başka bir şey. Legal olanakların artması, legal çalışma ile daha geniş kitleye ulaşılması durumunu komünistler göz ardı etmez. Tüm legal mücadelenin illegal mücadeleye tabi kılınması devrimcilerin genel anlayışıdır. Legal çalışma ile kendini sınırlamak, düşüncesini de yasalarla çizilen alanlarla sınırlamaktır. Legal çalışmak başka bir şeydir, kendini yasal sınırlara hapsedmek başka bir şey! Legal çalışmalarda da hiçbir zaman devrimciler kendilerini yasal sınırlara hapsedmezler. Legalizm tehlikesi militanların kendilerini yasal sınırlara hapsedmeleri ile başlar. Bazen reformizmin açıktan legalizmi savunmasından öte devrimci çalışma içindeki olan militanların, kendilerini yasal sınırlara hapsedmesi şeklinde legalizm tehlikesi daha önemli bir tehlike oluşturur. Tüm alan faaliyetçilerinin legal çalışma ile illegal çalışma arasındaki diyalektik bağ konusunda kafaları açık olmalı, derinlikli bir kavrayışa sahip olmalıdırlar. Devrimcilerin, kendi meşrulukları konusunda en ufak bir şüphe bulunmamalıdır. Reformistler meşruluklarını ancak hakim sınıfların yasalarından almışlardır. Devrimciler yasal alanda çalışıyor olsalar bile hiçbir zaman meşruluklarını o yasallıktan aldıklarını düşünmedikleri gibi yasallıkla meşruluğu hem karıştırmazlar hem de kendilerini o yasal pranga ile bağlamazlar.

Legal olanakların arttığı bu dönemde şüphesiz ki legal çalışma ile daha fazla insana ulaşmanın olanakları da artmıştır. Diğer taraftan açık çalışma, daha fazla denetlenir olmuştur. Kapitalist sistem kitleleri daha fazla gözetler ve kayıt altına alır hale gelmiştir. Teknolojinin gelişimi hakim sınıflara bu kapsamda daha fazla imkan sunmuştur. Dolayısıyla legal alanda hızlı bir şekilde kiteselleşebileceği gibi devletin de bu alandaki çalışmaları kontrol altına aldığı ve istediği zaman da dağıttığı ortadadır. Hakim sınıflar kontrol etmedikleri bir alanı hiçbir zaman açmazlar. Salt bu alanla sınırlı faaliyet, ne kadar büyüse büyüsün, illegal çalışma yaratılmaz ve legal alan onun hizmetinde değilse kof bir gelişim söz konusudur.

Reformizm şiddetten olduğu gibi illegal çalışmadan da uzak durur. Bu reformist hareketlerin bazılarının şiddeti ve illegal çalışmayı kullanmadıkları anlamına gelmez. Bu durum bizleri yanıltmamalıdır. Bu araçların kullanılması tek başına siyasi yapıların niteliğini belirlemez. Belirleyici olanın bu araçların hangi politikanın kumandasında yani hangi amaç için kullanıldığıdır. Kürt Ulusal Hareketi bu araçları reformist hedefler doğrultusunda kullanmaya en iyi örnektir. Ulusal Hareket devrimci hedeflerden uzaklaştıktan sonra legal alan çalışmasına ağırlık vermekle birlikte, illegal örgütünü ve çalışmasını tasfiye etmemiştir. Bu, Türkiye ve T. Kürdistanı'ndaki sınıfların mevzilenmesi hakim sınıfların politik ve askeri örgütlenmelerinin durumu ile ilgilidir. Kürt sorunu kapsamındaki reformist taleplerin bile Türk devleti tarafından dikkate alınmaması ile ilgilidir. Türkiye devrimci hareketinde reformistleşen örgütlerin önemli bir kısmı illegal örgütlerini tasfiye edip legalizme geçmiştir. Kürt Ulusal Hareketi, Türk devletinin niteliğini onlarca yıla varan savaştan ve Kürtlere dönük katliamlardan dolayı, Türk reformistlerine göre daha ileri düzeyde bilince çıkarmıştır. Bu bilinç bir bütün devrimci hedeflerde ısrarı sağlayacak durumda değil iken, reform taleplerinin bile illegal-silahlı mücadele ile elde edilebileceği noktasındadır. Bu, ulusal sorunun ve ulusal hareketin özgün dinamikleri ile ilgilidir.

Salt illegal mücadeleyi esas almak bir siyasi yapıyı devrimci yapmaz. İlgili örgütün amaçlarının formüle edilmiş hali olan programı ve bu amaçları gerçekleştirmek için kullanacağı araçları devreye sokup sokmadığı bütünlüğü içinde bir yapının niteliği değerlendirilmelidir. Onlarla birlikte, bunlara uygun pratik hat içinde olup olmaması reformist mi devrimci olduğunu belirler. İlegal mücadele yürütüp de devleti ve onların bir bütün kurumlarını hedefe koymaktan itina ile kaçan, onlarca yıldır devlete yönelmeyen bir örgüt ne kadar büyük laflar ederse etsin devrimci değildir. Devlete yönel-

mekten kaçınıp tek tek sermaye gruplarını hedefe koyan, dolayısıyla tek tek fabrikalardaki işçilerin sermayeye karşı ekonomik-demokratik mücadelesini esas mücadele kabul eden yapılar; sermaye ile onun siyasal iktidarı olan devlet arasındaki binlerce bağla bağlı ilişkiyi görmediği için ve tek tek bu mücadelelerde bile karşısında devlet güçlerini bulmasına karşın; devlete şiddet araçları ile yönelmez ve sistem içi bir hareket olmaktan kurtulamaz. Kapitalizmin niteliğine, devletin niteliğine ilişkin bolca doktriner laflar etmek, ilgili yapıları illegal ekonomik-demokratik mücadele yapmaktan kurtarmaz. Büyük laflar etmiş olsalar bile devrim için savaşmayana devrimci denmez!

Demokrasi mücadelesi sistem sınırlarına hapsedilemez. Dolayısıyla demokrasi mücadelesi de var olan sisteme yönelinmeden verilemez. Böyle bir gerçeklikte reformizm söylemde ne kadar radikal olursa olsun, hakim sınıf iktidarını yıkmayacağı ve kısmi düzeltmeleri bile ancak yaptıracağı için son tahlilde ona hizmet eder, onun daha iyi çalışmasına hizmet eder.

Devrimci hedefler için sağlam örgütlenmiş illegal bir parti olduğunda *"bir tek grev politik bir gösteriye, hükümet üzerinde politik bir zafere dönüştürülebilir. Sağlam örgütlenmiş bir parti var olduğunda, bir yerde patlak veren bir ayaklanma muzaffer bir devrime doğru gelişebilir."* (Lenin; 1993:26)

Marksist Leninistlerin ilk olarak hiçbir mücadele biçimini reddetmeyeceklerini söylemiştik. Reformizmin hayat bulduğu alanlardan birisi de parlamenterizmdir. Burjuva parlamento yolu ile sistemin değişebileceği düşüncesi parlamenterizmin özünü oluşturur. Burjuva parlamentoyu Marksizm analiz etmiş ve işlevini ortaya koymuş ve burjuva devletinin en çürümüş organı olarak tespit etmiştir. Marksist ustaların ve devrimci önderlerin burjuva parlamentoya ilişkin söylemiş olduğu veciz sözler hala gerçekliğini korumaktadır. Bunların en bilinenleri "burjuvazinin ahır" ve "tavuk kümesi" sözleridir. Burjuvaziye karşı burjuvazinin ahırında mücadeleyi esas almak onlarla aynı olmayı beraberinde getirecektir. Burjuvazinin ahırında, burjuvaziye devireceğini düşünmek, bunun propagandasını yapmak, safsatadan öte ahmaklıktır. Halkı ahmaklığa ortak etme çabaları ise boş çabalardır. Burjuva diktatörlüklerde parlamento göstermelik bir organdır, işler esasta başka yerlerde yapılmaktadır. Parlamento halkı kandırmak görevi ile işlevlendirilmiştir. Burjuvazi parlamentonun bu işlevini iyi bilirken reformistler ise ölmüş eşeği diriltmeye çalışmakta, burjuva partilerden daha fazla parlamentonun göstermelik olan işlevini savunmaktadırlar.

Legalizm ve parlamenterizm birbirinden çok uzak olmamakla birlikte

reformizmin günümüzde almış olduğu iki biçimdir. Gezi İsyanı ile kendiliğinden gelme kitle eylemlerinde bir yükselme başladı. Komünist devrimciler bunu genelleştirerek *"daha ileriye, devrim aşamasına kadar yükseltmeye yardım ederek genişletmeye ve sağlamlaştırmaya çabalıyorlar. Buna karşılık reformistler yükselişi yalnızca 'bir canlanma olarak' görüyorlar, politikaları anayasal tavizlerin, anayasal reformların elde edilmesine yöneliktir."* (Lenin; 1995:189) Bunun sonucu olarak gelişmenin bu aşamasında, hakim sınıflar bir taraftan, komünist ve devrimciler diğer taraftan halkı kazanma yarışına girmişlerdir. Burjuvazi bu mücadelede kendi karakterine uygun yol ve yöntemleri kullanırken -yalan, entrika, sahtekarlık, demagoji- komünist ve devrimciler halka gerçekleri bütün açıklığı ile gösterip mücadeleye çağırıyor, mücadele örgütlerinde örgütlüyor. En sıradan gösterilerde bile halkın başına kurşunlar, bombalar yağdırılıp halk coptan geçirilirken ve halk evlatları bir bir toprağa düşerken halka silahların çağrısı yapıp barikatlarda silahlı direnişler örgütlemek anın devrimci görevleri içinde öne çıkmakta. Böylesi bir konjonktürde "halka ayaklanmayın" diyenler alçaklardır! Kurşunlarla, gaz bombaları ile, gözaltılarla bir bir reformist gevezelikler parçalanmıştır.

Yine şehirlerde devlet şiddetinin karşısına, silahlı direnişle karşı çıkmak devrimci ve komünist militanlarca hayata geçirilmektedir. Şehirlerde silahlı direniş şekillerini geliştirip bunları genelleştirip yaygınlaştırarak fiili direniş örgütlemek günümüzün devrimci görevleridir. Bu şekilde silahlı, fiili, meşru, militan direniş bir tarafta halka güven verip sınıf düşmanlarımıza korku salarken, reformizmle devrimciliğin keskin çizgilerle ayrışmasına hizmet edecektir. Sahte devrimci söylemler içinde olanlar gizlenecek yer bulamayacaktır. Komünistlerin tarihlerinde her alanda çokça olan direniş geleneğini tekrar yaygınlaştırma ve öne çıkarma görevi ile karşı karşıyayız. Bu mücadele sürecinde ciddi darbeler alınabileceği gibi yenilebilir de, yenilgiyi göze almayanlar hiçbir zaman kazanamazlar. Komünist militanların, ayaklanmış halkın yanında mücadeleye girerken böyle ince hesap yapma gibi bir lüksü de yoktur. Reformistlerin ise masa başlarında bu isyanın derin "sosyolojik" analizini yapıp, durumun ne kadar vahim olduğuna ilişkin nutuk atmaya çokça zamanları vardır.

Halkın kendiliğinden gelme hareketlerinin yükseldiği dönemler devrimcilerle reformistler arasında turnusol kağıdı işlevini de görür. Reformistler şaşkına döner, yasal sınırların aşılması için halka, burjuvazi ile birlikte en önde yalvarırlar. Devrimciler ise her ayaklanmayı burjuvazinin temel ku-

rumlarına yönelterek daha ileriye taşımaya çalışırlar. Reformistlerin sınıf uzlaşmacı, halkın çıkarlarının değil burjuvazinin çıkarları için çalışmaları halka teşhir edilmelidir. Halk isyanlarının olduğu zamanlar aynı zamanda reformistlerin gerçek yüzlerini gösterme zamanlarıdır. Reformizm ciddi anlamda geriletmeden devrimci mücadele iktidara yürüyemez.

Devrimciler gelişen devrimci dalga içinde yeraltı örgütlerini daha fazla sağlamlaştırmaya çalışırken, reformistler yasallıklarını daha fazla ön plana çıkarmaya başlarlar. Böylesi dönemlerde devrimci saflardaki tehlikelerden birisi reformizmin etkisiyle illegal çalışmaya yeterli önemi vermeme ve yasal çalışmanın esas mücadele biçimi gibi ele alınmasıdır.

Devrim reform ilişkisi

"Reformlar, egemen sınıftan, iktidarı sürerken alınan tavizlerdir. Devrim ise sınıfı tamamiyle yıkmaktır. Buna göre de reformist programlar genellikle ayrıntılı birçok maddeden oluşur. Bizim programımız, devrimci program, aslında genel bir maddeden, mülk sahiplerinin ve kapitalistlerinin zulmüne son vermek, emekçi kitleleri bu sömürücülerden özgür kılmaktan ibarettir."

(Lenin)

Reform için mücadele, var olan toplumsal sistem içinde işçilerin, köylülerin ve emekçi halkın koşullarının iyileştirilmesi, demokratik haklar ve kurumlar için yürütülen günlük mücadeledir. Bu, komünistlere, proletaryanın sınıf mücadelesini yönetmede ve nihai amaç olan siyasal iktidarın alınmasında ve ücretli emeğin kaldırılmasında kolaylık sağlar; kolaylaştırıcı etkisi olur. Komünistler açısından *"toplumsal reformlar ile devrim arasında reformlar için mücadelenin araç, toplumsal devrimin de amaç olduğu ayrılmaz bir bağ bulunmaktadır."* (Lüxemburg, R; 2013:192)

Reformizmin ilk teorisyeni, aynı zamanda Marksizm'i revize etmekte kötü bir üne sahip olan E. Benstein'dir. Bu revizyonist; nihai amacı sosyal bir devrim olan çalışmadan vazgeçilmesini, sınıf mücadelesinde bir araç olan reformlar için mücadelenin her şey olduğunu buyurmuştur! Bunu, *"Nihai hedef, her ne olursa olsun, benim için hiçbir şeydir, hareket ise her şeydir"* şeklinde formüle etmiştir. Bu revizyonist-reformist teori, R. Lüxemburg ve Lenin tarafından ele alınıp sınıf uzlaşmacı karakteri ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Daha sonraki süreçlerde bu şahsiyetin teorilerini açıktan savunular ender çıkarken, başka biçimler altında, özü aynı olan teoriler ortaya çıkmıştır.

Revizyonizm bir sınıf temeli olduğu için bu teorinin bir bütün olarak or-

tadan kalkması beklenemez. Ancak toplumsal bir devrimle sınıf temeli ortadan kaldırılınca ortadan kalkar. Küçük burjuvazinin bir kesimi kurtuluşunun işçi sınıfı ile olacağını düşünerek devrimcileşirler, bir kesimi kurtuluşunu burjuvazileşmekte arar ve burjuvaziye yaklaşır.

Komünistleri burjuva hareketlerden ayıran öge; komünistlerin var olan sistemi **onarma** gibi boş bir çaba içinde olmamalarını; düzeni ortadan kaldırmak için sınıf mücadelesi içine girmeleridir. Ve sosyalizm nihai hedefini içeren bir iktidarı alma mücadelesini örgütlemeleridir.

Luxemburg, "*Bernstein'in ortaya koyduğu gibi 'Reform mu Devrim mi?' sorusu, Sosyal Demokrasi için [komünistler için-Partizan] 'Yaşamak mı ölmek mi?' sorusu ile aynıdır.*" (Luxemburg; 2013:193) diyerek reform ve devrim ilişkisini çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur. Reformlar ile reformizm arasındaki ayırım noktalarının birincisinin, devrimi gerçekleştirmek için araç olması, ikincisinin ise sistemi yıkmak gibi bir amacının olmaması ile birlikte reformların amaç olarak alınması durumudur.

Reformizmin temel ayracı, var olan sistemi yıkmak değil onarmak istemesi, dönüştürmeye çalışmasıdır. Devrim ile reform arasında diyalektik bir ilişki vardır. Devrim, sistemi kökten yıkmak ister, bu amaca varmak için çok değişik araçları, farklı süreçlerde devreye sokar. Bunlardan birisi de reformlardır. Reformlar için mücadele etmek, var olan hâkim sınıf iktidarından tavizler koparmaya çalışmak kötü değildir. Bu tavizler devrim mücadelesini güçlendirecektir. Burada önemli olan bu tavizlerin **hangi amaç** için kullanılacağıdır. Devrimciler, devrimi örgütlerken değişik araçlar kullanabilirler. Bunları niye kullandıkları değil, amaca ve içinde bulunulan zamana uygun olup olmadıkları bakımından değerlendirilip eleştirilirler. Reform, devrim ilişkisinde can alıcı nokta reform istemlerinin ne için olduğu ve bunların neye tabi olarak ele alındığıdır. Zira amaca uygun aracın kullanılması önemlidir. Devrimcilerin reformlar için mücadeleyi nasıl ele aldıklarına en iyi yanıtı Lenin vermiştir:

"Devrimci Sosyal-demokrasi, [komünistler -Partizan] reformlar için mücadeleyi her zaman faaliyetlerinin içine dâhil etmiştir ve bugün de etmektedir. Fakat o, 'ekonomik' ajitasyondan sadece hükümetten çeşitli önlemlerin alınması talebinde bulunmak için değil, aynı zamanda (ve her şeyden önce) onun otokratik bir hükümet olmaya son vermesini istemek için de yararlanır. Ayrıca, hükümete karşı bu talebi yalnızca ekonomik mücadele zemininde değil, genelde sosyo-politik yaşamın tezahürünün tüm zemininde ileri sürmeyi görev bilir. Tek sözcükle o, bütünün bir parçası ola-

rak reform için mücadeleyi, özgürlük ve sosyalizm mücadelesine tabi kılar."
(Lenin; 1993;90)

Yalnızca ekonomik talepleri, belki de sistem kendini tehlikede gördüğünde rahatça karşılayabilir, ama siyasal özgürlük taleplerini içeren, devletin niteliğinin ürünü de olan faşist diktatörlüğün son bulmasını içeren talepleri karşılamak, bunlardan ufak bir taviz vermek, devletin niteliği ile çelişir. Komünistler bu konularda reformların yapılmasından çekinmezler. Buradan reformlar sorununu politik iktidarı alma sorununa bağlarlar.

Bazı reformların, bu sistemin niteliği ile çeliştiği için, bu sistemi yıkmadan yapılamayacağını bile bile onlar için mücadele edip; kitleye bunları doğuran sebepleri ve bunların kaynaklarının var olan sistem olduğunu göstermeye çalışırlar. Örneğin, işçi sınıfının ücret artışı ve çalışma koşullarının düzeltilmesi talebiyle yapacağı mücadele yadsınamaz. Bunların düzeltilmesi durumunda -ki bunların olmasının da bir sınırı vardır- sömürü ortadan kalkmayacağı için, bu mücadelenin iktidar mücadelesiyle, sistemi bir bütün hedef alan mücadele ile birleştirilmesi gerekmektedir. Ekonomik-demokratik hak olanakları ne denli genişletilirse genişletilsin, işçi sınıfı güçlü bir politik örgütten yoksunsa, burjuvaji ilk fırsatta bu kazanılmış hakları gasp edecektir. O nedenle **bile** ekonomik-demokratik mücadele örgütleri olan sendikal örgütlenmeler yoluyla işçi sınıfı burjuvazi ile girdiği sınıf mücadelesinde kalıcı başarılar elde edemez.

Komünistler, iktidarı hedefleyen mücadelesinde işçi sınıfına, toplumun ezilenlerinin sistemi hedefleyen mücadelesinin de kendi mücadelelerinin müttefiki olduğunu, her fırsatta göstermeye çalışır.

Demokrasi sorununun etrafında bir dizi reform talei de vardır. Demokrasi sorunu devrim sorunudur. Demokrasinin burjuva biçimleri tarihsel misyonunu doldurmuştur. Dolayısı ile bu sistem demokrasi sorununun yaratıcısıdır ve bu kapsamdaki talepleri karşılayıp çözemez, demokrasi sorunun burjuva anlamda bile çözülmemiş olmasından dolayı bu görev proletaryanın omuzlarına kalmıştır. Demokrasi sorununu yaratan, var olan sistem olduğu için bu sorun parantezinde olan sorunların hiçbirisi, sistem yıkılıp demokratik halk iktidarı kurulmadan elde edilemez. Demokrasi sorunun sınıfsal bir sorundur ve proletarya tarafından çözülecektir.

Demokratik talepler hâkim sınıfların ekonomik-politik çıkarlarına ters düşeceği için çözmezler. Ama bu, demokratik talepler için, reformlar için mücadele edilmeyeceği anlamına gelmez; bilakis bu devletin niteliğini, demokrasi talebi olan halka göstermek için **bile** komünistler, demokrasi ta-

lebi için en önde savaşır, bunu devrim mücadelesine de tabi kılar.

Demokrasi sorunu olarak öne çıkan sorunların başlıcaları; Kürt ulusal sorunu, toprak sorunu, kadın sorunu, çevre sorunu vb.dir. Bunların bir bütün çözümü sistem içinde olamaz. Bu sorunları yaşayan kesimler işçi sınıfı önderliğinde yapılacak demokratik halk devriminin bileşenlerini oluştururlar.

Kürt Ulusal Hareketi'nin taleplerini en geniş noktaya, anayasal ve yasal sınırlara çekmiş olmasına karşın sistem kan dökerek yanıt veriyor. Biz komünistler bu sistemin tam hak eşitliğine dayalı ulusların kendi kaderini tayin etmesini (ayrı bir devlet kurmasını) kabul etmesinin niteliği ile uyumsuz olduğunu biliyoruz. Ezilen ulusların, ulusal kurtuluşlarının bu sistem içinde sağlanamayacağını biliyoruz. Fakat ezilen ulusun tüm demokratik taleplerini destekliyor, bunlar için mücadele ediyor ve bunları mücadelemizin bir parçası haline getiriyoruz. Kadın sorunu için de benzer şeyleri söylüyoruz. Feminist hareketin burjuva ve reformist özünü biliyoruz. Sınırlarının düzen sınırları olduğunu da biliyoruz ama kadın sorunu kapsamında da demokratik talepler için mücadeleyi de önemsiyoruz. Yoksul köylülüğün toprak sorunu, köylülerin ürettiklerinin karşılığını alamama sorunlarının düzen içi sorunlar olduğunu ama bunların çözümü için reform talepli mücadeleleri yadsımıyor, bunları genel mücadelenin bir parçası haline getirmek için en önde mücadele ediyoruz. Çevre sorunu, ezilen dini inançlar sorunu hep bu kapsamda değerlendirilmelidir. Bu sorunlar alt kimlikler sorunu olarak ele alınıp çözümü de sistem içine hapsedilmez. Bu sorunların yaratıcısı var olan sistemdir ve hepsi de sınıfsal sorunlardır.

Demokrasi mücadelesi kendisini bu sistem sınırlarına hapsedmez, dolaşısı ile bu kapsamdaki mücadeleler de politik iktidarı alma mücadelesinin bileşenleridir. Demokratik Halk Devrimi ile birlikte politik özgürlükler sorunu ile birlikte demokrasi sorunu da çözülecek ve sosyalizme doğru kesintisiz devam edilecektir.

"...Emperyalist sistemde... Siyasal demokrasinin tüm istemini ancak kısmen 'gerçekleşebilir' ve o da ancak çarpıtılmış bir biçimde ve istisnai durumlarda... Ama bundan çıkan sonuç, sosyal-demokrasinin [komünistlerin-Partizan] bütün bu istemler için derhal verilmesi gereken en kararlı savaştan vazgeçmesi gerektiği sonucu değildir (böyle bir şey ancak burjuvazinin işine yarar), tam tersine, buradan çıkacak sonuç, bu istemlerin, burjuva legalitesinin sınırları aşılarak, bu sınıflar yerle bir edilerek, parlamentoda söylemlerle, sözde kalan protestolarla yetinmeyerek, yığınları kesin eyleme çekerek, her temel demokratik istem uğruna savaşımı yoğunlaştırıp, prole-

taryanın burjuvaziye saldırısına kadar, yani burjuvaziyi mülksüzleştiren sosyalist devrime kadar vardırıarak, bu istemlerin reformist değil devrimci biçimde formüle edilmesi, eyleme geçirilmesidir.” (Lenin; 151) Devrim reform ilişkisinin özeti budur.

Emperyalist kapitalist sistemin yaşamış olduğu krizden kaynaklı demokrasi sorunları, geline aşamada, daha önce hiç olmadığı kadar devrim mücadelesinin bir parçası haline gelmiştir. Bu durum reformlar için yapılacak mücadelenin de militan, meşru, fiili bir mücadele hattı örülerek verilmesini koşullar. Reform için mücadeleler devrim mücadelesi için vazgeçilmez olduğu gibi onunla sıkı bir bağ içindedir. Çünkü geline aşamada var olan sistemde küçük reformlar yapma durumu bile ortadan kalkmıştır.

Bernstein’den bugüne reformistlerin önemli bir kesimi sosyalizmin bir zorunluluk olmadığını propagandasını yapıyorlardı. Fakat geline aşamada kapitalizmin insanlık için vereceği hiçbir şeyin olmadığı ve insanlığı felakete götürdüğü tüm yönleri ile açığa çıkmıştır. Tam da bu noktada sosyalizmin bir ihtiyaç olduğu daha fazla açığa çıkmıştır. İnsanlığın yaşadığı sorunları yalnızca ve yalnızca sosyalizm çözecek, insanlığı, kendi emeğinin kölesi olmaktan, ücretli emekten yalnızca sosyalizm kurtaracaktır. Bu durum her zamankinden daha fazla devrimin maddi zemininin geliştiğini gösterir. Devrim zemininin gelişmesine koşut reformizmin zemini de, geçmişte hiç olmadığı kadar zayıflamıştır. Bundan dolayıdır ki reformistler daha fazla sol söylemi kullanır olmuşlardır.

Artık “barış içinde bir arada yaşama”nın geçici bir dönem bile olsa olanakları tükenmiştir. Toplumsal barış söylemi ile reformistler kimseyi kandıramazlar. Bazı dönemler, salt reformcu mücadele ile kimi kazanımlar elde edilebilirdi. Fakat sistemin kendi iç yasaları gereği bunlar korunamazdı. Böyle dönemler de sona ermiştir. Uzlaşmaz çelişkilerin öne çıktığı toplumsal yapılarda iki sınıfın çıkarını içeren bir gelişme olamaz. Birinin kazanımı diğerrinin kaybı anlamına gelir. İşçilerin ücretlerindeki bir artış sermayenin gasp ettiği art-değerin azalması anlamına gelir. Hem sermayenin kârının artması hem de sömürünün azalması mümkün değildir.

Ekonomik-demokratik mücadeleler, çeşitli hakların ve demokratik örgütlerin genişletilmesine hizmet eder. Bu kazanımlar devrimci bir bakış açısı ile ele alındığında, hâkim sınıflara karşı bir mevzi olarak kullanılabilir. Devrimciler zaten reform için mücadeleyi bundan dolayı yaparlar.

Reformistlerle devrimcileri ayıran bir nokta, devrimcilerin her türlü eko-

nomik-demokratik-sendikal mücadeleyi, iktidar mücadelesine tabi olmak koşulu ile benimsemeleri iken reformistler ise iktidar olma hedefleri olmadığı gibi sosyalizme, olsa olsa sendikal mücadele ve parlamento yolu ile varılacağına hayalini kurmaktadır. İşçi sınıfının günlük pratik mücadelesi, sınıfın örgütlenmesi, bilinçlenmesi açısından önemli iken; bu hiçbir zaman iktidarı alma mücadelesinin yerine konamayacağı gibi ondan da bağımsız düşünülemez.

İşçi sınıfı ve emekçi halkın reformlarla hiçbir zaman yetinmeyeceği ve bunun sonucunda sosyalizme geçileceği gibi bir reformist düşünce vardır. Bu düşüncenin özündeki yanlış, kapitalist sistemin iç ilişkilerini doğru değerlendirememektir. Halkın reformlarla yetinmeyeceği doğrudur. Bu, reformlar yoluyla sosyalizme geçileceği düşüncesini doğrulamaz. Çünkü kapitalist sistem içinde kazanılan reformlar sürekli korunamayacağı gibi sistemin yapacağı reformlar, niteliği gereği sınırlıdır ve bir noktadan sonra reform da yapmaz. Günümüzde olduğu gibi bir dizi hak her zaman gasp edilip geri alınır. Reformlar için yapılan mücadele ve kazanım iktidar mücadelesi ile bütünleştirildiğinde kalıcı kazanımlar elde edilmiş olunur. Bazı reformların kazanılması, sistemin işçi sınıfı ve emekçi halkın yapılmasını istediği tüm reformları yapacağı anlamına da gelmez. Emekçi halkın yalnızca bunlarla sonsuza kadar idare etmesi de düşünülemez. Geline aşamada sistem reform yapmaktan öte daha önce kazanılmış haklara saldırmaktadır. Demokrasi paketi olarak davul zurna ile açıklanan düzenlemelerin nerede ise hepsi halkın kazanımlarına dönük saldırı paketleridir. Son dönemde basit hak arama mücadeleleri bile kazanımsız sonuçlanmakta ya da daha önceki haklar da kaybedilmektedir.

"Sosyalizmin kendiliğinden, işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi içinde ve her koşul altında gelişeceği doğru değildir. Sosyalizm, ancak kapitalist ekonominin gittikçe büyüyen çelişkilerinden ve bu koşulların toplumsal bir dönüşüm sonucu düzeleceğinin kaçınılmaz olduğunu işçi sınıfının anlaması sonucu gerçekleşecektir." (Luxemburg R.; 2013; 212)

Reformistler, genelde açıktan kapitalizmi savunmaz; kapitalizmin çelişkilerini yok sayan burjuva iktisatçılarla bir olmazlar. Marksizm'in bu konulardaki tezlerini savunur görünürler. Fakat genel düşünceleri içinde bu çelişkileri ortadan kaldırma düşüncesi yoktur, kaldırılmasını istiyor gözükse bile buna dönük planı ve programları yoktur. Kapitalizmin çelişkilerinin olgunlaşmış olduğunu söyleyen bir dizi reformist yazar vardır ya da reformist çevrelerin çoğu çürümüşlüğü, dolayısıyla çelişkilerinin ol-

gunlaştığını söylerler. Ama devrimci bir dönüşümle bunların ortadan kaldırılması düşüncesinden de büyük bir dikkatle uzak dururlar.

Devrimciler ise varolan sistemin kokuşmuşluğunu, çelişilerinin olgunlaşmışlığını ortaya koyup; devrimci öznelerin kitleleri harekete geçirerek ciddi bir çalışma ile bu duruma bir son vermediği sürece yaşamaya devam edeceğini söylerler. Dolayısı ile devrimci çalışmanın, devrimci şiddetin zorunluluğunu ortaya koyarlar. Reformistlerin pratikte yaptıkları sistemin çelişkilerinin keskinleşmesinin önüne geçmek, devrimcilerin yaptığı ise bu çelişkileri derinleştirmektir. Reformistler, uzlaşmaz karşıtlıkları uzlaştırma gibi ahmakça bir uğraş içindeyken, devrimciler bu uzlaşmazlıkları şiddet yolu ile çözmeye çalışırlar. Reformistler; işçi ve emekçilerin durumlarını iyileştirerek emek ve sermaye arasındaki çelişkileri uyumlu hale getirmeye çalışırlar. Hakim sınıfın devleti ile ezilen emekçiler arasındaki çelişkileri azaltmaya çalışırlar. Devrimciler ise bu çelişkileri derinleştirerek, devrimci şiddetle çözmeye çalışırlar.

Devrimciler, devrim ihtiyacının toplumsal sistemin ekonomik ilişkilerinin doğurduğundan yola çıkarlar. Bundan dolayıdır ki, devrim aynı zamanda **tarihsel bir zorunluluktur.**

Siyasal iktidarın alınması sorunu reformizmle devrimcilik arasında temel ayrışma noktasıdır. Toplumlar tarihine baktığımızda, ilkel komünal toplumdan itibaren sınıfların ve sınıf çatışmalarının var olduğunu görürüz. Her sınıf mücadelesinin siyasi iktidarı alma sorunu ile bağlantılı olduğunu da görürüz. Bu burjuvazi için de böyle olmuştur. *"Burjuva toplumun tarihinde yasal reform, siyasi iktidarı ele geçirecek, mevcut hukuk düzenini dağıtacak ve bir yenisini oluşturacak güce ulaştığını duyumsayınca kadar yükselmekte olan sınıfı güçlendirmeye hizmet etmiştir."* (Luxemburg R.; 2013, 232). Yani insanlık tarihi, sınıf mücadeleleri tarihi olarak gelişme gerçekliğini burjuvazinin siyasi iktidarı ele almasında da hüküm sürmüştür. Sınıflı toplumlarla birlikte yeni oluşan, yükselen sınıfın hedefi hep siyasi iktidarı ele geçirmek olmuştur. Siyasi iktidarı alan sınıf bir tarihsel dönemi de sonlandırmıştır. Burjuvazinin feodalizme karşı vermiş olduğu mücadele de burjuvazinin iktidara gelmesi ile sonlamıştır. İktidara gelişlerin hemen hemen hiçbiri de kansız olmamıştır.

"Yasal reformizm ile devrim, sıcak ya da soğuk sosis gibi tarihsel ilerlemenin keyfi bir biçimde tarih büfesinden seçilecek farklı yöntemler değildir. Sınıflı toplumların gelişmesinde, birbirine gerek duyan ve birbirini tamamlayan, ancak aynı zamanda dıştlayan, örneğin güney

ve kuzey kutupları, burjuva ve proletarya gibi farklı momentlerdir.” (Luxemburg R.; 2013, 234)

Devrim, siyasal hedefler doğrultusunda yıkma ve yapma edimiyken, yapılan yasalar yeni toplumsal yaşamdaki sınıflar arası ilişkileri belirler, bunlar arasındaki sınırları çizer. Zor aygıtları elinde olan sınıflar da yasalara hükmettiği tabii ki ortadadır. Bu bağlamda yasal reform çabaları devrimden bağımsız, kendi başına bir güç değildir; *“her tarihsel dönemde, son devrimin itkiyle gösterdiği doğrultuda hareket eder ve bu itkiyi duyumsamaya devam ettiği müddetçe de sürer ya da daha somut söylemek gerekirse, yalnızca son devrimin oluşturduğu toplumsal biçim çerçevesinde hareket eder” (Luxemburg R.; 2013, 234)* yani reform kazanımları hakim sınıfların çizmiş olduğu çerçevenin dışına çıkamaz, reformların sınırlarını hakim sınıflar belirler.

Reformları, zamana yayılmış devrim, devrimleri de kısa süreye sığdırılmış reformlar olarak ele alan; devrim reform arasındaki farkı **zamansallıkla** açıklayan düşünce de temelden yanlıştır. Reform ile devrim öz bakımından farklıdır. Reformlar, düzen içi değişimler ve hakim sınıfların iktidarı alırken alınan tavizler iken; devrim ise egemen sınıf iktidarını tamamıyla yıkma eylemidir. Dolayısıyla reform ile devrim arasındaki farkı, zamansallıkla açıklamak doğru değildir.

“Bu nedenle siyasal iktidarın ele geçirilmesine ve toplumsal devrime karşı çıkan ya da onların yerine yasal reform yolunu seçenler, aynı hedefe ulaşmak için daha sakin, güvenilir ve yavaş bir yolu seçmiş olmaz; bir başka hedefi, yeni bir toplumsal düzen kurmak yerine eski düzende yüzeysel değişimler yapılmasını seçmiş olur. Böylece revizyonizmin siyasal görüşleri, ekonomik kuramlarının vardığı yere varır: sosyalist düzenin gerçekleştirilmesi değil, kapitalizmin iyileştirilmesi; ücret düzeninin kaldırılması değil, sömürünün azaltılması; kısacası, kapitalizmin kendisini değil, kötülüklerinin ortadan kaldırılması...” (Luxemburg R.; 2013, 235)

Marksizm, proletarya diktatörlüğüne reformlar yoluyla barışçıl geçişi hiçbir zaman önermemiş ve öngörmemiştir. Ama proletarya diktatörlüğünün barışçıl uygulamasından bahsetmiştir. Proletaryanın iktidarı zor yoluyla ele geçirmesi Marksizm’in temel tezlerinden birisidir ve hala geçerliliğini korumaktadır. Marksizm, proletarya diktatörlüğüne, sosyalizme parlamenter yolla geçişin olmayacağını defalarca ortaya koymuştur. Bugün hem Marksizm’den bahsedip hem de burjuva parlamentoda mücadele edip sosyalizmi getireceğini söyleyenler doğru söylemiyorlar. Hem kapitalizmin çürümüşlüğünü

dillendirip hem de burjuvazinin en çürümüş-kokuşmuş organıyla sömürüye son vereceğini söyleyenler yalan söylüyorlar, halkı kandırmaya çalışıyorlar ya da hayal görüyorlar. Burjuva iktidarı parçalayıp proletarya diktatörlüğünü kurmadan temel ekonomik ilişkileri değiştirmek mümkün değildir. Özel mülkiyet ve onun hukuku ortadan kaldırılmadan yapılacak değişimler, kapitalizmin kötülüklerini ortadan kaldırma çabaları olmaktan öteye geçmez.

Burada aynı zamanda iktidar olamadan alınacak tavizlerin sınırlılığından bahsediyoruz. Tabii ki bunları reddetmiyoruz. Belediyeleri almayı, halkın belediyelerinin çoğalmasını önemseriz ama bunlarla devrim olmayacağını bilir ve de belediyeleri almayı devrim gibi görmeyiz. Özel mülkiyete son vermeden, halk iktidarına geçilmiş gibi göstermenin halkı kandırmak olduğunu söylemeden de çekinmeyiz. Belediyelere sahip olmak şüphesiz ki devrim için ciddi olanaklar ortaya çıkaracaktır. Ama bu olanakların hangi amaç için kullanılacağı tayin edici olacaktır.

Reformistler, örtük ve açık olarak, devrimcilere devrim amacından vazgeçmeyi öğütüyorlar. Bunun devrimcilerin yaşamına son vermek olduğunu bile bile yapmaktan çekinmiyorlar. Devrimciler ise reformistlere girmiş oldukları bataklıkta tek başlarına istedikleri gibi gitme özgürlüğü olduğunu söylüyorlar. Devrimciler, nitelikleri gereği, devrimin önkoşullarının her zamankinden daha fazla olgunlaştığı, kendiliğinden gelme eylemlerin arttığı bu durumda, bu isyanları, eylemleri ileri çekmeye çalışırlarken; reformistler, özenle bunlardan kaçıyor, halkı yasal sınırlar içinde tutmaya çalışıyorlar. Böylece burjuvazinin işçi sınıfı içindeki ajanları olduklarını bir kez daha ortaya koyuyorlar.

Devrim ile reform ilişkisi diyalektik bir ilişkidir. Bu diyalektik ilişki koparıldığında reformizm ortaya çıkar. Reformizm, tarihin sıçramalarla ilerleyeceğini reddettiği için idealisttir. Devrimciler, devrim ile reform arasındaki diyalektik ilişkiyi koparmazlar; reformların devrime bağlılığını ortaya koyarak tarihin sıçramalarla ilerleyeceğini de pratikte uygulamış olurlar. Devrim ile reformlar arasındaki diyalektik ilişki koparıldığında ya reformizme sapılır ya da sol sekterizme. Marksist Leninistler bu diyalektik bağı sürekli göz önünde bulundururlar.

Sonuç

Başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halk ile hakim sınıflar arasındaki çelişkiler her geçen gün daha da keskinleşmektedir. Emperyalist saldırganlık gözü dönmüş boyutlara ulaştı. Burjuva devletler, her zamankinden daha fazla emperyalizmin ve hakim sınıfların azgın şiddet ve terör mekanizma-

ları haline geldi. Dünyanın her tarafında demokratik hak ve özgürlüklere dönük saldırılar korkunç boyutlara ulaştı. Hakim sınıfları korumak için bir-biri ardına faşist yasalar çıkarılmaya devam ediyor. Avrupa ülkelerinde devletin desteği ile göçmenlere dönük saldırılar hız kazanırken partiler iktidarlara gelmeye başladı.

Böyle bir konjonktürde hala sistemin reformlarla dönüştüreceğini düşünmek hayalden öte ahmaklıktır. Reformist mücadelenin zemini her zamankinden daha fazla ortadan kalkmıştır. Kendini düzen içi mücadele ile sınırlayan mücadele dönemini burjuvazinin kendisi ortadan kaldırmıştır. Hala böyle bir mücadele yolunu seçenler, halkı buna çekmek isteyenler burjuvazinin uşaklarıdır.

Devrimcilik bir tercih meselesi değildir; nesnel gerçekliğin gerekliliğidir. Geline aşamada, basit hak arama mücadeleleri bile militan devrimci bir mücadeleyi zorunlu kılmaktadır. Fabrikalardaki koşulların düzeltilmesine karşı, sendikal hakların kazanılması ve kullanılmasına karşı, doğanın rant uğruna tahrip edilmesine karşı, pahalılığa, işsizliğe karşı verilecek mücadeleler dahi militan meşru fiili direniş çizgisinde olmak zorundadır. Ezilen ulusun, ezilen cinsin bu durumunun ortadan kaldırılması ancak bu sistem ortadan kaldırılarak olacaktır. "Barış süreci" parantezinde sistemin ezilen ulusun tam hak eşitliği temelinde ulusal özgürlük için verecek bir şeyi yoktur. Bir bütün sistemi hedefe oturtup buna paralel devrimci zoru devreye sokmadan ne ulusal haklar kazanılır ne de cins ayrımcılığına son verilebilir. Sistemin bu konularda yapacağı bir şey yoktur. Sistem içinde kalınarak verilecek mücadelenin de yaşam şansı yoktur. Hala sistem içinde kalınarak mücadele edilmesini isteyenler sınıf uzlaşmacılarıdır; **objektif olarak**, burjuvazinin ajanlarıdır.

Hakim sınıflar hiç olmadığı kadar zor aygıtlarını profesyonelleştirdi, ideolojik aygıtlarını kullanmada ustalaştı. Bunları azgınca ve utanmazca ezilenleri bastırmak ve iktidarlarının ömrünü uzatmak için uyguluyorlar.

Böylesi bir gerçeklikte başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halkın örgütlenmesi acil bir görevdir. Proletarya Partisi etrafında örgütlenip her alanda militan mücadelenin örülmesi, anın devrimci görevidir. Proletarya Partisi'nin her bir militanı her alanda devrimci mücadeleyi her zamankinden daha fazla öne çıkarmak zorundadır. Reformizmin kırılmasının bir ayağının ideolojik mücadele, diğer ayağının ise devrimci mücadelenin geliştirilip güçlendirilmesi olduğu unutulmamalıdır. Onun için, geçmişe göre önemi daha artan şehirler başta olmak üzere her alanda Proletarya

Partisi militanları, militan mücadeleyi örmek için seferberlik ilan edip öne atılmalıdır. Tarihinde çokça örneği olan militan şehir direnişleri daha ileri noktada geliştirilerek devreye sokulmalıdır.

İşçi sınıfı nicel olarak ciddi olarak gelişmiştir. Niteliğini oluşturan, örgütlenme ve mücadeleleri ise gelişmemiştir. İşçi sınıfı, legal örgütleri dağıtılarak örgütsüzleştirilmiştir. Buna kolaylık sağlayan ise üretim sürecinin yeniden örgütlenmesi olmuştur. Yani üretim süreci örgütlenmesi işçi sınıfının herhangi bir coğrafyada yapmış olduğu eylemin dünyanın her tarafını etkileyebilecek, hayatı durdurabilecek olanakları vermiştir. Üretim süreci için kritik önemdeki sektörler ortaya çıkmıştır. Bu sektörlerdeki geniş çaplı grevler de sistemi tıkayacak durumdadır.

Başta işçi sınıfı olmak üzere emekçiler içinde yürütülecek politik çalışma; en ufak ekonomik-demokratik taleplere sahip çıkılarak bu talepler uğruna en önce militanca mücadele etmekten bağımsız değildir. Fabrika işgalleri ve yasalara bağlı kalmadan meşru fiili grevler yapılmalıdır. Bütün bu eylemler devletin zoru ile karşı karşıya kalacaktır; o noktada da meşru fiili direniş örgütlenmelidir.

Burjuvazinin teknik üstünlüğe her zamankinden daha fazla sahip olduğu doğrudur. Savaşta belirleyici olan insan ögesidir, teknik değil. Devrimci yaratıcılık şehirlerde de zor ögesinin değişik biçimlerde devreye sokulmasının önu açacaktır. Reformistlerin ve burjuvazinin aynı nakaratla saldırdığı devrimci şiddet devreye sokulmadan faşist diktatörlük yıkılmaz, ondan öte devletin halka dönük faşist saldırıları geri püskürtülemez. Halka kurşunla, gaz bombalarıyla, copla saldıranlara devrimci militanlar aynı araçlarla yanıt vermelidir. Zora zorla karşılık verilmesi ilkesi devrimci yaratıcılıkla devreye sokulmalıdır.

Pratiklerimize yön veren düşünüşümüzde devrimci çalışmaları yasal sınırlara hapsedmeye karşı mücadele etmeliyiz. Yasalar ve anayasa siz aç kalın, siz ücretli köleliğe boyun eğin, siz celladınızın kılıcına boynunuzu uzatın, siz kurşunlarla, iş cinayetleri ile ölün, ses çıkarmayın diyor. Devrimciler ve halk bu isteme uyacak mı? Yoksa düzenin ideolojik hegemonyasını, yasal sınırlarını tanımayıp fiili olarak bunlara karşı mücadele mi edecek? Halkımız reformistlerin binbir çeşit yalanına inanarak düzen içinde kalarak "kader"ine boyun mu eğecek yoksa kaderinin kendi ellerinde olduğunu bilince çıkarıp kendi tarihini kendisi mi yazacak? Devrimcilerin belirleyici rolü de bu noktada devreye girmektedir. Reformistleri tüm çıplaklığı ile teşhir edelim, sahtelikleriniyalanlarını ortaya koyalım! Devrimci mücadeleyi yükseltelim.

Bugün her zamankinden daha fazla devrimin ve devrimci çalışmanın koşulları vardır. Halk korku duvarlarını aştı. Devrimcileri ise halkın önünde olmaları gerekirken gerisine düştü! Devrimci araçlar unutuldu. Halktan alınan taze güçle tekrar güçlü bir şekilde devrimci hedeflerimiz için devrimci araçları devreye sokalım! Bırakınız reformizm, burjuvazinin çamurunda debelensin! Onların da öyle bir özgürlükleri olsun! Devrimciler barutun ve ateşin değiştirici-dönüştürücü gücüne hala inanıyor. Olmayan, yetersiz olan bunun bugün devreye tam anlamı ile sokulmasıdır. Tarih devrimcileri yargılayacaksa bundan dolayı yargılayacaktır!

Burjuvazi bize, kullanmış olduğumuz araçlardan dolayı saldırıyorsa, demek ki bu araçlar burjuvazinin canını yakıyor, güvenini yok ediyordu. Devrimciler bundan ancak onur duyar. Devrim mücadelesinin yükselmeye başlamış olduğu dönemlerde hep reformizm canlandırılmaya çalışılmıştır. Bir kez daha böyle bir süreç yaşıyoruz. Devrimcilik ve devrim, reformizmi de mahkum ederek gelişecektir.

Reformlar için mücadeleye evet ama reformizme hayır!

1971'de; 50 yıllık revizyonizm ve reformizm devrimci çıkışla kırılmış ve TDH doğuşunu yaşamış ise yine devrimci çıkışla reformizm kırılacak ve devrim örgütlenecektir.

Kaynakça:

- Gündoğdu C., (2012), Estetik Kalkışma, İstanbul, İnsancıl Yayınları
Kaypakkaya, İ. (2012) Seçme Yazılar, İstanbul, Umut Yayımcılık
Lenin, V.İ. (1993), Seçme Eserler, Cilt 2, İstanbul, İnter Yayınları
Lenin, V.İ. (1995), Seçme Eserler, Cilt 4, İstanbul, İnter Yayınları
Lenin, V.İ. (1996), Seçme Eserler, Cilt 7, İstanbul, İnter Yayınları
Lenin, V.İ. (1998), Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, 7. Baskı, Ankara, Sol Yayınları
Luxemburg, R. (2013), Seçme Yazılar, Ankara, Dipnot Yayınları
Marx, K. (1993), Ekonomi Politüğün Eleştirisine Katkı, 5. baskı, Ankara, Sol Yayınları
Marx, K. (2005), Fransa'da İç Savaş, Ankara, Sol Yayınları
Marx-Engels-Lenin-Stalin (1994), Partizan Savaşı, İstanbul, Yar Yayınları

Örgüt, örgütlenme ve reformizm ilişkisi

►► Gezi İsyanı'nın tarihsel anlamı ve dersleriyle koşutluk halinde bu sorunu ana çizgileri içinde de olsa ele almamak sınıf mücadelesinde yeni ve özel olanı hesaba katmamak demek olur. Görevimiz, Gezi İsyanı'nın, halk hareketinin "son sözü" olan ayaklanmanın ve sonrasında açığa çıkardığı bu yeniyi, taktiklerimizin bir bileşeni haline getirmek ve ona siyasal bir biçim kazandırmak olmalıdır. ◀◀

1- Örgüt ve örgütlenmenin tarihsel anlamı, önemi ve gerekliliği

Örgüt ve örgütlenme belli bir ihtiyacın ürünüdür. Belli bir amaç etrafında bir araya gelmiş insan gruplarının ortak faaliyeti olarak örgütlenmenin tarihi çok eskidir. Ne ki burada bizi ilgilendiren sınıf mücadelesini temel alan örgüt ve örgütlenme, yani politik örgütlenmedir. Sınıfların ortaya çıkış tarihi, yani özel mülkiyetin ortaya çıkışı, aynı zamanda politik örgütlenmelerin de ortaya çıkış tarihidir. Sınıf çıkarları üzerinden çelişme ve uzlaşmazlıklara bölünen toplum, kendi sınıf örgütlerini ortaya çıkarır. Politik partiler olarak bu örgütler, iktidar mücadelesinin vazgeçilemez unsuru, olmazsa olmaz gerçeği olarak sınıf mücadelesi sahnesinde bu mücadelenin yönlendiricisi, hazırlayıcısı ve örgütleyicisi olarak yerlerini alırlar. Her sınıf, sınıf çıkarlarının temsilcisi olan kendi örgütlenmelerini ve bu arada bu örgütlenmenin en üstün biçimi olarak parti örgütünü kurar. Elbette ki yalnızca bu temel örgütlenme biçimini değil, mücadelenin çeşitliliğiyle koşutluk halindeki daha başka örgütlenme biçimlerini de oluşturur. Yaşam, birbirini vareden mücadele ve örgüt biçimlerinin çeşitliliğiyle dopdoludur.

Bilinir ki **her sınıf mücadelesi, iktidara kilitlenmiş politik bir mücadeledir**. Biz biliyoruz ki, toplumsal yaşamın odağıdır sınıf mücadelesi. Bu mücadelede her sınıf kendi ideolojik silahı üzerinden yönünü tayin eder. Sınıflara rehberlik eden kendi ideolojileridir. Ve toplumların tarihi, sınıf mücadeleleri tarihidir. Bu durum kölecilikte de onu alt eden feodalizmde de, ik-

tidarı feodallerden çekip alan burjuvazi için de sosyalizm için de böyleydi, böyledir. Sınıf mücadelesi, ancak parti aracılığıyla yönetilip, örgütlenir. Tarihte, M.Ö. 74-70 yılları arasında Spartaküs'ün liderliğinde verilen en büyük köle ayaklanmasında da, Ortaçağ'da feodal sisteme karşı girilen köylü savaşlarında da ezilenler ve sömürülenler kendi örgütlerini oluşturmuşlardır. Ezen ve sömürülenlere karşı ezilen ve sömürülenlerin yüzyıllardan beridir sürüp giden kavgasında en yüksek örgütlenme biçimi olarak parti vazgeçilemez bir alet olarak, ezilenlerin güçlerini birleştiren, eğiten ve yöneten bir araç olmuştur. 19. yüzyılın ortasından itibaren ise, sınıf kavgası giderek proleter renge bürünmeye başladı; proletarya burjuvazinin ardılı olarak işbaşına geçti ve ilk sınıf çatışması Paris'te 1848 Haziran'ında verildi. Bu, Marks'ın sözleriyle, burjuvazi ile proletarya arasındaki ilk büyük savaşım olacaktı Fransa tarihinde. Proletarya artık sınıf bilincine varmış, kendi bağımsız partisiyle ortaya çıkmaya başlamıştı bu yüzyıldan sonra.

Ve artık, *“Sosyalizm, proletaryanın kurtuluşunun aracı (yolu), proletaryanın kurtuluşunun da sosyalizmin amacı olduğu”* bir döneme giriliyordu. Bu büyük dönemde proletarya, burjuvazinin karşıtı olarak artık işbaşındaydı.

Günümüzde proletaryanın burjuvaziye karşı verdiği büyük tarihsel kavgada bu görev, modern proletaryayı temsil eden ya da Lenin'i yinelenmek gerekirse; *“sınıfın devrimci enerjisini içine almış öncü”*nün, dahası devrim ve sosyalizmi amaç edinmiş proletarya partilerinin, komünist partilerinin omuzlarındadır. Modern bilimsel sosyalizmin tüm bir tarihi tanıtlamıştır ki, muzaffer bir devrim, ancak ve yalnızca proletaryanın bağımsız partisi öncülüğüyle başarılabilir. Lenin'in şu son derece önemli yargıları dün de bugün de pusulamız olmayı sürdürüyor: *“İşçi sınıfının gücü örgütlenmesinde yatar. Kitlelerin örgütü yoksa, proletarya bir hiçtir; örgütlüyse de her şeydir.”* Devrimci, sosyalist yazınla az çok tanışıklığı olan herkes tarafından artık ezberlenmiş Lenin'in şu cümlesi işin özü ve ilığıdır: *“Proletaryanın iktidar mücadelesinde örgütünden başka hiçbir silahı yoktur.”* Kuşun taşa çarptığı özel durumları bir yana koyarsak, bu çekirdek olmadan gerçek bir iktidar kavgası verilemez; devrim yürüyüşü gerçek bir zaferle taçlanamaz.

Örgüt, irade ve eylem birliğinin cisimleştiği şeydir. Ve bu devrimci örgüt, tıpkı burjuva partileri gibi, yani nasıl ki onlar burjuva ideolojik bir temele sahipse, ideolojik bir temele, proleter ideolojik temele sahiptir. Bu

ideoloji işçi sınıfının çıkarlarını cisimleştirir, proletaryayı bu ideoloji etrafında eğitir, bir araya getirir, örgütler.

Ne demişti Stalin: *“Devrimci partisi olmayan bir işçi sınıfı, kurmay heyeti olmayan bir ordudur.”*

Kuşkusuz ki, proletaryanın iktidar mücadelesinde birçok örgüt biçimi vardır. Ne var ki parti, proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimidir; devrimin hazırlanışı, devrim ve sonrasında işin kurmay heyetidir. Sınıf ve bağlaşıklarını devrime taşıyan temel mücadele örgütüdür parti. Bu bakımdan proletarya ve ezilen sınıfların iktidar mücadelesinde parti işin özsel içeriği, çekirdeğidir. Bizimki gibi ülkelerin koşullarında parti, *“savaş”* kurmay heyetidir; *“savaşçı parti”* kimliğiyle kavga sahnesinde yer alır. Proletaryanın en bilinçli ve en ileri unsurlarından oluşan bu savaş aleti, devletin merkezileşmiş, birleşmiş karşı-devrimci güçlerine karşı halkın örgütlenmemiş, ilkel, dağınık ve yalıtık gücünü merkezileştiren, birleştiren ve savaştıran örgüt olarak işlev görür. Bu olmadan ezenler ezmeye, sömürenler sömürmeye, soyanlar soymaya devam eder. Ancak bu tür örgütlenmenin bilince çıkarılmasıdır ki, dağınık, bireysel, birbirinden kopuk olan güçler bir çatı altında, proletarya partisinin çatısı altında merkezi bir güce, bir irade ve eylem birliği gücüne ulaşır. Adına ister halk hareketi, ister isyan, ister başka bir şey densen, böylesi bir öncüden yoksun her başkaldırı ya da *“devrimci girişim”* eninde-sonunda kırılmaya mahkumdur. Kitlelerle et ile tırnak gibi içiçe geçmiş parti örgütü sayesinde ki, bugüne dek başarılı olan devrimler yapılabildiği.

Bu, Ekim Devrimi için de, Çin ve diğer devrimler için de böyleydi. Örgüt devrimi hazırlar, örgütler ve gerçekleştirir. Ne demişti Lenin: *“... siyasi iktidar ancak şu ya da bu siyasi parti tarafından ele geçirilip örgütlenbilir ve yönetilebilir.”*

Ama dahası var. Tüm devrimler tarihi tanıtlamıştır ki, *“Tarihte hiçbir sınıf, kendi içinden, hareketi örgütleme ve yönetme yeteneğinde olan kendi politik önderlerini, kendi öncü savaşçıları yaratmadan egemenliğe ulaşamamıştır.”*

Bu son derece önemli yargı her daim örgütlenmeyle el ele yürür. Bir yanda sağlam bir parti örgütlenmesi, öte yanda *“en otorite sahibi, en etkili, en tecrübeli, en sorumlu görevlere seçilmiş ve kendilerine lider denen az çok devamlı insan grupları”*. Bu durum burjuva partileri için olduğu kadar komünist partileri için de vazgeçilemez bir ilk kuraldır.

2- Örgüt ve mücadele biçimlerinin çeşitliliği

Ne ki, parti örgütü dışında da örgütlere ihtiyaç vardır. Bizinkisi gibi ülkelerde, tıpkı temel ve esas olan mücadele ve örgüt biçiminin yanında yan örgütlenme biçimlerine de kuvvetle ihtiyaç vardır. Bu örgütler illegal olan partinin içinde saklandığı bitki örtüsü ve nefes borusu olurlar. Bu örgütler sendikal, çevre, gençlik, kadınlar, ekonomik gibi çok büyük bir çeşitliliktedir. Bunlar ekonomik örgütler olur, kitle örgütleri olur, siyasal örgütler olur, doğa tahribatına karşı kurulan örgütler olur, cinsel ayrımcılığa karşı kurulan dernekler olur... Stalin'i yinelemek gerekirse: *"Parti işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Ama parti, işçi sınıfının biricik örgütü değildir. Proletarya, onlar olmaksızın sermayeye karşı başarılı bir mücadele yürütmeyeceği, bir dizi diğer örgütlere de sahiptir: sendikalar, kooperatifler, fabrika örgütleri, parlamento grupları, partisansız kadın birlikleri, basın, kültür ve eğitim örgütleri, gençlik dernekleri"*.

Bu biçimler her ülkenin koşullarına göre, proletarya ve bağlaşıkları sınıfların sermaye iktidarına, burjuva-feodal devlete karşı mücadelesinde dayanması gereken mücadele biçimleri olarak tarihte yer almışlardır. Tüm sorun, partinin çok çeşitli mücadele biçimlerinde ustalaşması, uygun koşullar ve elverişli durumda onları kullanabilmesi ve de onları ileride, reformizm bağıntısı içinde ele alacağımız gibi, reformcu çizgide değil, militan bir ruhla ustaca birleştirebilmesidir.

Ama biz biliyoruz ki, yaşamın devindirici eylemi, kitlelerin yaratıcı gücü yepyeni mücadele ve örgüt biçimlerini bize sunmada gecikmez. Milyonların katılımıyla, aşağıdan gelen dolaysız zorlamasıyla Gezi İsyanı tam da bu yepyeni örgüt ve mücadele biçimlerini sunmada zengin ve parlak örneklerle doluydu. Bu sürecin açığa çıkardığı örgüt ve mücadele biçimleri onları doğuran temel etkenler bir yana halkın zekâsının, koşulların zorlayıcı baskısının, Mao'nun *"Bütün bilgelik kitlelerden gelir"* yarığının en tam en zengin örnekleri olarak karşımıza çıktı.

Gezi İsyanı'nın tarihsel anlamı ve dersleriyle koşutluk halinde bu sorunu ana çizgileri içinde de olsa ele almamak sınıf mücadelesinde yeni ve özel olanı hesaba katmamak demek olur. Görevimiz, Gezi İsyanı'nın, halk hareketinin "son sözü" olan ayaklanmanın ve sonrasının açığa çıkardığı bu yeniyi, taktiklerimizin bir bileşeni haline getirmek ve ona siyasal bir biçim kazandırmak olmalıdır.

Elbette ki burada Gezi'nin derslerini yalnızca örgüt ve örgütlülük bağıntısı içinde ele alacağız. Ayaklanmanın, küresel masalın bakış açısıyla

ağulanıp sınıf mücadelesine olan inancını çarçabuk yitirerek “tarihin sonu”, “sınıf mücadelesi bitmiştir” diyenlerin kafasına ayaklanma çekiçiyle vura vura kazıldığı dersleri, yani tarihin ara sıra büyük gerilemelere ve yol kazalarına karşın hep ileriye doğru yol alacağı, şiddete dayalı bir devrim olmaksızın politik iktidarın fethedilemeyeceği gibi son derece önemli dersleri bir yana bırakırsak, ayaklanmanın en büyük derslerinden biri, hiç şüphe yok ki, kitlelerin devrimde oynadığı rolün tayin ediciliği ve bununla dolaysızca ilişkili olan örgütlenme sorunudur: **Kitleler ve örgütlenme**. Bu, Türkiye Devrimci Hareketinin ve bu arada komünist hareketin de en yakıcı sorunu olarak isyan boyunca devrimci ve komünist güçleri gölge gibi izledi; bu gölgenin ağırlığı bu mecrada bu güçlerin üzerinde kuvvetle kendisini hissettirdi.

İsyanın en büyük derslerinden biri, hiç şüphe yok ki, her büyük halk hareketi, isyan ya da devrimde, kitlelerin oynadığı rolün tayin ediciliğini bir kez daha göstermesiydi. Gezi bu gerçeği döne döne, bağıra bağıra, kafalara vura vura açığa çıkardı. “*Kitleleri örgütlemek siyasettir*” demişti Mao. Bu önermede yoğunlaşmayan hiçbir devrimci partinin geleceği yoktur. Çünkü devrim, yalnızca onların, kitlelerin eseridir. Tek başına öncü ve hatta tek başına proletarya bu işin üstesinden gelemez. Devrim kalabalık demektir.

Ne ki, devrim kitlelerin eseridir önermesi bahanesine sığınarak kitle kuyrukçuluğu telallığı yapmak da, bu doğru fikri silahlı mücadelenin karşısına çıkarmak da, önderlikle kitleleri karşı karşıya koymak da, örgütsüzlüğe dümeni kırmak da ve de Lenin’in sözleriyle, “*partisizler kitesine oynamak ya da bu kitleyle flört etmek*” ya da salt “aşağıdan eylemi” kabul edip “yukarıdan eylemi” yadsımak da ve dolayısıyla, “geniş katman” anarşist teorisini partinin yerine geçirmek de o denli tehlikelidir.

Devletin birleşmiş örgütlü gücü ancak örgütlü devrimci güçle alt edilebilir. Ayaklanmalar ve tüm bir devrimler ve devrimci girişimler, bunun sayısız kanıtlarını sunmuştur. Tüm bir devrimler tarihi bu ilkeyi sınavdan geçirmiştir.

Devrim kitlelerin eseridir; ancak, kitlelerin başıbozuk, örgütsüz ve dağınık karakterinin önüne geçecek olan bir örgütlenme, bir öncü zorunludur. Başında devrimci bir öncünün bulunmadığı bir kitlenin muzaffer bir devrime yönelmesi ham hayaldir. Gezi İsyanı süreci ve güncel halk hareketleri bunun sayısız kanıtlarını sunmuştur. Dağınık, örgütsüz, yönsüz ve yönelimsiz, önderlikten yoksun bir kitle; örgütlü, denetimli, siyasal

amaca yöneltmiş bir güzergaha sokulmadıkça, süreç denetim altına alınıp hedefe ulaşamaz. Proletaryanın iktidar uğruna mücadelede örgütten başka hiçbir silahı yoktur demişti Lenin ve eklemişti: *“proletarya, ancak Marksizmin ilkeleriyle ideolojik birliğini, milyonlarca emekçiyi işçi sınıfı ordusu içinde birleştiren örgütün maddi birliğiyle sağlamlaştırması sayesinde yenilmez bir güç haline gelebilir.”* Gezi İsyanı buna olan gereksinimin yakıcılığını fena halde dayatmıştır. Halk kitlelerinin aşağıdan gelen doğrudan girişkenliği olarak ayaklanmayı denetim altına alıp ona yön verebilecek çap ve derinlikte öncünün yokluğu isyanın en zayıf noktası olarak kalmıştır.

Buradan Gezi'nin açığa çıkardığı yeni ve özgün mücadele ve örgüt biçimlerine, Türkiye'nin toplumsal gelişme sürecine silinmezcesine iz bırakan bu yeni yöntemlere dönersek. Bu yeni biçimleri tahlil etmede ve onlardan gerekli dersler çıkarmada tembel davranırsak ya da Gezi'nin ortaya çıkardığı yeni ve zengin olana gözlerimizi kapar da alışlagelmişle yetinirsek, yaşamın yaratıcı, devrimci yeni biçimleriyle aramıza bir duvar çekmiş oluruz. Zira Gezi süreci, yarattığı yeni ve zengin mücadele ve örgüt biçimlerinin çeşitliliğiyle tarihsel bir anlam ve öneme sahiptir. Zira onlar, anın özgül taktiği olarak fevkalade iş görmüştür.

Gezi İsyanı'nın ortaya çıkardığı yoğun ve yaygın kitlesel çatışmalar, parklarda yaşam ağacına kavuşan forumlar, “duran adam” eylemleri, sosyal medyanın oynadığı muazzam rol, iletişim, bilgi paylaşımı aracı olarak önemi ve mücadele aracı olarak işlevi, sloganlardaki çeşitlilik ve zenginlik, derinlik ve genişliğiyle dayanışma, renkli duvar yazıları, mizahla harmanlanan yaratıcı politik sloganlar, mücadelenin alevleri arasında yükselen “komün” yaşamı ve son derece anlamlı dayanışma biçimleri, dereceli olarak karşıt kültürlerin, farklılıkların ve dünyaya bakışların bir arada yaşama ve mücadele deneyi... Ve çok daha önemlisi, ortak iş yapabilme kültüründe, birlikte yürüme alışkanlığında kazanılan derinlik ve genişliktir. Tüm bunlar Gezi'nin ortaya çıkardığı özgün olan mücadele ve örgüt biçimleri olarak toplumsal canlanmaya yeni ve güçlü kaldıraç oldular. Bunların bir kısmı yeniyi temsil eden mücadele yöntemleriyken bir kısmı da tarihte varolanların bu süreçte ve son halk hareketlerinde daha da derinlik ve genişlik kazanması ve bunlara daha yenilerinin eklenmesi olarak ortaya çıkmıştır.

Şu kadarını söylemeliyiz ki, Gezi İsyanı'nın ortaya çıkardığı bu yeni yöntemlere egemen olmak, bunları teorik bir çerçeveye oturtarak proletaryanın elinde temel ve esas olan mücadele biçimini güçlendiren mü-

cadele aracı haline getirmek elbette ki görev olarak karşımızda durmaktadır. Şunu biliyoruz ki, örgüt biçimleri mücadele biçimleri tarafından belirlenir. Dahası; örgüt biçimleri mücadelenin içeriğiyle uyumlu olmak zorundadır. Gezi İsyanı'nın ortaya çıkardığı yeni biçimler, yöntemler ve araçlar verili duruma uygun olanlardı. Bunların birçoğunda ustalaşmak durumundayız. Örneğin, sosyal medya çok iyi kullanılmak zorundadır. Aynı şekilde parklarda düzenlenen forumlar, kitlelere ulaşmada üstün ve yeni bir biçimdir. Öte yandan kitlesel savaşımlar ve savaşımların araçlarının pratikte ortaya çıkardığı yenilikler de incelenmelidir.

Ne demişti Mao: *"Doğru bir görev, doğru bir siyaset ve doğru bir çalışma tarzı belli bir anda ve yerde daima kitlelerin taleplerine uygun düşer ve kitlelerle bağlarımızı sağlamlaştırır."* Tüm mesele, Gezi'nin ortaya çıkardığı yeni mücadele yöntemlerini ve örgüt biçimlerini bu analiz temelinde yaşama geçirmektir. Kitlelerle birleşmiş bir örgüt yenilmezdir, onun gücü de buradan gelmektedir; ondan kopan parti adı komünist de olsa bir hiçtir.

Tam da burada önemle üzerinde durulması gereken bir noktaya gelmiş bulunuyoruz; o da bu yaşanan sürecin şehirlerdeki çalışmaya tuttuğu o güçlü ışıktır. Şehir-kır denkleminde şehirlerin günümüzdeki rolüdür. Gezi İsyanı da göstermiştir ki, milyonlarca kitle şehirlerde ayaklanmış ve kitlesel çatışmalara girmiştir. En yalıtılmış kitleler bile bu hareketin içine çekilebilmiştir. *"Devrim kalabalık demektir"* demişti Lenin. İşte Gezi'nin kalabalığı karşımızda duruyor. Ve bizler haftalar boyu bu kalabalıkla, bu kitleyle içiçe, yan yana mücadele ediyoruz, etmek durumundayız. Eğer şehirlerdeki çalışmaya gerekli önemi vermezseniz, yeterli kadronuz yoksa, yeterli alt yapıdan yoksunsanız, yeterli örgütlü güçten mahrumsanız, bu milyonlarla buluşma olanağını da kaçırmış olursunuz. Gezi İsyanı bu konudaki zaafımızı da açığa çıkaran bir deney olması bakımından da tarihsel bir deney oldu. Ve güçlerimizi sınavdan geçirdi.

3- Kavganın ortasında, örgütün uzağında

Kavganın ortasında örgütün arkasında olması gerekenler, kavganın ortasında örgütün "karşısında" oldular. Gezi sürecinin aynasında yansıyan bir başka fevkalade önemli nokta da buydu. Bir yanda gözüpçelik ve yiğitlikle mücadele sahnesinde olan kitlelerin, öte yanda örgütlülüğe karşı soğuk duruşu, bizim açımızdan tartışılması gereken bir durumdur. Burada sorunu kitlelerde değil, bizzat kendimizde aramamız gerektiği ortadadır.

Devrim kitlelerin eseridir demek ve bunu durmaksızın yinelemek yetmiyor. Bu sloganın içselleştirilmesi, pratiğin imbiğinden damıtılması gerekir. Devrim yapmak isteyen her örgüt “suyun kaynağına”, yani kitlelere inmek, onları devrim için örgütlemek zorundadır. Gezi İsyanı bu konuda bilinegelen zaafımızı bir kez daha ve çok acı bir şekilde yüzümüze vurdu. Bu süreç bizimle örgütsüz kitleler arasındaki derin uçurumu bir kez daha açığa çıkardı. Bu işin birinci ve en önemli yanıyken, diğer taraftan haftalar boyunca ayağa kalkan kitlelerin örgütlülüğe mesafeli duruşlarının arka cephesi de var.

Unutulmamalıdır ki, örgütlülüğe dudak büken kitlelerin küçük burjuva sınıf nitelikleri ve örgütlü bir devrimci yapıya elverişli olmayan küçük burjuva ideolojisinin etkisi, devrim ve sosyalizmin görece yenilgisinin devrimcilere çıkarılan ağır faturası, neo-liberalizmin yığınların yaşam tarzı ve düşüncelerinde yarattığı ağır tahribat, bozulma ve bireysel ideolojinin kölesi haline getirmedeki yoğun ve yaygın propagandasının “ben”i öne çekmesi, partinin yığınlar üzerinde pratikte bir güç olamaması ve onlar üzerinde bir etkileme gücünden uzak oluşu gibi unsurlar gözardı edilmeyecek arka cephedir.

Bu nedenler daha da çoğaltılabilir. Fakat aslolan, biz ve onlara ulaşmadaki derin açmazımızdır. Gezi İsyanı göstermiştir ki, örgütle kitleler arasındaki birleşme kanalları zayıf; örgüte güvende sorunlar var.

Ve başa dönüyoruz. Bir yanda AKP’ye ve onun nezdinde devlete meydan okuyan, ayağa doğrulan kitleler, öte yanda kendi sınıf çıkarlarının ancak devrimle güvence altına alınabileceğini kavramaktan uzak ve bireysel dünyalarında özgürce yaşamayı tercih eden kitleler. “Bu ne yaman gelişki”.

Örgüt disiplini bir tür “kölelik”, örgüt de bir tür “fabrika” olarak lanse edildiği için, eğer parti kapısından içeri adım atarlarsa tüm özgürlükleri, tüm bireysel dünyaları yok olup gidecek yanılsaması. Oysa devrimle, her birey, özgürlüklerden tam olarak yararlanabilir, kendini tam olarak geliştirebilir, bu düzenin gelişmesini engellediği tüm yetenekleri açığa çıkıp tam bir özgürlük ortamında rahat bir nefes alabilir. Bu gerçeği kitlelere açıklayıp onları bu noktada aydınlatma görevi de bizimdir. Bu da kitlelerle olan bağlarımıza bağlıdır. Devrim, siyasi, ekonomik, manevi, entelektüel, kültürel tüm baskı biçimlerini ortadan kaldırarak kişinin özgürce yaşamasını sağlar. “Bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine.” Ne var ki, burjuva ideolojisinin bencilliği ve “ben”liği ve bireyciliği öne

çeken yaşam tarzının insanın etine-kanına sinen saygınlığı, emperyalist kültür köleliği ve de devrim ruhu boğulmuş gençlik, aşılması gereken frenleyici engeller olarak karşımıza dikiliyor.

Kitlelerin örgütlülüğe olan mesafeli duruşundan ya da Gezi İsyanı'nın örgütsüz başlamış olmasından örgütsüzlüğe, kitle kuyrukçuluğuna varan bir yaklaşımın son derece tehlikeli bir yaklaşım olduğunu da saptamalıyız. Lenin, "Ne Yapmalı?" da, bu konuyu da işler ve "*kitle hareketi önünde 'diz çökmüş', yani kitle hareketini devrimci aktivitemizi teşvik edecek*", harekete geçiren bir şey olarak değil, kitle hareketini devrimi boşa çıkaran, ya da "*devrimci aktiviteden kurtaracak bir şey olarak*" değerlendirenleri eleştirerek proleter bir partinin gerekliliğine olan zarureti ısrarla öne koyar.

Kitlelerin örgütsüzlüğü ayrı bir şeydir, örgütsüzlüğe örgütlülüğün karşısında bir çözüm reçetesi payesi biçen anlayış ayrı şeydir. Tarihsel süreç zinciri kanıtlamıştır ki, halk hareketleri ya da devrimler ancak bundan çıkarı olan sınıfın devrimci enerjisini içine almış partiler tarafından verilebilir. Ortak bir amaç birliği ve yönelim açıklığı öncüyle sağlanabilir şeydir; açık bir hedefi, saptanmış amaçları ve programı olan öncüyle sağlanabilir şeydir. Gezi'nin en büyük eksiği de bu değil miydi? Ne demişti Lenin: "*Yönetmek için, savaşta pişmiş, komünist devrimciler ordusu gereklidir; böyle ordu vardır, adı da partidir.*" İşte Gezi İsyanı'nın eksiği tam da buydu.

Partisizlik konusunda Stalin şunları söylemektedir:

"Partisiz ilericilik moda haline geldi. ...

Her sınıf, özel programı, özel bir fizyonomisi olan kendi partisine sahiptir. Partiler, sınıflar mücadelesini yönetir: partiler olmaksızın mücadele değil, fakat kaos, açıklık yokluğu, çıkarların karıştırılması olurdu. Fakat partisizlik, açıklığı ve belirginliği değil, puslu havayı ve programsızlığı sever.

Sınıf karşıtlıklarının örtülmesi, sınıf mücadelesinin sessizlikle geçiştirilmesi, fizyonomiden yoksunluk, program ilkesini reddetme, kaos ve çıkarların karıştırılması için çabalama –işte budur partisizlik.

Partisizlik ne için çaba harcıyor?

Birleşmezlerin birleştirilmesi, gerçekleştirilmezlerin gerçekleştirilmesi için. ...

Başsız bir insan veya daha doğrusu omuzların üstünde baş yerine bir lahana –budur partisizlik."

Şu tartışma götürmez bir gerçektir ki, Lenin'in Alman "sol"larıyla gir-

diği tartışmada da saptadığı gibi, kitleler sınıflara ayrılmıştır ve her sınıfa kendi politik partileri önderlik eder. Bu bakımdan kitlelerle partiyi ya da önderliği karşı karşıya koymak ya da burjuva partilerin karşısında proletaryayı temsil eden öncü partiyi yadsımak burjuvazinin yararına proletaryayı silahsızlandırmak demektir.

4- Reformizm nedir, önemi, reformizme nereden ve nasıl bakıyoruz?

Kuşkusuz ki, Gezi İsyanı harekete hiç katılmamış en yalıtılmış sınıf ve katmanları da içine çeken genişlikteydi ve harekete katılan her sınıf ve katmanın hareketten beklentileri de farklıydı. Bunlardan biri de reformizm çizgisinde duranlardı. Reformizmde demirleyenler, yani liberal ilerlemenin dalgasız sularında kulaç atanlar, kendi dermansızlıklarını harekete bu-laştırarak onun dalgalarda halinde ilerlemesinin önündeki en büyük frenleyici engel oldular. Ki bunlar, hareketten devrim çıkartmak isteyen “sol” çocukluk hastalığının karşıt ucundaydılar; nitekim bu iki akım birbirlerinin kapı komşusudurlar, birbirini besleyegelmiştir her daim.

Gezi, reformizmin gerçek çehresini bir kez daha gün ışığına çıkarmıştı. Devrimci teori ve pratik düzen içine hapsedilmiştir bu akımda. Bu hem ideolojik, hem politik ve hem de örgütsel açıdan böyledir. Nedir reformizm hatırlayalım? En genel tanımını şöyle yapabiliriz: Emeğin köleliğine dayanan egemen sınıfların iktidarını alaşağı etmeksizin çalışma ve yaşama koşullarının düzeltilmesi için verilen mücadeledir. Reformu şöyle tanımlamıştı Lenin: *“Reform, ülkede iktidarı, eski egemen sınıfın elinde bırakan değişikliklere verilen addır.”* Bu şu anlama gelir ki; reformculuk, *“bireysel düzeltmelere karşın, sermayenin egemenliği sürdükkçe ücretli köleler olarak kalacak olan işçilere karşı, bir burjuva aldatmacasıdır.”*

Reformizm, devrimin tam karşısında yer alır. Mevcut düzeni devrimci yolla yıkmaya mücadelesinin yerine kısmi düzeltmelerle yetinen, dahası verili düzenin şurasını-burasını onarak ömrünü uzatarak, onu sağlamlaştırmanın ve nihayet devrimi çökertmenin bir aracıdır reformculuk. Bu demektir ki; Lenin’in yerinde sözleriyle, reformculuk bir burjuva aldatmacasıdır.

Gelişen tarihsel süreç ve bu arada tüm bir Batı Avrupa ve ABD tarihi tanıtlamıştır ki; toplumun burjuva-proletarya kutupsal zıtlığı temelinde iki büyük sınıfa bölündüğu, sanayi devrimlerinin geride bırakıldığı, burjuva demokratik devrimlerin aşılmış bir sorun olarak tarih olduğu, yerleşik bur-

juva alışkanlık ve geleneklerin iyiden iyiye yerleştiği gelişkin kapitalist toplumlarda burjuvazi, büyük toplumsal hareketten doğan devrim fikrinin karşısına sefaletle itilen kitleleri, çalışan sınıfı bölme, zayıflatma ve burjuva tuzağa düşürmek için toplumsal devrim fikrinin karşısına toplumsal reform fikrini çıkararak, devrimi geciktirmek, gözden düşürmek ve reformun tek geçer akçe olduğunu tanıtlamak gibi bir yola başvurur, vuruyor da.

Bizimkisi gibi ülkelerde ise reformizmin “güçten düşmüş bir biçimi” iş görür. Ama bu böyle de olsa, bizdeki reformizm düzen dışı teori ve pratiği düzen içine çekmek bakımından, yığınları sapıtıp, şaşırtıp, aldatmak için, muhalif güçleri düzene bağlamak ve alttakileri devrimden soğutmak ve devrimi boğmak için gitgide burjuva ideolojisinin büyü ve çekiciliğine kendisini kaptıran küçük burjuva sınıf ve orta katmanlar içinde güç kazanmış ve işçi sınıfı adına hareket ettiklerini iddia eden geçmişin anlı şanlı parti ve örgütlerini manyetik alanına çekmiş bulunmaktadır.

Abartmaksızın söylenebilir ki, bizde, reformizm, bu konuda büyük başarı elde etti; kendilerine Marksist, ML diyen bir dizi irili-ufaklı parti ve grubu, düzenin eteklerine çulu sermeye dek gerileterek reformizm klorofomu ile uyutabildi. Bunu Gezi İsyanı kanıtladı. Örgütlenme ve örgüt üzerinden bakarsak, çok az sayıda devrimci ve komünist örgüt dışında, önemli bir çoğunluk bu çizgide de reformculuğu temel alan örgütlerdi.

Artık şu tanıtlanmıştır ki; tüm dünyada reformizm devrime karşı bir panzehir olarak kullanılmakta; tüm gelişkin kapitalist ülkelerde olduğu gibi, bizde de bu akım, burjuva-feodal düzenin motoruna “yakıt rolü” görmektedir.

Şu sorulabilir; bu böyledir diye reformlar uğruna mücadeleyi tatil mi edeceğiz? Yanıtımız açıktır: Kesinlikle hayır. Sınıf savaşımı zemini üzerinde duran devrimciler ve komünistler için reformlar, devrimin “yan ürün”dürler. Devrimci için aslolan, reform değil, devrimdir. İlk sırada olan devrimdir. Sorunu böyle koyduktan sonra, bu yan ürün, yani reform, egemen sınıfları alt etmenin, verili iktidarı çökertmenin ve dolayısıyla devrimci mücadeleyi geliştirmenin ve devrimi hazırlamanın bir aracına dönüştürmek için bir “üs noktasına dönüşür.”

Reform-devrim, demokratik devrim-sosyalist devrim ilişkisi bağlamında bu “yan ürün” sorununu şöyle açıklıyor Lenin: “*Reformlar –bunu her zaman söyledik- devrimci sınıf mücadelesinin bir yan ürünüdür. Burjuva demokratik dönüşümler –dedik ve bunu olgularla ispatladık- proleter, yani sosyalist devrimin bir yan ürünüdür.*”

Burada son derece önemli olan şey reformun kendisi değil, ondan nasıl yararlanılacağıdır. Anlaşılır ki, devrimciler reforma, yasal örgütlere, kitlelerin devrimci bilincini ve savaşımını geliştirdiği ölçüde başvurur; reformist içinse reform her şeydir.

Buradan başta söylediklerimize geri dönersek: Hemen başında demiştik ki, bir akım olarak reformizm; devrimci teori ve pratiği düzen içine hapseder ve bu hem ideolojik hem örgütsel ve hem de siyasi olarak böyledir. Birincisi, reformist proletarya diktatörlüğünü yadsımakla işe başlar ve bunun yerine burjuva ittifak teorisini geçirir; ikincisi, illegal bir çekirdeği, yasa dışı bir partiyi yadsıyarak, yerine, şekilsiz bir yasal partiyi geçirir; üçüncüsü, iktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi evrensel ilkesinin yerine, barışçıl mücadeleyi tek yöntem olarak görür. Görülüyor ki, reformizm, pratiği ve teorisıyla düzenle bağdaşabilir; oysa "iç savaş programına dayalı" proletarya partisi amaçları, hedefleri ve bunları gerçekleştirme araçlarıyla ve dahası teori ve pratiğiyle düzen içine sığmaz, sığdırılmaz.

Proletaryanın sınıf hareketinin bağımsızlığı çizgisinde duran bir parti her şeyden önce illegal bir temele, illegal bir çekirdeğe yaslanmak zorundadır. Bu, legal örgütleri yadsımak anlamına gelmez, gelmemelidir de. "İllegal Parti ve Legal Çalışma" başlıklı makalesinde Lenin, konuya şöyle açıklık getirmişti: "*Örgütümüz, mümkün olduğu kadar geniş ve dal budak salmış bir legal örgütler ağının kuşattığı illegal çekirdeklerden meydana gelir.*"

Oysa reformist, illegal çekirdek fikrine sempatiyle bakmaz ve onu tümüyle yadsıyarak legalizmi için merkezine koyar.

Ne demişti Stalin: "*Devrimci, reformu sadece, legal ve illegal çalışmayı birleştirmenin bir dayanak noktası olarak ve burjuvaziyi devirmek için kitlelerin devrimci hazırlığını amaçlayan illegal çalışmayı güçlendirmeye yarayan bir siper olarak kabul eder.*" Ve devamla der ki, reformcu ise "*reformları her türlü illegal çalışmayı reddetmek, kitlelerin devrime hazırlanmasını baltalamak ve 'bağışlanan' reformların gölgesinde uykuya yatmak için kabul eder.*"

Burada sorun legal olanakları savunma ya da savunmama değil, bununla yetinip yetinmeme, bunları illegal çekirdek fikrine, yeraltı ruhu fikrine bağlayıp bağlamama sorunudur. "III. Enternasyonal'in Görevleri Üzerine" adlı makalesinde Lenin, "*çok yönlü illegal çalışma yapmayan bir parti, devrime inancını dil ucuyla ifade ederek halkı kandıran hainler*

ve alçaklar partisidir” diyor. Ama öte yandan “*illegal mücadele yöntemlerini bütün legal yöntemlerle birleştirmeyi bilmeyen devrimciler*”i de “çok kötü devrimciler” olarak görür.

Gene Lenin’in sözleriyle; bir tek legal mevzi bile terk edilmeksizin, legal çalışma illegal bir temelle, illegal bir örgütle, illegal sosyal-demokrat çalışmayla (günümüzde komünist parti çalışması) tamamlanmalıdır

Sorun yasal çalışma ve eylemi savunup savunmama değil, bundan daha öteye, ileriye gidip gitmeme, bununla yetinip yetinmeme sorunudur. Lenin’i yinelemek gerekirse; tüm sorun, reformları, proletaryanın devrimci sınıf mücadelesinin yan ürünü olarak görmektir; yoksa bunlara çakılı kalmak değil. Ve çok açıktır ki, Kautsky gibiler proletaryanın devrimci hedeflerini legal örgütlerin korunmasına kurban ederek tarihte yerlerini aldılar.

Lenin’in sözleriyle, “*Mevcut polis yasalarının izin verdiği örgütler için, proletaryanın devrim hakkı satıldı.*”

Ve öyle ki, polis yasalarının izin verdiği örgütler, aşılmaması gereken sınırlar olarak görüldü. Ne ki burjuva yasallığıyla kendinden geçenler, illegal örgütlerin zorunluluğunu kavramayacak denli bozulmuş ve yoldan çıkmışlardır. Dahası, egemen sınıfların diktatörlüğüne nefes borusu olarak tarihte yerini aldılar. Gezi İsyanı’nda bu süreci düzen sınırları içinde hapsedip daha ileriye doğru dalgalar halinde gelişmesinin önündeki frenleyici engel olanların başında da bu çizgi savunucuları geldi.

Özetle; nihai amaç her şey, reform salt bir araçtır; kitlelerin devrimci bilincini ve savaşımlarını ilerletmek için.

Hani “hiçbir şey eskisi gibi olmayacak”tı?

►► “Berlin’de düzen hüküm sürüyor. Sizi budala çakallar! Sizin ‘düzen’iniz kumdan inşa edilmiştir. Yarın devrim bir kere daha ayağa kalkacak ve trampet sesleriyle haykıracaktır: Buradayım, buradayım, hep burada olacağım.”
(Rosa Lüksemburg) ◀◀

“Toplumsal Reform ya da Devrim” makalesiyle Bernstein’in revizyonizmini yerle bir eden Rosa, katledilmeden önceki son yazısında devrime/devrimciliğe olan sonsuz inancını yukarıdaki sözlerle haykırıyordu. Devrim; yenilse de geçici olarak çekilse de, hezimete uğramış gibi görünse de hep “Buradadır...” Bazen bir “hayalet” gibi kıtalar üzerinde dolaşır, bazen fırtınalar estirir, bazen uzun dönem ortaya çıkmaz. Ama hep “buradadır” ve “burada olacak”tır.

Devrimin ayağa kalktığı ve trampet sesleriyle haykırdığı günlerin içinden geçmiyoruz. Zafer günlerinin içerisinde değiliz. Mücadele tarihimizde şanlı direnişlerimiz, saldırılarımız, kazanımlarımız ve de yenilgilerimiz var. Fakat yengilerimizin de yenilgilerimizin de pek azı halkımızla birlikte yaşanmıştır. Devrimci örgütlerin var oluş gerekçesi olan halkla birlikte mücadeleyi yürütme ve büyütme, önümüzde hep ulaşılamayan bir amaç olarak durmuştur/durmaktadır. Devrimci örgüt kadrolarının pratikleri söz konusu olmuştur hep. Onlar “halk için” savaşılmış, yenilmiş ve yenmişlerdir. Yani teorik ve programatik olarak savunulsa da savunulmasa da öncü savaşının farklı halleri görülmüştür.(Yazıda aksi belirtilmedikçe esas olarak PKK dışında TDH’nin bileşenleri söz konusu edilmiştir.)

Gezi’de halk, devrimci örgütlerin ilerisindeydi. Devrimciler Gezi’nin içinde sonuna kadar yer aldılar, ama ideolojik-politik olarak yönlendirebilmekten çok uzaktaydılar. Üstünden bir yılı aşkın zaman geçti. Gezi İsyanı’nın sarsıcılığından uzak bir şekilde her örgüt rutin çalışma tarzına, ilişkilerine yeni “güvenli limanlarına” çekilmiş gibi görünüyor. Fakat tarihin eleği iş ba-

şında! Gereken sonuçları çıkarıp, kendinde değişim yaratamayan hiçbir örgütün, tarih eleğinin yüzeyinde kalması mümkün olmayacak. Kaypak-kaya yoldaşın “Türkiye’nin tarihi gerçeği” dediği, halkımızın iki kampa bölünmüşlüğü ve egemenler tarafından kaldıraç gibi kullanılışlarını göremeyip, ideolojisini, politikasını ve örgütsel yapısını buna göre yenileyemeyen hiçbir yapı Türkiye halkları içerisinde etkin bir devrimcilik yapamayacaktır. Hep “Burada” olan devrimi, ayağa kendi öncülüğünde kaldıramayacaktır. Biz Partizanlar, bu sonuçların çıkarılmasının nasıl hayati bir önem taşıdığını yayınlarımızda defalarca kez vurguladık. Ama artık **pratik zamanıdır**. Sadece teoride veya politikada yaşanacak kısmi bir atılımdan, pratikten bahsetmiyoruz. Hepimizin, Marksizm-Leninizm-Maoizm’in “**Bir dogma değil, bir eylem kılavuzu**” olduğunu kavrayarak, teorik-ideolojik-politik-örgütsel olarak bütün yönlerden zamanı yakalamaları zorunludur. Toplumsal gelişmeler, mücadele hiçbir bireyi, örgütü beklemez. Ancak ve ancak hedefine kilitlenerek, zamanın gerektirdiklerini yapanlar ve komünizm hedefiyle zamanı aşanlar zafer yolunda emin adımlarla yürüyebileceklerdir.

Devrimcilik ve reformculuğu, pratikte birbirinden ayırmanın daha da karmaşıklaştığı dönemlerden geçiyoruz. Görece sakin, yani devrimin geri çekildiği, düzen içi araç ve yöntemlerin öne çıktığı zamanlarda, bu sakinliğe tezat bir şekilde “devrimcilik” ve reformistlik karmaşası daha da artar. Devrimcinin reformist, reformistin devrimci görülme olasılığının arttığı dönemlerdir bunlar. Doğru bir politik hat tutturulamadığında, bu “sakinlik” dönemlerinin savurucu etkisi düşünüldüğünden çok daha fazladır. 1905’ten sonra devrimin geri çekiliş dönemlerinde Lenin’in bir taraftan Otzovistlerle diğer taraftan Tasfiyecilerle nasıl mücadele etmek zorunda olduğunu hatırlatmak; bizim teorik ve politik berraklığımızın tam da bu zamanlarda ne kadar önemli olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

İçinden geçtiğimiz dönemin en önemli parametrelerine kısaca bakalım. Hemen yanı başımızda yangın ortalığı sarmış durumdadır. Bu yangınların ortasında yer alan PKK, Türkiye’de 2013 Newroz’undan beri müzakere ortamını oluşturmaya çalışmakta ve bu amacına uygun mücadele yöntemlerini benimsemektedir.

PKK’yle, silahlı mücadelesinin en yüksek olduğu 1990’lı yılların devrimci rüzgarıyla sınıf mücadelesi ekseninde ilişkilenelemeyen devrimci örgütler; şimdilerde kendileri dışında verilen ve ideolojisi nedeniyle hep eleştirilen, hatta küçümsenen savaşın müzakere aşamasındaki rüzgarıyla

nasıl ilişkileneceklerini anlamaya çalışıyorlar.

Bazıları PKK ile aralarındaki ideoloji ve cüsse farklılığını tamamen unutup yok sayarak bu rüzgara atıldılar. Bazıları ise şovenizmden, dogmatizmden veya her ikisinin karışımından beslenen tutumları nedeniyle, oluşan rüzgarla bırakalım konjonktürel olarak ilişkilenmeyi düşünmelerini dahi cepheden tavır aldılar.

Biz komünist devrimciler, her iki tutumu da reddetmeliyiz/reddediyoruz. PKK'nin var oluş amacına, ideolojisine uygun bir hatta devletin genlerini değiştirecek şekilde silahlı-silahsız, legal-illegal geliştirdiği politikalarını; **ortak düşmana karşı savaşım ve "tam hak eşitliği" kapsamında sonuna kadar** pratikli olarak, eylemli tarzda sahipleneceğiz. İçinden geçtiğimiz sürecin bir özgünlüğü olarak ve ulusal sorunun özünde barındırdığı reformizmin/liberalizmin farkında olarak, donanımlı bir şekilde esen rüzgarla ilişkileneceğiz. Hakim olan rüzgar ne olursa olsun, kenara çekilip geçmesini beklemeyeceğiz. Devrimci tutumumuzla içinde olacağız. Sınıfsal mücadele veren bir örgüt olarak **her türlü** demokratik mücadeleyi –içinde reformizm tehlikesini barındırır da- sonuna kadar destekleyip sahipleneceğiz. Lenin'in de uyardığı gibi, hangi demokratik kazanım olursa olsun burjuvazinin de işine yarayacağını bileceğiz. Ama kitleler arasında hegemonyamızı oluştururken doğru kullanmamız durumunda daha çok bizim işimize yarayacağını da bileceğiz.

Özcesi; reformcu rüzgarın güçlü olduğu şu anda reformlar için ittifak güçleriyle birlikte, taktik beraberlikleri yükseltirken devrimciliğin olanaklarının da güçleneceği bir dönemden geçiyoruz. Lenin'in mücadele olanaklarını yoğun olarak kullanmalarını, gerici parlamentoya girişlerini savunan şu sözleri **içinden geçilen dönemin niteliğinin** belirlenmesinin kesinlikle hayati olduğunu göstermektedir. Lenin, eğer Bolşevikler bu dönemde legal olanakları kullanmasaydı "... *proletaryanın devrimci partisinin sağlam çekirdeğini (sağlamlaştırmak, geliştirme ve güçlendirmek bir yana) bir arada dahi tutamayacaklarını* görürüz" der. (V. İ. Lenin, 1997, 90)

Devrim dalgasının yükselişiyile düşüşü arasındaki farkları kavrayıp, hızlıca yeni duruma ayak uyduramayanların "bir arada dahi tutunamayacakları" hem dünya hem de Türkiye devrimci hareketinin tarihiyle sabittir.

Yazımızın ana bölümüne geçmeden önce, yapacağımız şu benzetmenin içinden geçilen dönemlere göre, devrim ve reform bağlantısını kurarken kullanışlı olabileceğini düşünüyoruz. Dik durmamızı sağlayan

omurgamız, minerallerden oluşan, katı bir yapı olan kemikten oluşmaktadır. Fakat, tam da bu katı yapı; bizlere çok çeşitli hareket zemini sağlamakta ve yaşamımızı kolaylaştırmaktadır. İhtiyaç duyduğumuz her anda öne-arkaya, yanlara eğilip bükülmemize olanak vermektedir. Fakat yaptığımız hareket ne olursa olsun, sonuç itibarıyla dik duruyoruz ve yürüyoruz. Komünist partileri de böyle düşünebiliriz. Dik durmalarını sağlayan omurgaları (teori ve programları) öyle olmalı ki, ileri atılma, geri çekilme, yana bükülme, öne eğilme gibi her çeşit harekete (politika ve örgüt) izin vermelidir. Omurga, katı özüne rağmen böyle esnek olmasaydı; vücudumuz baston yutmuş gibi olurdu. Kendi başına hiçbir iş yapamaz hale gelirdi ama yine de "dimdik" dururdu. Tersinden düşündüğümüzde de yani gerekli katılık olmasaydı, vücut şekilden şekle giren ve yine hiçbir iş yapamayan kas-sinir yığına dönerdi. Bizim amacımız, "katı" özünü koruyarak ayakta dimdik duran, ama gerektiğinde sağa-sola, öne-arkaya bükülebilen, sıçrayan, koşan bir yapıya sahip olmaktır! Biliriz ki, bu eğilip-bükülmeler omurgasızlıktan değil, gerekliliktendir.

Türkiye Devrimci Hareketi'nin en ciddi sorununun "öz"üne sahip çıkarak gerekli esnekliği kazanamamasındadır. Elbette ki bunun temel nedeni Marksizm-Leninizm-Maoizm'in kavranamaması kadar, Türkiye'nin özgünlüklerinin değerlendirilememesi ve ezilenlerden kopukluktur.

Teorinin griliğinden pembe gözlükle kopuş sağlanmaz!

"Sadece Marksizm'i kabul etmek insanı hatadan kurtarmaz." (Lenin, 1997, 98)

Marksizm'in tarihi devrimcilerle oportünist eğilimlerin (reformizm, revizyonizm vb.) mücadele tarihidir bir anlamda. Lassallecılarla, Eisanachcılar, Possibilistlerle Guesdeciler, Bernstein ve Rosa Lüksemburg, Kruşçev ve Mao arasındaki mücadeleler ilk akla gelenlerdendir. Yüz yıla yakın zamana yayılan bu tartışmaların hepsinin **özü** aynıdır: "Sosyal devrim partisi" olmaktan çıkılıp "demokratik sosyal reformlar partisi" mi olunacak?

Bu tartışmalarda komünist çizgiyi temsil eden ikinci gruptakiler diğerlerini nihai hedefi "çürük" ilan etmekle, proletarya diktatörlüğü düşüncesini tamamen reddetmekle, demokratik toplumda sınıf mücadelesini gereksiz görmekle suçluyorlardı. Rosa, oportünizmi temsil eden birinci grup için;

"Tek sözcükle, sınıf mücadelesinin çıkarına, sınıf mücadelesinin boyunu kırmak –sır bu" diyordu. (Peter Nettl, 2003, 197)

Birinci gruptakilerin ortak özellikleri acil talepleri öne çıkartmaları, küçük adımlarla yapılacak reformlarla mevcut yapının demokratikleşmesinden bahsetmeleri olanaklı şeyleri hedefleyerek sistemin değiştirilmesini amaçlamalarıydı.

Reformcular karşısında, komünist devrimci çizgiyi korumak ve yaşama geçirmek hiçbir zaman kolay olmamıştır. Devrimci çizgiyi korumak için mücadele veren birçok komünist parti aşırı sol çizgiye kayıp, dogmatikleşmiş, tutuculaşmıştır. Reformizme kaymamak adına -içinden geçilen dönem gerekirse bile- legal olanaklardan uzak durulmuş, reformlar reddedilmiştir. Her iki çizgi de komünist partilere çok ciddi zararlar vermişlerdir.

Komünist partilerin görevi ezilen sınıfları ve kesimleri ezenlere karşı bir safta toplamak, farklı çelişkileri olan tüm ezilenlerin mücadelesini kendi kızıl bayrağı altında toplayıp sisteme karşı yönlendirmek ve bu sistemi yıkıp, proletarya diktatörlüğü altında komünizme ulaşmaktır. Ezilen sınıflar ve kesimler homojen bir yapı oluşturmamaktadır. İşçi, köylü gibi ekonomik sömürü dolayısıyla ezilenler olduğu kadar, ulusal, dinsel, cinsel nedenlerle ezilenler vardır. Ayrıca politik özgürlüklerin (anayasa önünde eşitlik, toplanma özgürlüğü, basın özgürlüğü vs.) kısıtlanmasına karşı çıkanlar, ekolojistler de mevcut düzene karşıtlıklarıyla öne çıkmaktadırlar. Bu kesimler açısından ekonomik sömürü çoğu zaman ikincil duruma düşmektedir. Teorik olarak bütün bu çelişkilerin sınıflı bir toplumda oluşumuza, üretim tarzına bağlı olduğunu bilsek de gerçek yaşamda kitlelere ilk gidildiğinde bu bilimsel bilgi geri planda kalmaktadır.

Kitleler, öncelikle kendi yaşadıklarını, deneyimlerini, hissettikleri baskıları öne çıkarır ve bunun çözümünü isterler. Anadilini konuşamayan bir Kürt için bu talep iş-ekmekten önce gelebilmektedir. Kocasından her gün dayak yiyen, her an öldürülebileceğini bilen bir kadına kurtuluş için devrimi beklemesi gerektiğinin propagandası yapılamaz. Başörtüsünü takmayınca azap çeken bir kadına, dini inancını kendi ibadethanelerinde yerine getirmelerine izin verilmeyen Alevilere, inancı tanınmayanlara ilk elden parti programını anlatmak pek sonuç alıcı olmayacaktır/olmamaktadır.

"Komünistlerin tüm görevi, icat edilmiş, çocukça 'radikal' şiarlarla kendini geri kalmışlardan tecrit etmek değil, onları inandırmak, onlar arasında çalışmaktır."(abç) (Lenin, 1997, 110)

Egemen sınıflara karşı ezilenleri tek bayrak altında toplayabilme gücü

sadece komünist ideolojide vardır. Fakat bunun yaşama geçirilmesi yazılıp-çizildiği kadar kolay olmamaktadır. Teorinin griliğinden çıkıp, yaşamın rengarenk ağacının dalları-yaprakları arasına karışmak gereklidir.

Hem dünya hem de Türkiye komünist hareketinin tarihlerine bakıldığında, politika oluşturulurken “sadece pratik başarı peşinde” koşmak isteyenlerle, sadece “kuram” deyip radikal şiarlar atanların savruldukları iki hat göze çarpmaktadır. Bugün, verili anda bu sorun çözülsün ve bir komünist parti çizgisini komünist devrimci hatta soksa bile bunu süreklileştirebilmesi için büyük mücadele vermesi gerekmektedir. Dünya tarihinden Alman Sosyal Demokrat Partisi’nin, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin, Çin Komünist Partisi’nin gelip geçtiğini düşünürsek dediklerimizin önemi daha fazla anlaşılır. Komünist partinin doğru bir siyasal çizgiyi oluşturması ve bunu süreklileştirebilmesi Stalin’in de dediği gibi gerçekten “büyük bir nedrettir”... Bu nedrete sahip olabilmek için Komünist Parti’nin teorik, ideolojik, politik, örgütsel yani her açıdan kendini yetiştirmesi, kadrolarını sürekli eğitmesi, hatalarına karşı amansız olması, hedefini bir an bile gözden kaçırmaksızın mevcut toplumsal akıntıya hiç tereddütsüz-hesapsız kendini bırakabilmesi ve bu akıntıdan ezilenleri örgütleyerek çıkabilmeyi bilmesi gereklidir. Evet, bunlar çok “zor”dur. Ama zaten komünist devrimciler zorun taliplisi değiller midir? Başkan Mao, “devrim bir ziyafet değildir” diyerek bizi uyardı mıydı? Kitlelerden kopulmuş, kitlesiz “devrimcilik” durumu süregelenmişse, komünist parti görevini yapmaktan uzaklaşmış demektir. Bu da siyasal çizgisini, kitlelere niye ulaşamadığını gözden geçirmek zorunda olduğunu gösterir.

Başkan Mao, kitleler nehrin şiddetli akıntısına kapılmış, yanlış yöne gidiyor olsalar bile, onlarla birlikte olmamızı öğütler. Komünist partisinin görevi böyle bir durumda kenara çekilip, “sağa çekilin, soldan gidin, şu tarafa gelin” diye bağırarak değildir. Genelde yapılan budur, üstten bakıp “tahliller” sunulmaktadır. İşte o zaman kitleler bizim ne dediğimize bakmamakta, bizi “yabancı” görmekte dirler. Komünist partisinin yapması gereken şey; gidişatı görebilmek, koordine olabilmek için akıntının kenarında tuttuğu kadroların sayısından çok daha fazlasını akıntının içinde tutmaktır. İçinde yer alanların elde edecekleri bilgilerle durumu sürekli değerlendirmek ve kitlelerle birlikte kurtuluşun yolunu sağlamaktır.

Burada kısa ama konumuz açısından önemli bir anırtırmada daha bulunalım. Yazının başından beri vurguladığımız gibi, ezilenlerin **her türlü** de-

mokratik mücadelesinin içinde, onların kendiliğinden ideolojisinin ne olduğuna bakmadan girmek zorundayız. Akıntıya kapılanları gördüğümüzde “bunlar işçi sınıfından değil” dememiz veya “bu akıntı bilinene, kurama uymuyor” deyip çekilmemiz mümkün değildir. Eğer karşımızda yeni bir durum, yeni çelişkiler varsa görevimiz yaşamın rengarenkliğinden kaynaklanan bu durumu teorinin griliğine hapsetmek değildir. Yani yaşam kafamızdakilere uymuyorsa kafamızdaki bilgileri ediniş sürecimize, fikir yürütüşümüze bakmamız gerekir. Eğer bunu yapmaz da kenarda durmayı seçersek veya kafamızdaki grilikten hareket edersek sadece; sonuç yine adı tabeladaki “komünist” olan bir parti gerçekliği olacaktır. **Partinin görevi kitleleri örgütlemektir.** Bunun olmadığı her durumda halkı değil (“bu halktan adam olmaz” anlayışının yaygınlığı boşuna değildir) kendimizi, ideolojimizi/politikamızı/örgütsel durumu değerlendirmemiz gerekir.

Komünist partinin öncülük yapabilmesi ve bunun süreklileştirilmesi için teorik ve pratik çalışmanın Liebknecht’in dediği gibi “İNCELEME-PROPAGANDA-ÖRGÜTLENME” hattında “tek bir çalışma içinde kaynaşmasını” hedeflemek ve yapmak zorundayız.

Hem teorik hem de pratik çalışma, bu üçlü zincirin iç içe geçmiş haliyle yapılmazsa başarılı olunamaz. Salt inceleme amaçsızdır! Propaganda, inceleme olmadan, ya hayattan kopuk kafamızdaki genel şiarlar şeklinde olur ya da gerisinde kalır. Örgütlenmeye yol açamaz. Son halka da yani örgütler de öncekiler olmadan kurulursa, tepeden inme özellikleriyle asla kabul görmezler.

Komünist devrimcilik ne salt “genel” şiarlarla ne de salt “özel” şiarlarla sürdürülebilir. Sürecin akışına kapılarak “AN”lık devrimci olunsa da, genelle birleştirilmezse süreç biter bitmez bu devrimcilik de bitecektir. Bazense “genel”, “AN”la tamamen uyuşunca her şeye genelden bakmaya başlayanların da devrimciliği süregelen değildir. **Genel’e özel dayatanlar burjuva toplumculuğuna; özel’e genel dayatanlar dogmatikliğe-tutuculuğa düşmektedir.** Her iki tutum da devrimci mücadeleye zarar vermektedir.

Özel’i öne çıkarıp pratik başarı peşinde koşmak isteyenlerin kuramdan kurtulma hevesiyle pembe gözlükler takıp yaşamı yakaladıklarını sanmaları, sadece kuram deyip pratikleriyle çam bile devremeyenlerin sınıf mücadelesinin akışı dışında gri renkte yaşayanların, birbirinden farkı yoktur. En önemli ortaklıkları da kendileri bir tarafta, ezilen halkın bir tarafta durmasıdır.

Olasılıklar değil, olan gerçektir!

"Herhangi bir örgütün niteliğini doğal ve kaçınılmaz olarak belirleyen şey, o örgütün eyleminin içeriğidir." (Lenin, 1992, 103)

Devrimcilik ve reformizmin, "genel" ve "özel" veya daha yaygın kullanımıyla "kuram" ile "pratik" arasındaki bağın niteliği ile ilgili olduğunu vurguladık. Bu vurgular bize TDH içerisinde kabul gören devrimci kavramının, **darlaştırılmış** tanımını aşmamız gerektiğini göstermektedir. Genel kabul gören devrimci tanımının "kuram"ın ("genel") ağır basmasıyla oluşturulduğunu, bunun sonucunda yaşamdan yeterince beslenilemediğini, kendimizi ve ittifak ilişkilerimizi darlaştırdığını görüyoruz.

Biz yazımız boyunca genel kabul gören, devrimciliğin "amaç ve hedefler boyutuyla sistem dışını savunması" tanımından hareket etmeyeceğiz. Ayrıca komünist devrimcilik ve devrimcilik arasında nitel fark olduğunu kabul edeceğiz.

Nihai amaçları komünizm olmazsa da, sisteme muhalif çeşitli hareketler, "AN"daki pratik politikalarıyla devrimci olabilmektedirler. Devrimcilik, mevcut devlet sistemini zorlamak, pratiksel olarak muhalif olmak, ezilenlerin safında ve onların yararına mücadele yürütmekle tanımlanabilir. Fakat komünist devrimcilik, sistem dışılığı savunması, proletarya diktatörlüğünü hedeflemesi ve eylemli olarak tüm ezilenleri kapsamıyla farklılaşır.

Devrimcilik ve reformistlik konjonktürelidir, programatik değildir. Reformistlerin en belirgin farklılığı da "özel"e yoğunlaşmış oldukları halde buna dair politikalarında sistemi tehdit etmekten ziyade sistemi dizayn etmeye yoğunlaşmalarıdır.

Mao ve Lenin'in bazı ele alışlarıyla konuyu netleştirelim:

Mao'nun Guomindang'la "Birleşik Cephe" tartışmaları sırasındaki pratiğinde Guomindang "Milliyetçilik, Demokrasi ve Halkın Refahı" ilkelerini "3 Halk İlkesi" olarak formüle etmişti. Mao, 3 Halk İlkesinin **devrimci** olduğunu söyleyerek Guomindang'la yürünebileceğini belirtmiş ama uyarısını da eklemiştir:

*"Biz sosyalizm için mücadele ediyoruz ve bu noktada kendilerini sadece **devrimci** 3 halk ilkesi ile sınırlandıranlardan ayrılıyoruz. Bugünkü çabalarımız ilerideki yüce hedefimize yönelmiştir; bu hedefi gözden kaçırsak komünist olmaktan çıkarız. Ama bugünkü çabalarımızı gevşetirsek, gene aynı şekilde komünist olmaktan çıkarız."* (Mao Zedung, 2000, 388)(abç)

Çin'in özgül koşulları nedeniyle devrim baştan sona esas olarak silahlı

tarzda gelişmiştir. Mao'nun devrimci savaş boyunca çizgisi çok net olarak **"yalnızlık siyasetine karşı çıkmak, kazanılması mümkün olan bütün müttefikleri kazanmak"**tır. Bu müttefik bir dönem milli burjuvazinin, sonra komprador burjuvazinin temsilcisi Guomindang olsa bile! Mao'nun bu çizgisi, teori ve politikada darlığı aşmadır. Mao ve Lenin'in tüm eserlerine içermiş, vazgeçilmez vurguları "teori ve politikada darlığın aşılması"dır. Darlıklarını aşamayıp kendi sınırları içerisinde politika üretenlerin, halkın öncülüğünü yapamayacakları açıktır. İşte bu nedenle Guomindang'la kurulan ilk Birleşik Cephe, Komünist Parti kadrolarının çoğunun katledilmesi ve tutuklanmasıyla sonuçlandıysa da, Japonya işgali zamanında "AN"ın koşulları Mao tarafından bir kez daha değerlendirilip yeni sürecin devrimci kıstasları ortaya konulmuş ve ikinci defa Birleşik Cephe'ye gidilmiştir. Buna itiraz edenlere de **"Burjuva iflah olmazları herhangi bir tarihi değişimi kavrayamazlar, bilgileri yok denecek kadar kıttır"** (Mao Zedung, 2000, 370) cevabını vermiştir.

Mao yeni dönemde "Rusya ile ittifak, Komünist Parti ile işbirliği ve köylülere-işçilere yardım" şeklindeki 3 Büyük Siyasetin devrimci olduğunu söyler. Devrimcilikte kıstasın Guomindang'ın veya Komünist Parti'nin kuramı, programı vs. olmadığını görüyoruz. Mao, taktiksel olarak; sınıf mücadelesini ilerletecek, "an"ın ihtiyaçlarını karşılayarak yol alınmasını sağlayacak kıstasları belirliyor. Programdan ve temsilcisi olunan sınıftan bahsedilseydi sadece, Guomindang'ın değil reformist açık bir karşı-devrim partisi olduğu kesindir.

Benzer bir ele alışı Lenin'de de görürüz. Lenin, sosyal-demokratların (komünistler) zümresel toprak mülkiyetine karşı burjuvaziye, küçük burjuvaziye karşı büyük burjuvaziye destekleyebileceklerini, bu desteğin olması için program ve ilkelerde uzlaşmanın zorunlu olmadığını, bunun belirli bir düşmana karşı verilen destek olduğunu belirtir ve hemen akabinde ekler:

"Sosyal Demokratlar bugünkü toplumsal düzene karşı yönelen her türlü devrimci hareketi, her türlü ezilen milliyeti, izlenen her mezhebi, uşaklaştırılan her zümreyi vs. eşit haklar uğruna mücadelesinde destekler." (Lenin, 1993a, s. 487)

Paragrafa bütünlüklü baktığımızda **"verili bir anda", "belli koşullar altında", "zümresel toprak mülkiyetine karşı"** burjuvazinin desteklenmesi "her türlü devrimci hareketin" desteklenmesi kapsamına girmektedir. Burjuvazinin o **tarihsel andaki misyonu** devrimcidir. Dolayısıyla bu kapsamdaki partilerle işbirliği yapılabilir, desteklenebilirler.

Egemen sınıfların teşhiri için, düşmana karşı ortaklaşmak için bütün muhalif unsurlar desteklenebilir. Fakat en önemlisi **verili anda**, sınıf mücadelesini ilerletecek devrimci tutuma sahip olanların; programına ve önceki duruşuna bakılmamalıdır. Devrimciliği, pratik içerisinde, yaşama anın ihtiyaçlarıyla değerlendirebilmeliyiz.

“Her özel durumda doğru yolu bulabilmek”

“Eğer devrimcilerin bilgisi de değişen duruma uygun bir hızla değişmezse, o devrimciler devrimi zafere götüremezler.” (Mao Zedung, 2000, 410)

Teorik, ideolojik, politik ve örgütsel açılardan birçok boyutu olan bir mesele de cetvelle ölçer gibi devrimcilik-reformistlik ayrımı yapmamız ve bunları “mutlak” ilan etmemizin mümkün olmamasıdır. En kesin laflarımızı, en fazla bilimsel alandaki gerçeklere dair söyleyebiliriz. Konumuz dahilinde bu gerçek; sınıflar mücadelesini komünizme vardırmanın Marksizm’in kriterlerinden olduğudur. Ama mücadelenin diğer alanlarına geldiğimizde, **tüm bilgiler mücadelenin yeri, zamanı, koşulları, sınıfsal güçlerin durumu gibi birçok etkene bağlı olarak değişir**. Mao’nun bahsettiği de bu bilgilerdir. Mevcut durumdaki değişime göre devrimcilerin bilgisi ve pratikleri de hızla değişmezse; sınıf mücadelesini ilerletemeyecekleri, dogmatikleşecekleri kesindir. Devrimcilik, kendini yaşama dayatma değildir. Yaşamdan, mevcut koşullardan hareketle; kendini tanımlamak, örgütlemek ve değiştirmektir. Politik önderlik, bunları yapabildiği ölçüde bir komünist parti dogmatizme veya reformizme düşmez.

Politik önderlik yapabilmek; **“her özel durumda doğru yolu bulabilmek” (Lenin, abç)** karmaşık durumlardan ezilenlerin lehine ve komünist partinin gücünü-hegemonyasını artırıcı şekilde çıkmayı başarabilmek demektir. Çok açıktır ki bunu yapabilmek; reçeteler ya da genel kurallar, şablonlar sunmakla olmaz. **Her durumu**, hızlı bir şekilde, kendi özgül koşulları, bağlantıları içerisinde değerlendirmek ve ana halkayı yakalamak şarttır. Koşullar iyi bir şekilde analiz edilse de, sentezi iyi yapamamak ve bunun sonucunda ana halkayı yakalayamamak da devrimci politika üretimini kısıtlar, sekteye uğratar.

Komünist partinin gücünü-hegemonyasını artırıp, egemen sınıflar karşısında ideolojik-politik-örgütsel bir güç olarak dikilebilmesinin koşulu; bin yılların ağır yükünü taşıyan ezilenlere, onların çıkarlarını savunduğunu göstermesi ve en önemlisi de bu çıkarlarını elde etmelerini sağlayabilecek

gücü sahip olduğuna/olabileceğine inandırmasıdır. Bu da komünist partisinin her an halkın içinde yer alması kadar, etkin müdahaleleri, kullandığı yöntem ve araçların doğru seçimi ve sunduğu politikalarla birebir ilgilidir. Düşüncelerimizin kitlelerde maddileşebilmesi, değişen duruma uygun bir hızla komünist partisinin kendini değiştirebilmesi demektir. Burada politik önderliğin önemi ortaya çıkıyor.

"Politik önderlik iddiasında olan, politik görevleri ayrıntısıyla düşünmeyi bilmelidir." (Lenin, 1995b, s. 369)

Somut politik durumun titizlikle incelenerek, mevcut durumun baş çelişkisinin yakalanması, çözümüne ve komünist partinin görevlerine dair ayrıntılı açıklama yapıp, partinin harekete geçirilmesi, politik önderliğin görevidir.

*"Parti örgütünün ve bu adı almayı hak etmiş parti liderlerinin önemi de zaten, başka şeylerin yanı sıra, uzun vadeli, inatçı, çok çeşitli ve çok yönlü bir çalışmayla, karmaşık siyasal sorunları **çabucak ve doğru** çözmek için gerekli bilgileri, gerekli deneyimleri ve –bilgi ve deneyimin yanı sıra- gerekli siyasal içgüdüyü edinmekten **ibarettir.**"* (Lenin, 1997, 126)

Eğer ki; nihai hedef bir kere belirlendikten, program yazıldıktan sonra yani "genel" belirlendikten sonra, yeni gelişmelerin belirlenmesi önemli olmasaydı, "özel" olan, "an" ve "koşullar" tali olsaydı, o zaman politik önderlik gereksiz olurdu. Çünkü her koşulda yapılacak olanlar zaten belli olurdu! Bu ele alışın "çizgide ısrar" değil, dogmatiklik, tutuculuk olduğu açıktır. Tersinden de sınıf mücadelesinin nihai hedefi yok sayılıp, sadece "özel"e yoğunlaşmak da burjuvaziyle aynılaşmak, reformizmin batağına batmaktır. Lenin'in deyimiyile "düşünen liderlerin" yani politik önderliğin önemi; dogmatizm ve reformizm sapmalarından kaçınıp doğru siyasal çizgiyi tutturabilmesinde çıkmaktadır. Doğru siyasal çizginin tutturulması ve bunun yaşama geçirilmesinde çok önemli bir diğer konu da mücadele yol ve yöntemlerinin, değişen duruma göre hızlı bir şekilde değişebilmesidir.

Mücadele biçimleri ve araçlarını, yeni duruma uygun olarak belirlemek ve hiçbir biçim ve aracı mutlaklaştırmamak, devrimciliği süreklileştirebilmenin ön koşullarındandır. Devrimcilik ve reformizm tartışmalarında mücadelede kullanılan araç ve biçimlere mevcut koşullardan bağımsız roller biçilebildiğini ve özcü yaklaşımlar geliştirilip, mutlaklaştırıldıklarını görüyoruz. Devrimcilik iddiasında olanların tarihsel ve diyalektik materyalizme tamamen aykırı bu düşüncelere sahip olmaları, mücadelenin gerilemesinin sebeplerinden olmaktadır.

Çok net vurgulamak lazım, devrimciler için hiçbir savaşım yöntemi ve aracı biricik olamaz. Hiçbir savaşım yöntemi önceden reddedilemez. Hiçbir savaşım yöntemi ve aracı **kendi başına** “reformist” veya “devrimci” olamaz. Böyle olmasaydı “silahlı reformizm” veya “parlamentoda devrimcilik yapmak” mümkün olmazdı. Silahlı mücadele de parlamento da sendikalar ve çeşitli legal-illegal olanakların hepsi zamanı geldiğinde kullanılabilir örgütlenme ve mücadele yöntemleridir. Bunların hepsinin bazen birlikte kullanılması, bazen birinin bazen diğerinin öne çıkması mümkündür. Önemli olan; mevcut duruma yani kitlelerin devrimle veya düzenle ilişkisine, mücadelenin geldiği boyuta, güç dengelerine uygun biçim ve araçların seçilebilmesidir.

Örnek vermek gerekirse, Çin’de iktidarın parçalı yapısı, savaş ağalarının mevcudiyeti, köylülüğün durumu, sonrasında gelişen Japon işgali gibi nedenler dolayısıyla devrim baştan sona silahlı tarzda olmuştur. Ama buna rağmen Mao, sürekli olarak birlikte hareket edilebilecek güçleri geniş tutmaya çalışmıştır. Bununla birlikte müthiş bir siyasi uyanıklıkla, sonuç alamayacağını, sözlerinde durmayacağını bilerek ve zaten bunun için yani Guamindang ve Çan Kay Şek’i teşhir edebilmek, kitlelerin gözünden düşürmek için bile geçici anlaşmalar yapmıştır vs. Aslında üretilen bütün politikalar, kitleleri kazanmak ve düşmanı parça parça yıkmak, etkisizleştirmek üzerinedir. Bu yıkış sadece askeri anlamda değil, ekonomik, kültürel, politik her alandadır.

Rusya’da ise devrim daha özgündür. İlegal çalışma her zaman esaslığını korumuş olsa da sendikalarda, birliklerde vs. sürekli çalışılmıştır. Gerktiği zaman devrimci şiddet devreye sokulmuş, buna yönelik hazırlıklar (silahlanma, askeriye içinde örgütlenme) hep var olmuştur. Nitekim Lenin, RSDİP’in daha ilk kuruluş döneminde *“üyelerinin şiddete dayalı devrimi ciddi bir biçimde düşünmedikleri bir ‘devrimci’ hareket nasıl bir şey olurdu acaba?”* (Lenin, 1991b, 209) sorusunu sormuştur. Lenin’de “devrimci şiddet” vurgusu, “zor”un “zorunluluğu” vurgusu kadar, “verili koşullar”, “mevcut durum” vurguları da vardır. Zaten politik önderlik vurgusu tam da bu nedenle çok fazla yapılmaktadır. Egemen sınıfların ekonomik, askeri, sosyal her açıdan, sahip oldukları mevcut hegemonyanın ve örgütlenmelerin dağıtılması görevi ancak onlardan daha iyi örgütlenmeye ve daha güçlü bir hegemonyaya sahip olduğunda başarıya ulaşacaktır. Bu gerçeklik ekonomik, askeri, sosyal, kültürel her açıdan kendimizi örgütlememizi ve her yöntemi ustalıkla kullanabilmemizi gerektirmektedir.

Doğru zamanda, gerekli ölçüde devreye sokulamayan, işlevinin artması için farklı yol ve yöntemlerle desteklenmeyen, etkisi bittiğinde yeni yol ve yöntemlere geçilmeyen her araç mücadeleye zarar verir. Uzun da olsa Lenin'in şu uyarısını konumuz özgülünde vurgulamayı gerekli görüyoruz:

"... proletaryanın partisi gerilla savaşına, biricik ya da hatta baş savaşım yöntemi olarak hiçbir zaman bakamaz; bu demektir ki, bu yöntem öteki yöntemlere bağlı kılınmalıdır, yani savaşın baş yöntemleriyle uygun hale getirilmelidir ve sosyalizmin aydınlatıcı ve örgütleyici etkisiyle yüceltilmelidir. Ve bu sonuncu koşul olmaksızın, burjuva toplumu içindeki savaşımın, tüm, kesinlikle tüm savaşım yöntemleri proletaryayı, altındaki ve üstündeki proleter olmayan çeşitli katmanlarla yakın ilişkiye sokar ve olayların kendiliğinden akışı içine bırakılacak olursa, 'ittifaklar' halinde –tüketicilere karşı işçilerle patron arasında anlaşmalar halinde-bozular gider. Parlamento, bir burjuva politikacıları çetesinin, 'ulusal özgürlük', 'liberalizm', 'demokrasi', cumhuriyetçilik, anti-klerikalizm, sosyalizm ve talep edilen bütün öteki satılık şeyleri toptan ve perakende trampa ettikleri kokuşmuş bir geneleve dönerek bozular. Basın, bir orta pezevenğine, avamın düşük içtepilerinin muhabbet telallığını yapan bir yığın kokuşturma aracına dönerek bozular vb. vb. Sosyal demokrasi, proletaryayı, birazcık altında ya da birazcık üstünde bulunan katmanlardan aralarına Çin Seddi çekerek ayıracak hiçbir evrensel savaşım yöntemi bilmemektedir. Sosyal demokrasi, farklı dönemlerde farklı yöntemler kullanır, bunların seçimini kesinkes tanımlanmış ideolojik ve örgütsel koşullara bağlar." (Lenin, 2006, 194)

Farklı dönemlerde farklı yöntemler kullanılması, kullanılan yöntemlerin diğerleriyle bağının kurulup desteklenmesi, ideolojik ve örgütsel koşulların önemi ve sosyalizmin aydınlatıcı ve örgütleyici etkisi... Ancak tüm bunların birbiriyle koordineli şekilde ele alınıp, etkin şekilde uygulanmasıyla birlikte kitleler sosyalizm hedefiyle komünist parti bayrağı altında toplanabilir.

Lafla peynir gemisi yürümez!

"Kitlenin gerçek eğitimi, hiçbir zaman, bizzat kitlelerin bağımsız, politik ve özellikle de devrimci mücadelesinden ayrı ve onun dışında gerçekleşmez." (Lenin, 1994, 17)

Ajıtasyon-propaganda faaliyetimizde, örgütlenme çalışmalarında, pro-

letaryanın hegemonyasının bilincinde olmak, siyasi iktidar mücadelesi verdiğimizizi bilmek, sistemin reddi içinde olmak reformizmden kopuşun temel faktörlerindendir. Fakat komünist parti kadrolarının sahip olması gereken bilinci, saflarımıza katacaklarda aramak düşülebilecek en büyük hatadır. Mücadelenin ivmesinin düşmesiyle birlikte “kitleleri eğitmek”, “aydınlatma çalışması yapmak”, “bilinç taşımak” kavramları mücadeleden bağımsız şekilde burjuvaziden alınan eğitim mantığıyla kullanılmakta ve yaşama geçirilmektedir. Türkiye’de reformizmin güçlü bir şekilde görüldüğü sahalardan birisi de kitlelerin eğitimidir.

Öz itibarıyla baktığımızda bizim tüm faaliyetimiz kitlelerin komünist parti hegemonyasını kabul etmelerine yöneliktir. Yani egemenlerin partileri karşısında komünist partisinin kendi partileri olduğuna inanmaları ve can bedeli bağlanmalarıdır. Komünist partisinin “davasının” kendi davaları olduğuna inanmalarıdır. Halkımızın bu inancının pekişmesi, lafla olmaz! “Lafla peynir gemisi yürümez”, “Lafla pilav pişerse, deniz (dağ) kadar yağ benden” gibi geleneksel halk sözleri de halkımızın lafları önemsemediğini gösterir.

Edilen laflar istenildiği kadar bilimsel olsun, her zaman için edilen laflara değil icraata bakılır. TDH’nin tarihine bakıldığında kitlelerin eğitimi ve saflara çekilmesi konusunda iki farklı eğilimin çıktığı görülür; Birincisi öncü savaşına denk düşen eğilimdir. “Eğer halkımız lafa değil işe bakıyorsa, bizler eylem yapalım. Birkaç yeri vuralım. Bunu istikrarlı hale getirdik mi kitleler peşimizden gelir” cümleleriyle ifadelendirebileceğimiz bu anlayış, savaşı bir yanda, kitleleri bir yanda düşünmektedir. Çok tezat gibi görünecek olsa da bu anlayış eylem güçlerinin azalmasına bağlı olarak, halkımız adına sürekli basın açıklamaları yapmak, mahkeme önlerinde, parklarda adalet nöbetleri tutmak vb. şekilde görülmeye başlanmıştır. Biri çok radikal diğeri çok pasif bir eylem tarzı olsa da ikisinin özü aynıdır: kitlelerin içerisine gidip, onların arasında politik çalışma yapmak yerine, bir avuç insanla “eylem” yapmak!

Ortaya çıkan ikinci eğilim ise, kitleleri eğitip sosyalizme ikna etmeden, onları aydınlatmadan sınıf mücadelesinin başlatılamayacağıdır. Bu eğilime cevabı İ. Kaypakkaya yoldaştan verelim.

Kaypakkaya yoldaşın Proleter Devrimci Aydınlik (PDA) reformizmine darbe vurduğu bir konu da “kitlelere bilinç taşıma” adı altında yaptıkları çalışmalardır. **“İhtilali köstekleyici bir kitle çizgisi”** olarak isimlendirdiği bu çizgiyi Lenin’den destek alarak DABK Şubat Kararlarında eleştirmiştir.

Lenin'in "Bir yanda ordu bir yerde safa girecek ve 'biz sosyalizm istiyoruz' diyecek, öte yanda bir başka ordu safa girecek, 'biz emperyalizmden yanayız' diyecek ve bu, sosyal devrim olacak!" sözlerini aktardıktan sonra Kaypakkaya yoldaş şöyle devam ediyor:

*"Bu, sosyal devrimi imkansız hale getirmektir. Yine Lenin devrime katılanların birçoğunun küçük burjuva önyargılarını, gerici hayallerini de birlikte getireceklerini, bunsuz devrim olmayacağını ve bunların devrimden sonra da hemen ortadan kalkmayacağını söylüyor. 1905 devrimine, Japon parası alanların, bir kısım maceraperestlerin vb.nin de katıldığı, ne var ki **hepsinin farklı nedenlerle, fakat aynı ortak hedefe saldırdıklarını belirtiyor. Proletaryanın öncüsünün rolü, bütün bu muhtelif unsurları birleştirmek, ortak hedefe karşı saldırılarını yöneltmektir** diyor. Saflarımızda ise, peşimizde mücadeleye katılan her ferдин sosyalizmi bilmesi, devrimin amaçlarını, sonuçlarını bütünüyle kavraması ve benimsemesi 'bütün muhtemel sonuçlara başından razı olması gerektiği' şeklinde, tam da Lenin'in eleştirdiği şekilde, sosyal devrimi imkansız hale getiren bir 'kitle çizgisi' anlayışı mevcuttur ve bu 'ihtilalci' değil, ihtilali "köstekleyici" bir çizgidir ve 'yaşamamalı', 'yaşatılmamalıdır.'" (abç) (İ. Kaypakkaya, 2004, 378-379)*

Aslında bu anlayış, kendimizi "her şeyi bilen akıldaneler", kitleleri de akıldanelerin söylediği her şeyi doğru gören insanlar olarak görmenin bir sonucudur. Kitleleri eğitmekten, aydınlatmaktan bahsedip duranların, kitlelerden öğrenmek gibi bir derdi olmaz. Kitlelerden öğrenmeye açık olunsaydı, en başta **Gezi İsyanı'ndan, kitlelerin akıldanelerden hoşlanmadıklarını öğrenirlerdi. İkinci olarak, hızlı kararlar alıp, "an"a uyan çözümlerin hızlı bir şekilde geliştirilmesinin, onlarca eğitim çalışmasından çok daha fazla kitleleri eğitip-örgütleyeceğini görürlerdi.** Gezi İsyanı'nda hızlı bir şekilde ortaya çıkan komünlerin, yüzlerce sosyalizm anlatısından çok daha etkili olduğunu kim inkar edebilir ki? Sonrasında gerçekleşen forumlar da aynı niteliktedir. Bunları, oradaki kitleler ortaya çıkarmıştır. Komünist partinin görevi hızlı bir şekilde ortaya çıkan bu yeni örgüt tarzlarına adapte olabilmektir. Öncülük, an'a uygun örgütlenmeleri görebilmektir. Bunların içinde yer alarak, süreci öngören politikalarıyla kitlelerin güvenini kazanmaktır. Ortaya çıkan forumlar arasında gereken ilişkileri kurmak, bunları ileri çekebilmek gerekiyordu. Fakat gelinen noktada, kitleleri eğitime iddiasında olan örgütlerin bunları ileri çekmelerini bırakalım, hemen hemen dışında kaldıklarını görüyoruz.

Bunun nedenlerinden biri de, yeterli donanımına sahip kadroların bulunmaması ve ortaya çıkan fırsatların anlamının kavranamamasıdır. En az bunun kadar önemli bir neden de (ki bunlar birbirine bağlıdır) örgütlerin, teorik ve siyasal görevlerinin kapsam darlığıdır. Ekoloji, kentsel yaşam hakkı, cinsel ayrımcılık gibi konu başlıklarından hep uzak durulmuştur. Oysa ki emperyalist kapitalizmin geldiği aşama, ekolojik dengesizliğin hat safhaya varışı, yeni rant alanları için düşük gelirli kentlerden sürülmesi, en çok kadınların sömürülmesi gibi sorunlar bağıra bağıra dünya halklarının gündemine girmiştir. Komünist partinin öngörülü olmak ve toplumdaki patlama noktalarını görüp, buralara yüklenmek gibi bir sorumluluğu vardır. Komünist partisinin öngörülü olabilmesi toplumsal, politik, ekonomik, askeri, kültürel vb. tüm gelişmeleri büyük bir hassasiyetle analiz edebilmesiyle ilgilidir.

Partizan olarak, Aralık 2012’de (sayı 78) kentsel dönüşümün yaratacağı toplumsal gerilimin ve çatışmaların farkında olarak kentsel yaşam hakkını da kapsayan bir sayı çıkardık, aynı dönemde kentsel dönüşümle ilgili kampanya başlattık. Fakat bunlara rağmen yeterince derinleşilememesi ve bu kapsamda gerekli örgütlülüklerin yaratılamamış olması çok önemli eksikliklerdir. Bu örnek de bize bir kez daha öngörünün yetmediğini, analizler kadar pratiğin, somut örgütlülükler yaratmanın önemli olduğunu göstermektedir.

Kitlelere gidip; zaten kendilerinin yaşıyor olduğu, kentsel dönüşüme dair laflar etmenin yerine, yıkımlara karşı, çevrenin korunması için vb. örgütlenmeler kurulmuş olsaydı Gezi’ye çok daha hazırlıklı gireceğimiz kesindi. Yazımızın başında vurguladığımız, teorik ve pratik çalışmanın “inceleme-propaganda-örgütlenme” hattında tek bir çalışma içinde kaynaşmasının hedeflenmesinin zorunluluğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Özcesi, ezilen, sömürülen, politik özgürlükleri elinden alınanlara “*bekeleyin, kendinizi eğitin, öğrenin, basitçe kendi çıkarlarınızı savunun*” (Lenin, 1995a, 98-99) demek, reformizmden başka bir şey değildir. Kitlelerin içine gidildiğinde hangi hareket tarzının, hangi örgütlenmenin uygun olduğu zaten ortaya çıkacaktır. Devrimci kitle çizgisi “kitlelerden kitlelere”dir. Gezi İsyanı ile birlikte Maoizm’in temel kriterlerinden olan bu devrimci çizgi doğruluğunu bir kez daha göstermiştir. Bir kez daha kanıtlamıştır ki, halkın içine gitmeyenler halkla birlikte yanıp tutuşmayanlar, önce halkın öğrencisi sonra öğretmeni olamayanlar devrimcilik yapamazlar. Kısa bir dönem tesadüfi bir çakışma olsa da devrimciliği süreklileştiremezler.

Tüm ezilenlerin ve gadre uğrayanların yanında olmak

"Örgütsel çalışmalarımızın dar kapsamı, kuşkusuz ki doğrudan doğruya teorimizi ve siyasal görevlerimizi dar sınırlar içine hapsetmemiz yüzündendir." (Lenin, 1992, 134)

Örgütsel olarak yaygınlık kazanamayışımızın, belli başlı yerler dışında TDH'nin esamesinin dahi okunmayışının, legal-illegal örgütlenmelerin, kurumların yeterince oluşmamasının, yeni alanlara açılmayışımızın nedenlerini "çalışma tarzındaki hatalar", "militanların dar görüşlüğü", "teknik nedenler" vs. olarak koyup, öze inmeyen değerlendirmeler yapmak yanlıştır. Elbette ki bazı durumlarda ve alanlarda bahsi edilen biçimsel nedenler, hareketin gelişmesi önünde engel olabilir. Ama mevcut süreklilik, yıllardır aşulamayan darlık, bu darlığın yol açtığı çeşitli eğilimler, sorunun özüne inilemediğini gösterir. Sürekli bir çaba gösterildiği halde ilerleme sağlanamıyorsa ama aynı yöne limde ısrarcı olunuyorsa ciddi kırılmaların, savrulmaların olacağı açıktır. Düşmanın da boş durmayıp darlaşmaya başlayan yapılara son 10-15 yılda yaptığı merkezi operasyonlarla kitlelerden daha çok kopmasına yol açtığı görülmektedir. Bu durum sınıf mücadelesinin ivmesi açısından görece sakin bir dönemle çakıştığı da, ya reformizme ya da sol sekte çizgilere yol açabilmektedir. Bunların her ikisi de görülmektedir. Politik olarak neye denk düştüğüne bakmadan olan her eylemin peşinden gitmek, rutin işleri tekrarlayıp durmak, basın açıklamalarına katılıp durmak, platform tartışmaları yürütüp durmak vs. Bu tarz çalışmayla devrimcilik yapılamayacağı, bunun Lenin'in deyiimiyle "amatörlük" olduğu açıktır. Burada en radikal şiarların "an"ı kurtarma, devrimci görünmek adına atılması da işi değiştirmemektedir. Mevcut örgütsel darlığımızın, teorik ve siyasal görevlerimizi dar sınırlar içine hapsetmemizden kaynaklandığını görmemiz ve bu sınırları tanımlayıp, parçalamamız artık ertelenemez bir zorunluluktur.

Son yıllarda TDH'nin hemen tüm bileşenlerinin bahsettiği bu daralmanın genelde teknik nedenlerle açıklandığını vurguladık. "Öz"e inme çabası, teorik ve siyasal olarak eksiklikleri-yanlışları bulma uğraşı pek görülüyor. Fakat işin en ilginç yanı tam da burada ortaya çıkıyor. Kendisine dair, yıllardır hiç gelişemediği halde "öz"sel değerlendirme ihtiyacı duymayanlar, konu PKK olunca legal/illegal, silahlı/silahsız, attığı her adımı "öz"sel nitelikleriyle değerlendiriyorlar. Subjektivizmden muz-

darip, bütünlüklü değerlendirmekten uzak bu tarz, mevcut durumun analizini zorlaştırmakta, elleri-kolları bağlamaktadır.

Bu durum, Marksizm-Leninizm-Maoizm'in, özgüleştirilip, somut koşullara dayalı şekilde politika üretilememesi önemli handikaplardandır. Türkiye'de Marksizm'in yerelleştirilmesi konusunda en önemli kopuşu yapan İbrahim Kaypakkaya'dır. Yazının ilerleyen kısmında bunlara daha ayrıntılı gireceğiz. Fakat teorik ve siyasi darlıklarımızı göstermesi açısından Gezi İsyanı değerlendirmemizde yine Kaypakkaya'ya başvuracağız.

"Hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı" inancını uzun bir dönem Gezi isyancılarının taşıması kuşkusuz çok önemliydi. Fakat Gezi'nin bütünlüklü değerlendirilmesinde mevcut yapılar için "eski" amatörüklerin, darlıkların devam etmesi dikkat çekici bir paradoks oluşturuyor. Gezi'den önceki darlık herkesin gözü önünde olduğu için, kimse örgütlerden olağanüstü bir sıçramayı, bir değişikliği isyan süresince beklemedi. Herkes maharetini ortaya koymaya çalıştı. Tüm olanaklar ortaya döküldü vs. Beklenen, sonrasında bu sürecin sarsıntılarının örgütleri değiştirmesi, sınırlarını parçalamalarına yol açmasıydı. Fakat sonrasında da Gezi İsyanı'ndaki yetersizliklerin sadece teknik yanları sıralandı. İlk anda çıkardığımız "Taksim Meydan Okuması", Partizan'ın Gezi İsyanı dosyalı sayısı ve Özgür Gelecek'te çıkan bazı değerlendirme yazılarını olumlu anlamda farklılaşmalar olarak koyabiliriz. Bizim şu anki acil sorumluluğumuz, yapılan belirlemeleri derinleştirmek, genişletmek, siyasi hattımıza tesirini ve örgütselliğimize yansımalarını sağlamaktır. Ancak o zaman "hiçbir şey eskisi gibi olmaz!"

"Devrimcilik ve reformizm" başlığı altında Gezi İsyanı'nın bu açılardan değerlendirmeye tabi tutulması günceldir, önemlidir. Yazının başında vurguladığımız "çözüm süreci"nin yarattığı hava, can bedeli ve zorlu mücadeleye rağmen devrimcilerin 40 yıldır kazanımlarını kitlesel bir duruma iletmemeleri, Gezi İsyanı'ndan sonraki geri çekilme hali, çok açık bir şekilde reformizm gemisinin yelkenlerini şişirmektedir. Geminin içindekiler sadece "hareket" etmelerine bakarak doğru yolda olduklarını sanıp diğerlerini de çağırılmaktadırlar.

Bunlarla birlikte Gezi'nin isyan ruhunu değil de, öncülüğe karşı çıkışını öne çıkarınların, Gezi'nin ideolojik hegemonyasının bizde olmamasını değil de, Kürt hareketinin kendi özgül dinamikleri nedeniyle yeterli bir katılım göstermemesini, Gezi'nin kendiliğinden bir hareket oluşunu değil de

“kendini” öne çıkarıp, kendiliğindenliğin önünde “Gezi ruhu” diye secdeye varanların... hep aynı yerde topladığı/toplaşacağı kesindir.

Gezi İsyanı bize halkımızın iki kamp arasındaki bölünmüşlüğü verdiğine kadar, bizim her iki kamptan ezilmişlere uzaklığımızı ama özellikle 2. kampın ezilmişleriyle tamamen koptuğumuzu göstermiştir. Böyle bir durum, halkımızın % 70'i civarıyla ideolojik-politik bir ilişkimizin olmadığı anlamına gelir ki zaten bu açıkça ortadadır. Bu sonuç bizim Marksizm'i özgüleştiren, politika üretmediğimiz, dar bir alanda hareket ettiğimiz anlamına gelir. Fikir yürütmemize bir soruyla devam edelim.

1. kampın ideolojisinin hegemonyasındaki modernist kesimlerin yoğun katılımıyla olan bir isyan değil de, 2. kampın hegemonyasındaki muhafazakar, geleneksel halkımızın yine “yaşam tarzıma dokunma” başlığı altında, “başörtüsüne özgürlük”, “Cuma gününde yarım gün çalışma”, “Ramazan ayında mesainin erken bitimi”, “memurların sakal özgürlüğü” talepleriyle bir isyan olsaydı, devrimci örgütler bu kadar “gönül rahatlığıyla” bir katılım sağlarlar mıydı? Üstünden bir yılı aşkın bir zaman geçmiş olmasına rağmen halen ideolojik-politik değerlendirmesini yapmaktan uzak durmuş olurlar mıydı? Bu kadar sorgusuz/sualsiz sahiplenirler miydi?

Eğer ki bu sorulara Gezi İsyanı'ndaki gibi coşkunca “evet, tam hak eşitliği kapsamında ezilenlerin her türlü eyleminin içerisinde oluruz ve sahipleniriz” cevabı verilemiyorsa, devrimciliğin kavranışında sorunlar var demektir. Bu kavrayıştaki sorunların üzerine gidilmediği müddetçe, belli başlı şehirler ve bu şehirlerin bazı semtleri dışında faaliyet yürütebilmemiz, devrim gemisinin yelkenlerini şişirmemiz mümkün değildir.

Partizan olarak Kaypakkaya yoldaşın 43 yıl öncesinde Marksizm'in özgülleştirilmesi açısından attığı ilk adımların gerisini getirmek bizim sorumluluğumuzdadır. Bu konu özgülünde ele aldığımızda, Kaypakkaya yoldaş, her iki kampın peşinden giden kitleleri örgütleme ve siyasal iktidarı yıkma hedefiyle birleştirmenin komünist devrimcilerin işi olduğunu söyler. Yani bizim Gezi İsyanı'nın yaşanana kadar, yukarıda sorduğumuz “farazi” isyanı da sahiplenmemiz gerektiği tartışmasıdır. Halkımızın sorunlarında, başkaldırmalarında dayanacağımız başlıca ilke “ezilmeleri ve gadre uğramaları”dır. Yani “ezen-ezilen”, “sömüren-sömürülen” ilişkisinde tartışmasız bir şekilde ikincilerin yanında yer almaktır. Bunun dışındaki “laiklik-şeriat”, “ilerici-gerici”, “modern-muhafazakar” şeklindeki her yaklaşım; bizim darlaşmamızı, görevlerimizi eksik ve yanlış tanımlamamızı getirecektir.

On yıllardır tartışılan başörtüsüne kaygısızca ve sonuna kadar sahip çıkılmamasının bizi halkımızın emekçi kesimlerinden ayrı yere düşürmediğini kim söyleyebilir? Sonuçta okuyamayan, çalışamayan kadınlar emekçi kesimlerden kadınlardır! Başörtüsü savunucusu(!) Tayyip vs. şürekasının, ailesinin/çocuklarının hiçbir zaman böyle sorunları olmadı. Başörtüsü yasağına, hiç tartışmasız bir şekilde tam hak eşitliği ihlali ve emekçilerin inançlarına bağlı olarak yaşam tarzlarına müdahale olduğu açıktır. Fakat bilinir ki, muhafazakar halkımızın diğer birçok sorunu gibi buna da “ne laiklik ne şeriat” denilerek, çok genel ve aslında ezilenlerin var olduğu bir ortamda, ezenin yanında tavır almayı simgeleyen sloganlarla “müdahil” olunmuştur. Oysa ki bu taleplerin şeriatla ilgisinin olmadığı, halkımızın Müslüman inancına sahip olmasından kaynaklanan geleneksel yaşam tarzına bağlılığını simgeleyen talepler oldukları ortadadır. Aynı zamanda bu talepler cumhuriyetin ilk kurulduğu andan itibaren “devlet dini” dayatılarak, baskı altına alınmış ve halkımızın çoğunluğunda mağduriyet oluşturmuş taleplerdir. Bu yaklaşımın dışında “özgür kadın” savunusuyla başörtüsü takmanın kadınları gericiğin kısılcasına bırakmak olduğunu söyleyenler oldu. Başörtüsü yasağının sürmesini savunan bu “sol” görünümlülerin zaten gitgide CHP’lileşmeleri de gerçek yüzlerinin açığa çıkmasına yol açmıştır.

Hemen şunu belirtelim ki, sorunumuz analizler yapmak değildir. Yazımız boyunca hep üstünde durduğumuz ve devrimciliğin olmazsa olmaz kistası pratik ve örgütlenme ayağı olmazsa, yapılan analizlerin Lenin’in de vurguladığı gibi boş kağıtla dolu kağıt arasındaki fark kadar olacağı açıktır. Yıllardır, Kürt sorunuyla ve PKK ile ilişkileneşimize dair birçok doğru belirleme yapmamıza rağmen; duruma uygun şiarlar geliştirip, pratiksel olarak yeterince aktif olmayışımız ortadadır. Yani mevcut atalet, aslında tek bir konuda değil bütünlüklü yaşandığı için fazlasıyla önemsenmesi gereken bir konudur.

Bu konu başlığı altında Soma’da yaşanan katliamın devrimcilik ve reformizm uğraklarında bize gösterdiklerine değinmek gerekiyor. En keskin şiarları öne sürenlerin de, acil taleplere yoğunlaştığını söyleyenlerin de, yani bilumum “sol”un Soma’da kölelik koşulları altında çalışma koşullarının olduğu bir yerde tek bir örgütlülüklerinin olmamasından daha çarpıcı ne olabilir? Türkiye’de benzer çalışma koşullarına sahip yüzlerce Soma olduğunu biliyoruz. Bunu illaki maden ocakları babında vurgulamıyoruz! Manisa, Denizli, Antep, Kayseri ve son birkaç yıldır T. Kürdis-

tanı'nda birçok bölge ucuz işgücü cennetine dönüştürülmüş durumdadır. Buralara gidip örgütlenme çalışması yapılamadığı müddetçe güçlü ve sağlam bir örgüte sahip olunamayacağı açıktır. Buralarda yaşayan halkımızın muhafazakar/geleneksel yaşam tarzını dikkate alıp, bu yaşam tarzına **en az** "çağdaş", "modern" kesimlerinki kadar saygı duyulmadığı müddetçe, bizim bu bölgelerde örgütlenmemiz mümkün değildir. Bizim Alevi inanışına mensup halkımızın, mezhepsel olarak ezilmişliklerinden kaynaklı sahiplendiğimiz ve tartışmasız desteklediğimiz talepleriyle benzer bir gönül rahatlığımız, sahiplenişimiz olmalıdır. Marksizm'in yerleştirilmesi, tarihsel-kültürel dokuyla iç içe geçmesiyle olur. Zaman içerisinde mezhep, din, ulus, cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm ezilenlerin temsilcisi haline gelinir. Ama şu an "öz"e dair sorgulamalar yeterince yapılamadığı için bundan uzak bir durumdayız. Konu, militanların eksik faaliyetine bağlanamayacak ölçüde derindir, ideolojiktir. Teorik ve siyasal görevlerin darlığından kurtulmak en başta halkımızla ideolojik olarak yabancılaştığımız, kendimizi onlara dayattığımız noktaları açıklıkla koyabilmekle olur.

Post modern, post Marksist akımların etkisiyle, mezhepsel, dinsel, ulusal, cinsel çelişkiler genel olarak daha fazla gündemdedir. Fakat bu akımlardan hareketle bu çelişkilere yoğunlaşanlar, çelişkiler arasındaki bağı kurmadan, bunların sınıfsal zeminini değerlendirmeden ve dolayısıyla sistem karşıtı bir noktaya evriltmeden ele almaktadırlar. Günümüzde reformizmin en çok beslendiği kaynak budur. Devrimcilerin farkı, bütün bu çelişkileri yaşayanları ortak hedefe, mevcut sisteme yönlendirmeleridir. Bu çelişkilerin ortaya çıkış sebebinin sınıfsal çelişkinin yok olmasından değil aksine sınıfsal çelişkilere birebir bağlarının olmasından kaynaklandığını göstermeleridir. Bütün çalışmalarımızda olduğu gibi, burada da Marksist olduğumuzu, proletarya diktatörlüğü savunumuzu ve tüm ezilenleri birleştirmemiz gerektiğini bir an bile olsa gözden kaçırmayacağız.

Yazının önceki bölümlerinde bahsettiğimiz mücadele araç ve biçimlerine dair tekrar vurgu yapmamız gerekmektedir. Legal olanakların geçici olarak olsa bile arttığı dönemlerde bunları sonuna kadar kullanabilmekten çekinmememiz gereklidir. Halkımızın bize yabancılığını, uzaklığını kırmada illegal örgütlenmeler kadar legal örgütlenmeler de işlev görür. Birçok yerde faaliyetimizi sendika, birlik, dernek ve bölgenin özelliklerine göre oluşturulabilecek örgütlenmelerle başlatabiliriz. Mevcut tepkiler nedeniyle (sol kesimlere yönelik linç ve saldırıları, sadece provokasyon ola-

rak ele almamak gerekir) açıktan gidilemeyen yerlerde, o bölgelerin kültürel-tarihsel dokusuna uygun olarak, emekçilerin arasında illegal faaliyet yürütebilmeliyiz vs. Yani sorun her zaman için, yaratıcılıktır ve mevcut durum için en uygun faaliyet tarzını seçmektir, seçmekten kaçınmamaktır, tutuk davranmamaktır.

Lenin'in 1872-1904 arası "barışçı evre" diye tanımladığı döneme anıştırmada bulunabiliriz. Lenin bu dönemi; güçlerin seçilmesi, toplanması, savaşa hazırlık ama sürekli ilerleme dönemi olarak tanımlar. "Fakat" diye ekler, sosyalist oportünizm olarak kendini gösteren içten çürüyen liberaler; "*Güçlerin büyük kavgalara hazırlanması dönemini, bu kavgalardan vazgeçme biçiminde yorumladılar.*" (Lenin, 2006, 91) Devrimcilerle reformistleri ayıran en önemli kriter budur. **Devrimciler, toplumsal barışa değil, sınıf savaşımına dayanmaktadırlar.** Sakinlik dönemlerini barışı pekiştirmek için değil, büyük kavgalar için güçlü örgütlenmeler yaratmaya, silahlanmaya, militanlarını hazırlamaya kullanırlar. Marks'ın benzetmesiyle, bu dönemler köstebeklik yapılan dönemlerdir. Yani geniş bir örgütlenme ağını sistemin altını oymak için kurmaktır. Bu devrimciliktir.

Sakinlik dönemlerini, kavgadan vazgeçme olarak yorumlayanlar ise sistemin altını kazmak için değil de, pekiştirmek için halkın tepkisini azaltıp, toplumsal barışı sağlamak için kullanan reformistlerdir.

Açıktır ki, **devrimcilik ve reformculuk arasındaki uçurumun derinleşmesi reformist araçları reddetmekle değil, sınıf savaşımına hizmet edecek tarzda kullanmakla olur.** Tüm ezilenleri kapsayacak politikaları ürettiğimiz ölçüde, hegemonya mücadelemizde kullanmamız gereken örgütsel araçların çok daha fazla çeşitlenmesinin gerekeceği açıktır. Yani örgütsel genişleme, politik darlaşmayı aşmanın sonucudur.

Marksizm özgüleştirilmeden devrimcilik süreklileştirilemez!

"Hiçbir siyasi parti devrimci teoriye ve tarih bilgisine sahip olmadan ve pratik hareketi derinliğine kavramadan büyük bir devrimci hareketi zafere ulaştıramaz." (M. Zedung, 2000, 216)

Marksizm, bir eylem kılavuzudur. Bu kavranıldığı ve yaşama geçirildiği oranda dogmatiklikten ve oportünist her türlü eğilimden kopuşularak komünist devrimci bir çizgiye sahip olunabilir. Eylem kılavuzu olması için Marksizm'i "*bölük pörçük değil sistemli bir şekilde; kof bir şekilde değil, gerçekten kavramış*" (agy) bir şekilde edinmemiz gereklidir. Lenin, Rusya'yı altüst etmek için ne yapacağını bilen 10 kişiden, Mao Çin için

Marksizm’i gerçekten kavramış 100-200 kişiden bahsetmektedir. Marksizm-Leninizm-Maoizm’i kavramak, sorunları incelerken, sentezleyip çözerken uygulanan yöntem hakim olmak, bakış açısını kavramaktır. Bu yöntem ve bakış açısıyla mücadele verdiğimiz coğrafyaya, tarihi mirasımıza, kültürel dokumuza bakmalı ve bunları harmanlayarak kendimize özgü ideolojimizi ve politikalarımızı oluşturmalıyız. “Kendine özgülük” yakalanamadıkça, dışarıdan ithal edilen “yabancı” ele alışlarla hareket ettikçe halkımıza ulaşma sorunu yaşayacağımız açıktır. Marksizm’in yerelleştirilmesi sorunu sadece bizim değil yarı-sömürge ülkelerin hemen hemen tüm komünist partilerinin sorunu olmuştur. Mao’nun da Çin Komünist Partisi içinde en çok cebelleştiği konu Çin’in özgüllüklerine uygun mücadele biçimlerine karşı olan dirençtir. Rusya’daki yöntemlerin dayatılması, Çin halkının tarihsel-kültürel dokusunun göz ardı edilmesi ÇKP’nin uzunca bir dönem uğraştığı temel bir sorun olmuştur. Yerleşme sorununu çözemeyen komünist partilerin kitleler içinde kök salması, kendi devrimci çizgilerini oluşturmaları mümkün değildir. Her ülke komünist partisi, kendi hattını çizecek, kendi özgül örgütlülüklerini oluşturacaktır. Lenin Bolşevik Parti modelini uygulamaya soktuğu zaman Almanya’da sosyal demokrat parti tamamen legal yöntemleri kullanıyordu, açık bir parti durumundaydı. Bu nedenle Lenin Bolşevik örgüt tarzını formüle ettiğinde başta Almanya olmak üzere uluslararası komünist hareketin tepkisini çekmiştir. Menşevikler ise esasta Batı’daki yöntemleri ve örgütlenme tarzını savunuyorlardı. Lenin, onları Rusya’nın özgüllüklerini görememekle suçluyordu. Devrim süresince de Menşevikler genelde ekonomizme, reformizme savrulmuşlardı. Benzer sorunların Çin’de Mao kendi partisi içinde yaşamıştır ve ancak yıllar süren mücadeleler sonrasında partide komünist çizgi hakim olmuştur.

Mao, yukarıda alıntılıdığımız sözünü “Düzeltilme Hareketi” sırasında söylemiştir. Çin devriminin özelliklerini defalarca kez çözümleme ihtiyacı duymuştur. **Hem Çin tarihinin hem de komünist partisinin tarihinin çok iyi bilinmesini istiyordu.** Komünist partisinin tarihi birçok sol ve sağ sapmayla doluydu. Bunlar iyice kavranmazsa tekrar aynı hatalara düşüleceği kesindi. Bu kavrayış tüm partiye mal edilmeliydi. Yazımızın başından itibaren üzerinde durduğumuz politik önderlik, devrimci teori ve tarih bilgisi üzerinden, “pratik hareketi” kavradığı, çözümleyebildiği ve doğru perspektifler sunduğu oranda görevini yapacaktır.

Yarı-sömürge ülkelerin pek çoğunda Marksizm’in özgülleştirilemedi-

ğinden bahsettik. Arap coğrafyasının komünist partilerine baktığımızda Türkiye Devrimci Hareketi'ne benzer sorunlarla uğraştıklarını görürüz.

"Arap dünyasında, komünist partiler küçük bir azınlığın temsilcisi olagelmışlerdir. İşçi sınıfı ve/veya devrimci köylü kesimleri arasında asla kuvvetli bir toplumsal zemin elde edememiştir. Aksine, üyelerinin büyük çoğunluğunu kökenleri itibarıyla profesyonel aydın kesimlerden ve muhtelif kentli küçük burjuva gruplardan devşirmiştir. İdeolojik olarak, Arap halk yığınlarının dini ve/veya milliyetçi hassasiyetlerine büyük oranda yabancı kalmışlardır." (Tarık Y. İsmail, 2006, 222-223)

Benzer bir vurguyu Farsi İran'a dair bir makalede görüyoruz:

[Solda] *"İran'da kültür alanına ilişkin hiçbir tartışma yoktu. İran toplumunun heterojen yapısına (ulusal azınlıklar, dinsel azınlıklar, etnik topluluklar, sosyal sınıflar, Şii, Sünni, cinsel ayrımlar) ve bunun kültürel açıdan ne anlama geldiğine ilişkin hiçbir çözümleme yapılmadı."* (Fittoliday, 1992, 126)

Hem Arap hem de İran komünist partilerinin, toplumu bütünlüklü kavrayıp politika üretme yerine, Marksizm'in tarihsel ilerlemeciliğe denk düşen ekolünü benimseyip politika ürettiklerini görüyoruz. Ülkelerinin geri kalmışlığından hareket edip bu geri kalmışlığın ancak burjuvaziyle ve onun Aydınlanmacı, modernist paradigmasıyla atılabileceğini savunmuşlardır. Aslında öz itibarıyla burjuvazinin ideolojisini Marksizm'in ideolojisi yerine ikame etmişlerdir. Burjuvazinin Aydınlanmacı modernist paradigması, belli tarihsel koşullar altında Avrupa'da yaşanmıştır. Bunun tarihsel bir gelişme olduğu görülmeyip, diğer halklara dayatılması, komünist partilerinin kopukluğunun en büyük sebeplerindendir. Bu ekolün savunucuları komünist partiler, burjuvazinin peşinden gittikleri için genelde reformist hatta savrulmuşlardır. Bu reformist/revizyonist eğilimde de kendi halkının kültürünü, yaşam tarzını küçümseyen ve onu "ilerletmeyi" hedefleyen "öğreticiler" görüyoruz. **Halkın dinsel inancını, tamamen oryantalist tarzda reddetmişler, laikliğin savunucusu olmuşlardır.**

Ulusal hareketlere yaklaşımları da benzer bir tarzda olmuştur. Oysa Marksizm'in özü olan her türlü ulusal, dinsel, cinsel çelişkide de "tam hak eşitliği için" mücadele etmenin komünistlerin görevleri arasında olduğunu "düşünebilirlerdi"(!) veya Mao'nun dediği gibi "kitlelerin öğrencisi" olma mütevazılığını gösterebilselerdi halklarına bu kadar yabancı kalmaz ve hep "bir avuç azınlık" olarak kalmazlardı. Bu yabancılık, devrimciliğin üretimini hep engellemiştir. Ortadoğu'ya, Kuzey Afrika ülkelerine bakıldığında orta-

lık kaynayan kazan durumundayken hiçbir komünist partisinin “devrimcilik” yapamaması ve hatta esamesinin dahi okunamaması üstünde defalarca kez düşünülmesi ve acilen derslerin çıkarılması gereken bir konudur. Kitleler bir yerde komünist partisi bir yerde ise, komünist parti adını taşımanın, Marksizm’i savunduğunu belirtmenin bir anlamı yoktur. **Kitleler ayaktaiken komünist partinin esamesi dahi okunmuyorsa, burada artık devrimcilik de reformizm de tartışma dışıdır.**

Hem uluslararası komünist hareketin deneyimleri hem de kendi tarihimiz göstermektedir ki; Marksizm yerelleştirilemeden yani Marksizm’i gerçekten sadece kılavuz olarak görmeden, komünist devrimcilik yapmanın da bunu süreklileştirmenin de imkanı yoktur.

Kaypakkaya’nın kopuşunu büyüterek sürdürelim!

“... dış dünyanın kanunlarını kavrayıp, düşüncesini ve davranışlarını bu kanunlara uydurmayan, yani gerçeğe aykırı davranan yenilgiye uğrar.” (İ. Kaypakkaya, 2004, 425)

Marksizm bütün gücünü; ülkelerin somut durumuna ezilenlerin lehine özgülenebilmesinden alır. Bunu yapamadığı ölçüde zayıflar, her türlü burjuva akıma açık hale gelir.

Türkiye’de 1921’de Mustafa Suphilerin çıkışından sonraki reformist-revizyonist hat, Deniz, Mahir ve İbrahim’in kopuşuyla parçalanır. Her üç önderin kopuşunun ortak özelliği esasta devlete yönelen pratik devrimcilikleriydi. Deniz ve Mahir’in ideolojik olarak tarihsel ilerlemeci hattan kopmadıklarını görüyoruz. TKP/ML’nin kurucu önderi İbrahim Kaypakkaya ise Marksizm-Leninizm-Maoizm’i Türkiye’ye özgüleştiren hakim olan tarihsel ilerlemeci hattan kopuşta dönemine göre dev adımlar atmıştır.

Kaypakkaya, reformist- revizyonist hattan ideolojik-politik ve örgütsel olarak bütünlüklü bir kopuş sağlamıştır. Proleter Devrimci Aydınlik (PDA) kliğinin önündeki görevi, “devrimin sosyal ve psikolojik şartlarını hazırlamak” olarak koyması, sürekli “kitleleri bilinçlendirmekten” bahsedip, kendiliğinden hareketlerin önünde secdeye varması, faaliyeti gazete basım ve dağıtımına indirgemesi Kaypakkaya’nın şiddetli eleştirilerine maruz kalıyordu. Kaypakkaya *“bu örgütlenme ile, hakim sınıfların iktidarını devirmek bir yana çam bile devrilmezdi.” (age 331)* diyerek siyasi iktidar mücadelesinin eylemli rotasını çiziyordu. Kitleler ayaktaiken, PDA’nın devrimci şiddeti reddeden hantal, reformist çizgisi kabul edilemezdi. Nitekim Kaypakkaya, henüz PDA’nın içindeyken yaptığı işçi-köylü çalışmalarıyla, katıldığı grevler ve toprak işgalleriyle, devrimciliğin PDA kliğinin yaptığı

gibi "büroda oturmak", "bilinçlendirme" adı altında gevezelik yapmak olmadığını göstermiştir.

"Bütün bu revizyonist çizginin sonucu şu oldu! İşçi ve köylü yığınlarının kesinlikle gerisinde kalmak ve yığınlarla hiçbir ciddi bağ kuramamak! Devrimci gençlikten tamamen kopmak ve tecrit olmak! Ankara, İstanbul ve İzmir'de birkaç legal yayın organı etrafında kapanıp kalmak! Amatör faaliyetin sınırını aşmamak! Gerici saldırıların azgınlaşması karşısında kendini reformist burjuvazinin kollarına atmak." (age, 332)

Kitlelerin içinde olmak, onları örgütlemek, sınırları sürekli zorlayıp-aşmak, devrimci şiddeti kullanmak ve burjuvaziyle olan "tarihsel" bağı koparıp atmak, ezilenlere yönelmek Kaypakkaya'nın reformist çizgiden kopuşta kıstasları olarak ortaya çıkıyor!

Kaypakkaya'nın bazen CHP kliğinin bazen DP kliğinin bir kaldıraç gibi kullandığı kitlelere mevcut ideolojik durumlarından bağımsız olarak gidilmesinin gerekliliği vurgusu büyük önem taşımaktadır. Bu ele alış, Marksizm'in Türkiye topraklarındaki özgülleşmesinin ayaklarından biridir. İlerlemeciliğin, modernliğin temsilcisi olarak görülen, "laik" CHP'nin tabanı ile muhafazakarlığın, geleneksel yaşamın temsilcisi olarak görülen DP'nin kitleleri kaldıraç olarak kullanmasının "Türkiye'nin tarihi gerçeği" olduğunu vurgulamıştır. Kaypakkaya komünist partisinin görevinin her iki kesime gitmek ve hepsini "*ortak sınıf örgütleri içinde, komünist parti önderliğinde birleştirmek*" olarak belirledi. Her iki kesimle bağ kurup, örgütleme çalışması yapamayan ve komünist parti önderliğinde her iki kesimi birleştiremeyenlerin, Türkiye'nin tarihi gerçeğindeki kısır döngüyü aşamayacakları ortaya çıkmaktadır. Nitekim günümüzde de egemenlerin halkı kutuplaştırabilmesinin temelinde KP'nin bu ayrışmayı aşabilecek politikalar üretmemesi yatmaktadır.

Kaypakkaya bu belirlemeleri yapmakla yetinmedi. O dönemdeki devrimci hareketlerin göbek bağlarını bir türlü kesemedikleri Kemalizm'i yani esasta CHP kliğini hedef tahtasına oturttu. Kaypakkaya'nın bu ele alış sadece Türkiye'deki devrimci hareketlerden veya reformist-revizyonistlerden kopuş değildi, yukarıda örneklediğimiz birçok yarı-sömürge ülke komünist partilerinin tarihsel ilerlemeci anlayışlarından kopuş anlamına gelmekteydi. Kaypakkaya, modernleşmeyi hedefleyen tarihsel ilerlemeci çizgiyi değil, Marksizm'in özüne uygun olarak ezilenlerin mücadelesini savunmuştu. Kaypakkaya'nın Kemalizm belgesi bütün egemenlere karşı oluşu simgelerken, Kürt sorunu belgesi de her şart ve koşul altında ezi-

lenlerin yanında olmayı simgeler. **Kaypakkaya'nın bu iki belgesi Türkiye'de özgülleşen Marksizm'in, komünist devrimciliğin önemli kıstaslarıdır.** Bu iki kıstasa kısaca bakalım.

"Kemalizm'in faşizm olduğunun" ilanı 1970'lerdeki **tüm** sol otoritelerde kabul edilemez bir belirlemeydi. "Kurtuluş" savaşını gerçekleştiren, Türkiye'yi "yobazlığın" işareti olan Hilafetten kurtaran, çağdaş ülkeler seviyesine getiren Kemalist ideolojinin faşizm ilan edilmesinin birçoklarını hışımla ayağa kaldırdığı doğrudur.

Kaypakkaya, "sol" çevrelerin Kemalizm tahliliyle birinci olarak Leninist devlet teorisini çiğnediklerini söyler. Lenin'in de vurguladığı gibi **devlet teorisinin çiğnenmesi, Marksizm'in devrimci yanının unutulması, burjuvazi için kabul edilebilir hale getirilmesi, karşıt sınıfların uzlaştırılabilir olduğunun savunulması demektir.** Kaypakkaya yoldaş, "ilerici demokratların" "devrimci demokratların", "milli güçlerin" vs. devlet iktidarını ele geçirip kapitalist olmayan yoldan sosyalizme götürülebileceği savını mahkum eder. Sosyalizme gitmenin yolu "devletin ele geçirilmesi"nden değil, mevcut devleti devrimci şiddet yoluyla yıkıp/parçalamasından geçer.

Kaypakkaya yoldaşın, devletin başında "modern" güçlerin oturup oturmamasıyla Kemalizm'in "çağdaş" olup olmamasıyla ilgilenmediği çok nettir:

"M. Kemal, halkımızın ilerici tarihinin bir parçasıdır" diyenlere, *"Halkımızın tarihi, zaten tümünden ilericidir... Mesela bir Fatih Sultan Mehmet ne kadar halkımızın tarihinin bir parçasıysa(!) M. Kemal de o ölçüde halkımızın tarihinin bir parçasıdır..."* cevabını verir.

Kaypakkaya'nın yazılarını kabaca inceleyenler dahi onun her bir kelimeyi nasıl süzgeçten geçirerek kullandığını bilirler. TİİK programı taslağı eleştirisi bunun en güzel örneğidir. Kaypakkaya'nın bu özelliği bilindiğinde, Fatih Sultan Mehmet ismini seçmesinin tesadüfi olmadığını düşünmemiz için sebepler çoğalır. Bu ifadenin okuması çok rahat bir şekilde "M. Kemal değil 'kurtuluş' savaşını gerçekleştirip Türkiye'yi çağdaş ülkelerin seviyesine getirmiş olsun, isterse Fatih Sultan Mehmet gibi 'çağ açıp çağ kapatan' biri de olsa, bütün dünya tarihine de geçmiş olsa, halkımızın tarihine değil egemenlerin tarihine aittir" şeklinde yapılabilir.

Halkımızın tarihinin TÜMDEN ilerici olduğunu savunmak, Şeyh Bedrettin'den Şeyh Sait'e, Pir Sultan'dan Karayılan'a Seyit Rıza'ya, kendiliğinden ideolojilerinin kapsamına bakmadan (ulusal, dinsel, mezhepsel,

cinsel...) ezilenlerin isyanlarını sahiplenmek, savunmak ve bizim dışımızda geliştiğinde her türlü desteği sunmaktır. Bu anlayış ve netlik, sınıfsal değil ulusal çelişkilerin temel olduğu Kürt meselesini çözümlerken de ortaya çıkmaktadır. Ezilenlerin tarihinin tümünden sahiplenilmesi Kaypakkaya'nın komünist devrimciliğinin alamet-i farikalarındandır.

Kaypakkaya'nın 1970'lere kadar Kürtlere yönelik baskıları, katliamları, çağdaşlık taşıma, aşiretleri yok etme düzleminde meşrulaştırmaya çalışanlara teşhisi nettir:

"Kürt isyanlarının yeni Türk devleti tarafından vahşice bastırılmasını ve peşinden yapılan kitle katliamlarını feodalizme karşı yönelmiş 'ilerici', 'devrimci' bir hareket diye alkışlayanlar, sadece ve sadece iflah olmaz hakim ulus milliyetçileridir." (age, 283)

Kaypakkaya'nın bu karşı çıkışını, Şeyh Sait İsyanı'na dair yorumuyla tamamlayalım. Şeyh Sait İsyanı'nın arkasında İngiliz parmağı olduğunu iddia edip Türk hakim sınıflarının milli baskı politikasını savunanları "sözüm ona komünistler" olarak isimlendirmiş ve "biz burada İngiliz emperyalizminin parmağı olup olmadığını tartışmayacağız. Böyle bir iddiayla milli baskı politikasının savunulup savunulmayacağını tartışacağız" (agy) demiştir. İngiliz parmağı isnadına sarılınmasını ibret verici bulmuştur Kaypakkaya, ezilenlerin bir bölüğünün mücadelesinde "gerici bir muhteva" da olsa, "emperyalizmle işbirlikleri" de olsa komünist devrimcilerin nasıl yaklaşacağını açıklar:

"Proletaryanın milli meseledeki temel şiarı, her şart altında aynıdır; 'Bir millet ya da bir dil için imtiyaza hayır! Bir milli azınlığın en ufak bir ölçüde dahi olsa ezilmesine ya da gadre uğramasına hayır!'" (Lenin) (age, s. 285, abç)

Ezilenlerin hak talepli, iktidar hedefli isyanları her zaman komünist devrimcilerin önderliğinde olmayabilir. Hatta son on yıllarda birçok ezilen hareketi komünistlerden bağımsız gelişmiştir. Son birkaç yıldır Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan isyanların hiçbirinde komünistlerin önemli bir etkisi yoktu. Occupy Wall Street, Öfkeli, Geleceği Olmayan Gençler ve aynı dalga boyunda sayılabilecek Gezi İsyanı gibi dünyanın dört bir yanında yaşanan ve sisteme karşı oldukları açık olan sayısız hareket gelişmiştir. Elbette ki her birinin "özel" durumlarının incelenip, değerlendirilmesi gerekir. Fakat "genel"in içerisinde baktığımızda Kaypakkaya yoldaşın "Her şart altında" vurgusuyla Lenin'in "sosyal demokratlar her türlü ezilen milliyeti, izlenen her mezhebi, uşaklaştırılan her zümreyi vs. eşit haklar uğ-

runa mücadelesinde destekler” vurgusu tamamen ilkesel bir bütünlük sağlamaktadır. Lenin, bu yaklaşıma sahip olmayıp, bu sorumluluktan kaçanların sosyal-demokrat olamayacağını söyler. Biz de kendi literatürümüze uygun olarak “komünist devrimci olunamaz” diyebiliriz.

Komünist parti öncülüğünde olmayan hareketlerin “özel” devrimlerinin incelenmesine vurgumuz, bizi ne tutuculuğa ne de kendiliğindencilığe, kuyrukçuluğa götürmelidir. Lenin’de de gördüğümüz bu tarz hareketlerin “demokratik muhtevası” ve “gerici muhtevası” şeklinde ikili yönlerine yapılan vurgu bizim için önemlidir. Ulusal hareketlerin demokratik ve gerici yanlarını Kaypakkaya saymıştır. Kadın hareketlerinin burjuva sınırlarında kalmaları ile demokratik mücadeleye katkı sunmaları iki yön olarak ele alınabilir. Dini hareketlerin durumu daha ayrıntılı incelenmeyi gerekli kılar. Ortadoğu’da Hamas, Hizbullah veya Filipinler’de Moro hareketleri, ulusal hareketlerin önderleri olarak çıkmışlardır. Bu hareketlerin de bahsi edilen şekilde iki yönünün görülmesi gerekir. En önemli yanı da hepsinin emperyalist-kapitalist sistemin zayıflamasına yol açtığını ve öz itibarıyla ezilen bölüklerinde yer alabildiklerini görmektir.

Komünist devrimciler ezilenlerin hiçbir hareketini egemen sınıfların kıstaslarıyla değerlendirmemelidir. Egemen sınıfların egemen düşüncelerinden kopuşulmadığı ölçüde sistem içinde kalınır. Burjuva eğitim sisteminin kafalarda yarattığı paradigmaların, Batıcı düşünce tarzının, modernleşmenin aşılması her türlü ezilen hareketin öncelikle ortak düşmana karşı, bizim saflarımızda olduğunu görebilmekle olur. Kopuş, ancak eskiyi reddedebilmekle olur. Kaypakkaya yoldaşın kopuşu bu kadar köklü yapabilmesinin sebebi, burjuvazinin tarihsel ilerlemeci hattından koparak, “teorik ve siyasi görevlerimizi” çok daha geniş bir çizgiye oturtmasındandır. Türkiye coğrafyasında komünist devrimcilik yapabilmenin koşulu, Kaypakkaya yoldaşın yarattığı ve ilk adımlarını attığı bu kopuşun devamını getirmek ve egemenlere karşı savaşı her alanda büyütmeştir.

Bütün sınırlarımızı zorlayalım!

“Hareket etmeyenler zincirlerinin farkına varamaz.” Rosa Lüksemburg Yazımıza Rosa’nın sözüyle başladık: Düzen hüküm sürse de, devrim hep burada olacaktır. Devrimin komünist partinin öncülüğünde ayağa kalkıp trampetler çalarak çakallar sürüsünü yok etmesini istiyorsak; kitlelerin içinde hegemonik güç olmamızı sağlayan bir siyasi çizgiye sahip olmamız ve bunu süreklileştirmemiz gerekir.

Siyasal çizgi, Marksizm'i kabul etmekle oluşmaz. Marksizm'i kabul etmek, ezilenlerin mücadelesinin proletarya diktatörlüğü aracılığıyla komünizme ulaşacağını kabul etmek demektir. Fakat bütün bu süreç boyunca izlenecek yol, yöntemler, koşulların etkin değerlendirilmesi, kullanılacak araçların doğru seçimi komünist partisinin Marksizm'i dogma değil kılavuz olarak görmesine bağlı olan ustalığıyla ilgilidir.

İki uç arasında salınan sarkaca benzer şekilde, başka uğrak noktası yokmuş gibi, TDH de çoğu zaman dogmatiklik ve reformizm arasında bir uçtan diğer uca sürüklenmektedir. Yazıda örnekleriyle vermeye çalıştığımız gibi sadece son bir yıl içinde yaşanan Gezi İsyanı'na, Soma katliamına, Kobanê'deki direniş başta olmak üzere Kürdistan'daki genel hareketliliğe ve bunların içerisinde devrimci hareketin etkisine (etkisizliğine) baktığımızda değerlendirmemiz gereken konuların çok fazla olduğunu kabul etmek zorunda kalırız. Bunu yapmamak, her şey olağanmış gibi davranmak, kendine bakma gereği duymamak gibi "meziyetler" bizden uzak olsun! Bilinene sığınmak, alışkanlıkları tekrarlamak kolay olandır! Biz ZOR'u seçmeliyiz/seçiyoruz. 43 yıl önce Kaypakkaya yoldaş, nasıl ki dönemin tüm otoritelerine kafa tutarak, önceki anlayışlardan, yanlışlardan, zaafardan kopmuşsa ve düşmanın "en tehlikeli örgüt" tanımlamasına layık bir yapı kurmayı başarmışsa, biz de onun ardılları olarak bizi geri tutan zincirlerimizi, mevcut teorik ve siyasi darlığımızı, sınırlarımızı aşarak mirasını daha da büyüteceğiz. Dogmatiklik ve reformizmin arasındaki salınımdan Kaypakkaya yoldaşın açmış olduğu yol, takip edilerek çıkılabilir. Bu yol, Türkiye'nin tarihsel, kültürel, siyasi, ekonomik ve askeri yapısı iyi bir şekilde sentezlenip bunlardan hareketle Marksizm-Leninizm-Maoizm'in özgülleştirilmesinin yoludur. Bütün komünist partiler ancak bu özgülleşmeyi gerçekleştirdiği zaman başarı sağlamışlardır. Lenin Bahçılara, Mao ise hem Rusya tarzını hem de Batı tarzını savunanlara karşı partilerinde ciddi mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Bizim de Türkiye'nin tüm ezilenlerini kapsayacak ideolojik özgülleştirmeyi gerçekleştirmemiz gereklidir.

Yazı boyunca teorik, siyasi ve örgütsel darlıkların aşılması zorunluluğundan bahsettik. Bu da ancak mevcut olanla sürekli çalışmakla olur. Darlığı yaratan zincirleri görmek, sınırlılıkları aşmak, "hareket etmek"le olacaktır. Komünist devrimciler olarak bizi sınıf mücadelesinden ve kitlelerden uzak tutan tüm sınırlarımıza saldıralım... İmkansız başarmamız önündeki tek engel biziz...

Kaynaklar:

- 1) İ. Kaypakkaya, 2004, Seçme Yazılar, Umut Yayıncılık
- 2) F. Holliday, T. Stocpol, E. Ahmed, N. R. Keddie, U. Maghadem, M. Muad-del, 1992, İran Devrimi, Din, Anti-emperyalizm ve Sol, Belge Yayınları
- 3) V. İ. Lenin, 1992, Ne Yapmalı, Sol Yayınları
- 4) V. İ. Lenin, 2006, Marks, Engels, Marksizm, Sol Yayınları
- 5) V. İ. Lenin, 1993a, Seçme Eserler, C. I, İnter Yayınları
- 6) V. İ. Lenin, 1993b, Seçme Eserler, C. II, İnter Yayınları
- 7) V. İ. Lenin, 1994, Seçme Eserler, C. III, İnter Yayınları
- 8) V. İ. Lenin, 1995a, Seçme Eserler, C. IV, İnter Yayınları
- 9) V. İ. Lenin, 1995b, Seçme Eserler, C. VI, İnter Yayınları
- 10) V. İ. Lenin, 1997, Seçme Eserler, C. X, İnter Yayınları
- 11) Peter Nettl, 2003, Rosa Lükseburg, Everest Yayınları
- 12) Tarık Y. İsmail, 2006, Arap Dünyasında Komünist Hareket, Kapı Yayınları
- 13) Mao Zedung, 2000, Seçme Eserler I, Kaynak Yayınları
- 14) Mao Zedung, 2000, Seçme Eserler II, Kaynak Yayınları

Reformizme karşı kitle hareketleri ve siyasetimiz

►► Devrimci ile reformisti ayıran çizgi sınıflar mücadelesinin daha sınıfların nüve halindeyken varlığında cisimleşir. Reformizm önce sınıflardan ve ardından mücadeleden söz eder. Bu da sınıflar arası uzlaşmaya olasılık dahilinde bakmaya neden olur. Oysa sınıfların var oldukları an sömürünün, dolayısıyla sınıflar mücadelesinin var olduğu andır. ◀◀

Kendiliğinden dahi olsa kitleler, kendi çıkarlarına uygun olarak yaşamlarını devrimci bir tarzda değiştirmek için harekete geçtiklerinde, sadece ceberut devletin saldırılarıyla, türlü oyunlarıyla karşılaşmazlar; aynı zamanda hemen her türden devrim korkağı da kitlelere karşı seslerini yükseltir. Sömürüye-zulme tahammülü kalmamış kitlelerin dinmez öfkesi, kahreden ateşi ve kendine has yaratıcı gücü çeşitli türden burjuva yaklaşımların gerçekliğini; ellerindekileri kaybetme endişesini, doğal bir lütufmuş gibi sarıldıkları yönetme tutkusunu açığa çıkartır. Birden bire, beklenmeyen bir zamanda meydana gelmiş, önüne geleni alıp götürən selden malını-mülkünü kurtarmak için çabalayanların korkularını, yakarışlarını, serzenişlerini andırır devrimci kitle hareketleri karşısındaki bu burjuva tavırlar. Onlar bu kitle hareketlerini anlamayı, kavramayı esas almazlar; nihayet durdurmaya isterler, karmaşaya tahammülsüzlük gösterirler. Söz konusu kitle hareketlerindeki kahredici ateşi, büyük öfkeyi, özel türden yaratıcı dinamikleri sadece gerçekten devrimci olanlar anlamaya, kavramaya çalışırlar. Zaten bu, yalnız onların başa-rabileceği bir iştir. "Gerçekten", yani "sonuna kadar" devrimci olanlar, yani komünistler bu deneyimlerden geçtiler; onlar sınılandılar. Komünistler bu deneyime sahipler; bu işi gördüler, öğrendiler, hafızalarına, ruhlarına kazıdılar; Paris Komünü, 1905 ve 1917 devrimlerindeki Sovyet pratikleri, Çin'de köylü hareketlerinden öğrenerek Mao'nun teorize ettiği deneyimler:

"Köylü hareketi aleyhinde söylenen bütün sözler, hemen geri alınmalıdır. Devrimci yetkililerin köylü hareketiyle ilgili olarak aldıkları yanlış önlemler, hemen değiştirilmelidir. Devrimin gelişmesine ancak böyle katkıda bulunabiliriz. Çünkü, köylü hareketinin günümüzdeki yükselişi çok büyük bir

olaydır. Yakında Çin'in orta, kuzey ve güney eyaletlerinde yüz milyonlarca köylü, ne kadar büyük olursa olsun, hiçbir gücün durduramayacağı güçlü bir fırtına gibi, bir kasırga gibi çok ani ve şiddetli bir şekilde ayaklanacaktır. Onlar, kendilerini bağlayan engelleri parçalayacak ve kurtuluşa giden yolda hızla ileri atılacaklardır. Bütün emperyalistleri, savaş ağalarını, yiyici memurları, yerel zorbaları ve mütegalibeyi mezara göndereceklerdir. Her devrimci parti ve her devrimci yoldaş sınanacak ve kitlelerin verdiği karara göre ya kabul edilecek ya da reddedilecektir. Üç seçenek vardır: Kitlelerin başına geçerek onlara önderlik mi edeceğiz? Bağırıp çağırarak, eleştirerek onların gerisinde mi kalacağız? Yoksa, önlerine dikilip onlara karşı mı çıkacağız? Her Çinli, seçimini yapmakta özgürdür; fakat olaylar sizi bir an önce seçim yapmaya zorlayacaktır." (Mao, 2000: 54)

Mao Zedung önderliğindeki Çinli Marksist-Leninistler bu sınavdan başarıyla geçtiler. Büyük bir tecrübe, bilgi birikimiyle devrimi ilerlettiler. Kitlelerin "devrime gereksinimi" patlamaya dönüştüğünde bariz biçimde ürkek davranarak "**aşırılıklarla**" **arasına mesafe koyan reformistler** sadece Çin'de değil bütün bir sınıf mücadelesi tarihinde kitlelerden öğrenmeyi reddedip onlara bilgiçlik taslamaktan hiç geri durmadılar. Hemen her devrimci dönemde etkin reformist hareketlerle karşılaşmamız sınıflar mücadelesinin tabiatı gereğidir, normaldir; zira kitlelerin kahreden gücü burjuvazinin bütün kılıklarda peydah olmasına neden olur. Reformizm üzerine bir çalışma yapıldığında özellikle kitlelerden kitlelere çizgisini konu etmemek büyük bir eksiklik olur. Devrim kitlelerin eseridir; devrimin kitlelerin gereksinimi olduğunu kavramayan her akım reformizmin tuzaklarına düşmeye her an amadedir...

İçinden geçtiğimiz dönem hem egemen iktisadi-sosyal yapının kendini yeniden üretememesi, kitlelerin desteğini sağlayamaması ile karakterizedir, hem de bu gerçekliğin sonucu olarak kitlelerin yoğun, etkin devrimci patlamalarıyla. Dolayısıyla hem devletlerin reformist politikalarıyla karşılaşmaktayız, hem de kitle hareketlerini manipüle etmek üzere türlü biçimlerde vücuda gelen reformist akımlarla. Tunus, Mısır, Libya, Suriye, Brezilya, Şili, İran, İspanya, Yunanistan, ABD, Türkiye... sözünü ettiğimiz bu tablonun çeşitli biçimlerde, en renkli sahnelerle kitlelerin harekete geçtiği ve dolayısıyla reformların da yoğunca gündem olduğu ülkelerdir.

Dikkatle bakıldığında reform çalışmalarının birçok biçimde gündeme geldiği görülür. Bazen kitlelerin talepleri reform düzeyinde dile getirilirken, bazen devletler reformların sözcülüğüne girişirler, bazen de uluslar-

arası kurumların, yabancı devletlerin dayatmasıyla reformlar gündeme sokuluyor. Reform istemek, reform için çalışmak her kesimden insanın ortak fikridir; sadece reformlardan yararlanma süreci çatışmalara/problemlere neden olur!

Dünyanın birçok ülkesinde, gördüğümüz manzara, özel olarak kitle hareketlerinin “reform süreçlerine çekilerek” özünden apayrı yerlere sürüklenip dağıtılması siyasetinin yaygın ve etkin olarak uygulandığını gösteriyor. Mao Zedung’un sözünü ettiği sınıma, kitlelerin sürecine önderlik etme veya bağırıp-çağırarak artlarına düşme seçenekleri farklı biçimlerde bugün de ve aslında her zaman karşımızdadır. Kitlelere, kitle hareketlerine, herhangi bir kitle katmanının öz çıkarlarının olası devrimci sonuçlarına ve bunlardan beslenen mücadelelere yabancılığı eleştirmek bugün ve aslında her zaman görevimizdir.

Reformizm ve kitleler

Devrimci ve reformist arasındaki kesin çizgi tarihte kitlelerin rolü ile beraber tartışılıp ortaya konabilir. MLM’nin reformizme karşıtlığı veya reformizmi reddetmesi onun sınıf mücadelesine ve bu mücadele bağlamında ezilenlere tarihteki rolü nedeniyle verdiği özel/ayrıkçı değerden kaynaklanır.

Reformizm “çelişkisiz bir toplum” arayışında dile gelir ve bu nedenle reformlar yoluyla ilerlemeyi, tarih yapmayı mümkün, hatta “tek yol” kabul eder. Oysa tarih gibi başka her şeyin de varlık nedeni, özü çelişkidir. Çelişkisiz dünya/toplum arayışı beyhudedir. Aslanan çelişkilerin kavranması ve değiştirilmesidir. Kendimizi içinde bulunduğumuz çelişkilerin bir tarafı olarak kavrayabildiğimizde “değiştirme” sürecine de, yani mücadeleye de başlamış oluruz. Kitleler “kendiliğinden” bu sürecin içindedirler. Çünkü, Marksizm’in daha başlangıçta kabul edip altını çizdiği gibi “sınıf mücadelesi tarihin itici gücüdür.”

Sadece bunu belirtmekle kalmaz Marksizm, aynı zamanda sınıf mücadelesinin “olumsuz” tarafına, yıkıcı karakterine, değiştirici unsuruna da dikkat çeker: kitleler-yığınlar-sömürülenler-yönetilenler...

Sınıfların varlığını reddetmeyen reformizm sınıflar arasındaki savaşı “uyumla” çözmeye gayret eder, bunun yolunu arar. Kendindeki “hikmet” nedeniyle bu yolu daima bulur. Tabii ki bulduğu gerçek olmayandır. O arzusundan ibaret bir yanılısma bulur sadece ve bunun yıkıcı sonuçlarını kitleler yaşamak zorunda kalırlar.

Reformizm sınıflar mücadelesini bir anomali, sonradan çıkma, geçici bir çatışma hali, nesnel süreçlerden ayrı aklın çözebileceği sorun olarak kavrar. Sınıfların varlığı nedeniyle sınıflar mücadelesinin yaşandığı düşüncesi reformlar yoluyla sınıfların uzlaşabileceği yargısını oluşturur, barındırır, geliştirir.

Reformizm sınıflar mücadelesini tarihin itici gücü olmaktan çok, aşılması gereken düşünsel bir mücadele gibi kavrar. Onun nesnellliğini sonuç itibarıyla yadsır. Bu kavrayışı, reformizmin kitlelerin eylemine devrim stratejisiyle yaklaşmasını engeller. Kendiliğinden hareketin arkasından gitmeyi benimsediği durumda da onun devrimci özüne kavuşma şansını kaybeder, dahası burjuva hegemonyanın esiri olur, dolayısıyla ona hizmet eder. Reformlar için mücadelenin kendiliğinden kitle hareketlerinin burjuvazi tarafından benimsenebilir tek kitle mücadelesi olduğu tarihi deneyimlerle sabittir.

Hiç şüphesiz kitlelerin çıkarları, istemleri reformizmin ilgilendiği konulardır. Sınıfların varlığından kaynaklanan kitlesel sorunlar –elbette ulusal veya dinsel çelişkilerden ileri gelen sorunlar da söz konusudur- reformistlerin politika sahasıdır, bunların sınıfların varlığının yadsınması temelinde reformistlerce problem kabul edilmesi olağandır. Ancak her defasında tanık olabileceğimiz gibi reformizm, çelişkileri çözmekte başarısız kalır. Çünkü sınıflar mücadelesi sınıfların varlığında içkindir. Mücadele bu çıkarların savunulmasıyla veya kitlelerin çıkarlarının benimsenmesiyle başlamadığı için sınıfların varlığında çelişkinin çözümü de, mücadelenin tamamlanması da mümkün olmaz. Dolayısıyla aykırı çıkarların bir uzlaşmayla, bu anlamda reformlar sayesinde ezilen sınıf lehine elde edilip sürdürülmesi olanaksızdır. Örneğin emek sömürüsü/emek gücünün sömürülmesi burjuvazinin varlık sebebidir, onu bu “çıkardan” vazgeçmeye reform yaparak çağırmak anlamsızdır!

Devrimci ile reformisti ayıran çizgi sınıflar mücadelesinin daha sınıfların nüve halindeyken varlığında cisimleşir. Reformizm önce sınıflardan ve ardından mücadeleden söz eder. Bu da sınıflar arası uzlaşmaya olasılık dahilinde bakmaya neden olur. Oysa sınıfların var oldukları an sömürünün, dolayısıyla sınıflar mücadelesinin var olduğu andır.

Reformizmin bu kavrayışı onu, kitlelerin öz hareketinden ayrı düşünmeye, bir anlamda tarafsızlığa, cephede bulunmamaya iter. Anlaşamayan veya birbirine üstünlük kurmaya çalışan iki güçten birine destek olmak, bu ikisi arasındaki kavgayı-sürtüşmeyi-mücadeleyi tarafların

“ortak” geleceği açısından kavramak, sonuç olarak iki tarafa yaslanan çözümler üzerinde durmak reformizmin her dönemde rastlayabileceğimiz özellikleridir. Kitleler reformizm için bu sürecin “yapıcı” parçası olduğu müddetçe, olumlu tarafı olduğu sürece desteklenir, harekete geçmesi durumunda ona “önderlik” de edilir. Ne zaman “yıkıcı”, “düzen bozucu”, “kanun belirleyici ve düzenleyici” olurlarsa reformizm onlara karşı sesini yükseltir, onlara karşı çıkar.

Reformizm sınıflar mücadelesinde sınıfların çıkarlarını belirleme ve desteklemede, dahası bu sürece “sosyalizm yönünde” müdahale etmede kendi “düzen” kavrayışından hareket eder. “Kitlelerden kitlelere” sürecini değil “kendinden kitlelere” sürecini işletir. Dolayısıyla kitlelerin belirleyici rolünü temelde olumsuzlar, kitlelerin rolünü “kendi önderliğine” bağlı olarak olumlama tavrı sergiler. Bu onu kitlelere karşı kibirli davranmaya sürükler. Çokça sanıldığı gibi “kitle kuyrukçuluğu” reformizmi kitleler karşısında edilgen kılmaz, gerçekte kuyrukçuluk devrimci yönelim karşısında aktiftir, saldırgandır. Kitlelerin “belirleyici”liği önündeki en etkili muhalefetlerden birini reformizm yapar. Böyle zamanlarda tamamen düşmanlaşır!

Reformist, sınıf mücadelesini sınıfların oluşumundan sonraki bir olgu olarak kavradığından mücadelenin içindeki varlığını da, konumunu da yanlış temellendirir. O, sınıflar mücadelesini iki sınıfın karşı karşıya gelmesi, öne sürdükleri görüşlerin, sahip oldukları çıkarların bu karşı karşıya geliş süreçlerinde üstün kılınması olarak kavrar. Kendini bu mücadelenin kitlelerden, ilerici olandan, haklıdan yana taraf olarak ileri sürer. Ona göre reformlar sonuçta daha ilerici, yetkin, sağlam bir düzene doğru yol almayı sağlar. Oysa devrimci için sınıflar mücadelesi, sınıflar henüz karşı karşıya gelmeden, üretim içinde, üretim ilişkileri içinde başlamıştır. “Tarih sınıf mücadelelerinin tarihinden ibarettir” sözü bu duruma dairdir. Kuşkusuz insanlık tarihinin sınıflar oluşmadan önceki çok uzun bir dönemi de olmuştur. Fakat “ilgilendiğimiz” kısım bu değil; burada sınıf mücadelesinden ne anladığımızı ortaya koymak amacındayız.

İnsanların, farkında olmadan içinde buldukları sürecin sınıflar mücadelesi olduğunu, dolayısıyla meselenin, “kavrama, anlama”dan önce, henüz ilişki başladığı anda oluştuğunu söylüyoruz. İnsanlar içinde yaşadıkları, dolaysızca katıldıkları mücadeleyi uzun bir süre mücadele olarak kavrayamazlar. Onlar, içine doğdukları üretim ilişkilerini “doğal” kabul ederler, sadece kendiliğinden değil, ayrıca onlara bu öğretilir. En nihaye-

tinde kapitalist toplum da sınıflar mücadelesinin bir sahnesidir. Artı-değer sömürsü ile şekillenen bu toplumda işçi, emek gücünü sattığı andan itibaren sınıf mücadelesine “doğrudan” katılmış olur... Reformizmin boy verdiği koşullar bu mücadelenin **özü** itibarıyla kavranmadığı, yadsındığı koşullardır. Sınıflar mücadelesini sınıfların “sınıf olarak” karşı karşıya gelmelerinden itibaren “kavrayan” reformizm, üretim ilişkilerini olumsuzlamayı başaramaz, tam da burjuvazinin hükümranlığında, “düzen içi” düzeltme, onarma, bölüşümü adil kılma çabalarına girer. Elbette adalet, eşitlik, kardeşlik ezilenlerin kendiliğinden arayışlarına bir yanıt gibi görünür, dolayısıyla reformizm kitlelerde belli bir yankı bulur. Ne var ki kitlelerin arayışı “düzen”i zorladığında reformizm gerici yüzünü göstermeye başlar. Bu noktada, meselenin reformistin “iyi” veya “kötü” ya da “saf” veya “kurnaz” oluşuyla ilgili olmadığını, sınıflar mücadelesini temelden kavramakla ilgili olduğunu belirtmemiz gerekir... Reformist devrimden bahsedebilir ama bunu bir sınıfın başka bir sınıfı alt etmesi ve egemenlik kurması olarak tanımlamaz, o bunu genel toplumsal ilerleme olarak kavrar. Sömürünün önüne geçebilmeyi sömürücünün de katılacağı bir eylem olarak tasarlar... Bu özellik reformizmin kitlelere düşmanlaşmasının da nedenidir. Devrim anlarında, öteden beri halk saflarında bulunan reformist “devrimciler”, gelecekte korkan gözleriyle kitlelere “durun” çağrıları yaparlar ve bu çağrı genellikle çağrı olmakla da kalmaz...

Reformizmi kavramada ve onunla mücadelede temel unsurun sınıf mücadelesinin kavranışı olduğunu ortaya koymuş olduk. Buradan hareketle diyebiliriz ki reformizm Marksizm’le temelde ve ilkesel düzeyde uzlaşmazdır, Marksizm’e aykırıdır.

Kitle hareketleri

“Sosyalist devletlerin, ekonomilerin çözülmesi” ya da daha yaygın olarak bilinen ve propaganda edilen söylemle “Doğu Avrupa ve Rusya’da komünizmin çöküşü” ile beraber “proletarya önderliğinde insanlığın sömürü ve baskıdan kurtulacağı” ütopyası ya da büyük düşüncesi, yerini, önce büyük bir karamsarlığa ve ardından sömürüye, devlet zulmüne, devlet merkezli baskılara karşı devrimlerden farklı arayışlara bıraktı. Bitmek ve durmak bilmeyen kendiliğindenci hareketler bu arayışların daimi kaynağı oldu elbette. Reformizm kitle hareketlerinin dümensiz sürüklenişinden en güçlü şekilde faydalanan akımlardan biri oldu. Uluslararası tekellerin ulusal pazarları talan ettiği, emperyalist devletlerin bağımlı dev-

letleri koordine ederek ezilen halklara gözü dönmüş bir sınırsızlıkla saldırdığı koşullarda devrime inancını yitirenlerin veya böyle bir inancı olmayanların reformlarla sınırlı programları propaganda etmeleri veya bu propagandalara sığınmaları kaçınılmazdır. Yaygın ve hoşnutsuzluğu derinliklerinde barındıran kitle hareketlerinin liberal akımlardan medet ummalarının nedenleri inkar edilemez derecede ortadadır. **Kurtuluş ütopyası, büyük düşünce güven vermediğinde, küçük hedefler ege-menlik sağlar ne de olsa!**

Sık karşılaştığımız bu durum kitle hareketlerini kavramak, anlamak konusundaki sorumluluğumuzun güncelliğini/zorunluluğunu hatırlatmalı bizlere. Reformizm “yenilmiş devrim” düşüncesinin etkisindeki kitleleri başarısızlığa/başarısızlıklara mahkum ederken bizim güveneceğimiz temel argüman “tarihin itici gücü kitlelerdir” tezidir. Bu tez Marksist, Leninist, Maoist’tir!

Sınıflar mücadelesinden uzak ve insanlığın bütünü için olumlu ve uzlaşmacı bir çizgi olarak reformizm iki belirgin ve onu “çekici” kılan sebebe sahiptir. Birincisi; “büyük fikre/amaca dayanan mücadeleler” yenilmiştir; hatta “kurtuluş vaat eden bu mücadeleler özgürlük yerine totaliter rejimler üretmiş ve yanlış oldukları tarihsel bakımdan ispatlanmıştır.” İkincisi, kitlelerin istemlerine, kavrayışına dayanan mücadeleler, yani küçük ve kitlelerin deneyimleriyle şekillenen “yollar” özgürleşme sürecinde büyük oranda hasarsız ve kapitalizmin “gelişimi”ne koşut kazanımlar sağlayabilmektedir. Reform için şartlar daima hazırdır, onu zorlamak mümkündür! Bunlar kuşkusuz gerçeklikten değil önyargılardan ve burjuva propagandalardan beslenen “sebepler”dir. Bunlardan ikincisi üzerinde duracağız. Kitlelerin kendiliğinden küçük hareketlerinin ve onların kendi deneyimleri üzerinden edindikleri genel birikimin, bilincin reformizme taşınmasına karşı durmalıyız. Çünkü bu, onların kurtuluş yolundan uzaklaşmaları anlamına gelir.

Genel olarak burjuvazi özelde de reformizm kitle hareketlerinin doğasında devrim bilinci olamayacağını iddia eder. Bunlara göre devrim kitlelere dışarıdan dayatılan, dolayısıyla “darbeci” bir anlayışın ürünüdür. Hatta böyle olmaları onların başarısızlığının da sebebidir. Reformizm bu düşüncüyü bir saldırı silahı olarak sürekli kullanagelmıştır. Oysa tarih devrimlerin kaçınılmaz olduğu kadar sadece kitlelerin eylemi olduğu durumda gerçekleşip tamamlandığını, dolayısıyla kitlelerin en nihayetinde devrimci olduğunun ispatlarıyla yüklüdür.

Mao Zedung Çin halkının Japon emperyalizmine karşı zaferini tayin edecek birliği gerçekleştirmek üzere “Koalisyon Hükümeti” önerisini ęekillendirdiđi raporunda şunu ileri sürmüştü: “*Dünya tarihinin itici gücü, sadece ve sadece halktır.*” (Mao, 1992, 261)

Sınıf savaşının tarihin itici gücü-motoru olduğunu belirttiğimizde buradaki dinamiğin, hareketi ileriye doğru itekleyen halk olduğunu, yani sınıf savaşında devrimin anahtarını elinde bulunduranın ezilen sınıflar olduğunu söylemiş oluyoruz. Ezilen sınıfların gereksinimi, hiç tereddüt etmeyelim ki sömürüden-zulümden kurtuluştur. Ezilenler bu güdüye başından itibaren sahiptir, fakat bunun bilince çıkarılması, eyleme yol açması (tanıma, anlama, çözümlenme/deneyimleme ve nihayet eylem/sentez) zaman ister. Reformizm bu zamanı böler, parçalar ve bitimsiz kılar, dolayısıyla kitlelerin tarihi eylemine engel olur.

“Hareketin ilk kavranışında ‘kendi kendine’ hareket, hareketin itici gücü, onun kaynağı, onun nedeni karanlıkta kalır.(...) Hareketin ikinci kavranışında başlıca dikkat, kesenkes ‘kendi kendine’ hareketin kaynağının bilgisine yönelir.

“Birinci kavrayış cansız, soluk ve kurudur. İkincisi canlıdır. Yalnız ikincisi, var olan her şeyin ‘kendi kendine hareketinin’ anahtarını verir; yalnız o ‘sıçramaların’, ‘sürekliliğin kesintiye uğramasının’, ‘karşıtlara dönüşmesinin’, eskinin yıkılmasının ve yeninin doğuşunun anahtarını verir.” (Lenin, 1997, 320-321)

Tarihte kitlelerin hareketi de bu gelişimi gösterir. Mao Zedung’un ileri sürdüğü tez bu gelişime uyar...

“Tarihin itici gücü, sadece ve sadece halktır.” Dolayısıyla halka dayanmayan hiçbir “toplumsal hareket” yeninin doğuşunun anahtarı değildir. Reformizm kitlelerin gereksinimlerine dayanmakla beraber, onları “gerçek gereksinimler”inden alıkoyar...

Mao Zedung Marksizm-Leninizm’i geliştirdiği, tam olarak açıkladığı kitle çizgisi anlayışıyla “özüne uygun” olarak ileriye sıçratmıştır. Bu alanda, öncesinde önemli bir birikim/deneyim olmakla beraber, teorik düzeyde açılım gerçekleşmediğinden hata payı oldukça yüksekti. Ancak Mao Zedung’un geliştirdiği teori ile beraber komünistler için “hata” öngörülebilir ve alt edilebilir oldu.

Reformizm, Maoist kitle çizgisinin karşıtı bir akımdır. Bunun nedeni açıktır: Mao, devrimleri kitlelerin eylemi olarak açıklar, oysa reformizm devrimi “kendiliğinden birikimin toplamı” olarak kabul eder! Ona göre

“kendiliğinden birikim” kitlelerin değil “insanların eyleminin kendiliğinden” sonucudur. Oysa “tarih kitlelerin/ezilenlerin, çelişkinin ‘olumsuz’ tarafının eyleminden ibarettir.”

Marksist kitle çizgisi ve Mao’nun katkısı

Kitlelerden kitlelere teorisini Marksizm-Leninizm’in değerli hazinesine, kitle çizgisine önderlik yöntemine Mao Zedung’un nitel bir katkısı olarak değerlendiriyoruz. Kitlelerden kitlelere teorisi hem yapılagelen Marksist önderliğin bir açıklaması ve hem de onun geliştirilmesi, nitelik kazanması olarak ele alınmalıdır. Teorik bir ilerlemeden, katkıdan bahsedildiğinde sadece yorum yapmış olmaktan değil, bundan daha fazla olarak o zamana kadarki yorumların eleştirisinden -önüştürülmesinden bahsedilmiş olur. Kitlelerden kitlelere çizgisi Mao Zedung’un o zamana kadarki Marksist-Leninist önderlik anlayışını “yeniden teorize etmesi” veya olanı tekrarı ile geliştirmesi değildir. Bu da olmakla beraber esas olarak önderlik anlayışı yeni bir boyut kazanmıştır. Yeni bir teorik düzey yakalanmıştır, dolayısıyla pratik düzeyde sıçramalar gerçekleştirmenin önü açılmıştır. Büyük Proleter Kültür Devrimi bunun kesin kanıtıdır.

Kitle çizgisini, kitlelerden öğrenme ve kitlelere öğretme sürecinin teorisi olarak kavrayabiliriz. Öğrenme ve öğretme sürecinin hiç şüphesiz bir faaliyeti, kitle pratiğini içereceği açıktır; kitleler bu sürecin aktif unsurudur. O halde kitle çizgisini kitlelerden öğrenme ve kitlelere öğretme sürecinin kitle pratiği olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Bunun bir önderlik anlayışı olduğu ne kadar doğru ise aynı zamanda ve nihayetinde bir kitle pratiği olduğu da o kadar doğrudur. Hatta “teorik katkı”nın belirleyici unsuru, onun bir kitle pratiği olarak kavranmasıdır. **Mao Zedung’un katkısına kadar “önderlik edilmek üzere bir kitle” perspektifi hakimdir, Mao’nun katkısıyla “önderlik eylemine, oluşumuna katılan bir kitle” perspektifi oluşmuştur!**

Kitlelere kendi gereksinimlerine-çıkarlarına uygun olanı gösterme, bu doğrultuda onları her düzeyde örgütleme, birleştirme; deneyimlerinin onları özgürleştirici “yegane” pratik olacağını kavratarak “kitle pratiğini/halk hareketini kitlelerin temel çıkarları doğrultusunda şekillendirme, buna uygun politikalar belirleme ve her seferinde bu politikaları onlarla birleştirme süreci kitle çizgisinin genel görünümüdür. Kitlelerden kitlelere siyaseti izlenirken bütün bu süreç, bu özellikler ayırt edilebilir, görülebilir.

Kitlelerin özgürleşmesi süreci, onların kendi pratiklerinin bir sonucu

olacaksa eğer, bunun yegane önderlik biçimi, önderlik etme yöntemi kitlelerden kitlelere çizgisi olabilir.

Kitle çizgisi Mao Zedung'dan önce teorize edilmemiştir. Amu bu, "kitlelerin kendi pratiklerinden hareketle özgürleşeceği" görüşünün Marksizm'de bulunmadığını iddia etmek olarak yorumlanmamalıdır. Mao Zedung Marksizm'de mevcut bir anlayışı, tarzı "önderlik etme" sürecinin başat unsurlarından biri, kitle çalışmalarının temeli haline getirmiştir. Mao Zedung'la beraber "tarihsel eylem, kitlenin eyleminden başka bir şey değildir." (**Lenin, Felsefe Defterleri: 22**) şeklindeki Marks'ın sözündeki içerik tam olarak kitle çalışmalarında önderlik formüle edilmiştir. Buna göre "her şeyi kitleler için yapmak ve kitlelere güvenmek" komünist hareketin belirleyici, olmazsa olmaz niteliği olarak, kitlelerden kitlelere ilkesinin bir açıklaması veya temel karakteri olarak belirlenmiştir.

"Kutsal Aile" kitabında Marks "Mutlak Eleştiri"nin kitlelerin rolünü yadsıyan yaklaşımını didik didik edip parçalarken "kitlelere güveni"ni şöyle açıklıyordu:

*"Bütün komünist ve sosyalist yazarlar şu ikili saptamadan yola çıkar. Bir yandan en elverişli parlak eylemler bile, parlak sonuçlar vermemiş ve tarihin bayağılıkları içinde yitip gitmiş gibi görünürler; öte yandan **Tin'in bütün ilerlemeleri**, günümüze değil **gittide daha az insanal** bir durum içine düşürülen insanlık yığınınına karşı ilerlemeler olmuştur. Bunun üzerine bu yazarlar 'ilerleme'nin soyut, yetersiz bir **formül** olduğunu söylemiş (Faurier'e bakınız), uygar dünyanın temel bir eksiklik ile belirlenmiş bulunduğunu varsaymışlardır (başkaları arasında Owen'a bakınız); bu nedenle de güncel toplumun 'gerçek' temellerini keskin bir **eleştiriden** geçirmişlerdir. Pratikte, o zamana değin tarihsel gelişmenin kendisine karşı gerçekleştirdiği **büyük yığın** hareketi, hemen bu komünist eleştiriye karşılık düşüyordu. Bu hareketin **insanal soyluluğu** üzerine bir fikir edinebilmek için Fransız ve İngiliz avüerlerinin (işçilerinin –ÇN) çalışkan özen, bilgi susuzluğu, saftörel erke ve yorulmaz gelişme içgüdüsünü tanımış olmak gerekir."* (**Marks-Engels, 2003: 125-126**)

Marks'tan Mao'ya akan bir anlayış, bir yaklaşımdır burada ortaya konan. Mao Zedung kitlelerle ilişkiler konusunda ilk yıllardan itibaren açık bir duyarlılığa, kararlı bir duruşa sahiptir. Onun tarihe dair yorumu, daha 1919'da kaleme aldığı bir makalede açıklıkla ifade ettiği gibi halk kitlelerinin eylemine dayalıdır. Halkın birliği onun için tüm büyük hareketlerin sebebidir ve tüm başka yöntemlerden nitelik olarak üstündür, zira temeldir!

"Devletin çöküşü, insanlığın acıları ve toplumun itildiği karanlık, hepsi de son dereceye ulaştı. Elbette, yetkinleştirme ve reform yöntemleri arasında, eğitim, sanayileşme, ağır çabaları, yaratma, yıkma ve kurma, bunların hepsi kabul, ama bunlardan daha temel olan bir yöntem vardır ki o da halk yığınlarının büyük birliğidir.

"Tarihi incelersek şunu buluruz ki, tarihin akışı içinde yer alan bütün hareketler, ne türde olursa olsun, istisnasız hepsi de belli sayıda halkın birliğiyle yaratılmıştır. Daha büyük bir hareket doğal olarak daha büyük bir birleşmeyi gerektirir ve en büyük hareket en büyük birleşmeyi gerektirir. Bütün bu birleşmelerin, reform ve direniş dönemlerinde daha çok görülmesi olasılığı vardır..." (Mao, 2000: 21)

Mao Zedung'un kitle çizgisinde burada benimsemiş olduğu temel yaklaşım sürekli varlığını korumuş ve onun teorisinin gelişme nedeni olmuştur. Aynı zamanda onun kararlı, tutarlı bir biçimde bu yaklaşımı sürdürmüş olması ideolojik formasyonundan, bir komünist olmasından ayrı değerlendirilemez... 1934 yılındaki bir konuşmasında (bu konuşma "Kitlelerin Refahıyla İlgilenin, Çalışma Yöntemlerine Dikkat Edin" başlığıyla yayımlanmıştır) kitleye bakış açısını ayrıntılandırıp somutlaştırmış olan Mao Zedung genel düşüncesiyle uyumlu bir kitle çizgisi siyaseti de geliştirmiş oluyordu böylece. (Mao, 2000: 211-217) Bu çizgi 1940'ların ilk yıllarından itibaren formüle edilip ÇKP içinde hızla yayılmıştır. 1943 yılında Mao Zedung tarafından kaleme alınan "Önderlik Yöntemlerine İlişkin Bazı Meseleler" başlıklı Merkez Komitesi kararında "Kitlelerden Kitlelere" ilkesi bir teori olarak sunulur. Orada ilke şöyle açıklanmaktadır:

"4. Partimizin bütün pratik çalışmalarında doğru önderlik 'kitlelerden kitlelere' ilkesine uygun olmak zorundadır. Bunun anlamı şudur: Kitlelerin fikirlerini (dağınık ve sistemleşmemiş fikirleri) almak ve onları derli toplu hale getirmek (onları inceleyerek, derli toplu ve sistemli fikirler haline getirmek), ondan sonra yeniden kitlelere gitmek ve kitleler bunları kendi fikirleri olarak benimseyene, onlara sıkı sıkıya sarılana ve onları eyleme dönüştürene kadar bu fikirleri yaymak, açıklamak ve bu fikirlerin doğruluğunu bizzat kitlelerin eylemi içinde sınamak. Sonra kitlelerin fikirlerini alıp bir kez daha derli toplu hale getirmek, yeniden kitlelere gitmek ve böylece ısrarla bu fikirlerin uygulanmasını sağlamak. Böylece fikirlerin her defasında daha doğru, daha canlı ve daha zengin bir hale geldiği sonsuz bir helezon içinde bunu bir daha, bir daha tekrarlamak. İşte Marksist bilgi teorisi budur." (Mao, 1992: 125)

Mao Zedung'un kararlı biçimde parti ve kitle pratiğinden öğrenerek geliştirdiği kitlelerden kitlelere teorisi bütün çalışmalarında 1945'ten itibaren "temel" kabul edilerek hayata geçirilmiştir. Mao Zedung hayatının sonuna kadar bütün çalışmalarda bu ilkeye uyulmasını salık vermiş, hataların bu ilkedен kopmakla ilgili olduğunu göstermiş ve en kritik ve büyük hamlelerinde, "Büyük Atılım" ve "Büyük Proleter Kültür Devrimi" gibi Çin devrim tarihinin, geleceği aydınlatan büyük hareketleri açığa çıkaran hamlelerinde ona bu ilke yol göstermiştir.

Mao Zedung halkın olmadığı, katılmadığı bir eylemin başarı şansını kabul etmeyen yaklaşımıyla sosyalizmin inşasında da kitlelerden kitlelere siyasetinin temel alınıp uygulanması için çabalamıştır. Bu yaklaşım olmasaydı Çin'de iktidarı ele geçirmiş olan revizyonistler Büyük Proleter Kültür Devrimi ile tarihin akışı içinde "eşsiz" bir yerde bulunmaya ne yazık ki devam eden bu büyük kitle hareketiyle alt edilemezdi, sosyalizmi daha 1960'larda akamete uğratmaya girişenler mağlup edilmiş olmazdı.

Mao Zedung her fırsatta komünist kadrolara, gençlere kitlelerin içinde bulunmalarını, hatta bunun için köylere gitmelerini öğütüyordu. Halka karışmak; onlarla yaşamak, çalışmak komünist önderlik yönteminin bir zorunluluğu olarak gerçekleşmeliydi; çünkü doğru politikaların formülasyonu ancak böyle mümkündü. Mao Zedung asla, halkın tarihin yaratılmasında "her zaman için" **tek** güç olduğunu ihmal etmedi, ona göre KP sadece, halkın özgürleşme eyleminin-hareketinin öncüsüydü, asla kendisi değil. Dolayısıyla o, proletarya diktatörlüğünden taviz vermeden sonuna kadar halkın gücüne inanarak hareket etti. Revizyonistler onun ölümünden hemen sonra bir darbeye iktidar olduklarında bu ilkedен beslenen çizgiye saldırarak onu zayıflattılar. Zamanla içeriği boşaltıldı, biçimde ilkenin lafzına devam edildi ama halk kitlelerin yönetime dahil edilmesi, kitlelerin diktatörlüğü/proletarya diktatörlüğü, kitlelerin devrim yapma hakkı-özgürlüğü sürekli saldırıya uğradı. Mao Zedung önderliğindeki şaheser kitle hareketleri kitle terörizmi, kitle başıbozukluğu, sol sekterizm vs. adlar altında sözde eleştirilip zaman içinde kitlelerin zihninden bunlar çıkarılıp savunulamaz konuma itildi. Halihazırda "Maocu" olduğunu iddia edip onun sosyalizme katkılarını, kültür devrimine cüretini, kitlelerin bu devasa devrim pratiğini, proletarya diktatörlüğünü inkar edenler sadece burjuva hokkabazlar olarak tanımlanabilirler.

Mao Zedung'un ML'ye katkısı olan kitlelerden kitlelere teorisini genel olarak şöyle tanımlayabiliriz: her şeyi kitlelerin öz çıkarlarına göre kavra-

mak, kitlelerin öz hareketine güvenmek ve kitlelere önderlik etme sürecinde kitle çalışmasını temel almak. Kitle çalışması komünist partinin bütün pratiğinin temelini oluşturur ve önderlik görevinin gerçekleşmesinin koşulu kitle çalışmasıdır. Bu, kitleleri gerçek kurtuluşlarına, öz çıkarlarına yakınlaştırmak; onların bu yöndeki eğilimlerine açıklık kazandırıp pratiğe, eyleme geçmelerini başarmak, buna uygun olarak onların örgütlenmesine, birleşmesine yönelik politikalar belirlemek; onları MLM ile tanıştırmak, MLM'yi onlara taşımak; kitlelerin deneyimlerinden, bilgeliğinden devrim için yararlanmak, halk kitlelerini güçleri konusunda ikna edip [Mao şöyle diyor bu konuda: *"Güçsüzlüğümüzün kaynağı esas olarak güçsüz oluşumuzda değil, pratikten yoksun oluşumuzda yatar."* (Mao, 2000: 25)] onları cesaretlendirmek, kendi kurtuluşlarının ancak kendi eylemleriyle mümkün olduğunu onlara kavratmak ve nihayet proletaryanın tarihsel misyonu olan "proletarya diktatörlüğü yoluyla" sınıfsız toplumun gerçekleşeceğine onları inandırmaktır.

Son olarak Mao Zedung'un, daha önce de değindiğimiz "tarihi sadece halk yapar" tezinin içeriğini de burada yinelememiz uygun olacaktır: Tarihsel gelişim süreçleri incelendiğinde elbette birçok güçten bahsedilir. Buna karşın halk ve halk karşıtı, yani egemen güçler arasındaki çelişkinin ilgilenen herhangi bir tarihsel sürecin baş çelişkisi olduğu her zaman için doğrudur. Yani her tarihsel süreçte halk ve halk karşıtlarını ikiye ayıran bir baş çelişki olmuştur. Baş çelişkinin sentezi iki gücün "başaracağı" bir pratik değildir. Çünkü her tarihi süreçte tarihi ileriye götüren ve engelleyen güçler vardır. Sentez bunlar arasındaki mücadelenin sonuçlanmasıdır. Toplumsal gelişmenin genelinde "olumsuz" güçler yani halk güçleri çelişkinin süreci yadsıyan (bu nedenle olumsuz) tarafı, egemen güçleri **her zaman** alt etmişlerdir. Mao Zedung'un tezi bunu içerir.

Reformizmin kitle çizgisi temelinde reddi

Komünistlerin niyeti asla kişisel kahramanlıklarla tarihe geçmek değildir; aksine kitlelerin "yıkılmaz kaleler" olduğunu bilerek, onları geleceğe yürümekten, özgürleşmekten alıkoyan her türlü engele karşı her an gerçekleşmekte olan hareketle birleşmek ve bu hareketin önünü açmak komünist hareketin "tek" niyetidir. Burada kitlelere dair bir bakış açısı vardır. Kitleler "önderlik edilecek", bir yerden bir başka yere taşınacak durağan bir yığın değildir bu bakış açısına göre; kitleler doğru fikirlerin, devrimci eylemin, önderliğin de kaynağıdır aynı zamanda. Bununla beraber bu kaynaktan

beslenmek doğru yöntem gerektirir. Reformizm tam da bu noktada kitleleri kaynak olarak görmeme tavrına düşer. Onun yöntemi sistem tarafından belirlenen sınırlara inanmaya dayanır. Oysa Marksist kitle çizgisi, kitlelerin hareketine dayanır.

Kitlelere güvenmek ve kitlelerin hizmetinde bulunmak kitle çizgisinin temelidir. Bu temel olmaksızın kitle çalışmaları doğru bir anlayışla yürütülemez. Çoğunlukla ve hatta her zaman “kitlelerden kitlelere” siyasetinin başarısız uygulamaları bu temel anlayışın olmamasından kaynaklanır. Kitle çalışmalarının başarısı kitlelere güvenmekle ve kitlelerin çıkarlarını kavrayıp onlar için çalışmakla teminat altına alınır.

Partiler önderlik kurumlarıdır. Her önderlik gibi “kendi başına” hiçbir gücü, etkinliği, başarısı olamaz. Önderlik kurumlarının başarısı önderlik edilenlerle kaynaşmaları, onların çıkarlarıyla bütünleşmeleri ile mümkün olabilir. Kitleler çıkarları doğrultusunda hareket ederler. Yönetenler ya bu çıkarlarla çelişkili ya da uyumludurlar. Önderlik tam da çelişkilerin, dolayısıyla mücadelenin sonuca erştirilmesi için vardır. KP bu nesnel sürecin parçasıdır. Kitle çalışmaları, yani kitlelerin çıkarlarının açığa çıkarılması, anlaşılır kılınması, bilinir hale getirilmesi, bunlar etrafından sürekli biçimde birleşmelerin sağlanması, bu birleşmelerin devrimci bir hareket ile özgürleşme sürecinin önündeki engelleri yıkmaya yönelmesi partinin önderlik görevinin özetiştir.

Kitlelerin kendi çıkarlarını ayırt etmeleri, onlara yönelmeleri, onları gerçekleştirmeleri hiç şüphesiz onların örgütlenmelerini, birleşmelerini, deneyimlerini, bilgi birikimlerini belli bir amaca uygun olarak politikaya, ilkelere dönüştürmelerini gerektirir. MLM bu gerekliliğin bilgisi, birikimi, bilimi olarak formüle edilebilir. Kitlelerin binlerce yıllık tarihsel eyleminin birikimi/ürünü olan MLM, devam eden tarihsel eylemin bugünkü adıdır... Son yıllarda, yıkıntuların etkisiyle azımsanmayacak derecede ideolojik perspektife, genel siyasi çizgilere, toplumsal hareketlere-dönüşümlere ve tabii özellikle MLM'ye gereksinim olmadığını düşünenler, bu biçimde onu reddedenler çıkmaktadır. “Kurtuluş”u “yeni yollar” tasarlayarak arayanlar kitlelerin yoğunlaşan eylemlerini de “ilkelerin” yadsınması temelinde kavrayarak hareket ediyorlar çoğunlukla. Bu ne şaşkıncıdır ne de sanıldığı kadar kötüdür. Teori yoksunluğunun kaçınılmaz sonucudur bu, ama aynı zamanda devrimci teorinin kaynağıdır. Rahatlıkla iddia edebiliriz ki “kitlelerden kitlelere” siyaseti bu “kaos”u çözümenin anahtarıdır. Eylem arayışı fikri gerektirir ve nasıl ki fikir eylemin ürünüdür, eylemin yaratıcısı da fikir

dir! Burada belirleyici olan kitlelerin eylemlere dönüşen arayışıdır. Fikir bu arayışın karşılığı olacaktır. Kitlelere güven duymak, buradan çıkacak fikirin MLM'ye uygun olacağını "bilmek" demektir: "Devrim kitlelerin eserdir", "kitleler devrim yapar", "tarihsel eylem kitlenin eyleminden başka bir şey değildir", "büyük yığının hareketi, hemen bu komünist eleştiriye karşılık geliyordu", "tarihin itici gücü sadece ve sadece halktır"...

Kitlelerden kitlelere çizgisini sonuç olarak bir önderlik çizgisi olarak, önderlik etme yöntemi olarak kavramak, dahası devrimci hareket ilkesi olarak yorumlamak gerekir.

Reformizm de bir önderlik tarzı içerir. Onun devrime karşı olan özelliği kitlelerden kitlelere siyasetinin ona karşı "amansız" mücadelesini koşullar... Bu amansız mücadelede esas olarak iki yanlış siyasetle karşı karşıya kalmaktayız. Birincisi reformizmden gelen "kendiliğindenliğin önünde secde etme" siyaseti ve ikincisi "devrimci hareket"ten gelen "kendiliğindenliğin reddi" siyaseti. Bu iki problemin de kaynağında kendiliğinden harekete, kitlelerin hareketine "devrimci" olmayan ve ondaki diyalektiği kavramayan, onu küçümseyen, dışarıdan bakış var. Oysa "çelişki içtedir" ve bir şeyi kavramak, dolayısıyla değiştirmek içteki çelişkiyi analiz ve sentezlemekle mümkündür. Kitle hareketinin tarih içindeki yerini çözümlediğimiz durumda MLM'lerin buradaki sorumluluğunu ortaya koymuş oluruz. Kitlelerden kitlelere siyaseti tam da bu sorumluluğun teorisisidir.

Kitlelerden kitlelere siyaseti kitlelerin kendiliğinden hareketini gerçek hareket, daha da önemlisi devrimci hareketin kaynağı, özü olarak kavrar. Ancak onun kavranması; bir "tasarım"a, bir gelecek yaratımına dönüştürülmesi "kendiliğinden" gerçekleşmeyeceğinden siyaseten önderlik alanına girer. Reformizm bu sürecin reddini, daha doğrusu engellenmesini içerir. Kitlelerden kitlelere siyaseti ise kendiliğinden hareketi görmeyi, incelemeyi, içindeki çeşitlilikleri bağıntılandırabilmeyi, dönüşüm eğilimini açığa çıkartmayı ve genelleştirmeyi; dolayısıyla "kendiliğinden" olanı "kendin için" kurtuluş, özgürlük için eyleme dönüştürmeyi amaçlar. Gelişim sürecinin diyalektik kavranışı bunu başarmamıza olanak verir.

O halde kitlelerin kendiliğinden hareketini kaynak almamız, benimsememiz reformizme yaklaşmamız ya da reformizmle "ortak" bir alana temas etmemiz anlamına gelse de; onu gelişim sürecinin diyalektik yorumuna tabi tutmakla reformizmden tamamen uzaklaşırız. Kitlelerden kitlelere siyasetinin bir önderlik sorunu ve hatta esas olarak bir önderlik etme tarzı olarak kavranmasına bu nedenle çok dikkat göstermek

gerekir. Bunu başaramadığımız durumda reformizmle “buluştuğumuz” alanda kalmamız, dolayısıyla onun etkisine girmemiz de doğal olur, hatta kaçınılmazlaşır.

Kendiliğinden harekete “reformizme bulaşmamak” veya onunla yakınlaşmamak “niyetiyle” ona sırtını dönmek kitlelerden kitlelere siyasetine karşı durmak olur. Bunun kökeninde “kendi eylemi”ni “kitlelerin eyleminin” yerine koymak anlayışı vardır. Sınıf mücadelesini kavramaktan ve sınıf diktatörlüğü teorisini de anlamaktan uzak bu anlayış kitlelerin eylemini “belirleyici” kabul etmekten mustarıptir. Devrimlerin ve de sosyalist inşa deneyimlerini sonuç olarak “başarısızlığında” bu anlayışların alt edilememiş olmasının önemli bir yeri vardır. Kitlelere güvenen, kitlelerin hareketini belirleyici öge olarak geliştiren bir komünist bilinç, önderlik olmadığı durumda yenilgiler kaçınılmazdır.

Son yıllarda çok sık karşılaştığımız “devletsiz toplum”, özerk demokratik yönetim anlayışları birçok konuda savunulabilir ilişki biçimleri önermekte ve bunların politikasını üretmektedirler. Bu anlayışların temel sorunu kitlelerin kendiliğinden hareketinin diyalektik gelişim sürecini kavramayıp tekdüze görmeleridir. Onlar aslında devletlerin hegemonyasından kaynaklanan durağanlığı, pasifliği “gerçek çelişki” olarak kavrayarak kitlelere güvensizliği besliyorlar ve buradan hareketle kitlelere onlardan gelmeyen, tarihin yok olmuş biçimlerinden veya reddedilip değersizleşmiş önerilerinden kendilerince tasarımlar geliştiriyorlar. Biz bunun tam aksi bir yaklaşım içindeyiz: “Tarihin lokomotifi devrimlerdir” ve “devrim kitlelerin eseridir” diyoruz. Kitlelerin hareketi kitlelerden kitlelere siyasetinin kaynağı olabildiği ölçüde Marks ve Mao’nun bu iki sözü kitlelerin tasarımı ve uygulaması olmayı sürdürecektir.

Kaynakça:

- Mao, 2000: Mao Zedung, Seçme Eserler, Cilt 1, Kaynak Yayınları
- Mao, 1992: Mao Zedung, Seçme Eserler, Cilt 3, Kaynak Yayınları
- Lenin, 1997: V. İ. Lenin, Marks-Engels-Marksizm, Sol Yayınları
- Marks, Engels, 2000: Karl Marks, Frederich Engels, Kutsal Aile, Sol Yayınları

Kadın özgürlük mücadelesinde feminizm ve devrimci kadın çalışması

►► Ezilenler sıralamasının en altında bulunan, ikinci cins görülen kadınlar, tüm toplumsal değişimlerin, direniş ve mücadelelerin içinde yer almış olsalar da, cins olarak yaşadıkları baskı, sömürü, zulüm ve ikinci cins olmaktan kurtulma ve özgürlüğünü kazanma bilinci kapitalizmin doğuşu ve gelişimiyle birlikte oluşarak kadın hareketinin doğumunu da getirmiştir. ◀◀

Özel mülkiyetin ortaya çıkışı ve erkeğin elinde toplanmaya başlamasıyla birlikte ilk köleleştirilenlerin kadınlar olduğunu, yani insanlar arası eşitsizliğin en yoğununa maruz kalanın kadın cinsi olduğunu biliyoruz. Sınıfların gelişimine paralel ezenler ezilenler arasındaki sınıf mücadelesi gelişirken sınıf mücadelesinin bir ürünü olarak var olan eşitsizliğe karşı eşitlik mücadelesi de hiçbir zaman eksilmemiştir.

Ezilenler sıralamasının en altında bulunan, ikinci cins görülen kadınlar, tüm toplumsal değişimlerin, direniş ve mücadelelerin içinde yer almış olsalar da, cins olarak yaşadıkları baskı, sömürü, zulüm ve ikinci cins olmaktan kurtulma ve özgürlüğünü kazanma bilinci kapitalizmin doğuşu ve gelişimiyle birlikte oluşarak kadın hareketinin doğumunu da getirmiştir. Ancak A. Kollantai yoldaşın da belirttiği gibi kadın hareketi, doğuşundan itibaren talepleri boyutuyla burjuva ve proleter kadın hareketi olarak ikiye ayrıldı. Bunlar yer yer iç içe girdi, yer yer paralel yürüdü. Bazen de sınıf çıkarlarına koşut karşı karşıya geldiler. Ama her koşulda proleter kadın hareketi talepleri, kapsamı boyutuyla daha dar ve var olan sistem içindeki düzeltme ve iyileştirmelerle kendini sınırlayan burjuva kadın hareketinin taleplerini de içine alarak kendi talepleriyle birleştirip sorunun esas kaynağına, sömürücü sisteme yöneldi. Kadınların kurtuluşunun proletaryanın ve nihai olarak insanlığı kurtuluşu ile birbirine bağlı olduğunu ortaya koydu.

Bu yazıda biz de kadının kurtuluş ve özgürlük mücadelesinde kadın hareketinin parçası olan feminizmi ve devrimci kadın çalışmasını, nasıl olması gerektiğini değerlendireceğiz.

Birçok tanımı bulunan ve çeşitli feministlerce –her birinin bulunduğu yer itibariyle- farklı tanımlanan ve Bell Hooks tarafından kısmen kendinden önceki tanımları da kapsayacak biçimde kısaca *“Cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeyi amaçlayan bir hareket”* (Feminizm Herkes İçindir-Tutkulu Politika, s. 12) olarak tanımlanan feminizmin ne olduğuna ve kadının kurtuluşu için sunduğu projelerin gerçekten kurtuluşu sağlayıp sağlamayacağına gelirse;

Öncelikle feminizmin kimi kuramcılarına göre iki, kimi kuramcılara göre üç döneme ayrıldığını ve bu ayrımların da “birinci”, “ikinci” ve “üçüncü” dalga olarak adlandırıldığını belirtmek gerekiyor. Birbirinin üzerinden beslenip gelişen ve içerisinden geçilen siyasal, toplumsal süreçlere göre de şekillenen bu dalgalar -ya da dönemler- kadının ve insanın doğası konusunda aldıkları tutuma, toplumsal pratiklerin belirlenmesinde biyoloji, ideoloji ve maddi koşullara verdikleri öneme ve yorumlayışlarına göre farklılaşıyor. Ve kendi içinde talepleri ve mücadele yöntemleriyle de çeşitli akımlara ayrılmış bulunuyorlar. Bu akımlar, her ne kadar kendi içlerinde ortak tam bir fikir bütünlüğü olmasa da ezilen cins mücadelesi çerçevesinde buluşmuş durumdadır.

Genel olarak kadının toplumdaki konumu, eşitsizliği ve ezilmişliğinin kökeni, nedenleri ve çözümünün nasıl olacağına dair verdikleri yanıtlar ve kavrayışları her birinin esas niteliğini ve sistem karşısındaki-içindeki duruşlarını belirliyor. Baktığımızda bu akımların ve kadın gruplarının bazıları kadının toplumdaki ikincil konumunun nedeninin yasal hak eşitsizliği olduğunu belirtip yasal hak eşitliği sağlandığında aşılabileceğini savunuyorlar. Bazıları da kadının baskı altına alınmasının nedenini kadının doğurganlığında gördüğü için çözümü yapay üreme yöntemleriyle kadının cinselliği ve üremesinin üzerindeki denetimin kaldırılmasında görüyorlar. Yine bazıları kadının biyolojik ve duygusal olarak farklı olduğunu, bu farklılıkların büyütülmesi gerektiğini savunuyorlar. Kimileri kadınların kurtuluşunun ataerkil sisteme karşı mücadele ile kapitalist sisteme karşı mücadelenin birlikte yürütülmesinden geçtiğini savunurken kimileri de sadece ataerkil sisteme yöneliyor hatta ataerkil sisteme olan tepkilerini erkeği ve erkek-kadın ilişkisini, birlikteliğini reddetmeye kadar götürüyorlardı.

Tüm akım ve grupların farklılıklarına rağmen ortak buldukları nokta ise kadının cins olarak yaşadığı baskı, sömürü ve ezilmişlik karşısında **cins eşitsizliğine yönelen mücadeleyi** esas almalarıdır diyebiliriz.

Feminizm ve burjuva kadın hareketi

Feminizmin tarihsel gelişim seyrine göz attığımızda proleter kadın hareketiyle aynı zeminde ama esas olarak bir orta sınıf hareketi biçiminde ortaya çıkan feminizmin kökeninin kapitalizmin doğuş süreçlerine kadar uzadığını görürüz. İçinden geçtiği tarihi toplumsal süreçlerden de rengini alarak şekillenir. Feminizm, kavram olarak 19. yy.ın ortalarından itibaren kullanılmaya başlanmış olsa da talepleri ideolojik, politik hattı vs. ile temeli 18. yy ortalarından itibaren atılmış ve şekillenmişti. Örgütlenip gelişmesi, bir hareket haline dönüşmesi ise 19. yy ortalarında başlar. Temelinin atılıp şekillenmesinde İngiltere’de gelişen siyasal-toplumsal mücadeleler, ABD’deki bağımsızlık savaşı ve Büyük Fransız Devrimi vb. büyük rol oynarken 19. yy.da örgütlenip bir hareket haline dönüşmesinde ise Fransa’da gelişen 1830 Devrimi, tüm Avrupa’yı etkileyen 1848 Devrimi, 1871 Paris Komünü, ABD’de gelişen iç savaş ve 1865’te köleliğin kaldırılması gibi siyasal-toplumsal gelişmeler etkili olmuştur.

İlk rengini ve ideolojik özünü liberalizmin bireysel hak ve özgürlükler düşüncesi ve burjuva devrimlerinin “eşitlik, özgürlük ve kardeşlik” şiarından alan ilk dönem feminizminin (burjuva kadın hareketi) “liberal feminizm” olarak adlandırılması da buradan geliyordu. “Eşitlikçi feminizm” olarak da adlandırılan liberal feminizm, kadının toplumdaki geri konumunun, ezilmişliğinin ve sömürülmesinin, erkek karşısındaki hak yoksunluktan kaynaklandığını düşünüyor, çözümü de erkekle kadının yasal hak eşitliğinin sağlanmasında görüyordu. Mücadelesini ise erkeğin aile, devlet ve toplumdaki imtiyazlarına karşı mücadeleyle sınırlıyordu. Eğitim hakkının, meslek edinme ve miras hakkının, seçme-seçilme ve oy kullanma gibi haklarının tanınması talepleriyle mücadele yürütüyordu. Yaklaşık iki asrı bulan ilk dönem (liberal) feminist hareketin mücadelesinin son yüzyılına damgasını vuran “oy hakkı” mücadelesi oldu.

20. yy.ın ilk çeyreğinden (1920’lerden) itibaren birçok ülkede kadının da seçme ve seçilme hakkının tanınmasının ardından feminist hareket 30-40 yıllık bir durağanlık sürecine girdi. 1960’lardan itibaren ise adına “ikinci dalga” ya da “yeni dalga” da denilen yeni bir süreçle canlanmaya başladı. İkinci dalga da tıpkı birinci dalga feminist hareket gibi içinden geçtiği dönemin siyasal toplumsal gelişmelerinden etkilenmiş ve başta Ekim Devrimi, Çin Devrimi ve özellikle 1960-70’lerde gelişen demokratik devrimler, anti-faşist mücadeleler, ulusal kurtuluş savaşları ve ’68 hareketinden beslenmişti. Ve tam da bu nedenlerle birinci dönem feminist harekete göre

daha ileri bir noktada duruyordu. Kuşkusuz kadının demokratik hakları bağlamında eğitim, meslek edinme ve miras hakkı, medeni kanunda yapılan düzenlemeler, seçme-seçilme hakkı vb. düzenlemeler kısmen de olsa yasal eşitliğin sağlanmış olması önemliydi. Ancak bunların kadının ezilmesini, sömürülmesini ve toplumdaki ikincil konumunu ortadan kaldırmadığı görülmüştür. Tam da bundan dolayı ikinci dalga feminist hareket eşitlikçi yasal hak ve taleplerin dışında kadının ataerkil sistem içinde kadına biçilen cinsiyet rollerini irdeliyor, kadının ideolojik, politik, psikolojik, ahlaki, kültürel vs. şekillendirilişini sorguluyordu. Ve birinci dönem feministlerince de “özel alan” olarak görülen kadının bedenine, kimliğine, cinselliğine, emeğine yönelik saldırıları hedefine koyup “özel olan politiktir” şiarıyla görünür olmasını sağlamaya, ortadan kaldırmaya dönük mücadele geliştiriyordu.

İkinci dönem feministlerinin daha ziyade cinsel politikanın alanını ve uygulanış biçimindeki toplumsal cinsiyeti sorgulayan anlayışının ve pratiğinin içerisinden üç ana akım çıkmıştı. Liberal, radikal ve sosyalist feminizm olarak adlandırılan bu üç ana akım, kadının ezilmesinin kökenine dair teori ve stratejileriyle yer yer birbirleriyle çatışıyorlardı. En belirgin karşıtlık ise liberal feminizmle diğerleri arasındadır. Hatta radikal ve sosyalist feminizm yer yer iç içe de giriyor diyebiliriz. Yine bu üç akımdan türeyen çok daha çeşitli feminist akımlar da bulunuyor. Ancak bunlar yazımızın kapsamını aşacağı için bunlara ayrıca değinmeyeceğiz.

Feminizmin üç ana akımına ve aralarındaki temel farklara değinmeden önce ayrı bir dönem, yeni bir dalga olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışma konusu olan “üçüncü dalga” feminizmine göz atalım.

İkinci dalga feminist hareketin kadının ezilmesinin kökenini anlama, konumunu tanımlama ve toplumsal cinsiyet rollerini irdeme, toplumsal cinsiyet eşitliği yaratma gibi mücadele ve tartışmaları 1980'lere gelindiğinde yeni bir yön değişikliğine gider. Ve çok kültürlülüğü, çoğulculuğu savunmaya başlar.

Cinslerin farklılıklarından ve yaşadıkları farklı ezilmişliklerinden yola çıkan üçüncü dönem feministleri, bu farklılıkların kabulünü ve bu farklılıkların zenginlik olduğunu, bunlar üzerinden politika üretilmesi gerektiğini savunuyor ve kadın kimliğini yüceltiyorlardı. Bir önceki dönemki feministleri de farklılıklara karşı duyarsız, orta sınıf ve heteroseksüel olmakla eleştiriyorlardı. Bu dönem ve anlayışa uygun, yer yer farklı yer yer iç içe giren yeni feminist akımlar da çıkmıştı. Örneğin kültürel feministler, eko-fe-

ministler, post-modern feministler gibi. Elbette bu akımların çıkması ana akımların reddi anlamına gelmiyordu. Ana akımların içerisinde özellikle de radikal feministlerin içinde bulunabiliyorlardı. Aslında tüm bu iç içe girmişlik feminizmi daha karmaşık hale getirdiği gibi ortak bir "kurtuluş" projesini de imkansızlaştırdığı bir gerçektir.

Şimdi liberal, radikal ve sosyalist feminizmlere gelirsek:

Üç ana akımdan bugün dünyada en yaygın olan ve en reformist çizgide duran liberal feminizmdir. Liberal feministler kadının ezilme durumunun kökenlerine yeterince inmek yerine eşitsizliğin kaynağını kadının cinsiyeti olarak değerlendiriyordu. Bu eşitsizliğin kadına da eşit haklar ve olanaklar tanıdığına giderilebileceğini savunuyor ve bunun da ancak sistem içinde yasal haklar mücadelesiyle aşılabileceğine inanıyordu.

Radikal ve sosyalist feministler ise var olan toplumsal yapıda köklü bir altüst oluş yapılmasından bahsediyorlardı. Ama sorunun kaynağını ko-yuşta ve nasıl bir altüst sorusunda ayrıştırıyorlardı.

Tüm kadınları "kız kardeş", kadın cinsini ise ayrı ezilen bir sınıf olarak değerlendiren radikal feministler kadının ezilmesinin kökeninde biyolojik yapısının ve üreme özelliğinin olduğunu düşünüyorlardı. Bu ezilme ve sömürüyü ortadan kaldırmak için "ezen sınıf" olarak gördükleri patriyarkaya karşı bir "cinsel devrim" tezini savunuyorlardı. Her ne kadar "radikal" söylemlerle ortaya çıkmış olsalar da öne sürdükleri teorilerin idealistliği ve çözüm önerileriyle sistemin duvarlarını aşamıyor, reformist çözüm ve önerileriyle sınırlı kalıyorlardı.

Sosyalist feministler ise sosyalist geleneği "örnek" olarak ortaya çıkmışlardı. Hem Marksizm'den etkilenmiş, Marksist kavram ve literatürü kullanıyorlar hem de radikal feminizmin patriyarka, "cinsel politika" gibi anlayışlarından etkilenmişlerdi. Kadının ezilmesinin kökenini ailenin oluşumundan itibaren kadının toplumsal üretim içindeki konumu ve üreme-deki fonksiyonu olarak görüyorlardı. Ve kadının kurtuluşu için aileden başlayarak, sistemin tüm kurumlarına yönelmek gerektiğini düşünüyor ve radikal feministlerin sadece patriyarkaya yönelen yaklaşımlarının aksine patriyarkayı da içeren kapitalist sistemi yıkmak gerektiğini savunuyorlardı. Ancak söylemlerinin aksine sosyalist feministlerin de yönelimleri esasta kadınla erkek arasındaki güç ve iktidar ilişkisi ve çelişkileriyle aile ve aile ile bağlantılı sömürü ve ezilme biçimleri üzerine yoğunlaşmayı, irdelemeyi aşamamıştır. Bir taraftan toplumsal değişimden bahsederken bunun somut politikasını ortaya koyamıyor, pratikte ise sadece kadın erkek ilişki-

lerinde ve ailede kadının cinselliği, doğurma özgürlüğü, çocukların bakımı ve ev içi emeği vb. konularına yoğunlaşıyorlardı. Çözüm önerileri ise reform istek ve taleplerinin ilerisine gidemiyor/du. Yine sosyalist feministler “Marksist” (feminist) olma iddiası ile Marksizm’in teori ve kavramlarını kullanırken çoğu zaman bunları da (örneğin artı-değer teorisinde, altyapı-üst-yapı ilişkisinde olduğu gibi) tahrip ediyor ya da tersyüz ediyorlardı. Böylece reformizmle birlikte revizyonizme de su taşıyorlardı.

Feminizmin temel çelişkileri

Çeşitli evrelerden geçen ve niteliği, karakteri de ona göre şekillenen feminist hareketin görüleceği üzere ortak bir stratejisi, kadın kurtuluş projesi yoktur. Diyebiliriz ki genel olarak teori ve stratejisi bir dizi çelişkiyi barındırmaktadır. Bu çelişkiler ise feminizmin çıkmazlarını, kadın özgürlüğü ve kurtuluşuna dair açmazlarını oluşturuyor.

Feminist teorinin çelişkilerinin başında gelen ise kadının ezilmesinin kökenine ve nedenlerine dair doğru-ortak bir teori oluşturulamamasıdır. Kadının ezilmesinin ve sömürülmesinin kökenini, neden ve niçinlerini farklı yorumlayış, çözüm için de farklı araç ve strateji arayışlarını getirmiştir. Kimileri kadının erkekle aynı yasal eşitlik düzeyine ulaştırılmasını yeterli görürken, kimileri erkek egemenliğine karşı yapılacak bir “cinsel devrim”den bahsediyor, kimileri ise kapitalizmi de kapsayan bütünlüklü bir değişim dönüşümden, devrimden bahsediyorlar. Ancak bu devrimin nasıl yapılacağına, hangi araçlarla yapılacağına dair herhangi bir somut projeleri bulunmuyor. Kaldı ki hiyerarşik örgütlenme karşıtı anlayışları sistemli, tepeden tırnağa örgütlü bir mekanizma oluşturmalarının da önünde engel teşkil ediyor. Böyle bir mekanizma oluşturulmadan da ideolojik, politik, askeri, ekonomik vs. tepeden tırnağa örgütlü –patriyarkal ya da patriyarkal kapitalist- sistemin nasıl alt edileceği meçhul bir çelişki olarak kalıyor. Ve söylemi “devrimci” özü, pratiği reformist olan bu yaklaşımla reformlarla devrim yapılamayacağını bir kez daha görülmesini de sağlıyor. Yine demokratik merkezîyetçiliği olmayan, bağlayıcılığı bulunan mekanizmalarının olmayışı, ortak ideolojik ve ruhi şekillenişin yaratılmasını da engellerken, belirsiz bir gelecek yürüyüşüne neden oluyor. Bu nedenle de dar kadın grupları, belli “çevre”ler olmanın ilerisine gidemiyorlar.

İkinci dönem feminizmin en önemli teorilerinden birisi de tüm kadınların ortak ezilmişliği düşüncesinden yola çıkan tüm kadınların “kız kardeşliği” tezidir. Aynı şekilde feminizmin de en önemli çelişkilerinden birisini

bu tez oluşturur. Tüm kadınların cinsiyetlerinden dolayı erkek egemen sistemler tarafından bir ezilme ve sömürü yaşadığı doğrudur. Ancak bu ezilme ve sömürünün boyutu, çeşidi, biçimi aynı değildir. Hatta kadınlar arasında da bir dizi "ezme-ezilme", "sömürme-sömürülme" ilişkisi bulunduğu da bir gerçektir. Kadınlar arasında da sınıfsal, ırksal, etnik, ulusal, kültürel, cinsel yönelimlere dayanan bir dizi farklılıklar bulunur. Bu farklılıklar çok çeşitli çıkar farklılıklarını getirmektedir. Örneğin burjuva bir kadınla (ya da patron vb.) işçi bir kadının çıkarları aynı olmadığı, sınıfsal bir çıkar çatışması bulunduğu için ortak bir kurtuluştan, "kız kardeşlik" tezinden bahsetmek de zordur, çelişki ve çıkmazdır.

Bir diğer çelişkisini ise ikinci dalga feminizmin, çıkış noktalarından ve teorilerinden birisi olan "özel olan politiktir" tezindeki teori ile pratik arasındaki uçurum oluşturuyor. Zira "özel alan" olarak tanımlanan aile içi ilişki ve çelişkiler irdelenip kadının bu alanda yaşadığı baskı ve sömürünün görünürlüğü sağlanırken bunların çözüm politikaları yeterince geliştirilememiştir. "Özel alan"la kamusal alan birbiriyle kopmaz bir biçimde bağlı olmasına rağmen, iki alanın bağı kurulamamıştır. Bu noktada aşmak için somut proje ve perspektifleri de bulunmamaktadır. "Özel alan" çelişkisinin bir diğer yönünün de "özel alan"ın yaşanışının aynı olmaması oluşturuyor. Örneğin burjuva sınıfa mensup kadının "özel alan"da yaşadığı çelişki ile işçi emekçi kadınların yaşadıkları aynı değildir.

Feminizmin bu tarz çelişkilerini daha da çoğaltabiliriz. Ancak önemli olan feminist hareketin bunları aşabilecek teori ve stratejiyi yaratıp yaratamayacağı ve bu çelişkileri aşmak için neler yaptığıdır.

Peki bugün dünyanın birçok yerinde feminist hareketlerin, grupların yapmaya çalıştığı, geliştirdikleri mücadele biçim ve yöntemleriyle bu çelişkiler aşılabılır mı?

Caroline Ramazanoğlu'nun da belirttiği gibi: *"Bu sorun bir kadın sığınma evi kurmak, saldırgan bir kocayı terk etmek, ırz düşmanı bir toprak sahibi ile köyün erkekleri önünde yüzleşmek, ırkçılığa karşı çıkmak, bir iletişim ağı kurmak, okuma yazma öğrenmek, daha çok kadın politikacı ve mühendis yetişmesi için gösteri yapmak, temiz içme suyu için mücadele etmek, bir sendikada cinsiyetçiliğe karşı çıkmak, bir kadınlar kooperatifi kurmak, toprağa sahip çıkmak, seks dükkanlarına barikat kurmak ve bunun gibi birçok başka mücadele yöntemi olabilir. Bu farklı farklı pratik stratejiler kadınların yaşamlarının niteliğinde iyiye doğru çok önemli gelişmeler sağlamış ve çok sayıda kadının yaşamını kurtarmıştır ama bütün*

bu gelişmeler sonunda kadınlar arasındaki bölünmeler ortadan kalkmış değildir.” (Feminizm ve Ezilmenin Çelişkileri, s. 230)

Kadınların, bir bütün ezilenlerin yaşamlarının iyileştirilmesi ya da tek tek de olsa ezilen, baskı altında tutulanların o cendereden kurtulmaları elbette ki bizler için oldukça önemli. Ancak daha da önemlisi toplumsal bir kurtuluşun sağlanabilmesidir. Feminist hareketin ise var olan gerçekliği ile gerçek anlamda bir toplumsal kurtuluşu yaratmaktan oldukça uzak olduğu ortada. Uzak olmasının nedeni, üzerinde bulunduğu burjuva sınıfı zemini- dir. Küçük burjuva ve orta sınıf hareketi olan feminist hareket sahip olduğu küçük burjuva –ya da burjuva- düşünce tarzından kopamaz/kopmaz. Erkek ve kadın arasındaki toplumsal eşitsizliğe getirdiği tüm eleştirilere rağmen burjuva dünya görüşü ile burjuva/küçük burjuva feminizmi arasında temel bir özdeşlik vardır. Baktığımızda burjuvazinin toplumsal kurtuluş yerine bireysel kurtuluşu ve bireysel yaşam felsefesini yücelten anlayışının feminist harekette de kendine yer, yaşam bulduğunu görürüz. Öyle ki sorunun esas kaynağı olan sınıflı erkek egemen topluma yönelmek, kadınları da kapsayan ortak toplumsal kurtuluşu sağlamanın mücadelesini vermek yerine kadınların ezilmelerinin bireysel olarak başka bir yaşam biçiminin gerçekleştirilmesiyle ortadan kalkacağı hayalini beslerler. Böylece kadının burjuva-feodal ya da kapitalist sisteme yönelmesi yerine ona entegrasyonu sağlanmış olunur.

Engels’in de belirttiği üzere *“toplumun her ferdinin kurtuluşu olmadan elbette ki toplumun kendisi de kurtuluşa kavuşamaz.”* Ancak toplumun her ferdinin de bir bütün kendisinin de kurtuluşu feminist hareketlerin yaklaştığı gibi sadece kadınla erkek arasındaki biçimsel eşitliğin talep edilmesiyle –hatta sağlanmasıyla- değil, her şeyden önce cinsler arasındaki bu eşitsizliğin kökenlerine yönelip kökenlerinin ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir.

Diyebiliriz ki bütünlüklü olarak baktığımızda feminist hareketin, özellikle de ikinci dönem feminist hareketin kadının ezilmişliğinin, sömürülmesinin ve toplumda ikinci cins olarak görülmesinin nedenlerini irdelemesi ve sorunun görünür olmasındaki katkıları azımsanamaz. Ancak kadının özgürlüğü ve kurtuluşunu sağlama iddiasıyla çıktığı bu yolculuktaki yürüyüşü öz itibarıyla sistem içinde reformlar ve iyileştirmeler yapılması talebi ve mücadelesinden ileri gidememektedir. Buradan komünistler kadının toplumdaki durumunun iyileştirilmesine, bu yönde reformlar yapılmasına, “kadının formel eşitliğine ya da bir dizi demokratik haklarının

kazanılmasına karşılar mı” sorusu sorulabilir. Yanıtımız elbette ki hayır olacaktır. Karşı olmanın tam tersine demokrasi, eşitlik ve reformlar için mücadeleyi sınıf mücadelesinin ve kadının kurtuluş mücadelesinin bir aracı, okulu olarak görürler ve kullanırlar.

Zira kadın sorunu diye tanımlanan ve siyasi, ekonomik, kültürel, psikolojik vb. temelleri olan bu sorun da özü itibarıyla bir demokrasi sorunudur. Ve cinsler arası eşitsizliğe karşı “tam hak eşitliği” ve ezilen cinsin kurtuluşu ve özgürlüğü mücadelesidir de. Yani kadın kurtuluş mücadelesi eşitlik ve demokrasi mücadelesinin bir parçasıdır. Ve bizi sınıfsız topluma götürecek olan yolun zorunlu aşamalarından birisidir. Devrim ve komünizm yürüyüşü de bu mücadelenin içerisinde büyüyüp gelişir. Ancak her kavram ve olgu gibi eşitlik ve demokrasi anlayışları da sınıfsaldır. Ve ait olduğu sınıflara göre farklılaşır.

Örneğin burjuvazi için eşitlik anlayışı söylemde yasal eşitlik biçimindeyken pratikte insanın insan üzerindeki sömürünün siyasal, sosyal, ekonomik eşitsizliğinin ve köleleştirilmesinin devamını sağlamaktan başka bir şey değildir. MLM’ler ise sömürle sömürülenlerin bir arada bulunduğu toplumlarda gerçek anlamda eşitliğin olmayacağını bilirler. Burjuva-kapitalist sistemde işçi ve emekçilerin özgürlüğünün olsa olsa “emeğini satma özgürlüğü” olduğunu, eşitliğin ise emeğini satın alanla sözde eşit koşullar içinde “pazarlık etme eşitliği” olabileceğini bilirler. Bundan dolayı kadın ve erkeğin biçimsel eşitliğini değil, kadınların ekonomik, siyasal ve toplumsal tam hak eşitliğini sağlayacak mücadeleyi esas alırlar. Temel şiar olarak Lenin yoldaşına ifade ettiği “... *Herkese özgürlük değil de, herkese eşitlik değil de ezip sömürülenlere karşı mücadele, ezip sömürme imkanının ortadan kaldırılması. İşte sloganımız budur! Ezilen cinsiyete özgürlük ve eşitlik! İşçiye, emekçi köylüye özgürlük ve eşitlik!*” şiarını benimserler.

Yine demokrasi anlayışı da sınıflara göre farklılaşır ve ait olduğu sınıfla birlikte adlandırılır. Örneğin işçi sınıfının demokrasi anlayışı proleterdir. Ya da halkın iktidar olduğu demokrasiler “halk demokrasisi” olarak adlandırılırken, burjuvazinin demokrasi anlayışı da burjuva demokrasisi olarak adlandırılır. İki demokrasi de birbiriyle taban tabana zıttır. Ve her ikisi de kendi sınıfının diktatörlüğü biçiminde uygulanır. Bunun içindir ki burjuva demokrasisi, ezilenler açısından “baskıyı sömürüyü hiçbir zaman ortadan kaldırmaz. Lenin yoldaşına belirttiği gibi sadece “... sınıf mücadelesini daha arı, daha geniş, daha açık, daha keskin hale...” getirir.

Demokrasi mücadelesinde kimin demokrasiden ne anladığı ve nasıl

bir demokrasi istediği aynı zamanda gelecek yürüyüşünün sınırlarını da gösterir. Yani tüm siyasi aktörlerin gelecek düşü demokrasiyi kavrayışları kadardır. Kapitalist-emperyalist sistemin sınırlarını aşamayan reformist, revizyonist vb. hareketlerin demokrasi ve gelecek mücadeleleri reform ve revizyonlardan ibaretken, devrimci komünist hareketlerin demokrasi mücadeleleri insanın insan tarafından boyunduruk altına alınmasının ve ezilmesinin her türlü biçimini, tarzını ortadan kaldırıp yok etmeyi hedefler/hedefliyor.

Sistemin sınırlarını aşamayan, sistem içinde kadının durumu ve konununun iyileştirilmesi talebiyle mücadele yürüten feminist kadın hareketlerini de bu kapsamda reformist hareketler olarak değerlendirmek gerekiyor. Feminizme ve genel olarak reformizme ve reform mücadelelerine karşı tavrımızı en iyi Lenin yoldaş reform mücadelesi ile devrim mücadelesi arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak özetlemektedir. Lenin yoldaş *"Marksistler anarşizmden farklı olarak, reformlar için, yani egemenliğin eskisi gibi egemen sınıfın elinde kaldığı ama buna rağmen emekçilerin durumunun iyileştirilmesi için yürütülen mücadeleleri doğru bulmaktadır. Fakat Marksistler aynı zamanda, işçi sınıfının çabaları ve faaliyetlerini dolaylı ya da dolaysız olarak reformlarla sınırlı tutmak isteyen reformistlere karşı en kararlı mücadeleyi de vermektedirler. Reformizm işçilere yönelik bir burjuva aldatmacadır; çünkü onlar sermaye egemenliği sürdükçe, yer yer ne kadar ve hangi iyileştirmeler getirilirse getirilsin hep ücretli köleler olarak kalacaklardır"* diyor. **(Aktaran; Kadının Kurtuluşu İçin Yeni Perspektifler, Monika Gartner-Engel/Stefan Engel, s. 140)** Bu anlayışı kadın ve kadın özgürlük mücadelesine uyarladığımızda da aynı sonuca varacağız.

Şu bir gerçek ki burjuva feodal sistemler içinde reformistler için reformlar her şeydir, amaçtır. Proleter devrimciler için ise reformlar devrimin yan ürünüdürler. İktidar mücadelesi için esas olan devrimci çalışmayken tali olan reform mücadelesidir. Reformlar devrimci çalışmayı güçlendirme ve daha rahat hareket alanı yaratmayı hedefleyen araçlardır. Kadın çalışması açısından da kadının ve nihai insanlığın kurtuluş mücadelesine giden yolda kullanılacak araçlardan birisi, devrimci kadın çalışmasını besleyecek araçlardan birisidir sadece diyebiliriz.

Diğer bir ifade ile feminist hareketler için reform mücadelesi amaç iken MLM'ler için ise birer araçlardır.

Diyalektik tarihi materyalizm bize toplumsal hareketlerin de tarihi top-

lumsal süreçlerden beslenerek toplumsal bir bilinci ortaya çıkardığını ve bunun da pratiğe yön verdiğini öğretir. Stratejik ve taktik yaklaşımların da bilinç üzerinden şekilleneceğini öğretir. Proleter hareketin ayrılmaz bir parçası olan proleter kadın hareketine yön veren proleter sınıf bilinciyken; burjuva kadın hareketi olan feminist harekete yön veren de burjuva sınıf bilincidir. Bunun için birisi burjuva sistemi yok etmeye yönelirken, diğeri onun içinde iyileştirmeler ve hak mücadelesiyle sınırlandırır kendisini.

Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki; kadın hareketi içerisinde reformist hattıyla sistemin sınırlarını aşamayan, işçi-emekçi kadın kitlelerinden kopuk, küçük burjuva ve orta sınıf kadın hareketi olan feminist hareketin her üç akımı ve çeşitli grupları da, kadın sorununa yaklaşımları, sundukları kurtuluş projeleri teori ve söylemleriyle, yürüttükleri reform mücadeleleriyle var olan özel mülkiyet sistemine yakınlık ve uzaklıkları farklılaşsa da sistem içi düzeltmelerin ilerisine gidemedikleri ortadadır. İsterse bu düzeltmeler belli kazanımları da getirmiş olsun, fark etmez. Çünkü burjuva feodal ya da kapitalist sistem içinde bu kazanımların köklü bir dönüşüm yaratmadığı, hep biçimsel kaldığı deneyimlerle sabittir.

Proleter bilinçle donanmış kadın hareketi yaratılması ve önemi

Bugün burjuva zeminde duran feminist hareketin kadının kurtuluşunu sağlayamayacağı biliniyor. O halde bizim hedefimiz ne, nasıl bir kurtuluş stratejisinden ve kadın hareketinden bahsediyoruz; bunların yanıtını oluşturmak durumundayız.

Kökene özel mülkiyetin ortaya çıkışına kadar uzanan, kadınların cinsiyetlerinden dolayı ezilmelerinin kaynağı toplumsal sistemde yatmaktadır. Kadınların kurtuluşu mücadelesi de erkek ile kadın arasındaki toplumsal eşitsizliğe dayanmaktadır. Ve ancak özel mülkiyetin tüm toplum üzerindeki egemen rolünü yitirmesinden sonra ortadan kalkacak, kaybolacaktır. Bundan dolayı kadının özgürlük-kurtuluşu mücadelesi, sömürü ve baskıdan kurtulmuş bir toplum için verilen bir mücadeledir. Ve hedefleri de proleter sınıf mücadelesinin hedefleriyle özdeşdir.

Bu hedeflere ulaşabilmek için ise izlenecek strateji ve taktikler kuşkusuz önemlidir. Her ne kadar kadın kurtuluş mücadelesi için gerekli olan nesnel zemin strateji ve taktikten bağımsız olarak mevcut olsa da, hedefe ulaşmak için gerekli olan strateji ve taktik de var olan nesnel zemin dikkate alınıp buradan yola çıkılarak belirlenmek zorundadır. Bunu tamamlayan, diğer yarısını oluşturan ise öznel bilinç olgusudur. Baktığımızda kadın kur-

tuluş mücadelesinin nesnel zeminini burjuva-feodal ataerkil yapı oluştururken öznel yanını ise bu mücadelenin bilinçle yürütülmesi faaliyeti oluşturur. Bilinçle yürütülebilmesi için ise öncelikle “açık teorik temele” ve doğru stratejiye sahip geniş kadın kitlelerini kapsayan, sınıfsız topluma giden yolda sömürü ve baskıyı ortadan kaldırmayı hedefleyen mücadeleciler bir kadın hareketi yaratmak zorundayız. Yani proleter bir kadın hareketi yaratmak durumundayız. Bunun için de üzerinde bulunduğumuz nesnel zemini tanımak, kadının toplumda yaşadığı baskıyı, sömürüyü, ikincil cins durumunu ve bunların nasıl beslenip korunduğunu bilmek gerekiyor.

Kadının ezilmişliği, baskı ve boyunduruk altına alınışı özel mülkiyetin ortaya çıkışına, hatta daha öncesine kadar uzansa da C. Zetkin’in deyimi ile gerçek anlamda “modern” kadın sorunu halini alması kapitalizmin gelişimi ile birlikte olmuştur. Kapitalizmde sorun diğer toplumlardan aldıklarıyla birlikte daha da katmerlileşerek kadının yaşadığı baskı ve sömürü dizgin-siz hale ulaşmıştır. Ataerkil yapıyla da bütünleşen kapitalist sistemde kadın emeği, bedeni talan edilmekte, hem ucuz işgücü hem de cinselliği meta-laştırılıp sömürülmektedir. Sistemin dayanağı olan ve erkeğe biçilen toplumsal cinsiyet rolleriyle birlikte kadına ailenin bekleliği görevi verilerek ondan iyi bir eş-anne-bakıcı olması istenmekte-beklenmektedir. Aile bir yandan ekonomik bir birlik olarak sistemin temel taşlarından biri olurken yandan bu kurum üzerinden sistemin kendini yenilemesi sağlanmaktadır. Kapitalist ataerkil sistemde kadının ikincil cins olma konumu sürekli beslenip pekiştirilirken kadın daima siyasi, ekonomik, kültürel, psikolojik, ahlaki, dini, ulusal, etnik vs. tüm araç ve argümanlar kullanılarak tahakküm altında tutulup baskılanıp sömürülmektedir. Her ne kadar yasal anlamda bir dizi hak ve eşitlikler elde edilmiş olsa da bu hakları yeterince kullanamamaktadır. Zira kapitalizmin yapısı gereği bunlar biçimsel kalmaktadır. Diyebiliriz ki; kapitalizmin yapısal niteliğinin kadına özgür bir gelecek sunma koşulu yoktur.

Bizim gibi ülkelerde burjuva demokrasininin dahi söz konusu olmadığı koşullarda kadının çok daha geri olan konumuna paralel kadın hareketinin görevleri de artmaktadır. Kadın hareketinin talepleri ise aynı zamanda proleterya önderliğinde gerçekleşecek demokratik halk devriminin de talepleri ve görevleridir. Bu anlamıyla yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerdeki milyonlarca kadının baskı ve sömürüye, feodal ve yarı-feodal ilişkilerin ve onlara bağlı gelenek ve ahlaki yargılara karşı mücadele emperyalist sömürü ve baskıdan kurtuluş mücadelesinin önemli parçalarından biri, kadını

kurtuluşa götürecek ön adım mücadelelerinden birisidir. Ve proletaryanın kurtuluş mücadelesine kopmaz bir biçimde bağlıdır. O halde ezilen kadın kitleleri arasında çalışma ve onları sınıf mücadelesine çekmek KP'nin de acil ve öncelikli görevlerindedir diyebiliriz. Bunun için de kitle hareketi niteliği de taşıyan bir kadın hareketi yaratılması elzemdir.

Demokratik kadın hareketinin yaratılması

Şimdi nasıl bir kadın hareketinden bahsediyoruz ve devrimci kadın çalışmasından ne anladığımızı açmamız yerinde olacaktır.

Yazı boyunca yer yer proleter bir kadın hareketinin öneminden bahsettik. Genel olarak proletarya ideolojisini benimsemiş KP'lerin hedeflerinden birisi komünist (proleter) bir kadın hareketi yaratmaktır. Elbette biz de bundan muaf değiliz. Ancak bugün açısından demokratik devrimini henüz yapamamış, önünde hala demokratik devrimin görevlerinin durduğu yarı-sömürge, yarı-feodal yapıdaki Türkiye'de KP'nin öncelikli hedefi sosyalizm ve komünizm istikametinde ilerleyen bir demokratik halk devrimidir. Kadın hareketi açısından da güncel olan sosyo-ekonomik yapıya ve devrim stratejisine uygun olarak demokratik kadın hareketini yaratmaktır. Demokratik kadın hareketi, komünist kadın hareketinin hedefini, programını ve görevlerini benimser, savunur ve yaşama geçirme mücadelesi verir. Bundan dolayı demokratik kadın hareketi proleter kadın hareketinin dışında değil tam tersine özünü proleter kadın hareketi oluşturur. Aradaki temel farkların ilkinin demokratik kadın hareketinin omuzlarında feodal ve yarı-feodalizmin yarattığı yüklerin ve kazanılması gereken demokratik hakların da olması oluştururken ikinci farkı ise demokratik devrimin müttefiklerinin, cephe politikasındaki bileşenlerin genişliğinin demokratik kadın hareketinin bileşenlerine de yansımalarıdır.

Diyebiliriz ki demokratik kadın hareketi bir kitle hareketidir ve başta işçi emekçi kadınlar olmak üzere tüm ezilen ve sömürülen cinsleri ve taleplerini kapsar. Lenin yoldaşın komünist kadın hareketine dair dile getirdiği *"Komünist kadın hareketinin kendisi bir kitle hareketi, salt proleterlerin değil bilakis her türden sömürülen ve ezilenlerin kapitalizmin ya da herhangi bir egemenlik ilişkisinin tüm kurbanlarının genel kitle hareketinin bir parçası olmalıdır. Komünist kadınlar hareketinin proletaryanın sınıf savaşmaları ve onun tarihsel yaratıcısı olan komünist toplum için önemi de burada yatar."* (Kadın Sorunu Üzerine, sf 318-319) biçimindeki tanım ve çerçevesi demokratik kadın hareketi için de geçerlidir.

Kadın hareketi yaratabilmek için de ezilen sömürülen geniş kadın yığınlarının arasında ajitasyon, propaganda ve örgütlenmeyi de kapsayan düzenli, sistemli bir devrimci kadın çalışmalı yapmak, onları uyandırıp devrimcileştirerek zorundayız. Peki bunu nasıl yapacağız? Toplumsal yaşamın dışına itilen bin yılların yarattığı baskı, sömürü ve uşaklıkla, kadının bilincine vurulan pranganın, onun ruhunda, psikolojisinde aştığı yaraları, yıkımı tespit etmeden, yine tüm bunların kadını kendisine, topluma, politikaya yabancılaştırdığını, aileye, eve hapsettiğini görmeden, bunları aşmak için özel araç ve yöntemler geliştirmeden ne kadın kitlelerine ulaşabiliriz ne onları örgütleyebiliriz. Clara yoldaşın dediği gibi *"Biz komünistler fiiliyatta, pratikte devrimcileriz. Kadın ve erkek proleterlerin çıkarları ve mücadelelerinin ortak olduğuna ilişkin en üst temel ilkeyi herhangi bir şekilde gözden kaybetmeksizin, biz kadınlar arasında komünist çalışma yaparken hesaba katılması gereken var olan somut koşullar konusunda gözlerimizi açık tutuyoruz. Kadınlar faaliyeti, siyasal uyanışı, politik mücadelesi önünde engel oluşturan ve daha da katmerli biçimde toplumsal kurumlarda, aile yaşamında ve de toplumsal önyargılarda var olan toplumsal koşulları unutmuyoruz."* (Kadın Sorunu Üzerine, s. 91) Onlara ancak onların içinde buldukları somut koşullara uygun özgün araç ve yöntemlerle gidip sistematik, özenli ve düzenli bir çalışmayla örgütleyip kazanabilir, bir kadın hareketi yaratabiliriz.

Bunun için bize gerekli olan proleter ideoloji ile donanmış, berrak bir bilinç, onu yaşama geçirecek devrimci araçlar, yöntemler ve doğru bir çalışma tarzıdır. Unutmayalım ki "örgütlenme ile ilgili olan şeyler ideolojik anlayışımızdan çıkar." Ve pratiğe yön verir.

Bugün KP öncülüğünde devrimci bir kadın çalışmasından bahsediyorsak öncelikle bu çalışmanın ikili bir ayağının olduğunu gözden kaçırmamız gerekiyor. Bunların birincisi KP içinde yürütülecek bir kadın çalışması iken ikinci ayağı da geniş kadın kitleleri içinde yürütülecek bir kadın çalışmasıdır. Bu iki görev ve çalışma birbirinden kopuk bağımsız değil, birbiriyle iç içe girmiş, bağlantılı, birbirini besleyen çalışmalardır.

Komünist parti nasıl ki eski toplumun, burjuva-feodal sistemin kadın aleyhine olan tüm sömürü biçimlerine, ideolojik politik tahakkümlerine, gerici değer yargılarına, kültürel şekillenişine, ataerkil sisteme, erkek şoven düşüncü ve uygulamalara, öğretilen-kanıksatılan, toplumsal cinsiyet rollerine vs. dair kadın kitlelerini bilinçlendirmek, örgütlemek ve bunlara karşı mücadelesini örmesi için öncülük etmesi gerekiyorsa; aynı şekilde bur-

juva-feodal sistemden KP'ye taşınan ve bilinçlere işlemiş, kadın komünistlerin ayağına pranga olarak dolanan toplumsal cinsiyet rollerinin ve sistemin gerici yargılarının, erkek şovenizminin yansımalarının saflardan atılıp arındırılabilmesi gerçek anlamda tam hak eşitliğinin sağlanabilmesinin mücadelesini elden bırakmamalıdır. Kadın yoldaşlarda cins bilincinin geliştirilmesi sağlanırken, kadın yoldaşların teorik-politik gelişiminin önü açılmalı, partide sınıf mücadelesi içinde kadının önderleşmesi sağlanmalı, devrimci kadın iradesinin açığa çıkarılması hedeflenmelidir. Bunun için ideolojik, politik eğitime süreklilik kazandırılması gerektiği gibi bunların yetersiz kaldığı noktada kadını ileri taşıyacak özgün araçlar, teşvik, kota, pozitif ayrımcılık gibi uygulamalar devreye sokularak gelişimi hızlandırılmalıdır. Komünist kadınların partide, mücadelede önderleşmesi sağlanabildiği oranda kadın hareketinin öncüleri, önderleri de yaratılmış olacaktır. Bu noktada özne olan komünist kadına da büyük görevler düşmekte. Özne olmanın bilinciyle hem cins bilincini geliştirme hem de MLM teoriyi öğrenme, kavrama, kendini sürekli ileriye taşıma hedef ve çabasını elden bırakmamalıdır. Unutmayalım ki ancak gelişen geliştirebilir. Mücadeleci bir kadın hareketi kadın kurtuluşunun en kapsamlı perspektifine sahip MLM teori ve politikayı kavramadan yaratılamaz. Amaca uygun teorik-politik eğitim görmeden sistemin sürekli empoze ettiği burjuva, küçük-burjuva düşünce tarzının çürütücü etkisine karşı durulamaz.

Devrimci kadın çalışmasının ikinci ayağını oluşturan, kadın kitlelerinin örgütlenmesi ise çok daha karmaşık, zor, kapsamlı, sabır ve emek isteyen bir çalışmayı gerektirir. Çünkü değişik sınıf ve katmanlardan, çeşitli ulus ve milliyetlerden milyonlarca kadın gerici ve sömürücü sistemlerle siyasi, ekonomik, kültürel, ulusal, cinsel, psikolojik vb. çok çeşitli biçimlerde eziliyor, sömürülüyorlar. Ve bizim gibi ülkelerde devrimden çıkarı olan kadın kitlelerinin çeperi çok daha geniştir. Bundan dolayı devrimci kadın çalışmasının, yaratılacak demokratik kadın hareketinin hedef kitlesi de bir o kadar fazladır.

Bizim de yürüteceğimiz kadın çalışması geniş kadın kitlelerine hitap etmeli, onları erkek egemen burjuva-feodal sisteme karşı seferber etmeyi hedeflemelidir. Ancak bu geniş kadın kitleleri içerisinde de öncelikli olarak yöneleceğimiz, hedef kitlemizi, çalışmalara nereden başlayıp hangi kitleye yoğunlaşacağımızı belirlemek zorundayız. Bu konuda Clara yoldaş, en çok "acı çeken" kadınlardan başlamak gerektiğini belirtiyor. Biz de ilk olarak çifte (hatta üçlü cinsel, ulusal, sınıfsal) sömürü ve baskıya maruz

kalan işçi emekçi ve Kürt kadınlardan başlamak durumundayız. Öncelikli hedef kitlemiz en fazla ezilenler olacaktır. Yukarıda bahsettiğimiz ülkenin nesnel gerçekliğini tanımak bizi doğru hedef kitlesine götürecektir.

Bizim için güncel olan, temel sorun "acı çeken" kadın kitlelerine nasıl ulaşacağımız, hangi araçlarla gideceğimiz ve onların nasıl uyandırıp örgütlenmelerini sağlayacağımız sorunudur. Lenin yoldaşın deyimiyle "me-sele salt ne istediğimiz değil aynı zamanda nasıl istediğimizdir" de. Onlara anın ihtiyaçlarından uzak maddeler halinde sıralanmış, soyut taleplerle gidip kuru propaganda ajitasyon yaparak örgütlenmelerini ya da kendiliğinden bize gelmelerini bekleyemeyiz.

Onlara en temel güncel soruları, çelişkileri ve talepleri üzerinden gidip zengin araçlar kullanarak somut politikalar geliştirebildiğimiz oranda ulaşabiliriz. Örneğin bir yerde ekonomik sorunlar açlık, yoksulluk temel çelişki olabilirken bir başka yerde kadının yaşadığı şiddet, taciz-tecavüz gibi saldırılar olmakta. Bir başka yerde ise çelişkinin adı kadının yok sayılması, yaşadığı aile, din vb. baskılar, feodal değer yargıları, sıkıştırıldığı ve parçalamak istediği evin dört duvarı olabilmekte. Ya da ezilen ulus ve milliyetlere mensupsa prangaya vurulan/yasaklanan dili, kültürünü özgürce kullanmak istemesi temel çelişkisi haline gelebilmekte. Önemli olan faaliyet yürüttüğümüz alandaki kadın kitlelerinin temel çelişkisini görüp doğru halkayı yakalamak, toplumsal cinsiyet ve öğretilmiş kadınlık rollerini parçalayıp ataerkil çemberi kırmaları için onlara elimizi uzatıp o çemberden çekebilmektir.

Onlara özgüvenlerini geliştirip kişisel günlük sorunların içinde boğulmadan ortaklaşa çözümler aramanın yollarını gösterebilmeliyiz. Özel sorunlar diye kanıksatılan sistemin ürettiği acıların esasta bu erkek egemen burjuva-feodal sistem ve aile düzeninden kaynaklandığını gözler önüne serebilmeliyiz. Ve sömürünün, baskının, tüm acıların kaynağının ataerkil burjuva-feodal sistem olduğunu anlatabilmeliyiz. Bunun için işçi emekçi kadın kitleleri başta olmak üzere kadın kitleleri neredeyse biz de orada olmalıyız. Fabrikalarda, tarlalarda, atölyelerde, çeşitli iş kollarında, mahallelerde ya da evin dört duvarı arasında, kadınlar hangi alana sıkışmışsa biz de araçlarımızla onlara ulaşacak özgün araçlarla yanlarında olup toplum-sal kurtuluşun yolunu onlarla döşemek durumundayız.

Devrimci kadın çalışmasında politika somut gerçeklikler üzerinden belirleneceği için bizim politikamız taleplerimiz de geniş kadın kitlelerinin her birinin ihtiyaçları, talepleri üzerinden şekillenmek zorunda. Bu sorun-

ların kısa ve uzun vadede çözümlerine ilişkin somut programlarımız taleplerimiz olmalıdır.

Ve sınıf mücadelesinin bütünlüklü ihtiyaçlarına paralel şekillenen askeri, siyasi alanlarıyla, örneğin işçi, gençlik, çevre, anti-faşist mücadele ve demokratik haklar mücadelesi gibi çok çeşitli alanlarıyla birleşip bütünlüştürülmeli. Bu bütünlüğe sağlandığı oranda büyüyüp gelişip kitleselleşebiliriz. Anın ihtiyaç ve taleplerini görebildiğimiz oranda geniş kadın kitlelerine ulaşabiliriz. Bunun en temel yolu da o kitle deryasının içinde olmak. Ancak o zaman anlarız kitlelerin neye tepki verdiklerini. Gericici faşist partilerin kadını nesneleştiren, cinsiyetçi, sömürü, talan politikalarına onca kadın kitlesini nasıl peşine takıyor, bilinçlerini zehirliyor olduklarının onların içinde olmadan gericilin panzehirini geliştiremeyiz.

Sonuç olarak yazı boyunca ortaya koymaya çalıştığımız burjuva kadın hareketi olan feminizmin tüm ilerici yönlerine, demokratik muhtevasına rağmen sahip olduğu sistemin sınırlarını aşamayan reformist hattı nedeniyle kadının kurtuluşunu nihayete erdiremeyeceği ortadadır. Kadının ve insanlığın kurtuluşunu ancak bu sistemin temellerine yönelerek yaratabiliriz. Bunu da ancak erkek egemen özel mülkiyetçi sistem ortadan kaldırılmadan hayata geçirilemeyeceğini bilince çıkarmış ve bu mücadelenin bir parçası olan kadın örgütü olma ufkuyla hareket eden mücadelecilerimiz devrimci bir kadın örgütü-hareketi başarabilir.

Aşırıliğin kıyılarında küçük-burjuva ideolojik bir akım: ANARŞİZM

►► Anarşizmin bir başka açmazı da otorite karşısındaki tutumlarıdır. Hem devrim istiyorlar ve hem de otoriteye karşı çıkıyorlar. Ne diyor Engels: “Bir devrimden daha otoriter bir şey bilmiyorum”. Gerçekten de toplumun bir bölümünün diğer bölümü üzerinde tankın, topun, tüfeğin yardımıyla kendi iradesini dayatması değil mi devrim? ◀◀

Anarşizm, bireycilik ekseninde yol alır ve dolayısıyla “Bireycilik, anarşizmin felsefi temelidir”. Marksizm’in temel taşı kitleyse, anarşizmin de bireydir. Stirner, Proudhon ve nihayet onun en sivri ucu Bakunin’le bir akım olarak şekillenen anarşizm, sınıf mücadelesinden doğan ve “sosyalizmin gerçekleşmesinin yaratıcı gücü olarak” her türlü devrimci savaşımları, siyasal yollarla gerçekleştirilen her türlü toplumsal hareketi yadsır. Lenin’in saptadığı gibi sömürüye karşı genel laflar söyler ama; ne sömürünün nedenlerini, ne toplumu sosyalizme taşıyan gelişmesini görür. Ve dahası, kapitalizmin sosyalizme dönüşmesinin kavranamaması da, burjuva toplumda siyasal hareketten kaçınmak da anarşizmin özgünlükleri arasındadır. Elbette “yalnızca aşağıdan hareket, yukarıdan değil” ilkesi de.

Bu demektir ki, proletaryanın burjuvaziye karşı giriştiği tarihsel harekette, büyük toplumsal savaşta örgütlenmiş siyasal sınıf savaşımını kavramada özürdür anarşizm. Ama dahası var: Soyut bir “özgürlük” kavramı adına otorite ve disipline de, kapitalizmden komünizme geçerken devletin geçici ve devrimci biçimine karşı çıkmak da, Marks’ın sözleriyle, “birlik üyelerine bir dogma gibi empoze edilen tanrıtanımazlık” da, bireysel terörü savunmak da anarşizmin karakteristiğidir.

(I)

Bu akımın ilk ilkelerinin sergilenişini Max Stirner’de görürüz. Proudhon ve Bakunin için bu ilk kaynaktır; dayanılması gereken temeldir. Stirner’de baş-

kaldırı bireyin sınırsız özgürlüğü tezine varır. Birey ve onun özgürlüğü her şeydir; kitlenin kurtuluşunun temeli bireyin kurtuluşudur; tersi değil. Devletse bireyin özgürlüğünü sınırlayan ve ona karşı olan güçtür; varlığına son verilmelidir.

Stirner sonrası Proudhon'da anarşizm giderek daha fazla özgünlük kazanır ve iyiden iyiye biçimlenir. Onda toplumsal çelişkilerin şiddet yöntemiyle ortadan kaldırılması tezi, yerini, barışçıl teze bırakır. Ve devletin yadsınması bu tez üzerinden ele alınır. Proudhon anarşizminde aslanan, burjuvazi ile proletarya arasındaki uzlaşmaz karşıtlık ve sermaye değildir; devletin şiddet dışı araçlarla ortadan kaldırılmasıdır; reformdur. Reform, onun adalet ve eşitlik üzerine kurulu tezinin temel taşı gibidir.

Marks'ın "Felsefenin Sefaleti"nde Proudhon'un tezlerine yönelttiği eleştiriler, onunla Marks arasındaki dostluğu ilelebet sona erdirecektir. Proudhon'un, "Sefaletin Felsefesi"nde dile getirdikleri özetle şunlar: Devrimin yerine reformu geçir. Üretim araçlarının özel mülkiyetine son veren bir devrim değil, kapitalizmi kötü yanlarından arındırma. Kapitalist düzenin kötü ve iyi yanları vardır ona göre; kötü yanını reformlarla at ve iyi yanını koru ve böylece kapitalizmi ayakta tut. Proudhon'un bu teorik savına şiddetli eleştirilerini yönelten Marks şöyle diyecekti: *"diyalektik hareketi oluşturan şey, iki çelişik yanın bir arada varolması, bunların çatışmaları ve yeni bir kategori içinde eriyip kaynaşmalarıdır. Sorunu kötü yanın atılması olarak koymak, diyalektik hareketi kısa kesmektir."*

Proudhon, düzeni olumsuzluklarından ve aşırılıklarından arındırmak için bulunan, kötü yanı at, iyiyi koru ve dengeyi bul tezini de bedava kredi, mesleki üretim dernekleri ve emek pazarları üzerinden yaşam ağacına kavuşturur. Ne ki, burjuvazi-proletarya uzlaşmaz karşıtlığı proletarya önderliğinde bir devrimle çözülmeyen ve dolayısıyla kapitalist üretim tarzı ortadan kaldırılmadan kapitalizmi kötülüklerinden arındırmanın hamhayal olduğu apaçıktır. Kapitalist çizgide kaldığınız sürece onu yolsuzluklardan, kötülüklerden ve aşırılıklardan arındırmanın kapitalizmin doğasına aykırı olduğu Proudhon'un reçetesinde yazılı değildir.

Stirner'i Proudhon'la harmanlayıp, yani Proudhonvari anarşinin gövdesine Stirnervari bir başkaldırı aşısı yapıp bu bulamaca da anarşizm adını veren Bakunin'de bu akım, özellikle başkaldırı ve tanrıtanımazlığıyla en üst noktasına ulaşır.

Marks, Friedrich Bolte'ye mektubunda Bakuninci tezleri şöyle formüle ediyor: sınıfların eşitliği, miras hakkının kaldırılması, tanrıtanımazlık ve si-

yasal hareketten kaçınmak. Marks bu tezleri Proudhon ve Saint Simon'dan dilencilikle toplanmış eski-püsküler olarak niteler.

Miras hakkının kaldırılmasını alalım. Bu tez, Bakunin'in teorisinin baş-köşesinde yer bulur ve tüm kötülüklerden kurtulmanın da biricik temeli olarak çıkar karşımıza. Şurası bir gerçektir ki, miras hakkı ortadan kaldırılmalıdır; ne ki, bu, devrimin ilk talebi olamaz, çünkü bunu ilk talep olarak ortaya koymak demek, tüm köylülüğü ve küçük burjuva kitleyi bizden son hızla uzaklaştırmak demektir. Bunu böyle görmek demek, devrimi bugünden yarına olacakmış gibi ele almak demektir. Toprak ve arazi üzerindeki özel mülkiyet yok edildiğinde, sermayenin varlığına devrimle son verildiğinde miras hukukunun temeli de kendiliğinden düşer.

Din sorununa da bir parantez açarsak: Marksizm'in kurucu ve sürdürücülerinin ortaya koyduğu gibi, anarşizm, din konusunda da soyut ve boş bir devrimciliği savunur. Kültür ve ilerleme düşmanı dine, halkın bu afyonuna karşı mücadeleyi proletarya ve sömürülen yığınların sömürücü ve baskınlara karşı sınıf savaşımının gelişimi ana görevine bağlı değil, dine karşı savaşımında, devrimci lafazanlığı en son noktaya dek vardırıarak soyut, sözde ve göstermelik bir mücadeleye sapar anarşizm. Dolayısıyla tanrıtanımazlık propagandası, proletaryanın burjuvaziye karşı verdiği sınıf savaşımı görevine tabidir; komünistler, modern bilimsel sosyalizm savunucuları, hiçbir zaman, dine karşı savaşımı sınıf mücadelesinin merkezine koymazlar.

Buradan Bakuninci anarşizmin en önemli tezine varıyoruz. Bakuninci teoriye göre, sermayeyi devlet yaratmıştır, kapitalistler sermayeye ancak devlet sayesinde sahip olabilmişlerdir. Öyleyse ilk önce, tüm kötülüklerin kaynağı olan devlet, ortadan kaldırılması gereken kötülüktür; zaten devlet ortadan kaldırıldı mı sermaye de kendi kendine kaybolacaktır. Theodore Cuna'ya gönderdiği mektupta, Bakunin anarşizmi üzerine yargıları böyle Engels'in. Engels devamla biz diyor tersini savunuyoruz: *"sermayeyi, üretim araçlarının küçük bir azınlığın elinde toplanması durumunu ortadan kaldırınız, devlet kendiliğinden düşecektir."* Elbette bu kadarla bitirmiyor Engels. Aradaki ayrılığın büyük olduğunu ve toplumsal bir altüst oluş durumu olmadan devleti ortadan kaldırmanın bir saçmalık olduğunu açıklıyor.

Buradan da Marks'ın sözünü ettiği bir diğer teze geçebiliriz: her türlü siyasi hareketten kaçınmak. Bu düşünce akımında ne parlamentodan devrimci amaçlarla yararlanma ya da onu belirli tarihsel anlamı içerisinde de-

ğerlendirme, ne işçi sınıfının siyasetle uğraşması, ne işgününün kısıtlanması uğruna herhangi bir mücadele kabul görür. Kabul görmez çünkü, *“her türlü siyasal davranış, eşyanın varolan durumunun kabul edilmesi anlamını içerir.”*

Ne ki, eşyanın somut durumu, verili duruma karşı çıkma olanağı verdiği zaman, neden bu olanak kullanılmasın ki; ve neden onunla mücadele için elverişli koşullar varken bu mücadeleden kaçınılsın?

Mevcut düzen sınırları içinde bu düzenin sağladığı olanaklar üzerinden bu mücadele olanaklarını kullanmanın verili durumu tanımak demek olmadığı anarşist öğretide de anlaşılmaz kalır. Tüm kötülüklerin kaynağı devlet olduğuna göre, enerjik bir propaganda ile devlet kötülenmeli, gözden düşürülmeli; tüm halk senden yana olunca *“toplumsal tasfiye”* günü gelecek ve böylece devlet kaldırılarak yerine Enternasyonal örgütü konacaktır. Bu akımda her türlü siyasal eylem mahkum edilir çünkü, her siyasal eylem devletin tanınmasıdır, oysa devlet *“tüm kötülüğün cisimleşmesidir”*. Öyleyse devlete de siyasal eyleme de hayır.

Engels tüm bunlar için şunu söyleyecektir: Bütün bunlar o kadar radikal ve o kadar yalın görünmektedir ki, beş dakika içinde hepsi ezbere öğrenilir.

Oysa biz biliyoruz ki, toplum sınıflara ayrılır ve her sınıfa kendi partisi önderlik eder. Bu proletarya için de böyledir. Bu sınıf hareketinin nihai amacı elbette ki siyasal iktidarı alaşağı edip kendi iktidarını kurmaktır. Fakat bu, bugünden yarına olmaz. O noktaya, sökecek şafağa varıncaya dek, devrimi hazırlamak, yani ezilen halk kitlelerini ve sınıfı devrim için eğitmek, örgütlemek ve seferber etmek gerekir. Bu görev, sınıfın devrimci enerjisini içine almış olan proletarya partisine aittir. Proletarya partisinin kendi bağımsız partisi, siyaseti vardır. Proletarya kendi bağımsız siyasetini kendi bağımsız partisiyle yapar.

Engels'in sözleriyle; *“yapılması gereken siyaset, işçi siyasetidir; işçi partisinin, herhangi bir burjuva partisinin kuyruğu olarak değil, ama kendi amacı, kendine özgü siyaseti olan bağımsız bir parti olarak”* varlığı meselesidir.

Siyasal iktidar, sınıfın örgütlenmesi, önceden kaslarını sağlamlaştırması ve belli bir gelişme aşamasına varması ve dahası, doğrudan doğruya sınıf savaşımından çıkıp gelen bir örgütlenmeyle ancak ele geçirilebilir. Devrim, elini kolunu bağlayıp o *“büyük tasfiye günü”*nü beklemekle olmaz; ona gelinceye dek devrimi örgütlemek, hazırlamak ve ele geçirmek gere-

kir. Bu da partiyle olur. Bakuninci anarşizmde *“bir işçi partisi kurmak yastır.”* Sınıf kendi siyasal partisini kurmamalı ve hiçbir zaman siyasi eylemle de uğraşmamalıdır; çünkü devletle savaşmak onu tanımak demektir ve tabii ki bu da Bakuninci ölümsüz ilkelere aykırıdır.

Marks bu çizgideki değerlendirmelerini ücretler sorununda da sürdürür. Gene der ki onlara göre ücretlerin yükseltilmesi için çalışanlar çaba harcamamalıdır çünkü bu ücretliliği tanımak demek olur. Bu da ölümsüz ilkelere aykırıdır. Ve böyle sürer gider Bakuninci tezler. Onlara göre her türlü barışçıl hareket de geri çevrilmelidir. İşçi sınıfının işi siyasetle uğraşmak değil, *“sendikalarda örgütlenmekten ibarettir.”*

Devrim isteyenler, onun en temel aracına sırtını dönerek yaşamın kenarında kalıyor. İşçi sınıfı partisine yüz çevirenler, devrimi işçi sınıfının inisiyatifıyla nasıl gerçekleştirecek, o da tam bir bilmece olarak kalır bu teoride.

Devlete karşı kendiliğinden bir başkaldırıdır Bakuninci anarşizm. Onlara göre, devrimler halk yığınlarının içgüdülerinde hazırlanır ve sonra - olay ve olguların, durum ve koşulların akışı ve yardımıyla- kendiliğinden patlak verir. Bakuninci derneğin yapacağı tek şey, halkın içgüdülerine uygun düşünceleri yayarak devrimin doğuşuna yardım etmektir ve *“devrimin genelkurmayını”* örgütlemektir. Bunun için de öyle fazla değil, tüm Avrupa için yüz devrimci yeter. İşte bu yüz devrimci halkın içgüdüsel bilinçlerinin derinliklerinde hazırlanan devrimle kendi aralarında köprü kurup, o büyük toplumsal tasfiye gününü bekleyeceklerdir. Dinliyoruz: *“Şu halde bu kişilerin sayıları öyle çok fazla olmamalıdır. Tüm Avrupa’da uluslararası örgütlenme için ciddi ve güçlü bir şekilde birleşmiş yüz devrimci yeter. Yüz-ikiyüz kadar devrimci, en büyük ülkenin örgütlenmesi için yeterli olacaktır.”*

Devrimler tarihi, yaşamın canlı gerçeği kanıtlamıştır ki, devrimi örgütlemek, hazırlamak ve yönetmek için *“savaşta pişmiş, komünist devrimciler ordusu gereklidir; böyle bir ordu vardır, adı da partidir.”* Partisiz proletaryanın devrime hazırlanamayacağına en iyi eleştiriyi tarihin kendisi yapmıştır.

Genel grev-devrim ilişkisi, apayrı bir açmazdır bu akımın. Bu noktayı da Engels’in yorumuyla ele alalım. Bilinir ki, genel grev, toplumsal devrimin sükün etmesi ya da toplumsal tasfiye gününe erişilmesi için özel bir öneme sahiptir ve son derece önemli bir araçtır anarşizmde. Bir sabah vakti bir ülkenin ya da ülkelerin her meslekten tüm işçileri işi bırakmalıdır.

Böyle bir durumda birkaç hafta içinde, ya yönetici sınıflar aman dileyecek ya da tankını, topunu askerini tüm sınıf üzerine süreceklerdir. Bu durumda, greve giden tüm işçiler eski toplumu alaşağı etmeye hak kazanacak ve böylece de toplumsal devrim kendiliğinden patlak verecek.

Ama biz bu tasarının yeni olmadığını ve üstelik Bakunincilere özgü olmadığını da biliyoruz. İngiltere’de Çartizmin hızla yaygınlık kazandığı 1830-1840’lı yıllarda ve özellikle de 1837 bunalımının ardından ülke çapında işi bırakma “kutsal ay” ilan edilmişti. 1842’de Kuzey İngiltere’de fabrika işçileri bunu uygulamaya çalıştılar. Orayla sınırlı kalmayan hareket yayıldı. Fransız sosyalistleri ve sonra da Belçikalılar arasında uygulanmaya çalışıldı. Ve nihayet, Bakuninci programda yer aldı. Anlaşılır ki bu uygulama yeni değildir ve bunun yaşam ağacına kavuşması için de *“kusursuz bir işçi sınıfı örgütünün ve dolu bir kasanın zorunluluğu”* ortadadır. Egemen sınıfların ne işçi sınıfı örgütünün ve ne de kasanın bu düzeye ulaşmasına izin vermeyecekleri açıktır. Dolayısıyla, İngiliz soyundan bu gösteri atına binen, bu “genel grev”e başvuran herkes bu işin olmazlığını da peşinen kabullenmek zorundadır. Tarihte sınavdan başarıyla geçememiş bu aracın Bakunincilerde bir kez daha denenmesi daha işin başında yenilgiyi kabul etmek demektir.

Lenin’i yinelemek gerekirse; Bakuninci anarşizmin en büyük handikapı devrimin kendisidir, onun doğuşu ve gelişmesidir. Dolayısıyla onların toplumsal devriminin temelinde, maddi koşullar değil, irade yatar.

Anarşizmin bir başka açmazı da otorite karşısındaki tutumlarıdır. Hem devrim istiyorlar ve hem de otoriteye karşı çıkıyorlar. Ne diyor Engels: *“Bir devrimden daha otoriter bir şey bilmiyorum”*. Gerçekten de toplumun bir bölümünün diğer bölümü üzerinde tankın, topun, tüfeğin yardımıyla kendi iradesini dayatması değil mi devrim? Bundan daha otoriter ne olabilir? Bu şu anlama gelir ki, otorite *“başkasının iradesinin bizimkine zorla kabul ettirilmesi demektir; öte yandan otorite, bağımlılığı, boyun eğmeyi varsayar”*. Engels’in *“Otorite Üzerine”* başlıklı makalesinde söyledikleri bunlar.

Engels otorite üzerine değerlendirmesini iktisadi ve toplumsal koşullar üzerinden sağlam kolonlar üzerine oturtur. Toplumun ilerlemesiyle birlikte, iktisadi ve toplumsal gelişmeyle birlikte küçük parçalı üretimin yerine merkezleşmiş büyük ölçekli üretimin, tek başına eylemin yerine birleşik eylemin günbegün yaygınlık kazandığı evrimleşme sürecinde otoritenin çok daha büyük önemde ortaya çıktığı apaçıktır. Engels’in sözleriyle: *“Her yanda, birleşik eylem, birbirine bağlı süreçler karmaşığı, bi-*

reylerin bağımsız eylemlerinin yerini alıyor. Ne var ki, kim birleşik (kombine) eylem diyorsa aynı zamanda örgütlenme demektir; peki, otorite olmadan olabilir mi?”

Büyük sanayii yok etmeden otoriteyi yok edemezsiniz; devrimi yok etmeden otoriteyi yok edemezsiniz; kapitalizmden komünizme geçişte geçici ve devrimci bir geçiş devletini yok etmeden otoriteyi yok edemezsiniz.

Engels'in pamuk ipliği yapıcılığı, demiryolu gibi örnekleri bir yana bırakarak salt fabrika örneğinden hareket etsek bile, yani fabrikadan içeri giren tüm işçilerin fabrikanın otomatik mekanizmasına uymak zorunda oldu açık değil mi? *“Sizler ki, içeri giriyorsunuz, her türlü özerkliği dışarda bırakınız”*. Özerklik hayranı ve otorite düşmanı anarşistlere zor gelse de fabrikanın kapısından içeri girdiklerinde bu kurala uymak zorundalar.

Paul Lafargue'ye gönderdiği bir mektupta, anarşistler için onlar modern sanayiın sorunlarını birazcık olsun incelemiş olsalardı diyor, *“kimi kişilere bir dış iradenin, yani bir otoritenin, empoze edilmeksizin, hiçbir ortak eylemin olanaklı bulunmadığını, ister oy veren çoğunluğun iradesi olsun, ister yönetici bir komitenin ya da bir tek adamın iradesi olsun, bu iradenin, her zaman ona karşı olanlara kabul ettirilen bir irade olduğunu bilirlerdi; ama bu bir tek ve yönetici irade olmadan, hiçbir elbirliğinin olanaklı yoktur.”*

Ne demişti Engels bir başka mektubunda: *“Paris Komününün hayatına malolan şey, bir merkezleşmenin ve otoritenin eksikliğidir.”*

Hiç kuşkusuz ki, Marksizm'e göre; otorite olsun, özerklik olsun her ikisi de görelidir ve dolayısıyla toplumsal evrimin kendisi ve gelişme evreleriyle ilişkilidirler; onları mutlak şeyler olarak ele almak denli saçma bir şey de olamaz.

(II)

Ve böylece de otorite, merkezleşme, boyun eğmenin kristalleştiği şeye, devlete ilişkin anarşizmin teorik tezlerine gelmiş oluyoruz. Marksizm'in kurucu ve sürdürücülerinin üzerinde en çok tartıştığı ve değerlendirmelerde bulunduğu konudur bu. Devlet ortadan kaldırılmalıdır. Bu, bilimsel sosyalizm savunucularının da anarşistlerin de ortak görüşüdür. Ortak hedef bu. Ne ki anarşistlerde parçalanmış devletin yerine neyin/nasıl konacağı sorunu muğlaktır, bulanıktır, anlaşılmazdır ve geçici ve devrimci bir biçim olarak proletarya diktatörlüğünün yadsınmasıdır.

Engels, devletin ortadan kaldırılmasının komünistler için bir tek anla-

mının olduğunu söyler ve o da şudur der: *“devletin ortadan kaldırılması, sınıfların ortadan kaldırılmasının sonucudur.”* Burada sorun; devletin varlığını biz kabul ediyoruz, anarşistler etmiyor şeklinde konamaz. Sorunun bu sunuluşu hatalıdır. Devletin ortadan kaldırılması, onun yerine neyin, nasıl konulacağı sorununun bulanık ve devrimci-dışılığı yanında, anarşistlerin görmek istemedikleri temel şey, devrimin kendisidir; onun doğuşu, gelişmesi, otorite ve zora ilişkin, iktidar ve devlet sorununa ilişkin görevlerdir. Marksizm’in kurucu ve sürdürücüleri “amaç” olarak devletin kaldırılması konusunda anarşizmle hiçbir ayrılığın olmadığını bu konudaki değerlendirmelerinde dile getirmişlerdir.

Ne ki onlarla komünizmin ilkelerinde temel ayırım noktaları var: Bu da proletarya diktatörlüğünün kurulması ve de geçiş döneminde devlet zornunun uygulanmasıdır. Bilimsel sosyalizmin kurucu ve sürdürücülerinin tutumu budur. Amaç olarak anarşizmle devletin ortadan kaldırılması konusunda aynı düşünüyoruz ama bu amaca ulaşmanın araçları, yol ve yöntemleri konusunda ve dahası sınıfların ortadan kaldırılması için ezilen sınıfın geçici ve devrimci bir diktatörlüğünün zorunluluğu konusunda tam karşıt uçlardayız derken Marksizm’in kurucu ve sürdürücüleri anarşizmle aralarında derin bir hendek açıyorlardı. Anarşistler devletin bugünden yarına, devleti ortadan kaldırmanın koşullarını kavramadan ortadan kaldırılmasını isterler; komünistler ise, sosyalist bir devrimle sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra bu amaca ulaşılabileceğini söylerler. Anarşistler eski devlet iktidarı yıkıldıktan sonra onun yerine neyin konulacağı ve kurulan devrimci iktidarın nasıl kullanılacağı konusunda tamamen muğlaklıklar ve hatta devrimci diktatörlüğü bile yadsırlar, komünistler ise, parçalanmış eski devlet mekanizmasının yerine, yeni devlet mekanizmasının, proletarya diktatörlüğünün bu geçici ve devrimci geçiş biçiminin geliştirilmesini savunurlar. Marksizm’in klasiklerinin temel yaklaşımı budur.

Ne demişti Marks: *“Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinciden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna da bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada, devlet proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamaz.”*

Bundan dolayıdır ki, Marks ve Engels, devrimin ilk işi olarak devletin kaldırılması, her türden otoritenin yıkılması, merkezîyetçiliğin ortadan kaldırılması ve her türlü siyasetin yadsınmasına karşı geçici dönemin devrimci devleti, proletarya diktatörlüğü tezi ile karşı çıktılar.

Demek ki, devrim zorla hazırlanır, zorla kazanılır ve zorla sürdürülür.

Şunu söylerken Lenin taşı gediğine koymuştu: *“... kapitalizmden sosyalizme, zorlamaksızın ve diktatörlüksüz geçileceğini sanmak en büyük bir aptallık olur, en saçma bir ütopyzmi ortaya koyar.”*

Kapitalizmdan komünizme devrimci bir iktidardan yoksun olarak girmek Paris Komününün hayatına malolan hatayı yinelemek demek olur. Dolayısıyla Lenin’in Rusya, Finlandiya, Macaristan ve Almanya’daki deneyimlerden sonra, ortaya koyduğu gibi, *“devrimci hareketin doğurduğu, yeni, pratik bir yaklaşım tarzı”* üzerinden devlet sorununa yaklaşmak gerektiği açıktır. Bu yaklaşım tarzı; burjuvazinin birleşmiş, merkezileşmiş iktidar gücünün ya da onda somutlaşan kuvvetlerinin karşısına, proletaryanın birleşik ve merkezileşmiş gücünü, demirden bir el, tunçtan bir iktidar koymak demektir. Her türlü teori bir yana, yirminci yüzyılın devrim ve sosyalizm tarihi bunu yeterince ve kuvvetle tanıtlamıştır.

(III)

Devleti her türlü kötülüğün kaynağı sayan, herhangi bir siyasal harekete girmekten kaçınan, *“herhangi bir seçime katılmanın büyük bir suç, bir cinayet olduğunu ileri”* süren özerklik, özgürlük ve özgür federasyon üzerine kurulu anarşist ideoloji 1873-İspanya örneğinde duvara toslayarak iflas etti. Engels’in *“Bakuninciler İşbaşında”* makalesi buna ilişkin parlak bir değerlendirme sunuyor bize. Bu değerlendirmede Engels; Bakunincilerin yaşamın canlı gerçeğiyle ve bu arada devrimci bir durumla karşı karşıya kalınca, iş pratiğe gelince o ölümsüz ilkelerini nasıl bir yana bıraktıklarının geniş bir tablosunu sunuyor bize.

Engels’in uzunca pasajında dile getirdiği ve Bakunincilerin iflasını sergileyen değerlendirmelerine kulak veriyoruz: *“Bakuninciler, geçekten devrimci bir durumla karşı karşıya kalınca tüm daha önceki programlarını kaldırıp atmak zorunda kaldılar. İlk önce her türlü siyasal eylemden, özellikle seçimlere katılmaktan beri durmayı bir ödev haline getirerek teoriyi feda ettiler. Sonra, sıra geldi anarşiye ve devletin kaldırılmasına; bu kez devleti kaldırmaktansa, bir sürü yeni ve küçük devlet yaratmaya kalkıştılar. Daha sonra, işçilerin, proletaryanın derhal ve tam kurtuluşunu amaçlayan hiçbir devrime katılmamaları gerektiğini söyledikleri ilkeyi kaldırıp attılar ve gene kendileri, açıkça ve düpedüz burjuva olan bir harekette yer aldılar. Son olarak, bir hükümetin kurulmasının işçi sınıfının yeni bir aldatılmasından ve işçi sınıfına karşı yeni bir ihanetten bir şey olmayan bu ilkeyi, hiç kılları kıpırdamadan çeşitli kentlerin yönetim komitelerine da-*

yanarak ve burjuvazi tarafından o y ile yenilgiye uğratılmış ve siyasal olarak sömürülmüş güçsüz bir azınlık olarak hemen her yerde açıkça ayaklar altına aldılar.”

İspanya gerçeğinden çıkan dersler bunlar.

Görülüyor ki, sıra iş görmeye gelince Bakuninci aşırı devrimci haykırışlar iflas ediyor. Engels'in makalesinde sözünü ettiği gibi, İspanya örneğinde Bakuninciler; *“devrimin nasıl yapılmaması gerektiğinin aşılmaz bir örneğini verdiler.”*

Bilinir ki anarşizm, I. Enternasyonal'in bazı şubelerinde az çok taraftar bulabilmiş, zamanında, Marks ve Engels'in de sert eleştirilerine maruz kalmıştır. 1868 yılında Enternasyonal'e girdikten sonra Bakuninci anarşistler, her türlü yola başvurarak bunun yönetimini ele geçirmeye çalışmış, ne ki Marks ve Engels'in yorulmak bilmez çabalarıyla beş yıl süren bir savaşımın sonunda 1872'deki La Haye kongresinde Enternasyonal'den atılmışlardır.

Anarşizm, 1870 yılındaki başarısız Lyon ayaklanması, 1873'lü yıllarda İspanya'nın Sevilla, Alcoy, Valencia, Grenada başta olmak üzere birçok kentlerinde, bu arada Belçika, İtalya ve İsviçre'de ve nihayet 1870-1880 yılları arasında Rusya ve Almanya'daki eylemlerinde dikkatleri çekmiş; işçi hareketi içinde tutunamayınca bu kez de sendikalara sızarak deri değiştirmiş ve ekonomik mücadeleyi siyasal mücadeleden ayıran devrimci sendikalizm biçimine bürünerek mesafa almaya çalışmıştır. Ne ki anarşizmin bu deri değiştirmiş hali de yer yer işçi hareketi içinde bir sapma olarak belirse de tutunamaz.

Yeni bir çağ açan 1917 Ekim Devriminden sonra anarşizm iki akıma bölünür: Sovyet yanlısı, proletarya diktatörlüğünden yana ve ona karşı olmak üzere. İkinci paylaşım savaşı öncesi İspanya'da bir hayli etkinlik kazanan anarşizm, İspanyol halk cephesi içinde yer aldı; 1936 yılında Katalonya'daki Cumhuriyetçi hükümete dört bakanla katıldı.

Süreç içinde Avrupa'daki gençlik eylemleri içinde zaman zaman saman alevi gibi yanıp sönmeye, “baldırı çıplağın” ya da “şaşkın aydının” zihniyeti olarak işlev görmesine rağmen günümüze dek ciddi bir etkinlik göstermeden yalnızca tarihsel bir ilgi kaynağı olarak kalabilmiştir proleter sınıf içinde. Ancak günümüzde yer yer işçi sınıfı saflarında oportünizme bir tepki olarak, “sol” sekte eğilimlerin belirmesinde önemli bir rolü olmuştur. Lenin'in sözleriyle: *“Anarşizm, çoğu kez, işçi sınıfı hareketinin oportünist günahları için bir çeşit ceza olmuştur.”*

O, aslında Lenin'in dediği gibi, *“tersine çevrilmiş bir burjuva anlayışı-*

dır.” Bireyci teorileri ve ölküleri der Lenin, sosyalizme taban tabana zıttır. Ve öğretileri de “önüne geçilmez bir biçimde emeğin toplumsallaştırılmasına doğru yol alan burjuva düzeninin geleceğini değil, bugününü, hatta geçmişini, dağınık ve tek tek küçük üretici üzerindeki kör rastlantının egemenliğini ifade eder.”

Anarşizm; modern bilimsel sosyalizme, onun teori ve pratiğine, strateji ve taktiklerine, proletaryaya düşman, küçük burjuvazinin ruhsal durumunu yansıtmaktan ibaret olan, kah burjuvazinin görkemi karşısında gözleri kamaşan, kah halkın acılarına karşı sempati besleyen, bir uçtan diğerine sallanıp duran şaşkınlık ve umutsuzluğun teorisiidir. Bu öğreti çoğu kez, kapitalizmin dehşeti karşısında öfkeye kapılarak *“aşırı bir devrimciliğe kolayca”* kapılan ama örgütlü ve disiplinli çalışmaya gelemeyen küçük burjuva zihniyetinin ürünüdür.

Onların yanılığının temeli; toplumsal evrimleşme sürecinin yanlış kavranmasından dolayı *“başka başka ölkelerdeki somut siyasal (ve iktisadi) durumun özelliklerini”* çeşitli dönemlerdeki çeşitli savaşım biçimlerinin özgül önemini belirleyen koşulları ve özellikleri ve anın taktiğinin özgül çizgilerini hesaba katmamasıdır. Unutulmasın ki bu akım, proletarya hareketinin çocukluk dönemine aittir; ve işçi hareketinin bir karikatüründen başka bir şey değildir. Bu akımın *“sürekli olarak doğuşu, her zaman kolay bir popülarite ardında koşan yeni müritlerinin bulunmasına bağlıdır”* diyordu Engels, 1882 yılında Becker’e gönderdiği bir mektubunda.

Tanıtlamaya gerek yok ki, anarşizmin Marksizm’le ve dolayısıyla Marx’ın teorisiyle hiçbir ortak yanı yoktur. Ne ki, Gezi İsyanı süreci ve sonraki dönem, anarşizmin parti ve örgütlülüğe olan yaklaşımlarını bir kez daha pratik politika olarak gündemleştirmiştir. Ne var ki, ne ilkede, ne strateji ve taktikte ve ne de devrimin doğuşu, hazırlanışı ve devrimin örgütlenişinde Marksizm’le, modern bilimsel sosyalizmle anarşizm arasında ortak paydanın olmadığı tarihsel bir gerçektir. Bu dün de böyleydi, bugün de böyledir.

Marksizm, aşırı lafazanlık tufanına yakalanmış anarşizm karşısında ta başından beri tüm kesinliği ve keskinliğiyle tutum almasını bilmiştir; bu tutum öylesine sert ve belirgin hale gelmiştir ki 1872 yılında Enternasyonal’den atılmışlardır. Marks ve Engels, Bakunincilerin atıldığı bu tarihe kadar beş yıl boyunca sürekli olarak bu illele savaşmak zorunda kaldılar; ve bu savaşımında *“en çok katkısı olan adam Marx oldu”* diyordu Engels. *“Marx’ın Ölümü Üzerine”* adlı makalesinde Engels; *“1867’den başlayarak,*

anarşistler en aşğılık yöntemlere başvurarak Enternasyonalin başına geçmeye kalkıştılar ve Marx onların yolu üzerindeki başlıca engel oldu.” Enternasyonal’de çevirdiğı dolaplar yüzünden Marks bu akımın babası rolündeki Bakunin için; *“O teorisyen olarak sıfır olmasına karşın, entrikacı olarak ustadır”* der.

Anlaşılır ki; anarşizmin tüm bir tarihi göstermiştir ki, anarşizmin Marksizm’e yakınlığı yerin göğsü yakınlığı gibidir; dolayısıyla, onu Marksizm’in ya da Marks’ın kapı komşusu görmek anarşizmin tarihini, gelişmesini ve de Marksizm’in kurucu ve sürdürücülerinin anarşizm karşısındaki ödün vermez tutumlarını görememek demektir.

Silah gölgesiyle düzen içinde “devrim” aramak!

Reformizmin özgün bir biçimi: Silahlı reformizm

►► Reformizm, proletaryanın mücadelesini düzen sınırlarına hapsetmek için çalışırken silahlı mücadeleleri de siyasal çizgisine paralel şekillendirmek istemektedir, yani silahlı mücadele reformist yapılar altında silahlı reformizm halini almaktadır. Bu yazıda tarihsel ve ekonomik temellerini, dünyada ve ülkemizdeki deneyimleri ele alacağız. ◀◀

Devrim bir ütopya olsaydı, bugün devrim gerçekliğinden bahseden olmazdı. Hiçbir kimse de devrim kavramı ile uğraşmazdı. Doğada olduğu gibi toplumlarda da ancak nesnel gerçekliği, maddi temeli olan bir şey var olabilir. Devrim, sınıflı toplumların ekonomik, sosyal yapısının zorunlu bir sonucu olarak nesnel zemini var olan bir olgudur.

Devrim ve devrimci olan her şeye kayıtsız şartsız açıktan en koyu haliyle yapılan saldırıların özünde devrim gerçekliğinin kaçınılmazlığının yarattığı bir tahammülsüzlük ve kendi sonunu izlemenin korkusu yatmaktadır. Gerici sınıflar ilerici sınıfların değiştirici dönüştürücü gücünden ve yarattığı tufandan kendini kurtaramazlar.

Emperyalizm ve proleter devrimler çağının ilerici sınıfı proletarya ve emekçi halkın, gerici burjuva iktidarlara karşı vermiş olduğu sınıf mücadelesinde, burjuvazinin göreceli kazanımları proletaryanın ve ezilen halkların geleceği kazanacak olmaları gerçeğini ortadan kaldırmaz. “Bu son kavgada” enternasyonal proletaryanın, kansız ve savaşılmayacak olan iktidar mücadelesinde, elinde en etkili zor araçları yani silahlar olacaktır. İktidarı vermemek için gelişmiş teknolojik silahlarıyla devlet; ordu, polis gibi askeri gücüyle proletarya ve emekçi halkın üstüne yürüyen hakim sınıflara karşı proletaryanın, silahlara sarılmaktan, silahlı mücadele vermekten başka çaresi yoktur.

Sınıf savaşımında zor’un, silahların oynadığı dönüştürücü rolü kuşa çeviren, ideolojik ve politik tehlike, dünyada ve ülkemizde, reformist yapılardan gelmektedir. Reformizm, proletaryanın mücadelesini düzen sınırlarına hap-

setmek için çalışırken silahlı mücadeleleri de siyasal çizgisine paralel şekillendirmek istemektedir, yani silahlı mücadele reformist yapılar altında silahlı reformizm halini almaktadır. Bu yazıda tarihsel ve ekonomik temelini, dünyada ve ülkemizdeki deneyimleri ele alacağız.

Silahlı reformizm; ekonomik, politik, ideolojik zeminde silahlı mücadelenin reformist talepler doğrultusunda; iktidarı, proletarya diktatörlüğünü kurmak için değil, düzeni iyileştirmeye, onarmaya yönelik belli taleplerin yerine getirilmesi için kullanılmasıdır. *"Bütün devrimler, hangi biçimlerde olurlarsa olsunlar şiddetin bir biçimidirler"*. (Engels) Dolayısıyla şiddet ögesi devrime içkin bir ögedir; çoğunlukla devrimcilerle reformistleri ayıran bir araç görevini de görmüştür. *"İktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi meselenin savaşla halledilmesi, devrimin başlıca görevi ve en yüksek biçimidir."* (Mao; 1992: 224) Yine Marks'ın dediği gibi *"Zor, yeni bir topluma gebe, her eski toplumun ebesidir."* (Marks, Kapital I) "Zor"suz yeni bir topluma ulaşmak mümkün değildir; her yeni toplumun anahtarı zordur. Şiddete dayalı bir devrim olmadan politik iktidar alınmaz. Hal böyle iken şiddet kullanan bazı hareketler neden silahlı reformist olarak nitelendirilmektedir?

Her parlayan şey altın olmadığı gibi her silah kullanan hareket de devrimci olmamaktadır. Mücadele biçimlerine niteliğini veren, politik hedefler ve politik çizginin niteliğidir. Silahlı mücadele, siyasal mücadelenin başka araçlarla devam ettirilmesidir. Devrimciler için siyasal mücadelenin temel hedefi iktidarı almaktır.

Silahlı reformizm, reformistlerin tarihsel bir süreç içinde, gelişmenin bir aşamasında silahları kullanması veya tarihsel gelişmenin bir aşamasında silahlı mücadele yürüten devrimci örgütlerin reformistleşmeleri ama silahları kullanmayı terk etmemeleri ile birlikte ortaya çıkmıştır. Genelde ikinci şekilde ortaya çıkmışlardır. Devrimcilikle özdeşleşmiş bir aracı, devrim yapmak için değil var olan sistem içinde kısmi haklar almak için yani bir anlamı ile sistemi onarmak-düzeltmek için kullanılmasıdır. Silahlı reformizm, tarihsel süreç içinde **reformizmin özgün bir biçimi olarak** ortaya çıkmıştır.

Devrim yapmak için kullanılmayan silahlı mücadele silahlı reformist mücadeledir. Elbette söylemde bolca devrimci laflar ediliyor olabilir ama bir yapıya politik niteliğini program ve buna uygun pratik hattı verir. Dolayısıyla programı devrimci olmayan bir yapının söylemde devrimci laflar etmesi niteliğini değiştirmez. Pratiğinin hedefine de programatik çizgisi

yön verdiği için, pratiğinde kullandığı araçlar tek başına bir örgütün niteliğini belirlemez, belirlemede yeterli olmaz.

Tanımdan da anlaşıldığı gibi karşımıza çıkan temel noktalar devrim, reformizm, sınıf savaşımı, iktidar olgusu ve silahlı mücadeledir. Sınıfsal duruş, ideolojik bakış ve politik yönelim olarak silahlı reformizmi şekillendiren bu temel olgular, bir örgütün silah-zor karşısındaki konumunu belirler.

Sınıflı toplumla birlikte yeni olgular da açığa çıktı. Zor teorisi, zora zorla karşı koyma, konumuz kapsamında açığa çıkan en önemli olgudur. Zorun ortaya çıkışı; üretimin belli aşamasında, özel mülkü koruma ve kendi iktidarını kurma, topluma da bu iktidarı kabul ettirme anlayışına dayanıyordu. Sınıflar maddi üretimin belli bir aşamasında ortaya çıkarak, ilkel komünal dönemi de sonlandırdı. Zor, bir sınıfın diğer sınıfları tahakküm altına alma aracı olarak ortaya çıkarak, sınıfsal bir nitelik kazanıp, devlet oluşumunun da temellerini atmıştır. İlkel komünal dönemdeki zor, doğaya karşı kullanım aracıyken, sınıflı topluma geçişle birlikte zor insanı köleleştirme, sömürme ve iktidar kurma aracına dönüştü.

Bu tarihten itibaren toplumlar tarihinin her döneminde zor, iktidarı kurma, koruma ve toplumun diğer katmanlarına kabul ettirme aracı olarak kullanıldı. Aynı zamanda tahakküm altında ezilen sınıflar da üzerlerinde baskı, sömürü ve zulümden kurtulmak için yine zor aracını hem de son sınırına kadar kullandı.

Sınıf savaşımının gelmiş olduğu aşamada, burjuvazinin gerici bir sınıfa dönüşmesiyle birlikte, zor proletaryanın elinde devrimci bir araca dönüşmüştür. Tarih boyu süren bir tahakkümün ürünü olan devlet ve devlet şebekeleri, doğası gereği reformcu çözümlere el vermez. Tarihte böyledir, gelinen aşamada burjuva devletin yetkinleşmiş olduğu bir aşamada bu fazlasıyla böyledir. Burjuva iktidarlar zorun tüm biçimlerini kullanarak iktidarlarını korumaya çalışırken gericileşmiş bu sınıfı alaşağı edecek olan proletarya ve ezilen halk da bunu ancak zor araçlarıyla yapabilirler. Proletarya diktatörlüğünün ancak zor aracı ile kurulabileceği bilimsel önermesi tarihsel örnekleri ile kanıtlanmış ve hala gerçekliğini korumaktadır.

Proletaryanın sınıf savaşımında zor, kaçınılmazlığının dışında, hedefi ve kapsamı bakımından tek bir noktaya, proletarya iktidarını kurmaya yönelik bir içeriğe sahiptir. Bu içerik, zorun devrimci niteliğinin temel noktasıdır. Zorun bir biçimi olarak silahlı mücadelenin de öz itibarıyla yöneleceği tek nokta-hedef proletarya diktatörlüğünü kurmaktır. Silahların, burjuva-

ziye karşı savaşta iktidar hedefinin dışında, sistemi onarmak, aksayan yanlarını iyileştirmek için, bunların düzeltilmesi talebiyle kullanılması, ilk başta paradoksal bir durum olarak görülmektedir. Bu durum zorun devrimci niteliğinin zayıflatılması ve esas hedefinden de saptırılmasıdır; amacın köreltilmesidir.

Ezilen halkın çıkarı için devreye sokulmuş olduğu söylenmiş olsa da özü itibariyle başta proletarya olmak üzere ezilen halkın vermiş olduğu sınıf mücadelesi ve silahlı mücadeleyi zayıflatan, itibar kaybına yol açan ve halkın umutlarını ve güvenini boşa çıkaran bir niteliktedir. Halkın en ileri kesiminin silahlı mücadele ile sistem dışına çıkması karşısında silahlı reformizm, silahlı mücadeleyi devrimci amaçlar için kullanıyormuş gibi yaparak halkı düzen içine çekmeye, düzenle barıştırmaya hizmet eder. Silahlı reformistler bundan dolayı, silah kullanmalarına karşı toplumsal barıştan söz ederler.

Reformizmin diğer biçimlerinden daha tehlikelidir. Çünkü devrimcilikle özdeşleşmiş bir araç, içi boşaltılarak ve tarihsel niteliği dejenere edilerek kullanılmaktadır. Halkı kandırarak bir kez daha burjuvazinin politik ajanlığını yapmaktadırlar. Çıkış olduğu tarihsel süreçte silahlı reformistler neo-liberalizmin eklentileri halini almışlardır. Silahlı reformistler ellerinde sahte kızıl bayrak bulunan neo-liberalerdir. Silahları ellerinde aksesuardır ve bunlardan bir an evvel kurtulmak isterler. Zamanla kurtulup bizzat burjuva sistem savunucusu haline gelirler. Latin Amerika'da bunların çokça örnekleri vardır.

Devrimcilikten kopmuş reformistleşmiş yapılar için silahları ellerinde bulundurmak bir ara aşamadır. Bundan dolayı silahlı reformizm, reformizme veya düzen savunuculuğuna açıktan geçiş için bir ara aşamadır. Tehlikelidir çünkü devrimcilere saldırıyı da içinde barındırır. Halk suretinde görünüp halka yabancılaşma durumunun somutu silahlı reformizmdir.

"Savaş politikanın bir aracıdır; ister istemez politikanın karakterini taşımak zorundadır; her şeyi politikanın ölçüleriyle ölçmelidir; bu nedenle ana hatlarıyla savaşın sevk ve idaresi, kalem yerine eline kılıcı almış, ama yine de kendi kanunlarına göre düşünen politikanın ta kendisidir." (Clausewitz; 2011: 727)

Yazar, savaşın politikanın başka araçlarla devam etmesi olduğunu iyi bir şekilde ortaya koymuştur. Reformist politikaların yön vermiş olduğu silahlı savaşımın da, reformist olacağı bu önermeyle de bir kez daha açıklanmaktadır.

Proletaryanın iktidardan başka nihai hedefi, amacı ve talebi olamaz. Aksi bir durum, sınıf olarak proletaryanın kendini reddetmesi demektir. Sınıflı toplumlarda, uzlaşmaz karşıtlığın tarafları olan sınıflardan birinin diğerini reddetmesinin ideolojik ve politik açıdan nesnel bir dayanağı olurken, bir sınıfın özellikle ezilen sınıfın kendini reddetmesinin hiçbir nesnel gerçekliği, zemini yoktur. Bunu anlamayan reformist kafalar, ısrarla artıkcılıkçı çıkan teorileriyle proletaryaya iktidar dışında her şeyi vaat ediyor. İktidar ve iktidar mücadelesi proletaryanın niyeti ile gerçekleşen bir olgu değildir; ekonomik ve politik koşulların zorunlu kıldığı ve proletaryanın tek kurtuluş yolu olduğu gerçeğinin bir ürünüdür. Bu gerçek bizi iktidar olan burjuvazinin proletaryanın sömürsü dışında bir varlık zemini bulamaya çağına götürür. Burjuvazi zenginliğini ancak ve ancak, proletaryanın sömürsü sayesinde elde eder. Yoğun ve ağır sömürü koşulları altında ezilen emekçi halkların tek kurtuluşu sömürü çarkının tüm dişlilerinin kırılmasıdır. Proletaryanın isteminden öte, burjuvazinin kendisinin bu sömürü çarkını kırmayacak oluşundan, emek ve sermaye çelişkisi uzlaşmaz karşıtlık içindedir. Uzlaşmaz karşıtlığın çözümü toplumsal altüst oluşturmaktır, devrimdir. Proletarya bu savaşın öncü sınıfıdır. Onu devrimci kılan da taşımış olduğu bu tarihsel misyonudur. Dolayısıyla, proletaryanın burjuvaziye karşı iktidar mücadelesi vermesinin dışında sömürü düzenini iyileştirecek, güzelleştirecek talepler uğruna mücadele etmesi düşünülemez.

Tarihin hiçbir döneminde egemen olan sınıf, iktidarı, kendi eliyle kendisine karşı mücadele eden bir sınıfa vermemiştir. Avrupa'dan Rusya'ya, Afrika'dan Amerika'ya, dünyanın her yerinde iktidar mücadelesi kanlı savaşlara sahne olmuştur. Burjuvaziyle proletarya arasındaki iktidar mücadelesi de karşılıklı güllerin verildiği barışçıl yol ve yöntemlerle gerçekleşmeyecektir. Sınıf savaşımının aslına ya da özüne uygun olarak oldukça sert ve çetin geçecektir. Bunun tarihsel, sınıfsal zeminini anlayamayanlar burjuvaziye iyi niyet gösterisinde bulunma amacı taşıyan, düzen içi talepler etrafında iktidar mücadelesini yok sayıyorlar. Proletaryayı, onun devrimci mücadelesini burjuvazinin insafına bırakırken, proletaryaya da barışçıl mücadeleyi dayatarak, iktidar mücadelesi diye bir şey olmadığını alttan alta sunuyorlar.

Bununla da kalmıyor proletaryanın iktidar mücadelesinde devrimci bir nitelik kazandırdığı zor aracına yönelerek, burjuvazi karşısında proletaryayı silahsızlandırıyorlar. Tarihten; Paris Komünü'nden, 1917 Ekim Devriminden, Çin Devriminden hiç ders almayanların burjuvaziye çektikleri

beyaz renkli teslim bayrağının aynısını, kızıl bayrağı bırakarak proletarya ve ezilen halkların da çekmesini istiyorlar.

Bırakalım silahları, gölgesinden korkan, ama silahların gölgesiyle “devrim” yapılacağı hayalini halkı aldatmakta kullanmaktan çekinmeyen bu reformist tayfanın karşısında proletaryadan önce sınıfsal gerçekliğin kendisi dururken bu gerçekliğin özüne uygun şekillenen ve savaşan devrimci proletarya, iktidar mücadelesinde silahların belirleyici önemini, dünya devrim deneyimleriyle gösterdi. Devrim deneyimleri aynı zamanda proletaryanın iktidarı almadan, burjuva sömürüden ve ezilmişlikten ne kendilerinin ne de dünya ezilen emekçi halklarının kurtulabileceğini gösterdi.

Bu anlamıyladır ki iktidar mücadelesi, iki sınıf arasındaki uzlaşmaz çelişkinin çözümü olarak devrimi gündeme taşır. Proletarya diktatörlüğünü devrimle kurar ve devrim sürecinin başından sonuna kadar tüm aşamalarda, silahların değiştirici dönüştürücü gücünü kullanır. Silahların bu gücünü sömürü düzenini iyileştirmek için kullanan silahlı reformizmden de bu yönüyle ayrılır. Silahlı reformizm, proletaryaya iktidar mücadelesini değil, düzen içi talepler etrafında silahlı mücadele vermesini öğütleyen bir anlayış olarak ideolojik ve politik bir sapmadır. Reformist hareketlerde silahların bir aksesuardan öte gerçekliği olamaz, bu reformizmin niteliği ile ilgili bir durumdur.

Sınıf savaşımının ve iktidar mücadelesinin proletarya için karşılığı devrimdir. Marksizm, bilimsel temellerini oluşturduğu günden bugüne bu gerçeği savunur ve de taviz vermez. Toplumsal altüst oluş olarak devrim, burjuva sınıfının egemenliğine son vermesi açısından proletaryanın mutlak savunusudur. Zira iktidarı burjuvazinin elinden alacak tek olgu devrimdir. Reformizm devrimin tam karşısında yer alarak, belli düzenlemeleri proletaryanın önüne devrim mücadelesi olarak koyar. Bununla da sınırlı değildir reformizm, doğrudan proletaryanın bilimsel ideolojisi olan Marksizm’e yönelerek işçi sınıfını ve ezilen halkları silahsızlandırmak ister.

Marksist Leninistler devrim mücadelesiyle bütünleşen ve devrimin önünü açan bir araç olarak kullanılan reformları destekler. Fakat devrim umudunu, mücadele isteğini, iktidar hedefini tamamıyla bir takım yasal düzenlemelere ve bunun için mücadeleye bağlayan reformizmi hem desteklemez hem de ona karşı mücadele yürütürler. Zira reformizm, kapitalist düzenin karşısında yer alan görünümü altında, kapitalizmin tüm çürümüşlüğüne, köhnemişliğine karşın dünya ezilen emekçi halkın üzerindeki vahşi sömürüne karşın onun reformlarla düzeleceğine işçi sınıfını ikna

etmek, inandırmak ve burjuvaziye karşı sınıf mücadelesinden uzaklaştırmak amacındadır. Proletaryanın desteklediği reformlar ile reformizmi ayıran temel nokta her ikisinin devrim karşısında almış oldukları politik konumdur. Reformizm devrimin karşısında yer almasına rağmen devrim ve devrimci söylemi, araçları kullanarak proletaryanın yönelmiş olduğu hedefi saptırır.

Devrim bir ihtiyaçtır fakat reformizm değildir. Devrimi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkaran burjuvazinin kendisidir. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet, sınıfların konumlanışında belirleyici unsurdur. Kapitalist toplumda egemen olan sınıf aynı zamanda üretim araçlarının özel mülkiyetini elinde bulunduran sınıftır; burjuvazidir. Üretim araçlarından tamamen arındırılarak mülksüzleştirilen ve ezilen sınıfı oluşturan proletarya, emeğinden başka satacak bir şeyi olmadığından burjuva sömürsüne tabi tutulur. Devrim her şeyden önce mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi, proletarya ve ezilen halklar üzerindeki sömürünün kaldırılması açısından bir ihtiyaç-zorunluluktur. Hangi açıdan olursa olsun bunun aksi bir düşünce, burjuva iktidarının devamlılığının düşüncesidir. E. Bernstein'in başını çektiği reformistler, bu çıplak gerçeği, burjuvaziye duydukları tüm içtenlikle reddediyor, onun daha iyi sömürü koşulları sağlaması için de başta proletarya olmak üzere onun bilimsel ideolojisi olan MLM'nin karşısına dikiliyor, şöyle sesleniyor: "Güneş nasıl olsa doğacak!"

Güneşin doğmasını bekleme ya da **güneşe akın etme** noktasında enternasyonal proletaryanın ideolojik ve politik tavrı, güneşe akın etmektir. Devrimci olan budur. Sınıf egemenliği kendiliğinden çözülecek bir sorun olarak durmaz proletaryanın karşısında. Sınıf egemenliğini doğuran koşullar aynı zamanda, bu egemenliğin karşısında duracak olan sınıfı da doğurarak, oluşturmuş olduğu karşıtlığın çözümü kendiliğinden olamaz. Reformizmin proletaryaya sunduğu ve sunacağı tek şey güneşin doğmasını beklemektir. Devrimi bir ihtiyaç olarak doğuran koşulların kendisi, devrim için güneşin doğmasını beklemez. Üretici güçlerin gelişimi, üretim ilişkilerini karşılamadığı noktada toplumsal bir altüst oluşu zorunlu kılar ve uzlaşmaz çelişki içinde olan sınıfları karşı karşıya getirir. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet ile üretimin toplumsallığı arasındaki çelişki olarak açığa çıkan ve kapitalizmin başat iç çelişkisi olan bu gerçeklik güneşin doğmasını beklemenin değil, güneşe akın etmenin, devrim için savaşımanın nedenidir. Reformistlerin itinayla görmek istemedikleri, proletaryanın da görmesini istemedikleri devrimin nesnel koşullarının varlı-

ğidir. Onlar kapitalizmle barış içinde yaşamının, sorunları birlikte çözmenin peşindedir. Devrim radikaldir ve uzlaşmazdır. Burjuvazinin elindeki tüm varlığına, onun varlık zeminini ortadan kaldırarak el koyar ve diktatörlüğüne son verir.

Marksizm'in devrime yaklaşımında kesin ve net olan iktidarın proletaryanın eline geçmesidir. Bunun dışındaki bir yaklaşım sınıfsal anlamda bir devrim olmayacaktır. Sınıfsal devrimin özü egemen sınıfın iktidarının yıkılarak yerine proletarya iktidarının kurulmasıdır. Proletaryanın omuzlarındaki tarihsel misyon budur. Proletarya MLM'nin rehberliğinde bu misyonunu, burjuvaziye karşı devrimle yerine getirecektir. Reformistlerin reddettiği, proletaryanın, burjuvaziden iktidarı alırken uyguladığı politik şiddettir. Zor aracını kullanmasıdır. Burjuvazinin canını yakmasıdır! O devrimin yöntemine olduğu gibi bir ideoloji olarak devrime de karşıdır. Reformizm, devrimci söylemleri devrimci araçları, proleter ideolojiye ait ne varsa kullanan burjuva bir ideolojidir.

Burjuvazi, iktidarını korumak, devamlılığını sağlamak adına, iktidarına yönelen her türlü saldırıya, saldırının şiddetine göre elindeki her türlü silahlı kullanmaktan, tarihte yaşanmış deneyimlerin de gösterdiği gibi çekinmez. Proletaryanın, burjuvazinin bu tavrı karşısında eğer ki iktidar hedefinden vazgeçmiyorsa, silahlara yönelmekten başka çıkar yolu yoktur.

Silahlı mücadele, savaşa hayranlığın değil, nesnel koşulların ortaya çıkardığı devrimci bir yöntemdir. Devrimci niteliği proletaryanın elinde ezen ve egemen sınıflara karşı ezilen emekçilerin kurtuluş umudu olarak kullanılmasından gelir. Burjuvazi, elindeki silahları, dünya emekçi halklarını daha iyi sömürü koşullarına tabi kılmak, sömürü düzeyini artırmak için proletaryanın ve ezilen halkların ensesinde her an hissedeceği soğuk bir nefes gibi kullanır. Proletaryanın yoğun ve ağır sömürü koşulları karşısında başını kaldırmasına fırsat vermemek ve başını kaldıranların anında başını ezmek için kullanır. Dolayısıyla silahlar burjuvazinin elinde, insanın insan tarafından sömürülmesinde kullanıldığından, gerici bir nitelik kazanır. Zira silahlı kullanan sınıfın gericiliği silahlara sirayet eder. Proletarya ilerici ve geleceği temsil eden sınıf olarak, silahları tek bir amaç için kullanır; asalak burjuva iktidarına el koymak!

Evet proletarya sırf bu amaç kapsamında, şiddeti-savaşı var olabileceği en ağır boyuta ulaşsa bile reddetmez, reddedemez. İktidar savaşında, iktidarını kaybetmek istemeyen, kaybettiğinde de geri almak isteyen burjuvazi en alçak yöntemlere başvurmadan geri durmayacaktır. 1917 Ekim

Devrimi'nden sonra 1922'ye kadar süren iç savaş döneminde gerici Rus burjuvazisinin, devrimi boğmak, iktidarını yeniden kurmak için kullandığı yöntemler, enternasyonal proletaryanın hafızasındadır. Devrim dediğimiz olgu, bir süreçtir. Bu süreç, sınıf savaşının en ağır ve en koyu işlediği süreçtir. Çatışmalar, işkenceler, katliamlar, sokak infazları, idamlar, tacizler, tecavüzler ve daha sayamadığımız onlarca ama ortak özelliği olarak alçakça yöntemle, gerici sınıflar ve onların gerici unsurları tarafından, proleter devrime karşı kullanılmaktadır. Proletaryanın, kendisine ve devrime yönelen bu şiddete, zora karşı gerici sınıfları durdurabilmesi ve iktidarı alabilmesinin tek koşulu silahların değiştirici, dönüştürücü ve devrimci gücünü kullanmaktır. Devrimi yaratacak olan budur.

Paris Komünü'nden bugüne gerçekleşen tüm devrimler, burjuvaziden lütfederek değil, savaşın en ağır ve katı koşullarından çıkarak gerçekleştirilmiştir. Proletarya ve ezilen halklara zaferi getiren, Nazi Almanya'sını, Moskova önlerinden Berlin'e kovalayan silahların devrimci gücüdür.

Silahların kaçınılmazlığı, sınıf iktidarının kuruluş sürecinde en önemli dayanak noktası olduğundan ileri gelir. Burjuvazi de feodal aristokrasiden iktidarı alırken, toplarının ucunda bir demet çiçek yoktu. Şato duvarlarını yıkacak güçte toplar atıyordu, feodalizmin üzerine. Feodal beyler de aynı şiddetle karşılık veriyordu genç burjuvaziye. Bu kez Paris Komünü'nde burjuvazi proletaryanın üzerine atıyordu toplarını, iktidarını korumak için.

Marks'tan Mao'ya silahlı mücadelenin devrim sürecinde oynadığı rol, almış olduğu biçimler tek bir noktada bütünleşir; proletarya diktatörlüğünün zor aracıyla kurularak burjuva iktidarının yıkılması. Marksizm Leninizm'in hem yıkıcı hem de yapıcı olarak silahlı mücadeleye yaklaşımının özü budur.

Silahlı reformizm, yukarıda kısa kısa vurguladığımız gibi sınıf savaşımı, iktidar mücadelesi ve devrim karşısındaki konumu açısından devrimci değildir. Mücadelenin amacı eğer ki ezilen sınıfı, sınıf savaşımından uzaklaştıran, bunun yerine sus payı ya da bir parmak bal niyetine, oldukça köklü olan ve de uzlaşmaz olan sorunların çözümü için düzenleyici, iyileştirici taleplerle oluşturuluyorsa bu devrimci değildir. Bu amaç uğruna devrimci araçların kullanılması, politik öznenin en keskininden Marksist terimlerle, söylemlerde bulunması silahlı mücadeleyi gerilla savaşı biçimiyle vermiş olması hiçbir gerçeği değiştirmez.

Silahlı mücadele, silahların kullanımı biçimi, ister gerilla, ister halk milisleri olsun, geniş kitleler nezdinde bazen silahların yöneldiği amacın

önüne geçer ve mücadeleyi sürdüren politik özne ile birlikte ona devrimci bir misyon biçer. Devrim mücadelesinde, sisteme cepheden yönelen mücadelelerde silahlı gücün ve otoritenin temsili olduğundan, yüzyıllardır ezilen, baskılanan, sömürülen dünya ezilen emekçi halkları açısından her daim, aracın politik niteliğinin önüne geçmesinin zemini güçlüdür. Bu nedendir ki silahlı mücadelenin her biçimi devrimci olarak algılanır. Fakat silahlara niteliğini veren tek başına silahların kullanımı değildir. Onun politik niteliğidir. Ona politik niteliğini veren de mücadeleyi sürdüren öznenin sınıfsal, ideolojik ve politik duruşudur.

Silahlara yaklaşımda, bakılması gereken önemli noktalardan biri silahlara yön veren politik öznenin niteliğidir. Onun, önüne koyduğu hedef, amaç ve bu doğrultuda sürdürdüğü mücadele biçimidir. Tek başına silahların kullanımına bakmak, silahların politik niteliğini göz ardı etmek daha önceki yıllarda da silahları kullanan onlarca örgüt, sırf silahları kullanmasından veya silahlı mücadele veriyor oluşundan dolayı, Marksist olarak görmektir.

Politik öznelerin vermiş olduğu mücadelenin, ülkeden ülkeye farklılıklar göstermesi kadar doğal bir durum yoktur. Bu Marksist bir yaklaşımdır da. Her ülkenin sosyo-ekonomik ve siyasi koşulları aynı olmadığı gibi verilen mücadelenin biçimi de farklı olacaktır. Ancak mücadelenin biçimi ne olursa olsun hedef ve amacı burjuva iktidarını yıkmak, proletarya iktidarını kurmaktır. Mücadele biçimindeki farklılık, hedef ve amacın önüne geçerek özde de bir farklılık yarattığında, bunun tek bir anlamı vardır, o da politik öznenin burjuva ideolojiye doğru dümen kırması.

Kırılan dümenin ardından verilen mücadelenin biçimi isterse silahlı mücadele olsun, proletaryayı iktidar mücadelesinden uzaklaştıran bir politik içeriğe sahiptir. Politik öznenin niteliği doğrudan vermiş olduğu mücadelenin niteliğine yansır.

Silahların politik niteliği burada açığa çıkar, iyice belirginleşir. İktidar mücadelesi veren ve tüm gücünü bunun için harcayan politik öznenin vermiş olduğu silahlı mücadelenin politik niteliği devrimcidir. Burjuva iktidarı yıkmayı hedefleyen politik öznenin elindeki silahlar da aynı hedefe yönelerek devrimci bir nitelik kazanır. İktidarı değil de mevcut burjuva iktidarın "kimi aşırılıklarını", "kimi kötü yanlarını", "kimi bozukluklarını" düzeltmeyi, daha adil, eşitlikçi, özgürlükçü, demokratik, insancıl bir sistem haline gelmesini hedef ve amaç edinen politik özne, bu hedef ve amacını Marksist söylemlerle açıklamış olsa da politik olarak reformisttir. Böyle bir politik

öznenin silahları kullanması, silahlı mücadeleyi gerilla savaşı biçimiyle vermesi ve gerilla gücünün yüksek olması, onun politik niteliğini devrimci kılmaz, ancak ve ancak silahlı reformist olduğunu gösterir.

Politik öznenin vermiş olukları mücadelede **amaç ve araç uyumu** silahlı mücadelenin rengini belli eder. Politik özne, bulunmuş olduğu ülkenin ekonomik ve politik koşullarına göre belirlediği stratejisine göre taktik politikasını belirler. Belirlenen amaca ulaşacak en doğru araçlar bulmak, mücadelenin gidişatının yanında aracın amaca uyumu açısından da önem taşır. Burjuva iktidarını ve onun devlet, ordu, polis gücü gibi tüm mekanizmalarını yıkmayı amaçlayan bir politik özne açısından en doğru araç silahlı mücadeledir. Fakat reformist taleplerle düzeni iyileştirmeyi amaçlayan bir politik öznenin, silahlı mücadeleyi araç olarak kullanması silahlı mücadelenin devrimci niteliğini, silahlı reformizme çevirmektir. Bu anlamıyla silahlı reformizm, mücadelenin ideolojik ve politik olarak tahrif edilmesidir.

Silahlı reformizmin proletarya ve onun iktidar mücadelesiyle ilgilenmez. Fakat proletaryayla yakından alakadar olur. Bu zıtlık ve çelişik durum silahlı reformizmin amaç ve hedefinden kaynaklanır. Proletarya, vermiş olduğu iktidar mücadelesini, iktidarı almakla da bırakmaz, önce burjuva devlet mekanizmasını parçalar, ortadan kaldırır sonra da tüm insanlığın nihai kurtuluşunu gerçekleştirerek sosyalizmden komünizme geçişi sağlar. Silahlı reformizmin devrim gibi bir derdi olmadığından ve de olamayacağından ne sosyalizm ne de komünizm ilgi alanındadır. Dolayısıyla proletarya ve onun iktidar mücadelesiyle ilgilenmez. Ama vermiş olduğu mücadelenin amaç ve hedefine ulaşmak için proletaryaya, onun emekten gelen gücüne ihtiyaç duyar ve Marksist literatürü en keskin nidalarla kullanarak proletarya ile yakından ilişkilenebilir.

Bu ilişkilenebilir, proletaryayı iktidar mücadelesinden, düzen içi mücadeleye, burjuva iktidarını yıkmaktan sömürü sistemini iyileştirmeye çekecek düzen içi sınırlara dolayısıyla burjuvaziye mahkum eder. Ezilen emekçi halkın yoğun sömürü ve ağır yaşam koşulları altında en çok özlemini duyduğu ve en çok istediği şey kendisini sınırsız sömürü zincirlerinden kurtulmaktır. Bu özlemi ve isteği doğrultusunda devrim mücadelesine, başına gelecek en kötü felaketi göze alarak katılır.

Devrim isteğini, özlemini en güçlü bir şekilde haykırır. Silahlı reformizm, ezilen emekçi halkların, devrim talebinden çok "devrim" diye haykırmış olsa da, devrim talebiyle ilgilenmez. Reformist talepleri, kitlelerin önüne devrim talebi olarak sunup, kitlelerin değiştirici dönüştürücü gücünü pe-

şine takar. Onun emekçi halklarla alakadar oluşu bununla sınırlıdır.

Ezilen emekçi halkları ve işçileri peşinden sürükleyip kitlesellenen silahlı reformizmin hedef ve amaçlarının doğruluğu değildir, devrimci bir araç ve yöntem olan silahlı mücadelenin, geçmiş deneyimlerle birlikte kitleler üzerindeki olumlu etkisidir. Silahlı reformizm kitleler üzerindeki bu olumlu etkiyi Marksist söylemlerle süslenen propagandalarıyla birlikte kullanarak, hedef ve amacından büyük kitleselliğe ulaşır. Marksist söylemlerle kitlelerdeki sistem karşıtlığını körükleyerek olumlu bir etki yaratılmış olsa da söylemlerin özlem ve taleplerinden uzaklığını anladığı anda, kitlelerdeki devrim ateşini köstekleyen bir etki yaratacağı kadar da olumsuzdur.

Silahlı reformizmin reformist talepler doğrultusundaki hedef ve amacına rağmen kitlelerin, silahlı reformist politik öznenin etrafında toparlanmasında, uzun yıllar boyunca sürekli devlet terörüne maruz kalan emekçi halkın, bu terör karşısında ortaya çıkan silahlı bir gücün politik niteliğine bakmaksızın kurtuluş umudu olarak görmesinin etkisi büyüktür. İdeolojik ve politik niteliğinden bağımsız olarak bile silahlar, kitleler açısından gücün, otoritenin ve tahakküm kurmanın temsilidir. Bu temsiliyet silahlı mücadele biçimiyle ideolojik ve politik bir nitelik kazanarak kitleler nezdinde devrimci bir saygınlığa dönüşür. Zira, yıllardır kendisine zulmeden sistemi doğrudan ve cepheden karşısına alan bir silahlı mücadelenin anlamı oldukça farklıdır. Silahlı reformizm, silahların ve silahlı mücadelenin kitleler üzerinde yarattığı devrimci saygınlığı kullanarak kitleleri etkilerken, aynı zamanda sistemi cepheden karşısına almakla özdeşleşen silahlı mücadeleyi sistemi cepheden hedef almayan talepler için kullanarak da itibarsızlaştırır.

Silahlı reformist mücadelede geniş kitle desteği sağlanarak ileri sürülen reformist taleplerin karşılanması ya da karşılanmaması silahların devrimci niteliğinin aşınması ve silahlı mücadelenin kitleler nezdinde önemini yitirmesi açısından aynı sonucu ortaya çıkarır. Silahlı reformizmin başarıya ulaştığı noktada (ki silahlı reformizmin başarısı, başarısızlığın bir başka biçimidir. Yani silahları bırakmak ve düzen içine demir atmaktır) silahların sınıf savaşımında dolayısıyla iktidar mücadelesinde değil, reformist taleplerin karşılanmasında; devrimci mücadelede dolayısıyla devrim için değil reformist mücadelede reformlar için bir araç olduğunun devrimle değil reformlarla her şeyin çözüleceğinin propagandası olarak proletaryanın iktidar mücadelesinin içini boşaltan bir rol oynar. Silahlı reformizmin başarısızlığında (ki genel sonuç bu olmasına karşın, silahlı reformist olan politik özne bunu bir zafer nidasıyla kitlelere başarı diye sunar) ezilen emekçi

halkları devrim mücadelesinden, proletaryanın kendi iktidarını kurmak için zor aracını kullanmaktan; sömürü zincirini kırma umudu ve iktidar olma isteği gibi devrimci düşüncenin yaşama geçmesi için her şeyi göze alarak mücadele etme arzusunun çıkartarak reformist sınırlara hapsetmiş olur.

Amacı ve hedefi düzeni yıkma biçimiyle değil de düzeni iyileştirme biçimiyle değiştirmek olan reformist bir politik öznenin silahları kullanma amacı ve hedefi düzeni yıkıp proletarya diktatörlüğü kurmak olan devrimci bir politik öznenin silahları kullanmasında benzer tek nokta silahların varlığıdır. Reformist bir hareketin silahları kullanması politik öznenin, hangi ideolojiden etkilendiği ve gelişen süreç içinde ideolojik olarak ne yöne savrulduğıyla ilintilidir. Silahlı mücadele sürdüren, Marksist örgütler dışındaki örgütler, Marksist ideolojiden etkilenecek bulunmuş oldukları ülkelerde ekonomik ve siyasi koşulların düzen içi taleplerle değişmesi için silahları kullanması, rüzgarın ters yönden esmeye başlamasıyla birlikte burjuva ideolojinin limanına demir atarak silahları bırakması küçük burjuva ideolojik yapılarından kaynaklanır. Bugüne kadar ortaya çıkan silahlı reformist örgütler bir dönem Marksist ideolojiden etkilenen, konjonktürel sürecin sosyalizmden yana olduğu dönemlerde silahlara sarılan, bu anlamıyla da öz ve biçimi uyumsuz olan örgütler, sürecin tersine dönmesiyle birlikte sahip oldukları küçük burjuva ideolojinin özünü göstermeleri yadırganacak bir durumdan ziyade, nesnel gerçekliğin acı deneyimlerle kendini göstermesidir.

Özü burjuva ideoloji olan reformizm, silahlı mücadeleye yönelmesiyle, kitleler nezdinde kılavuzu proleter ideoloji olan devrimci örgütlerle arasındaki farkın silikleştirilmesi açısından ideolojik bir tehlikedir. Silahların dışında, tamamıyla sistemi, sistemin devlet gibi aygıtlarını yıkmaya yönelen devrimci örgütlerin, bu amaç ve hedeflerine yönelen ve kitlelere devrimci olanın reformist talepler uğruna mücadele ve silahların da bu amaç içinde kullanıldığında devrimcileştiğinin propagandasını yapması nedeniyle tehlikenin boyutu daha büyüktür.

Düzen içi sapaklarda devrimin hayaline tutunmak ve gerçeğin devrimci varlığı!

Bu saldırı durduk yere yapılan bir saldırı olmadığı gibi öyle kendiliğinden de ortaya çıkmadı. Diyalektik materyalizm her şeyin bir tarihi vardır derken, bu her şeyin içerisine ideolojik ve politik yönelimler de dahildir. Silahlı reformizm de ideolojik politik yönelim olarak, ekonomik ve siyasal koşullar

içerisinde oluşan tarihsel bir sürece sahiptir. 1980'lerde gelişmeye başlayan silahlı reformizm esasta 1990 Rus Sosyal Emperyalizmi'nin (RSE) yıkılışı sonrası en etkili dönemini yaşadı. Emperyalist burjuvazinin ideolojik saldırıdan etkilenen küçük burjuva örgütlerin ideolojik olarak güçsüz oluşları ve sosyalizmi kavramadıklarından burjuvazinin saldırılarından ilk etkilenenler ve reformizme dönüş yapanlar oldu.

Silahlı reformizm daha çok Latin Amerika'da ortaya çıktığı dönemde dünya ekonomisi köklü bir dönüşüme doğru ilerliyordu. Kruşçev revizyonizminin etkilerine karşın Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ve Avrupa'da başlayan '68 Gençlik Hareketi'nin etkileri tüm dünyaya yayılmış devrimci bir siyasi atmosfer yaratmıştı. Kapitalizme karşı, sosyalizm politik olarak gerilemiş olsa da siyasi ve ideolojik olarak esas olarak sosyalizm etkisini koruyordu. Kapitalist ekonomi 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan sonra Keynesyenci ekonomi politikasıyla savaşın yarattığı ekonomik yıkımın yaralarını sarmış ve eski gücüne ulaşmıştı. Aşırı üretim biriken stoklar ve devasa orana ulaşan sermaye birikimi, kapitalizme "altın yılları"nı yaşatırken aynı zamanda kendi kendisine de engel oluyordu. Keynesyenci ekonomi politikası, devlet korumacılığı esasına dayanıyordu. Bu korumacı politika, en başta sermaye hareketini kısmen sınırlıyordu. 1970'lere doğru sermaye bu politika sayesinde devasa birikime ulaşırken, şimdi aynı politika, sermaye birikimini yeni pazar ve yatırım alanlarına yönelmesinin önünde engel olarak duruyordu. Aynı politika aşırı üretimi karşılayacak tüketim alanlarını daraltıyor ve stokların her geçen gün birikmesine neden oluyordu. Kapitalist ekonomi yasaları ile mevcut ekonomi politikası arasındaki bu çelişki kapitalist ekonominin 1973-74 Petrol Krizini, genel yapısal krizine çevirdi ve Keynesyen ekonomi politikasının iflası oldu.

Kapitalizm, ekonomik kriz sürecine doğru ilerlerken, dünya siyasetinde devrimci bir dalga egemendi. Marksist ve Marksizm'den etkilenen örgütlerin sisteme karşı verilen mücadelenin ivme kazanmasıyla daha bir hareketlendiği dönemdi. 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın yaralarını yarı-sömürge ülkelerin tüm zenginliklerinin talan edilmesiyle saran emperyalizme karşı, yarı-sömürgelerde anti-emperyalizm ekseninde gelişen devrimci hareketlilik bakımından da oldukça güçlüydü. Bu dönemde silahlı mücadele verilmeyen birçok ülkede, Marksist ideolojinin eylem kılavuzluğu ve emperyalizmin yerli işbirlikçileriyle yapmış oldukları faşist baskılar, devrimci örgütlere silahlı mücadelenin kaçınılmazlığını gösteriyor ve silahlı mücadele başlatılıyordu. Vietnam halkının onurlu direnişinin

ABD emperyalizmine karşı zaferle sonuçlanması ezilen emekçi halklara kurtuluş umudu oluyor, devrimci dalgayı güçlendiriyordu. Latin Amerika'da ve Türkiye'de MLM ve MLM'den etkilenen örgütler, silahlı mücadeleyi başlatıyordu. Silahlı mücadele esas olarak anti-emperyalizm ve anti-faşizm ekseninde düzeni yıkmaya yöneliyordu. Her birinin hedef ve amacı verdikleri mücadeleye uyumlu olarak şekilleniyordu.

1973-74 kapitalizmin genel krizine dönüşen petrol krizinden sonra, dünya ekonomisine yön verecek, kapitalist sermaye birikiminin önünü açacak yeni bir ekonomi politika arayışında olan kapitalizm, soluğu serbest rekabetçi döneme dönüş mahiyetinde, tekrar 18. yy'ın liberallerinin "bırakınız yapınlar" sloganını neo-liberal ekonomi politikasıyla atmaya başladı. Hem yayılan devrimci dalgayı kırmak hem de neo-liberal politikayı başlatmak amaçlı ilk uygulama Şili'de ABD emperyalizminin desteği ile Pinochet darbesiyle başlatıldı. Darbe, sosyalist görünümlü parlamentarist Allende'ye karşı yapılarak, doğrudan halk katliamına dönüştürüldü. Bu katliam, enternasyonal proletaryaya ve dünya devrimci hareketine açıktan mesaj içeriyor, kurtuluş umudunu mücadelenin yakaladığı ivmeyi kırmayı amaçlıyordu. Devrimci mücadelenin yükseldiği tüm yarı-sömürgelerde devrimci mücadeleye ve devrimcilere yönelik faşist baskı ve yöntemler artırıldı. Türkiye'de 1971 Mart'ındaki askeri faşist cunta, 71 devrimci koşunun önderlerinin katledilmesi, 1977 1 Mayıs'ının taranması, 1978 Maras'ta, 1980'de Çorum'da Alevi katliamı ve 12 Eylül askeri faşist cunta aynı anlama geliyordu. Kapitalizmin girmiş olduğu krizden çıkabilmesinin koşulu sermaye önündeki ekonomik ve siyasi engelleri kaldırmaktı. Siyasi engel teşkil eden devrimci güçler, katliamla kaldırılıyordu. Ekonomik engelse, neo-liberalizmin dünya kapitalist ekonomisine hakim hale getirilmesiyle aşılacaktı. Kapitalist sermayenin gelmiş olduğu birikim düzeyi aşırı üretim süreci sonunda biriken stoklar bunu dayatıyordu.

Kapitalizm yaşamış olduğu bu krizden neo-liberalizm olarak adlandırılan yeni birikim politikalarıyla çıkmaya çalıştı. Neo-liberalizm, uluslararası pazarda tüm "düzenleyici" unsurları kaldırarak emperyalist sermayeye tabilik anlamında "kuralsızlık", "serbestlik" getiriyor, sermayenin rahat ve hızlı hareket etmesine, sömürü ve talanı sorunsuz gerçekleştirmesine olanak sunuyordu. 1980'li yıllarda yoğunlaşan neo-liberalizm başa Latin Amerika olmak üzere tüm yarı-sömürgelerde hayata geçirildi. Türkiye gibi birçok yarı-sömürge ülkede, askeri faşist cuntalarla kanlı bir şekilde gerçekleştirildi. 1990'da RSE'nin doğrudan kapitalizme geçerek yıkılmasıyla

birlikte, neo-liberalizm dünya kapitalist ekonomisine hakim hale gelmesi ve sosyalizmin, kapitalizm karşısındaki politik yenilgisi, enternasyonal mücadelede proletarya ve ezilen halklar ve de politik özneler açısından önemli, büyük bir darbe oldu.

Politik olarak kapitalizm bir üstünlük kazanmış olsa da ideolojik olarak sosyalizm dimdik ayakta idi, yenilmezliği devam ediyordu. Enternasyonal alanda ve ülkeler bazında mücadele devam ettiriliyor, neo-liberalizme karşı direnişler örgütleniyor, silahlı mücadele sürdürülüyordu. Emperyalizm açısından sosyalizm, ekonomik alanda bir tehdit oluşturmaya da ideolojik ve politik anlamda bir tehdit oluşturmaya devam ediyor, komünizm hayaleti, hala, dünyanın dört bir yanında dolaşıyordu.

Dolayısıyla, neo-liberalizm dünya ezilen emekçi halklar üzerinde sömürüyü, yoksulluğu ve açlığı artıran salt ekonomik bir saldırı olmayıp ideolojik bir saldırıydı da. 1990 RSE'nin çöküşüyle birlikte Latin Amerika'daki silahlı mücadele veren devrimci örgütlerin, Türkiye'de TDKP ve Dev-Yol gibi örgütlerin silahlara veda adımlarını atması, bu ideolojik saldırının boyutunu gösteriyordu.

"Dünyanın sonu geldi" safsatalarıyla başlatılan ideolojik saldırılar, neo-liberalizmin ideolojisi olan post-modernizmden yükseliyordu. Fukuyama gibi burjuva ideologların öncülüğünde "tarihin sonu", "sınıflar öldü", "devrimler tarihe karıştı" şeklinde ileri sürülen teorilerle hem sosyalizm karşısında "kapitalist zaferin ilanı" hem de enternasyonal proletarya ve ezilen halklara, tek kurtuluşun kapitalizmde olduğu mesajı olurken, Marksistleri ve Marksizm'den etkilenenlerin kafasını karıştırmayı, burjuva ideolojiye yedeklemeyi hedefliyordu.

"Tarihin sonu" ve "sınıflar öldü" söylemi Marks ve Engels'in 1840'larda çözümlendiği Marksizm'in temeli olan, kapitalist toplumda sınıflar ve sınıfların konumlanması, sınıf savaşımı ve burjuvazi ile proletarya arasındaki iktidar mücadelesi gerçekliğine yönelen burjuva bir teoridir. Sınıfların reddi olarak "tarihin sonunu" getiriyor ve proletaryaya, ezilen halklara burjuvazinin kölesi olmasını öğütliyordu. Dünya ezilen emekçi halkların uğruna savaşacak bir şeyi kalmadığı, dolayısıyla savaşmanın gereği ve gerçekliğinin kalmadığı ve düzeni cepheden karşısına alan, silahlı mücadele yürüten örgütlere ve mücadeleye destek veren emekçi yoksul kitlelere yöneliyor devrim ve kurtuluş umudunu kırmaya çabalıyordu. Özellikle de silahlı mücadelelere yöneliyordu. Diğer yandan devletler silahlı mücadeleyi bırakmıyordu. Halkın kurtuluşu için yürütülen silahlı mücadeleler he-

defe konuluyordu, ikiyüzlüce! Sosyalizmin enternasyonal alanda bu saldırıya etkin bir yanıt verecek ve tasfiye rüzgarını tersine çevirecek güçte olmayışı ideolojik saldırının hem etkisini artırıyor hem de kapsamını genişletiyordu. 1990 RSE'nin açıktan yıkılışı ve sosyalist maskenin düşmesi RSE'yi sosyalist değerlendiren, özellikle orta yolcu örgütleri daha fazla etkiledi. Emperyalist burjuvazinin ideolojik saldırısı karşısında devrim ve sosyalizm konusunda bilimsel yaklaşımı, ideolojik duruşu net olmayan devrimci örgütler önemli oranda etkilendi. "Silahlı mücadelenin misyonunun bittiği" şeklinde yapılan saldırılar esas olarak silahlı mücadeleyi gerilla savaşı biçimiyle yürüten devrimci özneleri hedef alıyordu. RSE'yi tutunacak bir dal olarak gören orta yolcu yapılar, RSE'nin çökmesiyle birlikte ideolojik zayıflıklarının bir sonucu olarak birbiri ardına tasfiye oldu. Latin Amerika'da ileride örneklerini verdiğimiz örgütler, savaştıkları devletle barış masasına oturarak silahlı mücadeleyi bıraktı ve tasfiye oldu. Ülkemizde neo-liberal saldırıların ilk dalgasında, ufak bir dizi örgütlerle birlikte orta yolcu Dev-Yol ve Kurtuluş ile Arnavutlukçu TDKP reformist saflara geçerken RSE'nin yıkılışından Kürt Ulusal Hareketi de etkilendi. PKK, ideolojik saldırıların yoğunlaştığı, devrimci olan her araca ve sembolere yönelindiği, tasfiyecilik süreçte amaç ve hedefi, ideolojik ve politik duruşu net olarak ifade eden simgelerin önem kazandığı bir dönemde, ideolojik saldırılardan etkilenimi ilk olarak bayrağındaki orak-çekici çıkararak gösterdi. Daha sonra, Stalin'e övgüler dizerken açıktan saldırıya geçti ve bu savrulma sosyalizmin mümkün olmadığı düşüncesine kadar uzandı. Ve daha sonra silahlı mücadelenin tarihi misyonunu doldurduğu nakaratını tekrarlamamanın bayraktarlığını yapmaya başladı.

Marks ve Engels, Komünist Manifesto'nun ilk cümlesinde "Günümüze kadarki toplumlar tarihi sınıf savaşımaları tarihidir" derken, temcit pilavı gibi tekrar tekrar ısıtılan burjuva teorilerini çürütmeye yeterlidir. Sosyalizmin politik yenilgisi sınıf savaşımının bir sonucu olarak, sınıf savaşımının sonu anlamına gelmiyordu. Dolayısıyla "sınıfların öldüğü" anlamına hiç gelmiyordu. Zira sosyalizmin politik yenilgisi, burjuvazinin iktidarını sağlamlaştırması, emek-sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkinin derinleşmesi ve sınıf savaşımının şiddetlenmesinin ifadesidir. –Bunun sonucudur ki devrimler tarihe karışmak yerine, neo-liberal sömürü kısılcacının etkisiyle de daha zorunlu hale gelmiştir. Bu nesnel gerçeklik kapitalist ekonominin kaçınılmaz sonucu olarak, kitle üzerindeki sömürü, baskı ve zulmün kitleleri yeniden sosyalizme yönlendirmesinin önünü açar.

Bu Marksist yaklaşımı gösteremeyen ve burjuva teorilerin etkisinde kalarak savrulan, kendilerini sosyalist vs. diye adlandıran, özünde burjuva teorisyenlerinin Marksizm adına, anti-Marksist görüşleriyle, devrimci safalarda burjuva ideologlardan daha fazla etkili olarak, burjuvazinin yapmadığını, devrimci maskesiyle burjuvazi adına yapmaya çalıştı. Envai çeşit teoriler üretildi, sınıf mücadelesinin bittiğinden silahlı mücadelenin tarihi misyonunu tamamladığına, sivil itaatsizlikten silah taşıyıp ama bunu kullanmamaya kadar geniş bir çeşitlilikteydi.

İdeolojik duruşu değişen politik öznelerin karşı karşıya kaldığı bu çelişki, silahlı reformizmle, tasfiye sürecine yedeklenilerek "çözüldü". Silahların yönü reformist taleplere çevrilerek, demokratik bir ülke adına silahlı mücadele devam ettirildi. 1990 RSE sonrası Latin Amerika'da silahlı mücadele yürüten örgütlerin birçoğu reformizme kayarak, düzen içine girmedi sınır tanımadı, bizzat düzenin bekçiliği ve sömürü alanlarında görev almaya başladı. Uruguay devlet başkanı veya Brezilya devlet başkanı Dilma gibi gerilla komutanları devlet başkanı oldu. Bir dönem savaştığı, hapishanelerinde işkence gördüğü ülkenin devlet başkanı olmak ideolojik savruluşun boyutu anlamında somut örnektir.

1980'lerden 1990'lara tasfiye süreci içerisinde silahlı reformizme yönelen ve devletle barış yapan ülkelerden Guatemala bu kapsamda en bariz örneklerden biridir. 1967 yılında Guatemala İşçi Partisi'nin genel sekreteri Jose Manuel Fortuny, kaleme aldığı bir yazıda mücadele biçiminin tanımlanmasını bir taktik sorunu olduğunu belirterek şunları söylüyordu: *"Bazıları, bugünkü şartlar altında partinin çizgi değişikliği yapmasını ve daha barışçıl yollar izlemesini öne sürüyor. Böyle düşünenler mücadele biçimleri ile devrimin genel sebebini karıştıran ve parti çizgi sorununu sadece bir taktik sorun haline indirgeyen kişilerdir... devrimin genel sebebinin tanımlanması strateji konusudur... Stratejinin değiştirilmesi için ülkenin şartlarında köklü bir takım nicelik değişimlerin görülmesi gerekir. Bu da ancak ve ancak anti-emperyalist bir halk devriminin gerçekleşmesine bağlıdır. Partimiz, bu sonucun ancak silahlı mücadeleyle sağlanabileceği kanısındadır."* (Poweroy: 1992, 393)

Sosyalizmin güçlü olduğu dönemden zayıfladığı döneme Guatemala'daki politik öznenin silahlı mücadeleye dair yaklaşımındaki dönüşüm silahlı reformizm olurken, Guatemala yalnız değildi. 1992'de devletle barış anlaşması yapan FMLN (Forabundo Marti Ulusal Özgürlük Cephesi) El Salvador'da barış görüşmeleri öncesi etkin bir gerilla gücüne sahipti. Eski ge-

rilla komutanlarından Roberto Canas'ın ifadeleriyle aktarırsak; 46 ayrı bölgede örgütlü, ülkenin önemli bir bölümünü kontrol altında tutan, elektriğe yapılan sabotaj eylemleriyle devleti felç eden bir gerilla gücü söz konusuydu. Fakat bu gücün politik hedefi sınıf savaşımından ve iktidar perspektifinden uzaktı. Komutan Roberto Canas (aynı zamanda barış müzakerecisi ve imzalayıcılarından) silahların yöneldiği hedefi şöyle özetliyor: *"Bizim silahlı mücadeleyi sürdürmemizin nedeni ülkeyi değiştirmek. Tabii ki her şeyin de değişmesi mümkün değil ama bazı şeylerin değişmesi gerekir. Bunun başında askerin sivil kesim üzerindeki hegemonyasının kalkmasıydı... Yeni adalet sistemi... İnsan haklarının korunması reformu... Biz ülkemizde seçime katılabilmek ve kazanabilmek şansını yakaladığımızda silahlardan vazgeçebilirdik. Bu şekilde sosyal barışı sağlayabilirdik. Biz silahlı mücadeleyi sadece sosyal değişimin aracı olarak görüyorduk. Biz bu araçla artık ülkeyi değiştiremeyecek durumdaydık."* (Yeğin: 2010, 51-53-95-170) Silahlara biçilen misyon, post-Marksist teorilerin bir versiyonu olarak, sınıfsal değişimi reddeden, iktidar ve devrimi hedeflemeyen bir takım reformist talepleri yerine getirmenin aracı olarak kullanılmasıdır. Tasfiyeci rüzgarın etkisi silahlı reformist çizgide kalmayarak *"bir ülkede yüzyıl silahlı mücadele sürmez"* (age) söylemine dönüşerek önce barış anlaşmasına, sonra da silahlara veda aşamasına geldi ve FMLN tasfiye edildi.

1983'te Meksika'nın güneyinde Maya yerlilerinin yaşadığı Lacandon Ormanlarında kurulan Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN) diğer iki örnekte olduğu gibi silahlara bakış açıları, stratejik değildi. Uluslararası alanda bilinen bir örgüt olmasına, gerilla gücü büyük bir seviyeye ulaşmasına karşın politik hedefleri bu güce ters bir noktadaydı. Vermiş olduğu silahlı mücadelenin hedefini *"yerli halkın bölgesel özerkliğinin genişletilmesi talebiyle gevşek, yerel ve esnek örgütlenmeyi seçen devlet iktidarı için mücadeleye ilke olarak karşı çıkan"* (Avtar: 2014, 24) bir anlayış oluşturuyordu. EZLN liderlerinden Sub Kumandan, Marcos 2000'li yıllarda vermiş olduğu bir röportajda silahlı mücadelenin esas amacının ne olduğunu şöyle ifade ediyordu: *"Siz iktidara el koymak istemiyorsunuz...? Sub Kumandan Markos: Biz demokrasiyi düşünüyoruz..."* (Yeğin: 2010, 23) Bu hedef ve amacın oluşturduğu düşünce, tasfiyeci sürecin bir etkilenimi olarak bugün de aynı şekilde EZLN'ye yön veren düşüncedir. Devrim düşüncesinden ve inancından tamamen uzaklaşmış olarak, iktidara kimin geleceğini önemsemeyen, devleti dolayısıyla sistemi demokratikleştirmeye

çalışan pratik politikayı buna göre belirleyen EZLN silahları da bu amaç doğrultusunda kullanıyor. 2005 yılında yayımlanan ve yeni strateji olarak tanımlanan 6. Deklarasyon'da EZLN'nin ortaya koyduğu tek yenilik, Meksika'daki diğer sol örgütleri de reformist talepler uğruna mücadelede birlik çağrısıdır. 6. Deklarasyon'da özet olarak şöyle sesleniyor: *"EZLN: Meksika'da herkesin adalet, demokrasi ve özgürlükten yararlanabileceği bir ülke kurulabilmesi için, soldaki kişi ve örgütlerle birlikte bir plan oluşturmak, bizim gibi silaha sarılmalarını söylemeyerek, mücadele için ulusal program hazırlamaktır. EZLN saldırı eylemleri bakımından ilan ettiği ateşkese bağlı kalacak, herhangi bir saldırıda bulunmayacak. Faaliyetler siyasi mücadelenin çerçevesi dahilinde kalacağı, silahsız olarak sivil ve barışçıl bir hareket çerçevesinde yapacağız."* (YeğİN: 2010, 212)

30 yıllık mücadele tarihinde EZLN'nin gelmiş olduğu nokta, reformist talepler doğrultusundaki hedef ve amacına diğer sol örgütleri de dahil ederek silahlı reformist çizgiyi de bırakmak, tamamen silahsızlanarak, post-modernist teori olan sivil toplumculuk kapsamında demokrasi mücadelesine dolayısıyla reformizme saplanıp kalmaktır.

Latin Amerika mücadele deneyimlerinde silahlı reformist mücadele veren politik özneler Marksizm'den etkilenen, Che'nin deyimiyile ulusal devrimci olan örgütlerdir. Küçük burjuva ideolojinin yön verdiği bu örgütlerin sosyalizmin enternasyonal alanda zayıflaması, hem neo-liberal ideolojik saldırıların yoğunluğu hem de ABD emperyalizminin silahlı güçleri reformizme çekmek için özel çaba harcaması tasfiye sürecini hızlandıran önemli nedenler oldu. Bu süreç silahlı reformizmi, MLM'lerin karşısına çıkarmakla kalmayıp, Latin Amerika dışında diğer ülkelerde mücadele eden politik öznelerle de sirayet etmesinin önünü açtı.

Bunun en bariz örneğini kuşkusuz ki Kürt Ulusal Hareketi PKK oluşturuyor. 30 yıllık mücadele tarihinde PKK'deki değişim salt silahlı mücadeleye yaklaşımda değil bir bütün olarak ideolojik ve politik alanda gerçekleşmiştir. PKK, bilindiği üzere 1. Kongresini 1978'de yapmış, Bağimsız Kürdistan hedefiyle mücadeleye başlamış, 1984 Eruh baskınıyla da bu mücadeleyi silahlı mücadele biçimine dönüştürmüştür. Ulusal sorunun çözümünde, partinin ve silahlı gücün bu eksende şekillendirilip savaştırılmasında Marksizm'den etkilenmişti. Fakat sosyalizmden etkilenmiş bir ulusal devrimci hareketin sosyalist gördüğü RSE'nin yıkılması ve tasfiyecilik sürecin etkisiyle ideolojik olarak sosyalizmden uzaklaşmış ve başka nedenlerle birlikte bu savrulup onu reformizmin saflarına götürmüştür.

Bunun sonucu olarak A. Öcalan 1993'te Bekaa Vadisi'nde, gerilla gücünün zirvede olduğu bir dönemde, barış çağrısı yaparak ideolojik ve politik değişim sürecine girdi. Bu değişim süreci, A. Öcalan'ın uluslararası bir komployla TC faşizmine teslim edilmesinin ardından, PKK'nin 7. ve 8. Kongrelerinde A. Öcalan'ın "yeni paradigma" olarak yansıtılan görüşlerinin benimsenmesiyle tamamlandı. PKK ulusal devrimci harekette, ulusal reformcu bir harekete dönüştü. Marksizm'de ulusal hareketlerin politik niteliğini belirleyen temel noktalar açıktır: emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine, egemen ulusal egemen sınıfına yönelmesiyle birlikte Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı için savaşımasıdır. Lenin, UKKTH adlı kitabında *"Reform olarak özerklik ile devrimci bir anlam olarak ayrılma özgürlüğü arasında ilke farkı vardır... UKKTH ile diğer (özerklik vs.) çözüm siyasetleri arasında a) ilkesel bir fark var ve b) UKKTH devrimci bir siyaset, diğerleri (özerklik, otonomi, kültürel özerklik) reformcudur."* (**Aktaran Partizan: 2008, 15-16**) belirlemesiyle ulusal hareketlerin politik niteliğinin ne olması gerektiğinin altını çiziyordu. PKK'nin ulusal devrimci harekette, ulusal burjuva harekete evrilmesi Lenin yoldaşın altını çizdiği noktada gerçekleşirken, bu dönüşüm PKK'nin 1978'de yapılan 1. Kongre'deki görüşleriyle, 7 ve 8. Kongre'de resmileşen "yeni paradigma"daki görüşleri karşılaştırıldığında daha iyi anlaşılacaktır.

"Emperyalizm gericiliği temsil etmesi, gericiliğin de çapulcu karakteri zorunlu olarak sömürgeciliğe başvurmasına yol açar." (**1. Kongre'den aktaran Partizan, age**)

"20. yüzyılın sonlarında zafer, genelde giderek olgunlaşan demokrasi-nindir. Gerçekten bu sistem inançlı, ölçülü ve nasıl uygulandıklarını bilen toplumlar gönümüzün en gelişkin toplumlarıdır. Devletleri, dünyada gücünü kabul ettiren devletleridir. ABD ve İngiltere'nin dünyaya nasıl yön verdiği göz önüne getirilirse bu gayet açıktır." (**Yeni Paradigma'dan aktaran Partizan**)

"Kapitalist sömürgecilik altında ulusal inkarcılığa ve ulusal yok oluşa karşı koymanın tek yolu ulusal kurtuluş mücadelesinin pekiştirilmesidir. Kürdistan'ın ulusal ve uluslaşma sorunu 'Misak-ı Milli' sınırları içinde ele alan sömürgeci düzende bazı reformları gerçekleştirmekle sorunun çözüme kavuşacağını savunan, sorunun çözümünün devrimde ulusal bağımsızlıkta olduğunu göremeyen tüm görüşler, özünde ezen ezilen ulus milliyetçiliğinden kaynaklanıp sömürgeciliği meşrulaştırmaya hizmet eder... 'bölgesel özerklik', 'federal birlik', 'dil ve kültür özerkliği' biçimin-

deki çözüm yolları gericedir ve günümüzde Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nın biricik doğru yorum tarzı olan 'bağımsız devlet' tezine aykırıdır... Diğer tezler ve çözüm yolları devlet sınırlarına dokunmadığı için reformist, reformist olduğu için de gerici tezlerdir." (Yeni Paradigma'dan aktaran Partizan)

"PKK Cumhuriyeti parçalayan iddiasından onu güçlendiren temel olgulardan birisine dönüşecektir." (Yeni Paradigma'dan aktaran Partizan)

"Devrimler dönemi sonu ermiştir, evrimler dönemi başlamıştır... Demokrasi zafer kazanmıştır... Devrimler bir yanılgıydı, şimdiki düşüncem olsa silahlı mücadele başlatmazdım... Kürt ayaklanmaları yanlıştı, demokratik Türkiye Cumhuriyeti hedefimizdir... Şimdiki statüde bazı anayasal değişikliklerle Kürt ulusu haklarına kavuşur." (Öcalan'dan aktaran Teoride Doğrultu: 2002, 39)

Kürt Ulusal Hareketi'ni ulusal devrimcilikten ulusal devrimcilikten ulusal reformculuğa dönüştüren A. Öcalan'ın teorileri, 1990'larda Latin Amerika'da örneklerini aktardığımız politik öznelerin dönüşümüne yol açan post-modernist teorilerle özü itibariyle aynıdır.

PKK'in reformizme doğru evrimi kuşkusuz ki neo-liberal tasfiyeci sürecin yansımasının bir sonucudur. A. Öcalan'ın ilk barış çağrısı yaptığı 1990'ların başında, Latin Amerika'da gerilla mücadelesi veren örgütlerin barış anlaşması yaptığı süreçler aynı döneme denk gelmesi tesadüften ziyade tasfiyeci rüzgarın ulusal hareketi de etkilemesiydi.

Post-modernist "Yeni Paradigma"nın yeniliği Türkiye'de ulusal hareket tarafından dillendirilmesi olurken, bu paradigma üzerinde şekillenen ideolojik-politik dönüşümün silahlı mücadeleye yansıması "meşru savunma" şeklinde oldu. Bunun pratik politikadaki anlamı, dün silahları bağımsız Kürdistan için kullanırken, bugün ulusal kimliğin kabulü, anadilde eğitim, Kürtlere yasal statü, gerillaların siyasal mücadeleye katılma olanağı için kullanılmasıdır.

TC faşizminin silahların bırakılması üzerindeki ısrarın yanı sıra inkarcı, imhacı, asimilasyon politikalarının devamı, en demokratik eylemlerin bile kanla-katliamla bastırılması karşısında PKK'nin TC faşizmini burjuva reformist talepleri dahi yerine getirmesi için politik bir zorlayacağı, sıkıştıracağı elindeki tek koz silahlarıdır. "Meşru savunma" taktiğinin ya da PKK'nin silahları bırakmamasının temel nedeni budur. Latin Amerika örneklerinde olduğu gibi Kürt Ulusal Hareketi'nin de yaşadığı çıkmaz, ideolojik ve sınıfsal duruş ile siyasal dönüşümün niteliği arasındaki uyumsuzluktur. PKK si-

lahları bırakmaya 1993'ten beri hazırdır, fakat pratik politik süreç, PKK'yi bugüne getirmiştir.

Bugün silahlı mücadeleyi devam ettiren Kürt Ulusal Hareketi'ni silahlı reformist kılan, silahların politik niteliğini değiştirmesidir. Bağımsız Kürdistan söyleminden, demokratik özerklik talebine gerileyen hedef ve amaç doğrultusunda kullanılan silahlar devrimci niteliğini yitirmiştir. Gerillanın varlığı, kimi zaman alan tutabilecek ve TC ordusunu felç edebilecek güçte oluşu, nesnel gerçekliği ve bu gerçekliğin politik ifadesi olan silahlı reformist niteliği değiştirmiyor. *"Şu ya da bu partinin devrimci ya da reformcu niteliği, belirlendiği zaman karşılaştırmacı öge olarak kendi başlarına 'devrimci eylemleri' değil ama parti tarafından girilen ve yararlanılan bu eylemlerin yönelik buldukları siyasal amaç ve görevleri göz önünde tutmak gerekir."* (Stalin'den aktaran Partizan: 2008, 16)

Günümüzde silahlı reformist mücadele yürüten politik öznelerin, devletle yürüttükleri barış görüşmeleri ya da "çözüm süreçleri" nedeniyle dünya kamuoyunda daha çok gündeme geliyor. Kuşkusuz ki bu gündeme geliş silahlı mücadeleyi ön plana çıkararak, silahlı mücadelenin politik niteliğini geri planda bırakıyor. Bu durum egemen sınıflar açısından hem bir zor aracı olarak silahları, hem de silahlı mücadele yürüten politik özneleri reformizme çekmesine önemli bir zemin sunuyor. Böylece ezilen sınıflara ve ezilen uluslara silahlı mücadelenin en nihayetinde çözüm olmadığı düşüncesi verilirken, silahların da bundan sonra böyle algılanması için büyük çaba harcıyor. Bu anlamıyla silahlı reformizme yönelen politik özneler, kendi amaçlarına ulaşmak için sürdürdükleri politikanın bilinçli ya da bilinçsiz olarak egemen sınıfların bu çabasına ortak oluyor, silahlı reformist örgütlerin dillerinde silahlardan çok "demokratik" siyasetin varlığı, kimi zaman silahların tarihi misyonunu tamamladığı açıklamaları, ezilen emekçi halkların silahlar konusundaki değiştirici-dönüştürücü güç algısını da düzen içi mücadeleye tabi kılarak "ulusal ve sınıfsal kurtuluş umudunu da düzen içileştirmektedir.

Silahlı mücadelenin ideolojik ve politik olarak reformizme çekilmesine karşın dünyada ve Türkiye'deki ekonomik ve siyasi koşullar her geçen gün geniş kitlelere kurtuluşun silahlı mücadelede olduğunu göstermektedir. Emperyalizmin Ortadoğu üzerine planlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan IŞİD terörü ve yapmış olduğu Ezidi ve Şii katliamları, ezilen emekçi halklara, emperyalizme, faşizme ve tüm gerici güçlere karşı silahlı mücadelenin kaçınılmazlığını somut olarak göstermektedir. Yine demokrasi havarisi ilan edi-

len ABD’de Ferguson kasabasında siyahi bir gencin polis tarafından öldürülmesini protesto eden halka karşı ulusal muhafızların da devreye sokulması, Mısır’da, Tunus’ta, Brezilya’da ve Türkiye’de yaşanan ayaklanmalarda devletin kullandığı zor yöntemine karşı zorla karşı koyan kitleler silahlı mücadelenin güncelliğini politik arenada bir kez daha göstermiştir.

Her ne kadar silahların misyonunu tamamlayanlar olsa da, kapitalist sömürünün neo-liberalizmle, kapitalizmin ilkel birikim sürecini aratmayan boyuta ulaşması, dünya genelinde açlığın ve yoksulluğun artması buna paralel devlet terörünün baskı ve zulmünün artırılması, ezilen emekçi halkların üzerindeki bu ekonomik baskı onları, kurtuluş umuduna, devrime, dolayısıyla silahlara yönlendirmektedir.

Her direniş, her ayaklanma kendi şiddet aracını ve bunun kullanım düzeyini yaratarak silahlara ideolojik ve politik olarak saldıranların teorilerinin aksine, silahlı mücadelenin tarihi misyonunu ve ezilen emekçi halklar için enternasyonal proletarya için önemini, somut olarak kanıtıyor. Bugün Hindistan’da, Filipinler’de önemli gerilla gücüne sahip olan Maoistler, aynı somutlukta silahlı mücadelenin güncelliğini, silahları iktidara yönlendirerek ve bu amacı doğrultusunda savaşıyor.

Silahlı mücadele tarihi misyonunu ona tarihi misyon yükleyen koşulların ortadan kalkmasıyla tamamlayacaktır. Bu maddi koşulların değişmesini, “Güneş nasıl olsa doğacak” diyenler değil “*Güneşe akın var, güneşin zaptı yakın*” diyenler sağlayacaktır.

Kaynaklar:

- 1) Avtur, Senem (2014): 21. Yüzyılda Değişen Toplumsal Hareketler, Praxis Dergisi, Sayı 34/2014, Dipnot Yayınları
- 2) Clausewitz, C. (2011): Savaş Üzerine, Doruk Yayınları
- 3) Mao Zedung (1992): Teori ve Pratik, Sol Yayınları, 10. Baskı
- 4) Poweroy, Williams J. : Marksizm ve Gerilla Savaşı, Belge Yayınları, 1. Baskı
- 5) Partizan (2008): Ulusal Hareketlerin Politik Niteliği Sorunu ve “Sınıf Teorisi”nin Yanılgısı, Sayı 66, Umut Yayımcılık
- 6) Özbudun, Sibel (2010): Sınıf Kültür, Kimlik, Ütopya Yayınları
- 7) Yeğın, Metin (2010): Gerillanın Barışı [El Salvador, Guatemala, Meksika] Barış ve Ateşkes Süreci, Torem Yayınları, 1. Baskı
- 8) Yıldız, Emel (2004): Marks’tan Mao’ya Gerilla Savaşı, Umut Yayımcılık, 1. Baskı

AKP'yi doğuran koşullar ve AKP reformları

►► 1990'lı yıllar, neo-liberal dalganın yavrulamış olduğu Kemal Derviş ve onu izleyen AKP hükümetiyle birlikte, neo-liberalizmin yeni bir itilim kazandığı bir moment olmuştur. Bu çalışmada sözünü ettiğimiz momentin yanı sıra, egemen sınıflar arası yaşanan iktidar mücadelesi, AKP'yi ortaya çıkaran koşullar ve AKP reformları sorunu ele alınacaktır. ◀◀

AKP, son 12 yıldır hükümet olan bir partidir. Arkasındaki kitlelerle sosyolojik gerçekliği, 2015 genel seçimlerini de bu partinin kazanacağını gösteriyor. Önümüzdeki yıllar çok şeylere ebedir; buna rağmen AKP hala hükümette kalmayı başarır, kesintisiz biçimde 17 yıl boyunca Türkiye'yi "yöneten" parti olacaktır. Türkiye AKP aracılığıyla egemen sınıfların çıkarlarına göre, bu çıkarlara uygun politikalarla yönetilmektedir. Uygulamaya konulan politikalar hakkında söylenmesi gereken diğer bir gerçek de bunların neo-liberalizme ve egemen sınıflar arasındaki iktidar mücadelesine içkin politikalar olduğudur. Ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamın bütünü bu politikalar gereğince düzenlenmektedir.

1990'lı yıllar, neo-liberal dalganın yavrulamış olduğu Kemal Derviş ve onu izleyen AKP hükümetiyle birlikte, neo-liberalizmin yeni bir itilim kazandığı bir moment olmuştur. Bu çalışmada sözünü ettiğimiz momentin yanı sıra, egemen sınıflar arası yaşanan iktidar mücadelesi, AKP'yi ortaya çıkaran koşullar ve AKP reformları sorunu ele alınacaktır.

Türkiye'nin 2000-2001 yılları, ekonomik krizin alabildiğine derinleştiği yıllardı. Üç partili koalisyon hükümeti, yaşanan ekonomik krizin altında kalmış, siyasi kriz daha bir derinleşmişti. Kitleler mevcut egemen sınıf partilerinden uzaklaşırken, kitlelerin arayışlarına yanıt olmak üzere, alternatif parti ve hareketler de şekillenmeye başlamıştı. Bu dönemde, Fazilet Partisi'nde bir kopuş yaşanmış, Abdüllatif Şener, Bülent Arınç ve Abdullah Gül'ün başını çektiği çok sayıda milletvekilinden oluşan bağımsız bir meclis grubu ortaya çıkmıştı.

Ekonomik kriz, Türkiye'nin emperyalizme olan bağımlılığının sonucuydu. Bağımlılıktan beslenen ekonominin, bu beslenme kaynağının daralması ya da daraltılmasından dolayı ekonomik kriz patlamıştı. Böylece krizi çözenin yolu da ortaya çıkmış, bağımlılığı daha yüksek düzeye çıkartıp, beslenme kaynaklarının açılması için, emperyalist sermayeye müracaat edilmişti. Emperyalist sermaye belli koşullar içerisinde hükümete yardımcı olacağını söylemiş, TC'nin talebini kabul etmişti.

Bizde parayı veren düdüğü çalar diye bir söz vardır. Dünya Bankası (DB) tarafından hazırlanan Yapısal Uyum Programı (YUP), emperyalist sermayenin Türkiye'den istediklerini içeriyordu. Ecevit hükümeti programı kabul etmiş fakat, bu DB için yeterli olmamıştı. Dümenin başında da kendisi olmak istiyordu. Ve bu iş için adamı Kemal Derviş'i gönderdi. DB'nin Yapısal Uyum Programı "Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş" programı olarak yerleştirildi.(!)

Fazilet Partisi'nin yaşadığı çözümlenin benzerini Ecevit'in DSP'si de yaşadı. Sonraları DSP'deki bu bölünme Ergenekon, Ecevit hükümetine de darbe vs. ile ilişkilendirildiyse de ayrışmanın koalisyonu oluşturulan partilerin alabildiğine yıpranmış ve kitleler nezdinde sıfırlanmış olmaları egemen sınıfların konjonktürle örtüşecek alternatifler oluşturma, kitleleri yeni umutlarla yedekleme amacıyla yaşandığı aşıkardı.

Kasım 2002 genel seçimleri AKP'nin zaferiyle sonuçlandı. CHP dışındaki tüm partilerin barajı aşamamış olması, AKP'ye yaramış, mecliste ezici çoğunluğu yakalamıştı. AKP, K. Derviş yönetiminde uygulamaya konulan "**Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı**"nı benimsedi. Program üzerinde yaptığı en önemli tadilat isim değişikliği oldu. AKP, "**Acil Eylem Programı**" adıyla "kendi" ekonomik programını uygulamaya koydu. O, bununla, neo-liberal politikalara bağlı kalacağını ve bu politikaları sadakatle uygulayacağını gösterdi. Neo-liberalizm AKP ile birlikte yeni bir itilim kazandı. Uygulamaya konulan politikalar hırçın bir özelleştirme programını, emperyalist spekülasyon sermayeye kapıların ardına dek açılmasını, sağlıktan eğitime kadar belli başlı hizmetlerin metalaşmasını, esnek çalışma da dahil, sermayeden gelen taleplerin, yeni bir iş yasasıyla karşılanmasını, sermayeye yeni kârlılık alanları açılmasını ve bunun için, doğal kaynakların yağmaya sunulmasını vb. kapsıyordu. Bu politikalarla gözetilen sermayenin yüksek kârlılığıydı. Kitlelerdeki karşılığı ise daha bir sömürü ve yoksulluk! Emperyalist sermaye tam da ürettiği bu sonuçtan dolayı, "yoksulluğun yönetilmesi"ni de neo-liberal politikaların parçası

olarak ele almıştı. AKP, dini cemaat ve vakıflar desteğiyle, yoksulluğu yönetme politikasında “belli” bir başarı yakaladı. Uygulamaya koyduğu sosyal yardımlarla, hem kitlenin tepkisini geriletmeyi hem de seçim sandıklarında oy’a tahvil etmeyi başardı.

AKP, ilk hükümet yılları olan 2002-2003 arasındaki performansıyla emperyalist sermayeye rüştünü ispatlamıştı. 1 Mart (2003) tezkeresinin meclisten geçmemiş olması bile bunu gölgelemedi. TÜSİAD cephesinde de aynı durum geçerliydi. AKP’nin işbaşına gelişine müteredditli yaklaşan TÜSİAD, neo-liberal politikaların olanca kararlılıkla ve en katı biçimde uygulanması, özelleştirmelerin hızla gerçekleşmesi, taahhüt edilen reformların yapılması karşısında netleşmiş, AKP’ye açıktan destek olmaya başlamıştır.

Hükümette, meclis çoğunluğunu elinde tutan bir partinin, emperyalist sermaye ve onun politikalarına tabi bir partinin olması siyasal ve ekonomik krizin belli bir düzey ve yönetilebilir seviyeye çekilmesine, yani bir istikrar kazanmasına imkan sunmuştu. Bu tablo emperyalistler ve uşakları olan komprador burjuvazi ve büyük toprak ağaları için tercih edildir ve bu da AKP için başarıdır. AB’ye üyelik görüşmelerinin hızlanmış olması, aday üyelik başvurusunun kabul edilmesi de bu anlamıyla tesadüf değildir.

Bir süre öncesine kadar emperyalistler ve Türk hakim sınıfları için tehlikeli görülen ve bir darbeye hükümetten düşürülen (RP) ve onun devamı olan (FP) bir partinin önemli kadroları ve o parti teşkilatının çok önemli bir gücüyle kurulmuş olan bu yeni partiye emperyalistler ve Türk hakim sınıflarının gösterdiği teveccüh, sundukları katkı, bugün bile kafa karışıklığı yaratmaktadır. Erbakan’ın Fazilet Partisi ile Erdoğan’ın AKP’si arasında bir ayrıma gidilmemekte, siyasi olarak farklı sınıfların temsilcisi oldukları dikkate alınmamakta, kültürel (dini) benzerlikten hareketle, iki parti aynıymış gibi görülmektedir. Bu yüzden Erbakan’ın RP-FP’siyle Erdoğan’ın AKP’si arasındaki ilişkiye kısaca da olsa değinmekte yarar var.

AKP’nin reddi mirası ya da Milli Görüş gömleğinin dikilişi

Önce Erbakan’ın temsil ettiği hareket ve onun sınıf temeline bakalım; Erbakan, 1969 seçimlerine Konya’dan bağımsız aday olup kazanmadan önce Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)’un, 1968 yılında gerçekleşen genel kurulunda küçük ve orta burjuvazinin desteğini alarak, TOBB Başkanlığına seçilmişti. O yıllarda komprador büyük burjuvazi de TOBB içerisinde yer alıyordu. Erbakan’ın TOBB zaferi fazla uzun sürmemiş, başbakan

Demirel'in talimatıyla polis kuşatması ve zoruyla görevinden alınmıştı. Bu olay hakkında uzun uzadıya durmamız mümkün değil, yine de iki temel noktanın altını çizmemiz gerekiyor. Birincisi, yarı-resmi bir kuruluş olan, üye yapısından bağımsız olarak kompradorların ekonomik örgütlenmesi olan bir kuruluşun başına küçük ve orta burjuvaziyi temsil edenlerin seçilmiş olması; ikincisi ise Erbakan'da temsiliyetini bulan bu kesimin, egemen sınıflar arasındaki iktidar çatışmasında ikinci kampta yer alıyor olmasıdır. Devlet iktidarı üzerinde egemen olma mücadelesi veren bu iki kliğe komprador burjuvazi ve büyük toprak ağaları damgasını vurmasına, bu sınıfların çıkarları belirleyici olmasına rağmen, bu sınıflardan ibaret değildi. Bunu en iyi Erbakan'ın siyasi sürecine baktığımızda anlıyoruz.

TOBB başkanlığından indirilen Erbakan, 1969 seçimlerine AP'den katılmak istemiş ancak Demirel'in vetosuyla karşılaşmıştır. Konya'dan bağımsız aday olarak katılması, bu veto sonrasıdır. Konya'dan milletvekili seçilmesinde belirleyici unsur sanayiyle uğraşan küçük ve orta burjuvaların, yarı-feodal ilişkiler içerisindeki toprak ağalarının desteğini almış olmasıdır. Bu kesimlerin dışında bir önemli destek de **Nakşibendi** tarikatından gelmiştir.

Erbakan hareketi, dayandığı bu kesimlerle birlikte, siyasi bir örgütlenmeye, **Milli Nizam Partisi** (MNP)'ne dönüştü. Nakşibendi Tarikatı şeyhi Mehmet Zahit Kutlu'nun fikir babası olduğu söylenen Milli Nizam Partisi o güne kadar ikinci kamp içerisinde yer alan, siyasi olarak tek parti döneminde CHP, sonraki yıllarda DP ve AP'de örgütlenen, hilafetçiliği savunan, siyasal, sosyal ve iktisadi yaşamda İslami referansları esas alan kesimin, milli burjuvazi ve küçük toprak ağalarının temsilcisiydi. İbrahim Kaypakaya yoldaş bu kesimle ilgili olarak şunları söylüyor: *"İkinci kampta hilafetçi ve padişahçı unsurlar (eski feodal bürokrasi, ulema artıkları, din adamları vs.) da vardı. Fakat bunlar ne o zaman ne de daha sonra mensup oldukları siyasi kampın hakim unsurları olmadılar. Hakim olanlar, komprador büyük burjuvazi ile bir kısım toprak ağaları, tefeciler, vurguncu tüccarlar vs. idi. Aynı hilafetçi unsurlar, tali bir güç olarak DP ve AP içinde yer aldılar. Daha sonra bunların MNP'yi kurduklarını hepimiz biliyoruz."* (İ. **Kaypakaya, Bütün Yazılar, s. 367, Umut Yayımcılık**) MNP, toplumsal yaşamın merkezine dini oturtuyordu. Ekonomik ve sosyal yapıyla, siyasi üst yapıyı İslam temelleri üzerinde inşa etme anlayışına sahipti.

Erbakan'ın MNP'si 12 Mart döneminde kapatıldı. 1973 seçimleri geldiğinde bu hareketi, **Milli Selamet Partisi** (MSP) olarak görüyoruz. Katıldığı

ilk seçimlerde yüzde 11.3'lük bir oy alarak 48 milletvekili çıkarmayı başardı. Bu şaşırtıcı bir başarıydı. Takip eden yıllarda bir duraklama, 1980 AFC'si sonrası bir gerileme yaşamışsa da 1990'lı yıllar, Erbakan hareketinin yükseliş yılları oldu.

İbrahim yoldaşın hilafetçi dediği ve sınıfsal olarak milli burjuva karakterde gördüğü bu kesimin üzerinde biraz daha duralım. Erbakan, toplumsal projesini "**Milli Görüş**" olarak kavramsallaştırmıştı. Milli Görüş, siyasal ve sosyal olarak ümmet ve hilafet, ekonomik olarak millilik üzerine inşa edilmişti. **Milli Görüş üç kıtaya yayılmış Osmanlı özlemiydi**. Bu özetlem "halife" kavramında anlam kazanıyordu. Çünkü İslam dünyasını sembolize ediyor ve bir manevi liderlerinin olduğunu gösteriyordu. Bütün bir İslam dünyasının tek bir yöne, tek bir kişiye bakması ve yeryüzünde onu tanıması başlı başına bir güç, bir var oluş demektir. İslam aleminin birliği Halife.

Erbakan'ın Milli Görüş'ü, Türkiye'den yeni bir Osmanlı çıkarmaktan ziyade, batı karşısında bir İslam ülkeleri birliği idi. Milli Görüş'ün hakim olduğu Türkiye bu birliğin öncüsü, temeli olabilirdi. Milli Görüş'ün siyasal içeriği anti-batıcılıkla şekillenmişti. Onun bu yönünü bir emperyalizm karşıtlığı olarak değerlendirebiliriz. Erbakan "Batı Kulübü" derdi; bu kavram, Milli Görüş terminolojisinde aşağılamak, küçümsemek anlamına geliyordu. Diğer hakim sınıf partileri için "batı taklitçisi" demeyi tercih ediyordu; onların teşhirinde bu kavramı, etkili biçimde kullanıyordu. Şüphesiz Milli Görüş'ün (MG) bir Avrupa Birliği üyeliği vizyonu yoktu. O dönemki isimle "Avrupa Ekonomik Topluluğu" (AET), içerisinde yer alınacak değil, karşı çıkılacak bir batı kuruluşuydu. MG'nin AET algısı böyleydi. Erbakan'a göre "**onlar ortak, biz pazar**" dık.

Batıdan kopuş ve İslam ülkelerinin birliğine odaklı bir program olan MG, batı ve onun hegemonyasına karşı güçlü bir ekonomiyle karşı durulacağı anlayışındaydı. Ağır sanayi MG programı ve perspektifinin önemli unsuruydu. Bir ağır sanayi hamlesi başlatmak gerekiyordu ve bunu batı taklitçisi partiler değil, Milli Görüş'ün partisi yapabiliyordu. Erbakan gittiği her yere bu anlayışı, "ağır sanayi hamlesi" argümanını da götürdü.

Milli burjuvazinin Milli Görüş hareketini destekleyen kesimi, esasında sınıfsal bir refleksle bunu yapıyordu. Türkiye üzerinde emperyalizmin ekonomik ve siyasi bir egemenliği vardı. Emperyalistler bu egemenliklerini sürdürürken komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarına dayanıyor, bunlar aracılığıyla çıkarlarını gerçekleştiriyordu. Ekonomik ve politik yaşam

üzerinde komprador burjuvazi ve büyük toprak ağaları ile emperyalist efendilerinin egemenliğinin geçerli olduğu koşullarda, burjuvazi ve toprak ağalarının diğer katmanları tali duruma düşer ve güç ve iktidar savaşında bastırılan, gelişme imkanlarından mahrum bırakılan olur. Örneğin banka kredileri, ihaleler, ithalat kotalarının dağıtımı (bir dönem çok önemli bir sorundu) komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarına gidiyordu. Uygulanan ekonomik politika montaj sanayi ve ithalat odaklı olduğu için, yerli sanayinin ya da milli burjuvazinin gelişimini engelliyor, büyüme koşullarını daraltıyordu. AET üyeliği yani Avrupa'nın ortak, Türkiye'nin pazar olduğu topluluğun üyesi olmak yerine, İslam ülkeleri birliği; montaj sanayi yerine ağır sanayi gibi projelere sahip bir partinin hükümet olması, tam da bu programları nedeniyle milli burjuvazinin isteğine uygun ve lehineydi. Milli burjuvazinin bahsettiğimiz kesiminin Erbakan'a dönük tevecçülüğü buradan kaynaklanıyordu.

İbrahim yoldaş *"iki kamp arasındaki mücadele, başından beri, esas olarak cumhuriyet temeli üzerinde kalmak üzere, komprador büyük burjuvazi ve toprak ağalarının arasında bir iktidar mücadelesi olarak cereyan ediyordu"* (age, s. 367) diyordu. Bugün daha keskinleşmiş olarak yaşanan iktidar çatışmasını anlamak için *"cumhuriyet temeli üzerinde kalma"* vurgusunu akılda tutmak gerekiyor. Bu hatırlatmayla birlikte, yeniden Erbakan ve Milli Görüş hareketine dönelim. İkinci kamp içerisinde yer almış olmasına rağmen, o kampta tali bir güç olarak duran bu kesim; İslam ülkelerinin birliği ve anti-batıcı konumlanışıyla; İslam ortak pazarı ve ortak İslami savunma mekanizması oluşturma hedefiyle, esasında cumhuriyet zemininin dışındaydı. Savunduğu iç ve dış politikalar, hükümet olma koşullarında farklı bir Türkiye özellikleri taşıyordu.

Fakat 1980 AFC'sinin hukuksal, kurumsal, siyasal, anayasal açılardan neo-liberal politikalar için elverişli koşulları hazırlaması ve hızlı Özallı yıllarla neo-liberalizme entegrasyonda alınan mesafe, Erbakan'ın temsil ettiği kesimlerde de değişimlere yol açmış ve bu değişim Milli Görüş'te belli bir revizyonu getirmişti.

Emperyalist ülkeler için gelişmenin ve varlıklarını sürdürmenin koşulu olan uluslararası işbölümü, neo-liberal politikalarla yeni koşullar içerisinde yeni bir biçim aldı. Emperyalist ülkelerle ya da Marks'ın ifadesiyle söylersek; başlıca sanayi merkezleriyle yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler arasında kurulu olan bu işbölümü, Marks'ın tanımladığı biçimden öz itibarıyla aynıydı. Emperyalizmin gelişiminin biricik engeli olan hammadde, pazar ve

ucuz işgücü kaynaklarının teminine dayalı bir işbölümüydü. Neo-liberalizm üretim örgütlenmesinde gittiği uluslararası değişimle kurulu işbölümünü yenilemiş, yeni koşullara uygun hale getirmiştir. Yeni üretim örgütlenmesi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerin küçük ve orta ölçekli işletmelerin birer fasoncu, komprador burjuvazinin önemli bir kesimini, emperyalist sermayenin tüccarı, taşeronu, tedarikçisi yapmıştır.

Emperyalist yeni üretim örgütlenmesi, o güne kadar iç pazarla sınırlı üretim gerçekleştiren Türkiye ve benzer ülkeleri küçük ve orta ölçekli işletmelerin fasoncu, son ürünün emek yoğun üretime dayalı parçalarının üreticisi olarak emperyalist tekellere, onların uluslararası markalarına bağladı. Emperyalist tekellerin fason ve tedarik üssü olmak, üretim ölçeğinin genişlemesi, bu alanda işletme sayısı ve işletme yapısının değişmesi gibi sonuçlar doğurdu. Gerçekleşen yeni üretim örgütlenmesiyle Türkiye ve benzer ülkelerde birikimin, artı-emeğin esas kütlesi emperyalist tekellere aktarıldı. Bu koşullarda yerli burjuvazi gelişmemiş, genişleyen ücretli emek, sermaye ilişkisine rağmen, ayakları üzerinde dikilmiş bir kapitalist gelişme yakalanamamıştı. Yeni üretim örgütlenmesinin getirdiği neo-liberal birikim rejimi Türkiye ve benzeri ülkelerdeki koyu sömürünün, işçi sağlığı ve iş güvenliği koşullarının oldukça kötü olmasının, yaşanan işçi katliamlarının belirleyici nedenidir.

Artı-emeğin paylaşımında kendi paylarına düşen kısım en alt sınırlarda olsa da, neo-liberal ekonomi ve yeni üretim örgütlenmesi dışında bir seçenek oluşturma koşullarına sahip olamayan Türk milli burjuvazisi için, verili koşullar içerisinde hareket etme dışında başka bir çıkar yol yoktur. Bu kesimin, Milli Görüş çizgisiyle uyumlu olan bölüğü, MÜSİAD olarak örgütlenip konumunu güçlendirmeye, ticari ağlarını geliştirmeye yöneldi. MÜSİAD'ın kuruluşuyla (1990) Erbakan'ın Refah Partisi'nin yükselişi paraleldir. Başlangıçta beş kişiyle kurulan MÜSİAD, siyasi alandaki yükselişin rüzgarını arkasına alarak, 1997 yılı itibarıyla 10 bin bağlı şirketi temsil eden 2 bin 700 üyeye ulaştı. Aralarındaki çok küçük bir azınlığı saymazsak MÜSİAD üyelerinin tamamı, 1980 sonrası iş hayatına atılmıştır. Türkiye, işçi sınıfı gibi burjuvazi de kuşaktan kuşağa aktarılmış değildir. MÜSİAD üye profili bunu anlatıyor. Ayrıca şunu da belirtmeliyiz ki MÜSİAD'ın kurucu şirketleri genel olarak 50'den az işçi çalıştıran şirketlerdir. Siyasi olarak Refah Partisi'nde temsil edilen MÜSİAD ve aynı çizgideki burjuvazi ve küçük toprak ağaları sınıf çıkarlarına bağlı kalarak, neo-liberal zemin üzerinde kendine yol açmaya çalıştı. İktisadi ve siyasi olarak

neo-liberalizmin belirlediği ilişkiler içerisinde devinirken, kaçınılmaz olarak İslami dünya görüşü ve İslam dünyasına dönük ekonomik ve politik hedeflerde revizyona gidildi.

'90'lı yılların başından itibaren yükselişe geçen Refah Partisi önce üç büyük kent in de içinde olduğu birçok il ve ilçenin belediye başkanlıklarını kazanarak, bir yerel yönetimler zaferi, 1996 yılında da genel seçimler zaferi elde etti. En fazla milletvekili çıkaran parti olarak, Erbakan'ın başbakanlığında, Doğru Yol Partisi (DYP) ile ortak bir koalisyon hükümeti kuruldu. Tansu Çiller'in DYP'si komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının ikinci kampta yer alan kliğinin, bu klik içerisinde esas olarak büyük toprak ağalarının, ticaret ve müteahhitlik olarak iş tutan kompradorların temsilcisiydi. Bu kesimin bir diğer özelliği de Türki cumhuriyetleri, Balkanlar ve Ortadoğu ağırlıklı iş yapmalarıydı. DYP'nin iç ve dışa dönük politikalarını bu ekonomik gerçeklik belirlemiş, RP ile yakalanan kimi ortaklıklar koalisyonun temelini oluşturmuştu.

Milli burjuvazinin sağ kanadı ve küçük toprak ağalarının temsilcisi Refah Partisi ve kompradorların bir kesiminin temsilcisi DYP'nin koalisyon hükümetinin programına damgasını vuran elbette neo-liberalizmdi. Her iki parti temsil ettikleri kesimleri ihya etmeye odaklandı. Özelleştirme ve ihalelerden, en büyük payı kapmanın hesaplarına odaklanıldı. Bununla birlikte İslam Birliği; İslam Ortak Pazarı projesi korundu. Gümrük Birliği yerine Türki cumhuriyetlerini de içine alacak şekilde, Doğu Asya'dan Balkanlara uzanan bir coğrafyada, başta tekstil ve konfeksiyon olmak üzere, pamuk üreten ülkeler arasında hayata geçirilen Pamuk Birliği de muhafaza edildi. Bu birlik daha sonra D-8 (Developing 8) projesine dönüştü. D-8 NAFTA ve ASEAN gibi Türkiye, İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın oluşturduğu bir ekonomik işbirliği örgütüydü. Bölgesel oluşumlara gitmek, yeni ilişki ve pazar alanlarıyla buluşmak milli burjuvazi ve komprador burjuvazinin bir kesiminin çıkarlarıyla uyumludur. Rekabet koşullarının lehte olduğu daha zayıf ülkelere erişmek, kendisinden daha güçsüz burjuvaziyle rekabet etmek, hakim sınıflar için tercih edilir bir durumdur. RP'nin bölgesel girişimleri MÜSİAD'ın büyüme, gelişme arayışlarına yanıt oluyordu.

RP-DYP koalisyonu özelleştirme ve ihaleler başta olmak üzere, bölgesel alanda gerçekleşen ticari ilişkilerde de önceliği temsil ettikleri kliklere tanıdılar. Bu kliğ in pastadan en büyük dilimi alması, egemen sınıflar arasında süren iktidar çatışmasını kızıştırdı. Neo-liberal politikaların benim-

senmiş olması yeterli sayılmamış, Erbakan'ın izlediği İslam coğrafyası ağırlıklı siyasi ve iktisadi yönelim, ABD başta olmak üzere emperyalist ve uşakları için kabul edilemez bulunmuştu. Refahiyol hükümeti, özellikle de Milli Görüş, çözüme kavuşturulması gereken bir problemde artık. Erbakan hükümeti probleminin nasıl çözüldüğünü uzunca izah etmeye gerek olmasa gerek. 28 Şubat süreci durumu açıklamaya yetiyor. Refahiyol hükümeti emperyalistlerin ve Türk hakim sınıflarının birinci kliğinin zoruyla düşürülmüş, devrilmişti.

Milli Görüşçü Refah Partisi'ne post-modern darbe

Ülkelerin sosyo-ekonomik yapıları, egemen sınıflar arasındaki çatışmanın biçim ve hedeflerini de belirliyor. Örneğin Türkiye gibi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde aldığı biçimle, kapitalist ülkelerde bu çatışma farklıdır. Bu siyasal iktidarla sermaye birikimi arasındaki ilişkiden kaynaklanır. Birikimin artı-emeğin egemen sınıflara aktarımında devlet etkin bir role ve yere sahiptir. Ayrıca kârlı yatırım alanları oluşturma ve bunları dağıtma gibi iktisadi faaliyetleri mevcut ülke genelinde açılan büyük çaplı kamu ihaleleri, yerel yönetimler düzeyinde gerçekleşen ihale ve rant paylaşımı, kamu bankaları yoluyla açılan krediler vb. bu imkanlardan bazılarıdır. Devlet iktidarı üzerinde egemen olmak, devletin sahip olduğu ve kontrol ettiği bu ekonomik olanakların sahibi olmak ya da bunlardan en büyük payı almaktır. Türk hakim sınıflarının iktisaden zayıf ve güçsüz yapıları devlet iktidarı üzerindeki çatışmanın önemli nedeniydi. Türkiye gibi ülkelerin sınıf ve iktidar ilişkisindeki bu ayırt edici özellik nedeniyle Başkan Mao, bu nitelikteki kompradorları **bürokrat komprador burjuvazi** olarak tanımlamıştır.

Egemen sınıflar arasındaki çatışma herkesin gözü önünde gerçekleşiyor, dolayısıyla bir olgudur. Türkiye'deki devrimci, demokrat yapılar ve kişiler bu olguyu, Türkiye'nin toplumsal yapısından, sınıflar arası ve sınıf içi ilişkilerden, devletin ekonomik rolünden bağımsız ve Mao'nun bürokrat komprador burjuvazi belirlemesinden habersiz ele aldıkları için, çatışmayı sadece ve esasta ideolojik ve kültürel yönleriyle açıklamaktadırlar. Nitekim 28 Şubat sürecine, Erbakan hükümetinin devrilmesine de buna yakın bir çerçeveden bakmışlardır.

Partisi kapatılan Erbakan ve aforoz edilen, mallarına el koyma, tutuklama vb. bir tehlikelerle karşı karşıya kalan MÜSİAD ve diğer destekçiler, yeni duruma kimi politika değişimleriyle adapte almaya çalışmışlardır. Zira YİMPAŞ ve KOMBASAN gibi şirketlerin kapatılması, mallarına el konul-

ması bu kesim için yeterince uyarıcıydı. Erbakan, kapatılan RP'nin yerine Fazilet Partisi'ni kurmuş, temsil ettiği sınıfın özlem ve beklentileriyle uygun bir program oluşturmaya gitmişti. Örneğin AB (o dönemki kodlamayla AET) karşıtlığına son vermiş, AB'ye üyeliği desteklemiştir. İslam Birliği, İslam Ortak Pazarı, Pamuk Birliği gibi projeleri gelişip büyümesinin dayanağı yapmaya çalışan MÜSİAD ve bağlaşıkları, 28 Şubat'ın mesajını gayet iyi almış, Erbakan hareketinden emperyalist sisteme doğru daha güçlü yönelim istemişlerdir.

28 Şubat ve sonraki süreç, İslami-muhafazakar seçmenle onun seçim iradesinin yansıdığı parti olan Fazilet Partisi arasında bir kopuş yaratmayı, FP'yi tecrit edip, seçmen kitlesini farklı partilere yönlendirmeyi de amaçlıyordu. Fakat 1999 yılında yapılan genel seçimlerde, en yüksek oyu alan, yine bu parti olmuştu. Egemen sınıflar ve onların silahlı ordularının baskısı, İslamcı-muhafazakar kitleyi FP'den koparmak için yeterli olmamıştı. Sonraki gelişmelerden görüldü ki, FP'nin seçim başarısı sadece biçimsel bir başarıydı. Milli Görüş'le özdeşleşmiş kimi parlak simalar ve partinin kimi ağır topları Erbakan'a bayrak açıp, Milli Görüş'ü terk ettiler.

28 Şubat sonuçlarını vermeye başlamıştı.

Ebesi 28 Şubat olan partinin doğuşu

Fazilet Partisi ve onun Milli Görüş çizgisinde yaşanan ve bir süre sonra AKP'ye dönüşen kopuş, 28 Şubat darbesi ve Refahyol hükümetinin düşürülmesiyle ilişkili bir sorundur. Refah Partisi, emperyalist dünya düzenine yaklaşımı ve içeride iktisadi, siyasi ve sosyal alana dönük politikaları nedeniyle hükümetten düşürülmüş, kapısına kilit vuruluş ve liderleri Erbakan siyaset yapamaz olmuş, hakkında dolandırıcılıktan dava açılmıştır. İslam Ortak Pazarı, İslam Ülkeleri Ortak Savunma Örgütü projesi ve bu projeye örtüşen D-8 oluşumu ABD ve Avrupalı emperyalistler için kabul edilemezdi. TUSİAD ve TSK'nın tutumu da şüphesiz efendilerininki gibiydi. Fazilet Partisi her ne kadar Refahyol hükümetinin devrilmesinden öğrenmiş ve siyasi programıyla Milli Görüş çizgisinde belli revizyonlara gitmişse de atılan adımlar emperyalistler ve uşakları için güven verici olmaktan uzaktır. Milli burjuvazi ve bu burjuvazinin İslami ve İslam dünyasını merkeze koyan; siyasi, iktisadi ve sosyal politikalarını İslam coğrafyası ve ümmet önceliğine göre belirleyen kesimine hükümet olma ya da hükümette kalma "şansı" tanımayacaktı, bütün olan bitenin özeti buydu.

AKP'nin kuruluşu ya da Fazilet Partisi'nde yaşanan kopuş bir sınıf ve si-

yaset ayrışmasıydı. AKP emperyalizm ve onun neo-liberal politikalarıyla bütünleşmeyi içeren bir programa sahipti. Bu niteliğiyle komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının çıkarlarını temsil ediyordu. Burada milli burjuvaziye (buna orta burjuvazi de diyebiliriz) bir vurgu gerekiyor. Emperyalizm ve uşakları tarafından ezilmesi, bunlarla çelişkili olmasına rağmen bu kesim neo-liberalizmin ya da onun uluslararası yeni üretim örgütlenmesinin şekillendirdiği iktisadi ve sosyal ilişkiler içerisinde devinmekte, kendini gerçekleştirilmektedir. O, oluşan ya da oluşmuş olan sosyo-ekonomik sistemin parçasıdır ve emperyalizm ve uşaklarıyla olan çelişkisini de, uzlaşısını da bu sistem içerisinde yaşamaktadır. Dolayısıyla AKP'nin hayata geçirdiği bu politikalar belli ölçülerde milli burjuvazinin çıkarlarıyla da örtüşmektedir. Fakat sıkça görüldüğü gibi AKP'nin hayata geçirdiği politikalar/reformlar burjuvazinin bu iki kesimini (kompradorları ve milli burjuvaziyi) karşı karşıya getirmiştir. Böylesi durumlarda AKP kompradorların yanında durmakta tereddüt etmemiştir. Özetle diyebiliriz ki, işler yolunda gittiği sürece milli burjuvaziden, özellikle MÜSİAD'çı kesimden AKP'ye, hep bir destek akmıştır. Şunu da not etmeliyiz ki, AKP'nin kuruluşuyla birlikte MÜSİAD FP'den AKP'ye yönelmiştir. AKP'nin kuruluş sürecinde ve sonrasında MÜSİAD'ın ciddi bir destek ve katılım sunması, FP'nin emperyalist dünya düzenine adaptasyon sorunu yaşaması ve 28 Şubat travması nedeniyledir.

AKP işbaşına geldiğinde devletin silahlı, silahsız bürokrasisinin üst kesimi neredeyse homojen bir yapıdaydı. Kurumsal yapıya Ortodoks Kemalistler damgasını vuruyordu. Bu yapı, egemen sınıfların laik-batıcı diye de adlandırılan kliğiyle örtüşen bir nitelik taşıyordu. AKP, egemen sınıfların söz konusu hakim kliği ve emperyalistleri rahatsız etmekle birlikte girdiği ilişkiler ve ilan ettiği "Acil Eylem Programı" emperyalist sermaye ve uşakları için yeterli bir teminat, güven verici bir unsurdu. Fakat devletin hakim bürokrasisi aynı güven duygularına sahip değildi. Bu kesim, AKP'yi kendi geleceği açısından ciddi bir tehdit olarak görüyordu. AKP'nin daha ilk hükümet yılında hazırlanan "Sarıkoz", "Aydınışığı" gibi darbe planları, bu kesimin AKP'ye dönük tavrı hakkında fikir veriyor. Fakat darbe tezgahlayan generallerin görüşme notları ve tutanakları ABD ve Türk hakim sınıflarının darbeye onay vermediklerini de gösteriyor. Emperyalistler ve Türk hakim sınıfları net bir tutum almış, AKP hükümetinin arkasında durmuşlardır. Bu destekte AKP'nin neo-liberal politikaların mükemmel pratisyeni olması belirleyicidir. Dünyanın ve bölgenin siyasal ve sosyal konjonktürü de AKP'nin

desteklenmesini dayatmıştır. İslami-Cihadist dalgaya, bu dalganın sürekli büyümesi ve yaygınlaşmasına karşı “ılımlı İslam”ı desteklemek, emperyalistler için en rasyonel politika olmuştur. AKP bu ılımlı İslam için, pekala uygun bir model olabilirdi. AKP’ye dönük desteğin altında bu anlayış da yatmaktadır.

Desteğin bir diğer önemli nedeni de kitlelerin önemli bir kısmının AKP’den yana tercih yapmış olması ve tek parti olarak hükümet kuracak çoğunluğu yakalamasıdır. Egemenler, koalisyon hükümetlerini ancak bir zorunluluk hali olarak kabul ederler. Bu zorunlu haller dışında kısmi bir siyasi istikrar anlamına geldiği için, daima tek parti tarafından kurulmuş hükümetleri benimserler. Hakim sınıflar açısından 2000’li yılların Türkiye gerçekliği, zayıf koalisyon hükümetlerine, onların yönetimine bırakılmayacak derecede hassastı. Girilen neo-liberal süreç siyasi, iktisadi olarak etkin adımlar atılmasını talep ediyordu. Koalisyon hükümetleri altında bu, ancak, yarım yamalak ya karşılanıyor ya da karşılanmıyordu. AKP, egemenlerin özlem duyduğu “güçlü hükümet” olabilirdi. Hakim sınıfların AKP’ye dönük desteklerinin önemli bir nedeni de işte bu oldu.

Sömürü ve zulüm düzeni reformlarla yapılandırılıyor

Emperyalist yapısal uyum programlarına bağlı olarak gerçekleşen reformlarla, egemen sınıflar arasında keskin biçimde yaşanan iktidar mücadelesi 12 yıllık AKP dönemine damgasını vuran iki önemli olgudur. Neo-liberal sürecin ihtiyaç duyduğu düzenlemeleri “Yeni Türkiye” için gerekli reformlar olarak gösteren AKP, yaşanan iktidar çatışmasını da, “yeni” Türkiye ile “eski” Türkiye arasındaki çatışma olarak sunmaktaydı. Bu eksen kaydırma sayesinde AKP kliği, diğer kliği reform karşıtı ilan edebilmekteydi. Oysa birinci kamp olarak ifade edeceğimiz klik, AKP eliyle gerçekleşen reformları (kadrolaşmaya ve kimi kültürel düzenlemelere hizmet edenler hariç) desteklemekte hatta AKP’yi yeterince cesur olmamakla, sınırlı adımlar atmakla eleştirmektedirler. Neo-liberal politikaların gereği olan reformlar şu ya da bu kliğin değil, egemen sınıfların bütününün çıkarlarına hitap etmektedir. Gerçek durum buyken, AKP karşıtı kliğin reform karşıtı olduğu iddiası inandırıcı değildir. 2003 yılından başlayarak AKP eliyle çıkarılan İş Yasası, kamuda yeni istihdam biçimleri (sözleşmeli, taşeron vs.), emeklilik ve sağlık sistemleriyle ilgili yasalar bireysel emekliliği teşvik, eğitim ve sağlık sistemlerinde özelleştirme odaklı düzenlemeler, dolaylı vergilerde büyük artış ve daha sayamayacağımız kadar çok sayıda dü-

zenleme, AKP karşıtı kliğin karşı çıktığı değil, bizzat yasalaşmasını istediği düzenlemelerdi. Bu gerçek şunu da gösteriyor: Farklı kliklerin çıkarlarını temsil etmekle birlikte AKP, emperyalist politikalara sıkı sıkıya tutunmuş olan komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının partisidir.

AKP reformlarının ekonomik ve politik olmak üzere iki başlık altında toplamak mümkün. Emperyalist sermayenin birikim sürecine bağlı olarak ülke ekonomisinin yapılandırılması yönünde gerçekleşen yapısal düzenlemeler, ekonomik reformları içerir. Türkiye ekonomisinin emperyalist sermayeye uyumlu kılınması ya da daha güçlü bağımlılık demektir, ekonomik reformlar. Reformların siyasi boyutu ise, toplumsal çelişkileri daha yetkin üretmeyi kapsar. Siyasi alanla ilgili yapısal reformların özü daha güçlü, daha vurucu, daha donanımlı bir devlet yapısı oluşturmaktır. AKP reformlarının yöneldiği bu iki alan arasında diyalektik bir birlik mevcuttur. Emperyalist sermayenin birikim rejimine uyumlandırmak üzere geliştirilen ekonomik reformlar işçilerin, köylülerin ve diğer emekçi yığınlarının daha ağır biçimde sömürülmesi, yoksullaşması, kötü yaşam koşullarına terk edilmesi gibi, burada ayrıntısına girmeye gerek olmayan sonuçlar, devrimci durumun yükselmesi için elverişli koşullar demektir. Daha etkili, daha vurucu, daha örgütlü, daha faşist devleti hedefleyen siyasi reformlar, egemenler için, bu koşullarda gereklilik haline gelir. Amaç devrimci durumun yükselmesinin önüne geçmektir.

Emperyalist sermayenin girdiği yeni birikim sürecinin yaratacağı nesnel koşullar, o koşullar devrimci bir önderlik tarafından değerlendirilsin veya değerlendirilmesin, devrimci durumun yükselmesine yol açan koşullardır. Emperyalizm ve uşaklarının siyasi alanı ekonomik alanla birlikte kurgulaması, devrimci durum üzerinde inisiyatif geliştirme amacına işaret eder. Neo-liberal süreci doğuran 1970’li yılların kriz koşullarında emperyalizmin krizin ve çözüm biçimleri tartışılırken de ekonomik ve siyasi reformlar bir arada düşünülmüş, ele alınmıştır. 1970’li yılların krizi hakkında öne çıkan çözüm önerilerinden biri **Hebermes**’e, diğeri **Samuel Huntington**’a aitti. Hebermes’in kendine Marksist dediği yıllardı ve emperyalist sermayeye “meşruiyet krizine yol açmayın, demokrasiyi geliştirin, genişletin” önerisinde bulunuyordu. Hebermes, özetle, krizin yükünü emekçilere yüklemeyin; bunu benimsemeniz halinde, kitleler üzerinde baskı ve şiddeti de yoğunlaştıracak, burjuva demokratik hakları sınırlayacaksınız; bu da burjuva devlet için bir meşruiyet krizini ortaya çıkarır, kitleler devletten uzaklaşır, farklı arayışlara yönelir. Bunun yerine halkın koşullarını iyi-

leştirin, iktisadi ve siyasi olarak yaşam kalitesini yükseltin, diyordu. Reformist Hebermes'in naif diyebileceğimiz çözüm politikasına karşılık S. Huntington ve ekibi gelişmiş demokrasi koşullarında yurttaşların aşırı talepkar olacağını, devletin bu talepleri karşılamak-karşılamamak biçiminde bir iklimle karşı karşıya kalacağını, bu yönüyle demokrasinin kendisinin meşruiyet krizinin nedeni olacağını, demokrasi krizine düşmemek için güvenlik yönü öne çıkmış bir devlet yapısı oluşturmak gerektiğini söylüyordu.

Hebermen, kapitalist-emperyalizmin gerçekliğini kavramamıştı. Kendisi, emperyalizm koşullarında, ezilenlerin kurtuluşunun burjuva demokratik reformlarla mümkün olabileceğini söyleyenlerin trajedisiydi. Emperyalizmin krizine çare aranıyordu, kriz sermayenin birikim rejimiyle ilgiliydi. Hebermes ne dünyada değişen siyasi koşulları ve ne de sermaye birikiminin sorunlarını kavrayabilmişti. Bir burjuva reformist olarak geliştirdiği çözüm önerisi, emperyalizmin konjonktürel gerçekliğine uymuyordu. Keynesyen politikaların tıkanıdığı koşullarda Keynesyen öneriyordu. Emperyalizmin krizine gerçekçi bakan Huntington'dı. Krizden çıkış politikası neo-liberalizmdi ve onun siyasi anlamı da Latin Amerika ve Asya'daki askeri faşist darbeler ya da faşizmin daha da berkitilmesi, ağırlaştırılmasıydı.

Anlaşılabileceği gibi neo-liberal politikalar ekonomik ve siyasi alanın birlikte ele alınmasını, birlikte yapılandırılmasını kapsamaktadır. Bahsi geçen süreçte her iki alanda birden yapısal uyum gündeme getirilmişti. Türkiye'de 12 Eylül AFC'si, Özallı yıllar ve devam eden dönemde de yapılan buydu. Yazının girişinde belirttiğimiz gibi bu süreç, AKP'yle birlikte yeni bir itilim, yeni bir hız kazanmıştır. Neo-liberal politikalarla yapısal uyum adına, o güne kadar yapılmış olan ne varsa AKP, bütün bunları kendi çıkışının zemini yapmış, temsil ettiği egemen sınıflar gibi kendi geleceğini emperyalizmin ekonomik ve politik sürecine bağlamıştır. Kendini gerçekleştirmesi başka türlü olamayacak olan partinin, bu yolda kararlı ve dinamik biçimde yürümesi eşyanın doğasına uygundur. Onun kitleler dışında bir engeli yoktur. 2002 ve onu izleyen yıllarda kitleler önemli ölçüde örgütsüz, devrimci hareket ise güçsüz ve dağınık durumdaydı. AKP'nin reformlarına doğru pupa yelken açıldığı, reformlar olarak yeni saldırı paketlerini ardı ardına hayata geçirdiği yıllarda böylesi bir siyasi ortam mevcuttu.

AKP ile birlikte yapısal uyum çerçevesinde hazırlanan reformların ekonomik ayağı üretim, ticaret ve finansal alanı içermektedir. Emperyalist sermayenin içine girdiği birikim rejimi bu üç alanın yeni biçimde in-

şasını getirmektedir. Bu alanda yapılan reform çalışmalarının en önemlilerinden birkaçını sıralamamız halinde reformların genel niteliği daha net görülmüş olur.

Çalışma hayatına dönük AKP reformları:

Türkiye ve benzer ülkelerde kayıtdışılığın ekonomi içerisindeki yeri, başından beri yüksek düzeydedir. Girilen neo-liberal süreçle birlikte bu ağırlığın kurumsallaştığını ve daha da büyüdüğünü belirtmeliyiz. Uluslararası üretim örgütlenmesi içinde fasoncu, taşeron, tedarikçi bir yer kaplayan yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler, kendi yerlerini güçlendirmek için bir rekabet halindedirler. Düşük maliyet geliştiren ülkeler rekabeti kendi lehine sonuçlandırır. Düşük maliyet işgücü piyasaları ve çalışma koşulları kapsamında elde edilen bir sonuçtur. Bu nedenle kayıtdışılık yaygın olarak KOBİ'lerde uygulanım alanı bulmakla birlikte, KOBİ'lerle sınırlı değildir. Komprador büyük burjuvazi de kayıtdışı üretime başvurmaktadır. Vergilendirilmemesi nedeniyle devlet gelirleri üzerinde olumsuz etki yapmasına rağmen, emperyalizme bağımlı şekillenen üretim ilişkisinin yarattığı bir sonuç olması nedeniyle kayıtdışılık, şimdiki koşullarda değiştirilebilir değildir. AKP'nin kayıtdışıyı ortadan kaldıran bir düzenlemeye gidememesi, aksine çalışma hayatına dönük reformlarla, kayıtdışılığı beslemeye devam etmesi, bu zorunluluğun yansımasıdır.

AKP ilki Mayıs 2003, ikincisi 2011'de olmak üzere "işgücü piyasası"na dönük, iki kapsamlı düzenleme yapmıştır. Esneklik, güvencesizlik ve kuralsızlık bu düzenlemelerin öne çıkan sorunudur. Esnek, güvencesiz ve kuralsız çalışma biçimi örgütsüzleştirme ve kayıtdışılıkla iç içe bir olgudur.

Artı-değerin en büyük kısmını emperyalist sermayeye kaptıran komprador büyük burjuvazi ve milli burjuvazi işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi maliyet artırıcı unsurlara karşı tahammülsüzdür. Tam da bundandır ki, AKP'nin çalışma hayatını düzenleyen reformları işçi sağlığı ve işçi güvenliğine karşı kayıtsızdır ya da her yana çekilmesi için fazlasıyla gri bırakılmıştır.

AKP'nin iş yasalarını kapsayan reform paketleriyle, emek üretkenliğinde belirgin bir artış yaşanmıştır. Sermaye yoğun-yüksek teknolojiye dayanmıyor olmasına rağmen, emek üretkenliğinde sağlanan artış, çalışma sürelerinin uzatılması ve maksimum performans dayatması sonucu elde edilmiştir. Emperyalist-kapitalist ülkelerde unutulmuş olan mutlak artı-değere dayalı sömürü biçimi Türkiye'de sermaye birikiminin ağırlıklı biçimi

olmuştur. AKP'nin iş yasaları, mutlak artı-değer sömürsünün önünü açarak, işçi sınıfının yaşam ve iş koşullarını cehenneme dönüştürmüştür.

Aynı reform paketleriyle kamu çalışanlarının sahip olduğu güvenceli çalışma hakkı da ortadan kaldırılmıştır. Daimi, geçici dönemsel çalışma gibi kategoriler yerleştirilmiş, sözleşmeli çalışma biçimine geçiş yapılmıştır.

Sosyal Güvenlik Reformu

İşçi ve kamu emekçilerinin emeklilikleriyle ilgili olan bu düzenleme, tıpkı diğer reformlar gibi işçi ve emekçilere, onların haklarına yönelik saldırı içeriyor. AKP öncesi hükümetler döneminde IMF tarafından gündeme getirilmiş olmasına rağmen 1990'lı yıllarda kısmen hayata geçirilebilmiş bir konudur. Mevcut sosyal güvenlik sisteminin artık sürdürülemez olduğu gerekçesi üzerinden bir meşruiyet oluşturulmuş, kitlelerin desteği alınmaya çalışılmıştır. Sosyal güvenlik sistemindeki açığın, 2003 yılı itibarıyla GSMH'nin yüzde 6'sı olduğu iddia edilmiştir. Gelirleriyle giderleri arasındaki büyük fark nedeniyle, sistemin sürdürülemezliği yoğun biçimde propaganda edilmiş ve çıkış yolu olarak emeklilik yaşının kademeli olarak artışı dayatılmıştır. Oysa SGS'yi düzenleyen emekçiler değildi. Ekonomide kayıtdışılığın önemli rakamlara ulaşması emekçilerin mahareti olamaz, sosyal güvenlik sistemi kayıtdışılığı kayda geçerek bir denge üzerine oturtabilirdi. Keza, sosyal güvenliğin bürokrat burjuvazi için bir arpalık haline gelmesi söz konusudur. Bunlar sosyal güvenlik sistemindeki açığın esas nedeniydi. Bunlara dokunmaksızın, emekçilerin emeklilik yaş sınırlarını ileriye çekerek sorunu çözmeye yöneldiler.

Sosyal güvenlik reform paketi, AKP eliyle 2006 yılında yasalaştırıldı. Öngörülen emeklilik yaş sınırı Türkiye koşulları için oldukça yüksekti. Emekçilerin "mezarda emeklilik" diye ifade etmeleri bu gerçeği özetliyor. Bu yasanın bir diğer hedefi de özel emekliliği yaygınlaştırmaktı. Özel emeklilik bir sektör olarak önceye dayanmasına rağmen, asıl gelişimini sosyal güvenlik reformunun çıkartılmasıyla yaşadı.

Genel Sağlık Sigortası Reformu

Uygulamaya konulan bu düzenleme, başlangıçta yoksul halktan destek almış bir düzenlemedir. Fakat düzenleme sağlıklı bir kamu hizmeti olmaktan çıkartıp onu satılan, satın alınan bir meta biçimine dönüştürdüğü için kısa sürede sorunlar baş göstermeye başlamış, kitlelerdeki olumlama,

olumsuzlamaya dönüşmüştür.

“Sağlıkta Dönüşüm” reformlarıyla hedeflenen, devletin sağlık hizmeti yaratma ve sunma rolünü tedrici olarak ortadan kaldırmak, sağlık hizmetini piyasalaştırarak, sermayenin kârlılık alanına çevirmektir. Genel Sağlık Sigortası reformu sermayenin bu alanda yoğunlaşması ve yaygınlaşması için elverişli koşulları oluşturmuştur. Reform sağlıkta özelleştirmeyi yaygınlaştırmış, sermayeye ciddi kaynak transferleri sağlamıştır.

Bütçede sağlığa ayrılan miktar sürekli küçülmektedir. Önleyici sağlık harcamaları bir yük kabul edilmekte, mümkün olduğunca önleyici (koruyucu) sağlık çalışmaları kaçınılmaktadır.

Eğitim Reformu

Bu alanda gerçekleştirilen düzenlemeleri, eğitim hizmetinin sunumu ve eğitim politikaları olarak ayırabiliriz. Her ikisi de sermaye odaklıdır. Eğitim politikalarında altı çizilmesi gereken nokta meslek liseleri ve üniversitelerin birer işletme olarak ele alınması, piyasaya dönük mal ve hizmet satışında bulunmasıdır.

AKP'nin eğitim reformunun öne, eğitim hizmetinin tıpkı sağlıkta olduğu gibi metalaşmasıdır. Ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması asıl gerçeği örtmenin basit bir oyunudur. Bütçe kısıtlamaları gerekçe edilerek, okulların temel ihtiyaçlarını dahi karşılamayan, katkı payı diyerek okul giderlerini velilere yıkan AKP, ücretsiz ders kitabı aldatmacasıyla göz boyamaya çalışıyor. AKP'nin eğitim reformu eğitimi özelleştirmek ve belli ölçülerde harırsverlere devretmektir.

Yukarıda kamu hizmeti kapsamında olan ve devlet tarafından ücretsiz ve sembolik bir ücretle karşılanması gereken hizmetlerden bazılarının başına gelenleri, nasıl ticarileştirildiğini özetlemeye çalıştık. AKP reformları, kamu hizmetlerinde olduğu gibi, toplumsal yaşamın bütün alanlarını sermayeye kaynak yaratma, sömürü ve baskıyı yoğunlaştırma amaçlıdır. Ondaaki demokrasi cilası ya da çağırışımı aldatmamalıdır.

Neo-liberalizmin sermaye birikim rejiminin yeni biçimde inşa edilmesi ve gelişmesini içerdiğini, uluslararası üretim örgütlenmesinin yeni biçimde kurulmasında, bu amacın bir parçası olduğunu daha önce belirtmiştik. Serbest Ticaret Anlaşması, Gümrük Birliği gibi düzenleme ve oluşumlar, malların ve hizmetlerin serbestçe dolaşımının sağlanması da bu birikim rejiminin gereğiydi. Ticari alanın serbest ticaret üzerinden yeniden inşası, emperyalist ülkelerin başta Kesim I olmak üzere, genişleyen üretimleri için,

yarı-sömürge yarı-feodal ülkeleri daha verimli pazarlar olarak değerlendirilmesini sağlamış, "ithal girdi ağırlıklı ihracat" sistemiyle hem bu ülkelerin içsel dinamiklerinin gelişimini darbelemiş, hem de daha da güçlenmiş bağımlılık ilişkisiyle sömürü kanallarını genişletmiştir.

Şu da var: Neo-liberalizm, emperyalizmin dünya çapındaki ekonomik ve politik hegemonyasını yeniden üretmenin yanında, bu hegemonyayı güçlendirmiştir de. Bunun doğurduğu sonuçlardan biri, sermayenin katbekat büyümesi olmuştur. İşte bu büyümede yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerden aktarılan artı-değer önemli bir yer tutar. Meselenin bu yönünün ihmal edilmesinden kaynaklanan önemli hatalardan biri siyasidir ve özce neo-liberalizmin demokratikleşmeyi sağladığını savunur. Geri kalmış, basıkıcı rejimlerin neo-liberalizmle birlikte dönüşüme uğradığı otoriter, despotik rejimlerin yerine demokrasinin ikame edildiğini söyler. AKP'nin kendi aydınlarını ve burjuvazi içerisinden gelen liberalleri bir yana bıraktığımızda sol, hatta kendilerini Marksist, komünist diye tanımlayan bir kesim de AKP reformlarıyla demokratikleşmeye gidildiğini, demokrasinin hakim kılındığını söyler. "Yetmez ama evet"çi olan, AKP'den bir demokrasi gücü, Tayyip'ten bir demokrat figür üreten bu kesim, gelişmeleri sınıflar mücadelesinin dışında aramakta, merkez-çevre, devlet-sivil toplum gibi karşıtlık ilişkileri ve kategorilerle Türkiye'de süren mücadeleyi açıklamaya çalışmaktadır. Bu görüşe göre AKP, merkezin karşısında çevreyi, otoriter-despotik devletin karşısında sivil toplumu temsil ediyor ve AKP'nin merkeze, sivil toplumun devlete temasıyla demokratik-siyasal dönüşümün gerçekleşeceği hayalini kuruyordu. Fakat hayat bu kesimleri tashih etmiş ve bir süre sonra AKP'den "AKP diktatörlüğü", Tayyip'ten bir despot diye bahsetmeye başlamışlardır. Sınıf mücadelesinden kopan kolay aldanır.

Sonuç:

Hakim sınıflar arasında süren iktidar mücadelesi, farklı biçimlere bürünerek, hızından ve keskinliğinden bir şey kaybetmeksizin sürüyor. Bütün bu keskinliğine rağmen kitleler karşısında yekvücut duruşlarını korumuşlardır. Biz bunu en son AKP hükümetinin ilan ettiği **Orta Vadeli Program (OVP)**'da gördük. Hakim sınıfların bütün klikleri bu programa onay vermiş, desteklerini sunmuşlardır.

2015-2017 yılları için geçerli olduğu söylenen OVP, AKP'nin yeni bir reform furyası başlatması demektir. OVP ile birlikte yeni bir özelleştirme dal-

gası geliyor. Türkiye halkının yoğun sömürsüyle biriktirilen tüm kamu malları bir tane bile kalmayacak biçimde satışa sunulacaktır. Egemen sınıfların vazgeçilmez, olmazsa olmaz olan "rekabetçi bir işgücü piyasası yaratma" OVP'de de bulunmaktadır. AKP reformları arasında yer alan iş yasaları daha da güçlendirilmiş olarak hayata geçirilecek. Özel istihdam büroları yaygınlaştırılacak, geçici işçi adı altında kiralık işçiliğe geçilecek.

OVP elbette kıdem tazminatını unutmuyor. Egemen sınıfların bu çok önemli sorunu OVP'de yerini almış durumda. OVP, neidüğü belirsiz fon sistemiyle, kıdem tazminatı hakkını bay-pas ederek kaldırmayı hedefliyor.

OVP'yi açıklayan iki bakandan biri olan Mehmet Şimşek, yeni reformlar yapmanın zorunluluğuna dikkat çekiyordu. M. Şimşek'in "kapsamlı" diye ifade ettiği reformlar, yeni bir saldırı hazırlığından başka bir şey değildir. A. Babacanların, M. Şimşeklerin yeni reform paketleriyle yolda olduğu müjdesini verdiği günlerden kısa bir süre sonra, yeni bir reform paketi müjdesini de A. Davutoğlu'ndan duyduk. Kobanê direnişini selamlamak ve onunla dayanışmak için kitlelerin sokaklara aktığı ve gündüz ve geceleri fethettiği günlerde Davutoğlu, "kamu düzeni" adına ağıtlar yakıyordu. Tayyip-Davutoğlu ikilisi "polis" diyor, "asker" diyor, cezaların artırılması vs.den dem vuruyordu. Ve bütün bu söylemlerin arkasından "iç güvenlik reformu" paketi gündeme getirildi. Yeni reform paketi TCK, TMK, CMK, Ateşli Silahlar Kanunu, PVSK, İl İdaresi Kanunu başta olmak üzere birçok kanunda değişikliği içermektedir. Önümüzdeki günlerde daha ayrıntılı konuşma imkanı bulacağımız paketli ilgili olarak kapsamlı bir faşist saldırı paketi olduğunu belirtmekle yetinelim.

AKP reformları, emperyalist düzen içinde Türkiye'nin yeniden yapılandırılması içindir. Buraya kadar anlattıklarımızın özü ve özeti bu reformların toplumsal yapının yeniden üretimi ve faşist diktatörlüğün tahkim edilmesi olduğudur. Önümüzdeki süreç, emperyalistler ve uşakları için daha zorlu geçecektir. Ekonomik krize dair güçlü belirtiler olduğu artık gizlenmiyor. Bundan en ciddi etkilenecek ülkeler Türkiye ve benzer durumdaki yarı-sömürge ülkeler olacaktır. Şüphesiz sarılacakları yine reformlar ipi olacaktır. Ama siyasi koşullar yani devrimci durum, işlerin bu kez ege-menler için hiç de kolay yürütülemeyeceğini gösteriyor.

Ezilenlerin tarihine d¼len bir not: ROJAVA

►► 2. yilini geride birakan Rojava Devrimi'ni daha yakından tanımak, bu deneyimi incelemek bizler açısından oldukça önemli bir konudur. Buna hedefe hizmet edebilmek adına Özgür Gelecek Gazetesi, bölgeye giderek devrimin ardından oluşturulan kurumlarla çeşitli röportajlar gerçekleştirdi. Kobanê sürecinden önce hazırlanan ve yayınlanan izlenim ve söyleileri toplu halde paylaşıyoruz. ◀◀

Rojava'ya gidiyoruz işte! Gidiin zor olduğunu bildiğimiz için yaklaşık iki hafta boyunca sınır kapısından geçmemizi kolaylaştıracak yöntemler araştırdık. Bir gün kurduğumuz bağlantı/ilişkiye öteki gün ulaşamayabiliyorduk.

Süreç oldukça hareketliydi çünkü. Bu nedenle Irak'ta bir sorunla karşılaşmamak için erken tedbir yöntemleri bulmaya çalıştık. Süreci takip eden kurumlarla görütük; Rojava'da bizimle iletişime geçebilecek birilerini tanıyıp tanımadıklarını sorduk. Bize birkaç kişinin numaralarını vermek dışında pek bir yardımları olamadı maalesef. Bir de Rojava'da basın alanındaki çalışanlara ismimizi verebildiler.

Kürtçe bilmeyiimiz de ayrı bir sorundu tabii, bu nedenle biz Irak'ta bize yardımcı olabileceği söylenen kişileri bulmalıydık. Irak diyoruz; çünkü Rojava'ya resmi yollardan sadece bir geçiş güzergâhı var: Habur Sınır Kapısı'ndan Irak'ın Zaxo şehrine gitmelisiniz, Zaxo'dan ise Semalka Sınır Kapısı'na. Orayı da geçmeyi başırırsanız, Rojava'dasınız. İşin en zor kısmı orada.

Biz, yola çıkmaya karar verdiğimiz gün, Rojava'da basın alanından iletişim kurmamız gereken arkadaşlara ulaşmamıtık henüz. Ancak beklemek beklemeyi doğurduğu için atıyoruz kendimizi Irak yollarına. Habur sınır Kapısı'nda herhangi bir sorun yaşamayı beklemememize rağmen, TC kısmını kolay atlattıktan sonra pemerge tarafından sorguya çekiliyoruz. Neden Irak'a gittiğimizi, neden Kürtçe bilmediğimizi ve mesleğimizi kaba bir şekilde soruyorlar sıkı sıkı. Gümrük memurunun arkasında, bize şüpheli gözlerle bakan ve KDP istihbaratından olduğunu tahmin ettiğimiz biri sorduruyor so-

ruıları. Uzun uzun düşündükten sonra onaylıyorlar ve biz de geçiyoruz. Ancak memurun ve peşmergenin kaba tavırlarının sadece bize karşı olmadığını, kendi halkına da aynı şekilde kaba davrandıklarını biraz gözlem yapınca daha rahat görebiliyoruz.

Ayrıldıktan sonra gümrük kapısından, Zaxo'ya giriyoruz. Zaxo'dan Semalka'ya varış yaklaşık yarım saat sürüyor. Yani anlayacağınız, Rojava'ya gitmek için yolumuzu uzatıyoruz zira direkt geçişler savaş nedeniyle kapalı.

İlk sınır nizamiye noktasında durduruyor bizi peşmerge. Ve uzun bir bekleyiş başlıyor. Yanımızda tercümede yardımcı olacak bir arkadaşımız var, bu konuda içimiz rahat.

Bize Rojava'dan birilerinin bizi beklediğini ve isimlerimizi Semalka'ya bildirmesinin yeterli olduğunu söylemişlerdi Türkiye'de. Arıyoruz arkadaşları, isimlerimizi verdiklerini söylüyorlar. Ancak peşmerge ismimizin yer olmadığını belirtiyor. İsrarlı bekleyişimiz sonucu bir peşmerge amiri gelip kim olduğumuzu, amacımızı öğrendikten sonra PKK'li olup olmadığını soruyor. Orada bir huzursuzluk hissediyoruz çünkü Rojava'ya geçişimiz onları ikna gücümüze bağlı. Hayır, yanıtını verdikten sonra bize dönüp İngilizce konuşmaya başlıyor. Tercüme eden arkadaşları aradan çıkararak doğrudan bizimle iletişime geçebilirse ikna olacak sanki. Kaç gün kalacağımızı, amacımızı soruyor. Sadece Ezidiler ile ilgili bir çalışma yapacağımızı belirtiyor ve şüpheli de olsa bizim ikinci nizamiye noktasına gitmemiz için izin veriyor. Ya da başından savıyor; çünkü o noktada Şengal'e dönmek isteyen bir çok Ezidi ile karşılaşılıyor. İkinci noktaya varıyoruz, orada da ismimizin verilip verilmediğini kontrol ediyorlar. Bize aynı soruları soruyorlar. Anladığımız kadarıyla Rojava'da devrim güçleri ile temasa geçmemizi istemiyorlar.

İkinci nizamiye noktasında da uzun bir süre ismimizin sınıra verilip verilmediğini araştırdıktan sonra bizi Nazım isimli bir görevlinin yanına yönlendiriliyoruz. Hava oldukça sıcak, ilk nizamiye noktasındaki Ezidi halkının oluşturduğu kalabalık ikinci noktada da var. Bir de Ezidilerin bizden daha uzun süredir peşmergenin geçiş izni vermesi için beklediklerini düşündüğümüzde hava daha da sıcak geliyor bize.

Nazım'ın yanına varıyoruz. Durumu anlatıyoruz, bize bu şekilde geçmemizin mümkün olmadığını söylüyor. İsmimizin verildiğini belirtiyoruz, ancak ismimizin eline ulaşmadığını ve zaten Rojava'dan ismimizin verilmesinin de bir anlamı olmadığını söylüyor. (Rojava'ya vardığımızda anlattıklarına göre daha önce geçişler için kullanılan bir yöntem olan

'isim yazdırma', peşmerge tarafından değiştirilmiş, o da bizim geçişimize denk gelmiş).

Zaxo'ya 5 saatlik uzaklıkta olan Erbil'den özel izin almamız gerektiğini ekliyor. Ne söylediysek de ikna edemiyoruz onu. Geri dönüyoruz mecburen. Iraklı bir ailenin evinde kalacağız. Ama önce KDP ile görüşmeye gidiyoruz. Durumu anlatıp Ezidilerle görüşüp geleceğimizi, hatta daha sonra da Irak'taki Ezidilerle görüşeceğimizi söylüyoruz. Uzun ikna çabalarından sonra Erbil'e kadar gitmemize gerek kalmadan alıyoruz izni. Sınır kapısı saat 14.00'e kadar çalıştığı için ertesi sabah geçiş yapmak üzere konaklayacağımız eve gidiyoruz.

Peşmerge kaçmasın da ne yapsın!

Irak'ta geçirdiğimiz zaman süresince gözlemlediğimiz birkaç şeyi özellikle paylaşmak istiyoruz.

Irak'ta toplu taşıma kültürü yok. Petrollerinden gelen avantajları dolaşısıyla yakıt oldukça ucuz, bu nedenle ulaşım taksilerle yapılıyor. Mazot ve benzinin ucuz olmasına rağmen ulaşım fiyatı hiç de ucuz değil. Irak'ta dikkatimizi çeken bir başka şey ise petrol istasyonlarının önünde silahlı peşmergelerin bekliyor olmasıydı. Söylenene göre IŞİD tehdidine karşı alınmış bir önlem ancak biz ülkenin başka hiçbir yerinde normalde uygulanmayan ama IŞİD saldırılarından sonra uygulanmış herhangi bir silahlı önlem göremedik. Dolayısıyla bize öyle geliyor ki, en kıymet verdikleri şeyi korumak esas dertleri. Çünkü Şengal saldırısında halkı korumadıklarını tüm dünya gördü.

Irak'ta ayrıca peşmerge içinde hiç kadın olmadığını görünce bize sınıra kadar eşlik eden taksiciye sohbet arasında soruyoruz nedenini. Oldukça çok net bir cevap alıyoruz: "Onlar zayıf, savaşamazlar ki!". Sorduğumuz sorudan cesaretle yaşamlarını anlatmaya başlıyor taksici: "IŞİD'ten önce bizim hayatımız çok güzeldi. Öğlene kadar uyur, sonra pikniğe gider, akşam da parklarda gezerdik. Evlerimizi, düğünlerimizi hep hükümet karşılar; bize maaş verirdi". Şaşırıyoruz, bu günlük planda hangi saatler arası çalıştıklarını, üretime katıldıklarını soruyoruz, "Çalışmıyoruz ki" diyerek yanıtlıyor sorumluluğunu.

Üretmeden, sadece tüketen bir toplum haline gelen Irak halkı için üzülüyoruz açıkçası. Peşmergenin de oldukça yüksek maaşlarla çalıştıklarını da düşününce, Şengal'den kaçmış olmalarına aslında artık çok da şaşırıyoruz; kaybedecek çok şeyleri var çünkü.

“Rojava sizin eviniz, istediğiniz kadar kalabilirsiniz”

Ertesi sabah, yanında kaldığımız aileye veda ederek ayrılıyor evden. Tekrar birinci nizamiye kapısı, uzun bir bekleyiş, Kürtçe-İngilizce anlaşmaya çalışmalar ve ikinci nizamiye kapısı. Burada da uzun uzun telefon konuşmaları, bekleyişler ve tekrar Nazım'ın makam odası. Bu kez güler yüzle karşılıyor bizi, Kürtçe nasıl olduğumuzu soruyor, Kürtçe cevaplamamız hoşuna gidiyor. Nihayetinde bir hafta zaman verdiklerini belirterek bize geçiş için izin veriyorlar. İnanılmaz geliyor ama birkaç dakika sonra Rojava'ya geçiş için Dicle Nehri'ni aşılıyor bir tekne yardımıyla. İniyoruz, üç görevli çıkıyor karşımıza. Evet diyoruz, kesinlikle Rojava'dayız. Çünkü görevliler arasında kadın var ve yakalarında Abdullah Öcalan'ın resmi asılı. Kırsıtlı Kürtçemizle gazeteci olduğumuzu, Rojava'dan arkadaşları tanıdığımızı ve onların bizi beklediklerini anlatıyoruz. O esnada bize bir telefon geliyor ve bize Mesut isimli bir kişinin bizi giriş işlemlerinin yapıldığı noktada beklediğini söylüyorlar. Buluyoruz arkadaşı, işlemlerimizin yapıldığı esnada sohbet etme olanağımız oluyor. Mesut İngilizce, sınır görevlisi ise aynı zamanda Türkçe biliyor. Şengal saldırısını anlatıyor bize; peşmergenin kendi kazmış olduğu hendekleri doldurarak Irak'a kaçtığını ekliyor. Biz de Irak'taki gözlemlerimizi anlatıyoruz, KDP ile görüşmek durumunda kaldığımızı. Görevli, sınır kapısındaki tüm yaşadığımız sorunlardan haberdar olduklarını dile getiriyor. Ayrıca bizim geçişimizi araya birilerini sokarak sağlama imkânlarının olduğunu fakat KDP'den böylesi bir 'rica'nın, karşılık olarak taviz talebi doğurduğunu; bu nedenle bu yöntemi kullanamadıklarını ekliyor ve bizden bekleme için özür diliyor. Ekliyor “Rojava sizin eviniz, istediğiniz kadar kalabilirsiniz”.

Rojava'da çalışma izni için gerekli izin belgesini Mesut veriyor bize, bu belge olmaksızın çalışmanız zor çünkü. Belgeyi hazırladıktan sonra Mesut, hazır olduğumuzu ve yola çıkmamız gerektiğini belirtiyor. Araca geçiyoruz ve yol başlıyor. Bayağı yoğun sohbet ediyoruz. Aynı zamanda etrafı izliyoruz. Tepelik alanların üzerinde tabur eğitimlerinin yapıldığı alanlar, tepe yamaçlarında da YPG-YPJ yazıları var. Heyecanlanıyoruz, her şeyin fotoğrafını çekmek istiyoruz. Heval Mesut bize bu sahneden çok göreceğimizi söylüyor. Arabayla ilerlediğimiz yol boyunca ilçelerin giriş ve çıkışlarında asayiş noktalarına rastlıyoruz. Rojava'nın şehir ve köylerindeki asayişli halk üstlenmiş. Halkın bir kısmı, belirli dönemlere yayılmış silahlı eğitim aldıktan sonra YPG'ye katılıyor, bir kısmı da asayiş alanında yer alıyor. Asayiş noktalarında kadın savaşçıları da görüyoruz.

Onların savaşta aktif rol üstlendiğini biliyoruz elbette ancak görmek ayrıca yüreğini ısıtıyor insanın.

Şehit Dilovan Eğitim Kampı'nın yanından geçiyoruz sonra. Bu kamp, savaşa katılmak isteyen Ezidiler için hazırlanmış. Kampta, temel silah eğitimi verildikten sonra suikast, operasyon, vb eğitimler için diğer eğitim taburlarına geçişleri sağlanıyor.

Sohbete devam ediyoruz, IŞİD saldırısı başlamadan önce mühendislik öğrencisi olduğunu ancak savaş dolayısıyla devrime aktif katkı sağlamak için okulu bıraktığını anlatıyor Heval Mesut. Birçok öğrencinin bu şekilde yaptığını, savaş varken görevlerinin bu yükü omuzlamak olduğunu aktarıyor. Biz de zaten şu an yaptığı işlerin bir tür mühendislik olduğunu belirtiyoruz, gülümsüyor Mesut.

Alan Roj ile görüşüyoruz yolda, Mesut bizi Alan'ın evine teslim ediyor. Tirbespiye'de evi. Bizi sokakta bekleyen Heval Alan'ın evinde önce yemek yiyor, sonra da üç dili birden kullanarak sohbet ediyoruz. Türkçe sorulan bir soru önce İngilizceye, sonra da Kürtçeye çevriliyor; sorunun cevabı da aynı mesafeyi kat ettikten sonra soran kişiye ulaşıyor. Bu iletişim yöntemi epey bir güldürüyor bizi.

Epey bir zaman böyle sohbet etmeye çalışırken, akşama doğru elinde telsizi bir kadın geliyor kaldığımız eve. Rojna adı, Türkçe biliyor ama ilk başta bize takılmak için Türkçe konuşmuyor. Biz de Kürtçe dinleyip Türkçe cevap veriyoruz ama tabi sınırlı Kürtçemiz pes ettiriyor Rojna'yı. Türkçe'ye geçiş yapıyor.

Gazetemizi, kim olduğumuzu sorduktan sonra bizi Ezidilerin yerleştirilmiş olduğu bir köye götürmeyi teklif ediyorlar, kabul ediyoruz. Yardım toplamış Yekitîya Star (Kadın örgütlerinin bir araya geldiği bir nevi çatı örgüt), onu dağıtacaklar. Bir arabaya biniyoruz gidiş için; arabada bir yelek dolusu cephane, bir de kleş. Heyecanlanıyoruz ilk etapta çünkü gayet sakin, sanki hiç savaş yokmuş gibi görünen Tirbespiye'de savaşın varlığını bu durum hissettiriyor bize.

Yola alıyoruz, Til Xanûkî köyüne geliyoruz. Bu köy, geçen sene Avrupa'ya savaştan kaçarak giden Ezidiler yerine Şengal'den gelenler yerleştirilmiş. 400'e yakın nüfusu var. Savaştan kaçan ve özellikle Avrupa'ya gidenlerin evlerine el koyup çeşitli amaçlarla kullanıyor Rojava. Bu köy de böyle bir yer ve Ezidiler oldukça rahat ettiklerini belirtiyorlar burada.

Yekitîya Star'dan kadınlar, tek tek soruyorlar bize hatırımızı, tek tek öpüyorlar bizi. Ortadoğu'da halkın selamlaşması ve vedalaşması uzun sürüyor.

4–5 defa öpüyorlar birbirlerini merhabalaşırken ve ayrılırken.

Köyden geri dönüyoruz, Alan'ın ailesi bizi bekliyor. Yemeklerimizi yedikten sonra meraklı biçimde sohbet etmek istediklerini söylüyorlar. Bu arada Rojna yanımızdan ayrılıyor ve Türkçe bilen Zelal arkadaşı yönlendiriyor. Zelal aracılığıyla uzun uzun sohbet ediyoruz. Özellikle Türkiye'deki devrimci hareketleri çok merak ediyorlar, biz de uzun uzun anlatıyoruz dilimizin yettiği kadar.

Alan'ın annesinin sık sık "Burası sizin eviniz, lütfen rahat olun" telkinleri eşliğinde yaptığımız sohbetten oldukça zevk aldığımızı belirterek sonlandırıyoruz sohbeti. Yarın yoğun, Rojava'da çalışma yürüten birçok kurum ve örgütle randevu ayarlamak, röportaj yapmak için erken kalkıp Qamişlo'ya gideceğiz. Evin damına seriyoruz yerimizi, yıldızların altında uyumaya çekiliyoruz. Rojava'da sıkça yaşanan elektrik kesintileri, hoşumuza gidiyor bir yandan, yıldızları en net bu şekilde görebiliyoruz.

"YPG, küçük gizli gruplardan bir ordu yaratmanın adıdır"

Rojava'da yaklaşık iki yıldır IŞİD ile girdiği savaşta ciddi başarılar kaydeden YPG'nin direnişi tüm dünyanın gündeminde. Oldukça kısa sürede örgütlenen YPG, arkasındaki büyük desteklerle tam donanımlı saldıran IŞİD'in karşısında duran tek güç. YPG'nin bu süreci ve ilerleyişi, özellikle uzun yıllardır mücadelenin olduğu devrime gebe coğrafyalara umut, ilham oluyor adeta. Bundan dolayıdır ki; oldukça merak konusu YPG'nin örgütlenişi, savaş deneyimi.

YPG ile sorularımızı paylaşmak, onları dinlemek için önceden aldığımız randevu saatinde kapılarındayız. YPG sözcüsü Rêdûr Xelîl bekliyor bizi, oldukça sıcak karşılıyor. Türkiye'den geldiğimiz ve Kürtçe bilmediğimiz bilgisi önceden verilmiş olmalı ki, bizimle Türkçe konuşuyor. Kendimizi tanıtıyoruz, bizi gördüğüne çok sevindiğini kendi deyimiyle samimiyetle belirtiyor. Sorularımızı yanıtlamaktan mutluluk duyacağını da söyledikten sonra özür dileyerek sohbetin devamını Kürtçe yapmak istediğini ekliyor. Bu ihtimale hazırlıklı olduğumuz için tercüman eşliğinde yapacağımız söyleşiye hızlıca başlıyoruz.

- YPG'nin kuruluşunun 2010'dan önceki sürece dayandığını biliyoruz. Bu süreçten biraz bahsedebiliriz, yani küçük gruplardan oluşan

örgüt nasıl ordulaşma sürecine kadar gelebildi?

- 2013 öncesi yani YPG kurulmadan önce; daha çok küçük gizli gruplar ve hafif, basit silahlarla devlete karşı savunma biçimde örgütlendik. Devletin yönelip, saldırabilme ihtimaline karşı gizli örgütleniyorduk. Gizli oldukları için de basit silahlar kullanıyorduk. Rojava'da başlayan 2011 devrim süreciyle birlikte birçok alanda güvenlik boşluğu doğdu. Dolayısıyla biz de küçük grupları açıktan daha fazla örgütleyebilme imkânı bulduk. Suriye savaşı silahlı bir mecraya girdikten sonra, tüm taraflar silahlandı. Herkesin silahlanmaya başlaması, muhalif kesimlerin de silahlanmaya başlaması sonucunda Rojava'da da bir ordu ihtiyacı ortaya çıktı. 19 Temmuz'da resmi olarak devrim sürecinin başlamasıyla YPG kendini ordu olarak ilan etti.

- Küçük gruplardan ordu sürecine geçerken en büyük ihtiyaç olan silah eksikliğini nasıl tamamladınız?

- Teknik sıkıntıdan önce en büyük sorun o kadroyu oluşturabilmektir. Kadroyu oluşturduktan sonra silahı daha rahat bir şekilde edinebilmeye başladık. Tabii oldukça zor oldu bizim için. Kaçak yollardan satın almak zorunda kaldık. Ayrıca silah pazarlarına gidip temin ettik. Silah tüccarlarının açtıkları pazarlar bu konuda kaynak oluşturabiliyor. En önemli ikinci sorumuz buydu, bu sorun da büyük oranda yoluna koyulduktan sonra YPG sürecine geçilerek ordu büyütölmeye başlandı.

- Devrim süreci içerisinde özellikle son 1 yıldır peşmergenin elindeki silahlardan bahsediliyor. Bu süreçte peşmerge ile silah teması nasıldı?

- Peşmergenin hiçbir katkısı olmadı. Olmadığı gibi, kaçak yollarla bize gelen silahlara, yardımlara el koydular. Kaçakçılara sınırdan silah geçirmeyi yasaklayarak alacağımız desteğin de önünü kestiler. Peşmergenin zaten en başından beri Rojava'nın yönetimine ve iradesine karşı olumsuz bir tutumu da var. Bu yaklaşımı da bu tutumundan kaynaklanıyor.

- Rabia saldırısı sırasında peşmergenin kaçması özellikle basına yansıldı. Şimdiye kadar Türkiye'ye gelen Ezidileri dinlediğimizde; peşmergenin savaşmak bir yana halkın elindeki silahları da topladığından bahsediliyor. Peşmergenin adeta savaşmadan kaçmasına yönelik yorumlarınız neler?

- Peşmergenin halkın elinden silah aldığı şeklinde söylemleri biz de duyduk ancak tanık olmadığımız ve kanıt görmediğimiz için bu konuda somut bir cevap veremeyeceğim. Peşmergenin savunma sistemi Şengal saldırısı öncesi IŞİD tarafından yıkılmıştı. Daha sonra Şengal IŞİD tarafın-

dan çembere alınınca peşmerge paniğe kapıldı. Şengal ile birlikte peşmerge de IŞİD tarafından çembere alınmıştı. Bu çember sonucu peşmerge “geri çekilme” kararı alarak Şengal’i IŞİD’e kaptırdı. Bu süreç zarfında da peşmergenin elinde hem teknik hem de sayı açısından oldukça güçlü silahlar vardı. İsteseydiler savaşabilirlerdi. Ancak buna rağmen onlar böyle bir karar alarak; yüz binlerce sivil insanın kafalarının koparılmasına, göç ettirilmesine ve Şengal’in IŞİD’in eline geçmesine neden oldular. Peşmerge geri çekiliş süresinde, buradan yani bizim bölgemizden geçti. O sıralarda bizim onlara geri çekilmek yerine saldırmak ve savaşmaları yönünde çağrılarımız oldu.

- IŞİD’in Irak’ta savaşmadan ele geçirdiği bölgeler var. Benzer bir durum da Türkiye konsolosluğu için de geçerli. Özellikle Stêrk TV’de yayınlanan IŞİD üyelerinin itiraf ettiği üzere KDP ile Şengal üzerine bir anlaşma söz konusu olabilir mi?

- Ne tür bir planın olduğu ve bu planın ayrıntıları çok net bilinmiyor. Bu yorumları destekleyecek kanıtlarımız yok ancak Güney Kürdistan’daki ilerleyişi büyük bir komplonun sonucudur. İşte bu büyük komplonun bir parçası olarak gerçekleşen Şengal saldırısı öncesi KDP’nin peşmergelere nasıl bir yönlendirme yaptığını bilmiyoruz, elimizde kanıtlar yok ama sonuç olarak ortada bir katliam var. Ayrıca biz peşmergenin pozisyonu için politik olarak “kaçmak” yerine “geri çekilmek” ifadesini kullanmayı tercih ediyoruz. Peşmergenin bir prestiji vardı sonuç olarak geri çekilmesiyle halkın gözünde negatif bir peşmerge imajı doğdu.

“Kanımızın son damlasına kadar savaşacağız!”

- Rojava bölgesinde IŞİD nerelere kadar girmişti, son 2-3 aylık süreç öncesi ve sonrası durum nasıl?

- YPG üç bölgede birden savaşıyor. Cizîre, Kobanê ve Êfrîn. En ağır savaş Kobanê’de verildi. Cizîre’de de saldırıları oldu. Rabia’da mesela. Onlar Rabia’ya daha önce de girmek istemişlerdi ancak verilen direniş sonucu Rabia’dan çıkarıldılar. Şu an Rabia’nın büyük bir kısmı YPG’nin elinde. Musul tarafındaki küçük bir kısmı ise IŞİD’de. Cezaa’da da 13 günlük bir savaş oldu. Cezaa daha önce YPG’nin elindeydi, onlar almaya çalıştılar ve 13 gün boyunca çatışma yaşandı. Bu süre sonunda tekrar alınan Cezaa ile birlikte daha önce IŞİD’in elinde olan ancak kurtardığımız köyler var.

- IŞİD’in propaganda edildiği kadar “güçlü” bir örgüt olmadığı şeklinde yorumlar var. Bu konudaki yorumunuz ve IŞİD’in en son aldığı ye-

nilgiden sonraki süreçte ne yapacağı üzerine tahminleriniz neler?

- Cezaa öyle normal bir savaş değildi. Hatta efsanevi desek yanlış olmaz. 13 gün boyunca yakın mesafeden el bombalarıyla savaştığımız bir alandı. Binlerce top ve merminin cephemize atıldığı bir savaştı. Ne kadar silahımız varsa Cezaa'da kullandık. IŞİD de elindeki tüm cephaneyi kullandı. Taş üstünde taş kalmadı. En son olarak bir kamyonu patlayıcı doldurup bize yönlendirerek patlatmak istediler. Biz ise bunu fark ederek kamyon harekete geçmeden patlattık ve onlar kayıp verdiler. Hatta en ciddi darbeyi bu şekilde aldılar. Daha önce kullandıkları bir taktiği, bu kez bize karşı kullanmaya çalıştılar ama başarılı olamadılar. Yine aynı bölgede benzer bir yöntem denemeye çalıştılar ve yine fark ederek onlardan önce biz patlattık kamyonu. Doğru IŞİD çok abartıldı, özellikle uluslararası medya tarafından fakat ciddiye alınmayacak bir güç de değildir IŞİD.

- Hangi açıdan?

- Sayı, teknik ve inanç açısından güçlü bir örgüt. Bu, karşı durulamayacak, durdurulamayacak bir güç demek değildir, YPG bunu ispatladı zaten. Ancak "IŞİD, nereye kadar gider?" sorusuna "En son kalan savaşçısına kadar savaşır" diye cevap verebiliriz. Ayrıca IŞİD'in beslendiği bir ortam var. Hem katılım hem teknik açıdan. Yerleştiği bölgelerdeki petrolde de çok büyük paylar alıyor. Özellikle Arap bölgelerinde, Arap şovenizmi ve faşizmi üzerinden politika yapıyor ve Kürt düşmanlığını körüklüyor. IŞİD en güçlü örgüt olduğu için kişiler ve küçük İslami gruplar IŞİD'e katılıyor. Bu nedenle IŞİD kolay kolay bitirilebilecek bir örgüt değil. Uluslararası birçok gücün de IŞİD'in büyümesine göz yumduklarını söyleyebiliriz. Şu anda IŞİD'e tepki gösteren devletler istemeseydi IŞİD bu kadar büyümeydi. En büyük zemini Suriye muhalefeti sundu/sunuyor. Türkiye de en büyük desteği veren devlettir.

- ABD'nin "IŞİD'i vurma" şeklinde beyanları konusunda samimiyetini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- ABD adına Barack Obama'nın IŞİD'i vurma açıklamaları zaten Suriye'nin çıkarlarını koruma amaçlı yapılmıştı. Amerika'nın tüm hamleleri kendi çıkarları içindir. Şengal, Rojava ve Kürtler için adım atmayacağını biliyoruz. Amerika da hava saldırısıyla IŞİD'in bitirilemeyeceğini biliyor.

- Rojava'nın stratejik konumunun oldukça değerli olduğunu biliyoruz. Bu nedenle IŞİD'in özellikle bu bölgelere saldırması için daha fazla örgütlendiğini söyleyebilir miyiz?

- IŞİD'in saldırdığı noktalar daha çok Dicle-Fırat arası yani Orta Mezo-

potamya'dır. Yer altı/yerüstü zenginlikleri, petrol, su kaynakları açısından oldukça zengin bir bölge. Rojava da bu bölge içerisindedir. Bu nedenle Rojava'ya saldırıyor. Kürtlere saldırması ise Arap şovenizmini besleyerek bütünlük oluşturabilmek için yaptığı bir politikadır. Uluslararası anlamda Kürtlerin statüsünü tanımayan güçlerin de yönlendirmesi var.

“Kirli hesapları altüst ettik, IŞİD tasfiye oluncaya kadar savaşıcağız!”

Rojava'da savunma, oldukça kritik bir alan. Kantonların şehirlerinde, mahallelerinde, dağlarında ve tepelerinde oldukça aktif, dinamik güçlerle savunma ve saldırı taktikleri geliştiriliyor. Dolayısıyla Savunma Bakanlığı kurularak, dolaylı temaslarla savunma politikaları üretiliyor. Rojava dışındaki güçlerle, devletlerle de görüşmelerin bu bakanlık tarafından yapılması nedeniyle bu konulardaki sorularımız için Savunma Bakanlığı en doğru adreslerdendi. Bu nedenle biz de fotoğraf makinemizi ve ses kayıt cihazımızı alıp bakanlığın yolunu tutuyoruz. Daha önce de bahsettiğimiz gibi hemen her yerde, özellikle kurumların önünde bulunan asayiş; bakanlık önünde daha sıkı. Asayişin sorularına verdiğimiz cevapların ardından davet ediyoruz içeriye. Askeri işlerin konuşulacağı bu mekân, diğer kurumlardaki rahatlık hissini vermiyor bize. İlk 10–15 dakika süren bir resmiyet havasından sonra bakan durumu hissetmiş olacak ki, masasından kalkıp yanımıza oturuyor. Sohbet sohbeti açıyor, kendimizi tanıttıktan sonra o resmiyet havası dağılıveriyor.

Merak ettiklerimiz üzerinden sorularımızın olduğunu söyleyince cevaplamaktan memnuniyet duyacağını söyleyerek, ekliyor “Birçok gazeteci yaptığımız röportajı çarpıtarak yayınlıyor. Size güveniyoruz, bu nedenle istediğiniz soruyu sorabilirsiniz”. Biz de daha fazla zaman kaybetmeden sorularımızı sıralıyoruz.

- Rojava'daki süreci askeri açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

Evdirehîm Sarûxan: Devrim süreci aslında 2010 yılından öncesine dayanıyor. Öncesindeki örgütlenmemiz devrimin adeta habercisi oldu. Kuzeydeki örgütlenmeye paralel, devrimsel süreç burada da yaşanıyordu. Özgürlük isteği, Rojava'daki Kürtlerde oldukça fazlaydı. Yüzlerce, binlerce genç, özgürlük için dağlara çıktı; Kürdistan'ın her bir parçasında savaşmaya başladı. Rojava'da böyle bir zemin vardı aslında. Savaş dolayısıyla hazır

olan zemin, devrim için uygun hale getirildi. Ayrıca 12 Mart 2004 Qamişlo Serhildanı deneyimi vardı bu halkın. 2004-2011 yılları arası; Suriye savaşı öncesinde, Suriye Devleti Rojava halkı üzerinde büyük bir baskı uyguladı. Binlerce insan tutuklandı, onlarcası işkencede öldürüldü. Ayrıca Rojava'ya boşaltmak amacıyla on binlerce kişi köylerinden zorla göç ettirildi.

- Bu baskının hedefi esasta Rojava'ya yönelik miydi?

- Evet, buranın örgütlülüğüne darbe vurmak için yapılmıştı. Hatta bu baskılara karşı, 2004 yılında Qamişlo Serhildanı yaşandı. Bu isyan, Kürtlerin ağırlıkta olduğu bütün şehirlere sıçradı, oralarda da büyük eylemler oldu. Yine bu isyan sonrası birçok kadro tutuklandı, işkenceyle öldürüldü. İşte 2011 öncesi; başta PYD olmak üzere örgütlenmelere büyük bir baskı, bu baskıya karşı da direnişin olduğu bir tablo vardı.

- Suriye'de yaşanan savaş sürecine gelecek olursak...

- Ortadoğu'da halkların ayaklanması yaşandı. Arap Baharı denilen ayaklanmadan bahsediyorum. Bunun işaretlerini Irak'ta görmüştük. Daha sonra da Tunus ile başlayıp dalga dalga yayılan isyanı Suriye'de de bekliyorduk. Tahmin ediyorduk değişimin olabileceğini. Devrimin başlangıcı olarak Suriye için 2011 tarihini söyleyebiliriz ancak Rojava için bu süreç daha erken tarihlerde başlamıştı. Suriye Savaşı, Rojava ve Kürtler için çok büyük bir fırsat doğurmuştu. Biz de bu kriz ortamını devrime evrilttik, 19 Temmuz'da süreci devrime sıçrattık. Kobanê'den başlayarak kazanıma dönüştürdük.

- Bu süreçte rejim güçleri ile karşı karşıya geldiniz mi, neler yaşandı?

- Suriye'de olaylar başladığında Rojava'da devrim gerçekleştirebileceğimizi biliyorduk. İlk olarak küçük, silahlı gruplar örgütledik. O zaman YPG, YPJ yoktu. Gizli şekilde örgütlediğimiz bu gruplarla, saldırıdan çok kendimizi nasıl savunacağımıza ilişkin donanım kazanmaya çalıştık. Bu süreçte de Esad ve Baas rejimi ile de çatışmalarımız oldu ancak biz belli bir güce ulaştıktan sonra bu rejimler, bize karşı yaklaşımlarını değiştirdi. Çünkü bize rahatlıkla saldıramayacaklarını anlamışlardı. Ayrıca hâlihazırda bir savaş varken, bu savaş cephesini daha fazla genişletmek istememişlerdi. Bu süre zarfında ise biz de hareket olarak güçleniyorduk. Askeri güçlerimiz sayı olarak artıyordu. Bu şekilde 19 Temmuz Devrimi'ni gerçekleştirdik. Devlet güçleri devrim ilanından sonra bazı yerlerde çatışarak çıkarıldı, bazı yerlerde de kendileri teslim oldu. Şunu da belirtmemiz gerek; hala Rojava'da rejimin askeri güçleri var, bayrakları asılı bazı noktalarda. Bu güçler herhangi bir saldırıya yeltenmediği sürece onlara müdahale etmiyoruz. Aksi

takdirde zaten onlar da biliyor, çatışıyoruz. Qamişlo bunu çok tecrübe etti.

- Suriye güçlerinin hala kısım kısım var olduğunu söylediniz. Biraz daha açar mısınız?

- Derîk'ten Serêkanîye'ye kadar devletin rejiminin herhangi bir askerini göremezsiniz. Êfrîn ve Kobanê'de de durum aynı. IŞİD saldırısına maruz kalmamak için bile çekiyorlar güçlerini.

- Bahsettiğiniz süreçte sık sık ÖSO ya da rejim güçleri ile ittifak yapıldığı yönlü haberler yayınlandı. Siz bu süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Bizim bu süreçte herhangi bir güçle işbirliğimiz olmadı. Ancak bu tür haberler sık sık yayınlandı. Özellikle Türk Devleti'nden, devlet basınından bu tarz karalamalar beklenir. Çünkü Türkiye'nin bu savaşta yer aldığı tarafı ve Suriye muhaliflerinin Türkiye'de yaşadığını düşünecek olursak şaşırmayız bu tür haberlere. Sadece muhaliflerin varlığını meşrulaştırmak için bile buradaki mücadeleyi boşa düşürmek amaçlı böylesi söylemler geliştiriyorlar. Dost olarak tabir ettiğimiz örgütlerin bu söylemleri ise, Kürtlere karşı bir güvensizlik sonucudur. Onlar "Kürtler nasıl savaşabilir, nasıl başarabilir" diye düşünüyorlar ve bu nedenle böyle söylemler geliştiriyorlar. Ancak bu iddiaların hizmet ettiği taraf, bizi karalamaktır, boşa düşürmektir. Bizim kendi başımıza başaramayacağımızı düşünerek "Mutlaka arkasında güçler vardır, emperyalistler vardır" denilerek spekülasyonlar yapılsa da devrimi biz inşa ediyoruz. Bunu özellikle belirtmek isteriz.

Şu çarpıcı bir şey; biz Êfrîn ve Kobanê'de, Halep'te ÖSO'nun bazı grupları ile ilişki içinde olduk, birlikte savaştık, birlikte cephele açtık. IŞİD'e karşı özellikle birlikte zaman zaman savaştık, hala da savaşıyoruz. Bu açık bir durum zaten. Ancak bu taktik hamleyi rejim ile ilişkilendirmek, gerçeği çarpıtmak anlamına gelmektedir. Zaten bizim Suriye rejimleri ile ilişkilendirme durumumuz olursa ÖSO ile ortak cephele kuramayız. Kaldı ki öyle bir taktik politikamız olmadı.

- IŞİD ile yürütülen savaşta, sık sık Kürdistan'ın dört parçasındaki örgütlerin birleşmesi, ortak mücadele etmesi ihtimalinden bahsediliyor. Ancak KDP peşmergesinin tutumunu gördüğümüzde pek gerçekçi gelmiyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Şengal saldırısı olunca, biz de ilk gelen Ezidi grupları karşılamaya gittik. Orada anlatılanlara ve bizim gözlemlerimize göre yaklaşık 3 bin peşmergenin savaşmadan geri çekildiğini gördük. Bu durum ister istemez, arka planda bir anlaşmanın olduğu konusunda kafamızda bir yer edindi.

Ancak kimsenin hesaplamadığı PKK, YPG ve HPG'nin müdahalesiydi. Bu nedenle hesapları tutmadı, şimdi de farklı bir politikaya doğru başka hesaplar yapıyor. Şengal direnişi aslında herkesi şaşkına çevirdi, planları bozdu. Bu nedenle başta Barzaniler ne yapacaklarını şaşırdı. Tüm hesapları boşa çıkardı ve farklı bir denge oluşturdu. Bu nedenle açıklamalar ve politikaları birbiri ile çelişkili halde. Ancak herkes gibi onlar da biliyor ki YPG ve HPG, 150 bine yakın insanı kurtardı. Bu tutarsız açıklamaların içinde; Amerika'nın IŞİD'e saldırmasına YPG'nin engel olduğu yönlü değerlendirmeler var. Ancak planları boşa çıktı ve tüm dünya bizim haklı olduğumuzu gördü, bizim başarımızı biliyor. KDP'nin de bu açıklamaları, prestijini daha fazla kaybetme korkusundan kaynaklanıyor.

- ABD'nin IŞİD'e "saldırmasını" nasıl yorumluyorsunuz? ABD'nin IŞİD'le "mücadele" ettiğini düşünüyor musunuz?

- IŞİD'in yara alması önemlidir. ABD'nin Kürdistan'da çıkarlarının olduğunu biliyoruz, fakat yaşanan gelişmeyi IŞİD'e yapılan herhangi bir müdahale olarak ele aldığımızda, elbette olumlu karşılıyoruz. Bizim için aslolan Kürdistan mücadelesi ve elde ettiğimiz kazanımlardır. Kürdistan'ın tanınmasıdır. Kürtlerin birliği ve Kürdistan için verilen mücadelenin esasları bizim için önemlidir. ABD'nin yer yer ÖSO ile kurduğu temaslar da bilgilerimiz arasındadır.

- Dünya ülkelerinin Rojava'ya karşı tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Dünyanın bütün ülkeleri Rojava'yı kendi çıkarlarına kurban ediyor. Rojava'da Filistin örneği gözümüze çarpıyor. İsrail ile Filistin halkı 1948 yılından bu yana savaşıyor. Muhtemelen bizim durumumuz da buna benzeyecek. Çünkü, Avrupa kendi ülkelerinden gelen cihatçı savaşçılardan kurtulmak istiyor. Onların bulunduğu yer de Rojava'dır. Rojava'da yaşanan tek güç YPG/YPJ'dir. Dolayısıyla Avrupalıların yapması gerekenleri biz burada yapmak zorunda kalıyoruz. Bunu da sadece biz yapıyoruz. İster istemez kayıplar ve üzüntüler yaşanıyor.

Sistemimizi yeni yeni inşa ediyoruz. IŞİD saldırdığı bölgelerde ilerleyemediği için ciddi bir moralsizlik yaşıyor. Örneğin Kobanê'de bir aya yakın saldırıları oldu ama geçemediler. IŞİD "Musul'a girdim, bir günde aldım. En ileri tekniği ele geçirdim, cephaneyi ele geçirdim" diyordu. Ama Kobanê'de bir türlü geçemedi. Serekaniye'de, Hesekê'de de geçemedi. YPG/YPJ karşısında güçlkle savaşabildiğini gördü. Bölgeleri işgal edemeyeceğini gördü. Onlar da muhtemelen kendi sistemlerini kurmaya ni-

yetliler. Eğer uluslararası devletler, -özellikle Türkiye- desteklerini çekerse, onlar da yavaş yavaş yok olacaklardır. Sorun daha erken çözülebilir, 15–20 yılı bulmayabilir.

- İŞİD sizce nasıl bir örgüt, savaşı 15 yıl sürdürebilecek kadar güçlü mü?

- İŞİD, gerçek anlamda teröristtir ve tasfiye edilmesi zorunludur. El Kaide kadar güçlü değil ama önemli bir gücü var. Biz iki yıldır aktif bir savaş veriyoruz ve birçok kayıplarımız oldu. Ancak İŞİD, bırakın ilerlemeyi, gerilemek zorunda kaldı. Özellikle Cezaa saldırısındaki başarısızlığı onlar için ağır bir darbeydi, sonun başlangıcı oldu. Biz, onlar tasfiye olana kadar savaşacağız. Sadece Rojava’da değil, tehlike olarak gördüğümüz, ulaşabil­diğimiz her yerde İŞİD’e karşı savaşırız.

Rojava’da ikinci günümüze uyanıyoruz. Bildiğimiz kadarıyla da olsa Kürtçe konuşmaya o kadar şartlandırmışız ki ilk cümlemizin “Günaydın” yerine “Rojbaş” olmasına hem şaşırıyor hem seviniyoruz. Damda, yıldızların altında rahat bir uykudan sonra zahterin başköşede yer aldığı kahvaltı günün en güzel kısımlarından. Ancak çok zamanımız yok, bir an önce Qamişlo’ya gitmemiz gerekiyor. Röportaj yapmak için görüşeceğimiz tüm kurumlar orada. Bize Türkçe tercüme konusunda Hızır gibi yetişen Zelal arkadaş ile kahvaltıdan sonra vedalaşıyoruz.

Sokağa çıkıyoruz, biraz yürüyeceğimizi belirtiyor bir arkadaş. Bizi mümkün mertebe yürütmemeye çalışıyorlar; misafirperverlik göstermek için muhtemelen ancak biz zamanımız olduğu müddetçe yürümek istiyoruz. Rojava’nın gizi sokaklarında saklı çünkü.

Sokakları geçiyoruz, her köşe başında şehitlerin fotoğrafları asılı. Semt pazarının önünden geçerken, merak ediyoruz ticaretin nasıl işlediğini Rojava’da. Bugün zaten ziyaret etmeyi planladığımız belediye, bu sorularımız için en doğru adreslerden biri. Bu nedenle merakımızı gidermek için Qamişlo Belediyesi’ne gitmeyi bekliyoruz.

Birleşik Bağımsız Ajans’a götürüyor bizi bir arkadaş. Bu ajans, bir meslek odası gibi çalışıyor. Rojava’da yayın yapan basın kuruluşlarının çalışmalarını düzenliyor, ihtiyaçları oranında yardımcı oluyor. Ayrıca ajans, Rojava dışından gelen basın çalışanlarını karşılıyor, programlarını öğrenerek onlar için randevu alıyor ve tercüme sorunlarını gideriyor. Rojava sınırından geçerken bize verilen çalışma belgesi de bahsettiğimiz ajans düzenlemiştir zaten. Anladığımız kadarıyla biz Rojava’dan ayrılana kadar

bizimle bu ajans ilgilenecek.

Varıyoruz ajansa, kapısında asayiş bekliyor. Giriyoruz içeri, Kemal isimli biriyle tanıştırtıyorlar bizi. Heval Kemal, 20 yıl Türkiye hapishanelerinde tut-sak kalmış. “Gezmediğim il, hapishane kalmadı” diyor. Türkçe’yi de orada öğrenmiş. Planımızı soruyor, anlatıyoruz. “Yetiştiririz, merak etmeyin. Biz siz buradan ayrılanlara kadar eşlik edeceğiz” diyor.

Ambargoya rağmen, inatla inşa edilen belediye

İlk olarak Qamişlo Belediyesi’ne gidiyoruz. Belediye kapısında oldukça sıkı bir asayiş var. Birçok yerde olan güvenlikten daha yoğun olduğunu görünce sebebini soruyoruz. Anlatıyorlar; Rojava tarihinde dönüm noktası oluşturan 12 Mart 2004 tarihindeki serhildanların yıl dönümünde Qamişlo Belediyesi’ne yönelik büyük çaplı bir saldırı düzenlenmiş. IŞİD tarafından düzenlenen bu saldırı sonucunda 10 kişi yaşamını yitirmiş. Aralarında belediye, basın çalışanlarının olduğu kişiler toprağa verilirken, güvenlik özellikle artırılmaya karar verilmiş.

Belediye Eşbaşkanı Muaz Ebdilkerîm ile görüşüyoruz. Belediye çalışmalarına dair yaptığımız sohbette ilk olarak Suriye’de yıllardır Araplaştırılma çalışılan ve kendi dilinden uzaklaşmış olan Kürt halkı için Kürtçe eğitim verildiğini belirtiyor. Anladığımız kadarıyla belediyenin en çok önemseydiği işlerden biri eğitim. Belediye işleri kapsamındaki işlerle ilgili konuştuğumuzda ise ambargodan bahsediyor. İmkânlarının oldukça kısıtlı olmasından dolayı, aslında istedikleri gibi çalışamadıklarını da ekliyor. Gönüllülük temelinde çalışan halkın ayağa diktiği belediye, söylenene göre en zor günleri geride bırakmış. Çok daha büyük gıda, teknik eksiklikleri ile mücadeleye sonucunda bugünlere geldiklerini belirtiyorlar. “Ambargo kalkmazsa?” diyoruz, “Şimdiye kadar ambargo ile yaşadık, bundan sonra da kendi başımızın çaresine bakabiliriz” diyorlar.

Eşbaşkan, bizi temizlik alanından sorumlu Garebet Manok’un yanına götürüyor. Ermeni olan Manok, oldukça güler- yüzlü. Ermeni olduğunu özellikle belirtiyoruz, çünkü Rojava, Kürt ulusunun dışındaki ulus ve milliyetlerden halkı devrim yönetiminin bir parçası haline getirmekte kararlı.

Muhatabını yakalamışken soruyoruz, Rojava sokaklarında hiç karşılaşmadığımız çöp bidonlarını. Gülüyor, Suriye’de çöp konteynırı gibi bir kültürün olmadığını ancak Rojava’nın bu duruma müdahale edeceğini belirtiyor. Belediye, çok sayıda konteynır edinmiş, sokaklara yerleştirmeye başlamış.

Ermeniler politikaya uzak

Ermeni halkının sürece katılımını merak ediyoruz. Ermenice okulların ve ibadet alanlarının Rojava'dan önce de var olduğunu belirtiyor. Ancak Ermeni halkının burada da siyasete uzak durduğunu, kurumsal alanlarda kendini var etmediğini belirtiyor. Sebebini ise; Suriye rejiminin, Ermeni halkının politikleşmesinin önünde engel oluşturduğunu ve bu nedenle Ermenilerin devletle karşı karşıya gelmekten de çekindiğini aktarıyor. Bu konuda bir çalışmaları varmış ancak henüz yeni olduğu için ayrıntılarını paylaşmıyorlar bizimle. Bu çalışmalar ile Ermenilerin kamusal alanda, kanton yönetimlerinde yer almalarını hedefliyorlar. Özellikle Türkiye'deki Ermenilerin durumu, tutumu ve Hrant Dink'in öldürülmesinden sonraki pozisyonu üzerine devam ediyor sohbetimiz.

Nasır Ali geliyor sonra bulunduğumuz odaya. Belediye yönetiminde, teknik (elektrik) alandan sorumlu. Özellikle elektrik problemi yaşayan Rojava'da bu alanda çalışmak oldukça zor. Malzeme sorununu nasıl aştıklarını sorunca kahkaha atıyor; "Aşamıyoruz ki, bir malzemeden aldığımız parçayı diğerine takıyoruz" diyor. Jeneratör kullanımını yaygınlaştırmak ve bu konudaki teknik problemleri çözmeye çalışmak bu konuda en ağırlık verdikleri çalışma.

"Üretime başladık, fiyatları düzenliyoruz"

Bizi laşe Genel İdaresi'ne götürüyor Eşbaşkan. Arın Şêxo karşılıyor bizi. Çalışma alanlarını soruyoruz, şehrin gıda kapsamına giren tüm işlerinden sorumlu olduklarını belirtiyor. Ambargodan başlıyoruz sohbe. Bu uygulamanın kendilerini oldukça zorladığından bahsediyor. Ambargoya rağmen Rojava dışından ve içinden tüccarlarla alışverişlerinin olduğundan bahsediyor. Özellikle bu tüccarların fiyatları oldukça yüksek tutmaya çalıştığından, bu nedenle zorlandıklarından, ancak bu fiyatları pazara uygun hale getirmek için çalıştıklarını anlatıyor. Bu tüccarlar, anladığımız kadarıyla feodal güçler.

Rojava'da devrimsel süreç başlangıcında ve sonrasında yaşayabilmeye ve zenginliklerini sürdürebilmeye devam eden tüccarlar ile mücadele alanı, ürün fiyatlarına kota uygulanmaya çalışılması ve ellerinde stok yapan tüccarların mallarına el konması.

Fiyat düzenlemesi için de pazar ve esnaf için fiyat etiketleri hazırlanmış. Ne kadar başarabildiklerini sorduğumuzda ise hala çok eksiklerinin olduğunu dile getiriyor Arın.

Üretimin ne durumda olduğunu anlamak için sorularımızla yönlendirdiğimiz sohbette “Sebze ve meyve üretimi var, bundan dolayı fiyatları biraz olsun düşürebildik. Üç senedir, halkın ekim yapması için çalışıyoruz. Çalışmalarımız etkisini göstermeye başladı. Halk, öncelikli olarak kendi ihtiyaçlarını karşılıyor, artanı pazarda satabiliyor” diyor.

Yine tüccarlar aracılığıyla bozulmuş gıda satışlarına karşı denetimler yapılıyor. Bu denetimi, belediyenin zabıta birimleri yapıyor. Kasaplardaki etlerin adeta sokakta tutulduğu yönündeki gözlemlerimizi aktardığımızda ise küçük esnafı denetim altına henüz alamadıklarını ancak daha büyük işletmelerde Sağlık Bakanlığı ile koordineli çalıştıklarını belirtiyor.

“Zor kullanmıyoruz, otorite kurmuyoruz”

Belediye ziyaretimizi, son olarak zabıta birimine yaptığımız ziyaret ile bitiriyoruz. Bu birimden Hızan Ahmet ve Ciwan Baxîstane ile görüşüyoruz. Daha çok Ciwan anlatıyor çalışmalarını. Esnaf ile ilk başlarda zorluklar yaşadıklarını belirtiyor. Suriye rejiminin esnafa yaklaşımı oldukça kötü olduğu için, Rojava sürecinde de esnafın önyargısıyla karşılaştıklarını ekliyor. “Ancak onlar da bizi tanıdı, zor kullanmıyoruz. Bu nedenle bizim dost olduğumuzu anladılar. Herkes zabıtayı kabul ediyor, onlar da zorluk çıkartmıyorlar”.

Çalışmalarına ilk olarak, pazarı denetleyerek başlıyor zabıta. Özellikle kimin tezgahı nerede yer alacak, belirlemiş. Bu sayede, daha önceki süreçte büyük krizlere yol açan anarşiyi ortadan kaldırdıklarını belirtiyor.

Seyyar satıcıların da satış yapmalarının önünde engel olmadıklarını belirten Ciwan; onlar için alanlar açmayı planladıklarını, bu sayede satıcıların da rahat satış yapabileceklerini söylüyor.

Özellikle kadın zabıta görevlisi Hızan Ahmet ile sohbet etmek istediğimizi belirterek; kadın olarak nasıl zorluklarla karşılaştıklarını soruyoruz. Üç kişi olduklarını, bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtiyor: “Biz de üslup konusunda dikkat ediyoruz, otorite kurmuyoruz, onlardan biri gibi davranıyoruz”. Kadın oldukları için ekstra bir sorunla karşılaşmadıklarını belirten Hızan; bunun sebebinin, hareketin kadınlara yaklaşımı ve Rojava Devrimi’nde kadınların edindiği konum ve mücadele olduğunu ekliyor.

Belediye Eşbaşkanı eşliğinde, hemen her köşesinde şehitlerin fotoğraflarının asılı olduğu çiçekler bulunan odaları gezdikten sonra vedalaşıp ayrılıyor. Asayişe de selam verdikten sonra, röportajlarımızı yapmak üzere yoğun bir güne başlıyoruz.

YPJ: “Bütün kadınlar, silaha su ve ekmek kadar ihtiyaç duyuyor”

Rojava/Cizîre Kantonu: IŞİD denilen, vahşet saçan örgüte karşı savaşıyor; iradeli ve cesur yürekleriyle dünyada destan yazan savaşçı YPJ’li kadınlar onlar. Beş bin yıllık erkek egemen sisteme karşı direnen, yok sayılan, görülmeyen emeğine karşı ve halkının çıkarları için ellerine silah alan kahraman kadınlar. Kadının gücünü ve kararlılığı dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Rojava’da da savaşıyor ve direnen kadınlarda, YPJ’de somutlanıyor. Onların cesur ve savaşıma istediğinden emin durma hali tüm dünyaya mesaj oluyor.

“Bir kadının erkekle tam anlamıyla eşit olabileceğine inanmazdım o zamana kadar. Örneğin; ailemde eşitlik anlayışı yoktu, erkek her zaman egemen sayılırdı ve ben o zamanlar bunu hayatın normal bir parçası olarak değerlendiriyordum, meşru görüyordum. Burada gerçek anlamda bir eşitlik ve özgürlük anlayışı var. Erkek egemenliğinin hayatın doğal bir uzantısı olmadığını tam tersine hayatın doğasına bir müdahale olduğunu YPJ safalarında kavradım ve bu bende müthiş bir özgürlük tutkusu yarattı” diyerek özetliyor YPJ’yi, bir kadın savaşçı.

Özgür Gelecek muhabirleri olarak savaşçı kadınlarla, YPJ Zîn Taburu Komutanı **Zin Wan** ve Birlik Komutanı **Faraşın Gabar** ile yaptığımız söyleşiyi sizlerle paylaşıyoruz.

ÖG: YPJ nasıl bir örgütlenmedir, nasıl oluştu?

Zin Wan: YPJ aniden ortaya çıkan bir zemin üzerinden kendini örgütleyen bir harekettir. Genel bir kadın mücadelesi olarak baktığımızda kadın mücadelemizi köksüz ele almıyoruz. Eğer köksüz ele alırsak tarihte mücadele eden, sisteme, erkek egemen sisteme karşı mücadele etmiş kadınlara haksızlık yapmış oluyoruz. Onun için kadın olarak mücadelemizin tarihsel bir gelişimi vardır. Anaerkil toplumdaki bugünlere gelindi.

Tarih, erkek egemen bir tarih olduğu için kadının ismi geçmez ama gerçek tarihe indiğimizde yüzlerce kadının mücadele etmiş olduğunu görürüz ve kadın mücadelesi böylece bugünlere kadar gelmiştir. Bu nedenle, YPJ’nin kökünü tarihe dayandırıyoruz. YPJ, 4 Nisan 2013 tarihinde Rojava somutunda ya da Suriye somutunda gerçekleşen bir harekettir.

- Kuruluş amacı tam olarak nedir?

- Önceden Rojava’da bir halk devrimi gerçekleşti, YPJ de o zemin üzerine gelişti. Eğer bir kadının savunma ve askeri gücü olmasa, o kadın ne

ideolojik ne sosyal haklarına sahip çıkabilir. Rojava'da bir genel savunma gücü zaten vardı ama kadının da savunma gücüne ihtiyaç duyuldu. Bundan dolayı YPJ kuruldu. Bundan dolayı, burada var olan potansiyeli bir kadın ordusuna aktarmak gerekiyordu, YPJ de bunu esas alarak kuruldu.

YPJ'yi YPJ yapan belli bir potansiyel vardı. YPJ kurulduğundan beri direk bir savaş içerisindeydi. YPJ toplum içerisinde nasıl örgütleyecek gibi tartışmalara çok zaman ayıramadı, güçlü bir şekilde savaşa girdi. Savaşla beraber kendi sistemini de yarattı. YPJ sadece bir ordu değildir. Biz YPJ'li-ler, aynı zamanda toplumu, düşmanın bütün yaklaşımına karşı da korumak zorundayız; kendimizi böyle görüyoruz.

- Gelişim süreci nasıl ilerledi?

- Sıcak savaş sayesinde taburlar, eğitim alanları kurularak kendi sistemini gerçekleştirdi. YPJ'ye bağlı akademilerde ideolojik, siyasi ve sosyal eğitimler veriyoruz. Hepimiz yerelden katılan güçleriz, çok köklü bir eğitimimiz yok. Hem siyasi hem askeri alanda savaş sayesinde kendimizi geliştirdik. Bir kadın ideolojik/ siyasi anlamda bir şey kazanmamışsa savaşta da zorlanır. Burada yerelden kadınlar, sistemin güvenmediği kadın, eline silah alamaz dediği kadın sisteme başkaldırdı. Sistem de gördü; tüm kadınlar bu savaşta yer aldı, düşmana karşı savaştı. Birçok arkadaşımız şehit düştü ama bu bizim vazgeçmemize neden olmadı. Erkek egemen zihniyete karşı, çetelere karşı savaşmaya devam ettik.

- Suriye'de kadınları hedefleyen TV programları var, gün boyu kendi kültürleri dışında bir kültür bombardımanına maruz kalıyor. Sonuç olarak asimilasyon gerçekleşiyor. YPJ, savaşçıları bu konularda nasıl gözlemler yapıyor?

- Kürdistan tarihine baktığımız zaman hep yakınımızda olan bütün kültürlerle özentilik durumu oldu. Bugün Kürtlerde oluşan bu özentilik Kürt dilinin ve Kürt kültürünün sürekli aşağılanmasıyla bağlantılıdır. Yıllardır kulağına birleri bunu fısıldamaya çalışır. "Sen yoksun, kültürün, tarihin, geçmişin yok" diye aşağılanan, kendi gerçekliğinden uzak tutulmaya çalışılan; kendi özünden, toplumsal ve tarihsel gerçekliğinden uzaklaştırılmaya çalışılan bir toplum var. Kürtler bu psikolojiyle yaşadığı, sömürüldüğü için güçlü olmak adına belki de özindikleri kültürlerden biri olmak lazım diye düşünebiliyor.

TV'yle savaş, özel savaşın alanıdır. Bir dizinin dahi, yayınlanırken toplumu kendi özünden çıkarma gibi etkisi oluyor. Kadınlarda da erkeklerde de bu özentiyi görebiliyoruz. Savaşçılar o kadar çok kendi gerçekliğinden

uzaklaştırılmış ki, bunu bir şekilde eğitim yoluyla kırmaya çalışıyoruz.

Biz milliyetçi duygularla eğitmiyoruz. Türk halkının da Arap halkının da dili vardır ama bizim de vardır. Eğiterek Kürt tarihini ve dilinin öğretmekle çalışıyoruz.

- Burada biraz da YPJ'nin rolü üzerine durmak istiyoruz. YPJ'nin direnişi çok ses getirdi. Bu konuda neler söylemek istersiniz? Bu nasıl başarıldı?

- Bu soruyu savaş alanındaki tesiri ve toplumsal anlamdaki tesiri olarak iki yönlü ele almak gerekir. Demokratik, eşit ve ahlaki-politik bir toplumun inşasında kadının öncü bir rolü var. Çünkü toplumsallığın yaratıcısı kadındır. Toplumun ana kurucu unsurudur. Kadının doğurganlığının ve yurtseverliğinin rolü toplumda çokça olmuştur. Kobanê özgülünde düşündüğümüzde feodalizmin etkisinin çok olduğunu söyleyebiliriz. YPJ'yi kurduğumuz ilk zamanlar çok sıkıntı yaşadık. Ama kurulduktan sonra da kadınların en çok katıldığı kent, Kobanê oldu. İrade olabileceğini gördü Kobanê kadını.

- Ne gibi zorluklar yaşadınız? Biraz açabilir misiniz?

- Aileler zorluk çıkardı. Bu bölgede hala feodalizmin tesiri olduğunu söyledik. Mesela Kobanê'de hala kadın için "eksik" kavramı kullanılıyordu. Bu da bu toplumun kadın üzerindeki baskısının bir tezahürü. Kadını hala çocuk yapma aracı ve evin işlerini gören basit bir insan olarak görme anlayışı var. Ama Önder Apo'nun dediği "Düşmenin en çok gerçekleştiği yerde en büyük çıkışlar gerçekleşir" sözü burada bir kez daha ispatlandı. Mesela küçük yaşta evlendirme, beşik kertmelisi, yaşça büyük erkeklerle evlendirme bunların hepsi var. Bazı savaşçılarımızın hikâyelerini dinlediğimde çok şaşırıyorum.

21. yüzyılda hala kadınların okuma-yazma oranı çok düşük. Fakat Rojava Devrimi başladığında en çok kadın katılımı burada oldu. Bunun etkisi de çok oldu. Birçok arkadaşımız IŞİD'in eline düşmemek için bombalarını bedenlerinde patlattı. Bu sözünü ettiklerim 3-4 aylık savaşçılar. IŞİD karşısında savaşmanın herhangi bir güç karşısında savaşmak olmadığını biliyor. Çünkü IŞİD'in zihniyeti kölelik döneminin zihniyetidir. Kadını insan olarak görme yok bir kere. Hatta kadınlar tarafından öldürüldüklerinde cennete gitmeyeceklerine inanıyorlar. Mesela geçen seneki çatışmalarda bazı arkadaşlarımız fazla kayıp vermeyelim diye öndeki mevzilerde kalmayalım şeklinde bir öneri sunmuşlardı. Ama kadınlar olarak gidip ön cephele tuttuk. Erkek arkadaşlar gururlarına yediremeyip gelip mevzilere girdiler.

Yani diyebilirim ki; kadınların bastırılmışlığı burada çok fedai bir ruh çıkardı ortaya. Savaşçı bir kadın profili çıkıyor ortaya. Düşmanla savaşmada bir sorunumuz yok. Tek sorun bazen çok fazla gözü kara düşmanın üzerine gitmemiz. Örneğin; Kendalê savaşında 3-4 aylık olan bir arkadaşımız yerler çamurlu olduğu için ayakkabılarını çıkararak hücum ediyor. Bu yazılmamış bir destan. Son kelebeğin ateşe doğru gitmesi gibi bir şey. Çünkü bir defa özgürlüğün tadını almışlar. Yani YPJ'de kadınlar özgürlüğün tadını aldı. Nasıl özgürleşeceğini biliyor. Bu ruh çevresini de çok fazla etkiliyor.

Örneğin çoğu kimse "niye kadınlar gidiyor da biz gitmiyoruz" diyor.

"Şengal'de YPJ örgütlenmiş olsaydı, kadınlar tecavüze uğramazdı"

- Şengal'de kadınların yaşadıklarını biliyoruz. Siz oraya savunmak için gittiğinizde, kadınların size yaklaşımı nasıldı, gözlemlerinizi neler?

- Şengal'in yaşadığını bizler de yaşayabilirdik. Bugün Şengal'de kadın örgütü olsaydı, 1500 kadın kaçırılmazdı, getirip pazarlarda satılmazlardı. İslamiyet döneminde kadınları cariye olarak kullanmışlardı. IŞİD'in kadınlara yapmak istedikleri, dayattığı bakış açısı bu düzlemdedir. Şengal'de kadınlar, bu zihniyetten dolayı öldürüldü, tecavüze uğradı. YPJ olarak Şengal'e müdahale edildi ama geç kalındı.

YPJ'nin daha güçlü bir yapı olabilmek için sürekli kendini yenileme, ileriki süreçte bütün kadınları nasıl kapsayacağına dair düşünceleri de vardır. Sistemde olması gereken tüm birimlere göre hazırlanıyoruz. YPJ aktif olarak her yerde yer alacaktır.

Biz beş bin yıllık erkek egemen zihniyetten, ailenin kurusallaşmasından bahsediyoruz. Kadınlar üzerinde ne kadar etkili olduğu görebiliyoruz, burada da o yaklaşımlar var. Cepheden inmeyen, savaşan kadına güven duyulabilir ama bir yandan da kadını tam olarak güç görmeyen zihniyette, baskı oluşturan sorunlar da var; YPJ bunlarla da savaşıyor. Amacımız; sadece kadınlar için savaş değil, asıl/temel sorunlarını da çözmektir. Burada çalışan bütün kadınlara silah eğitimi, kendini koruma eğitimleri veriyoruz. Bir çocuk annesi de buraya gelip eğitim almak istiyor; çünkü artık Kürt kadını savunmasız, bütün saldırılara açık olduğunun bilincinde. Savunmanın, bilincin olduğu yerde saldırılar olamaz; o yüzden bütün kadınlar silah eğitimine su ve ekmek gibi ihtiyaç duyuyor.

- YPJ'nin sömürüye maruz kalan kadınlara söylemek istediği bir şey var mı?

- Toplum savunmasız kaldığı yerde müdahaleye açık kaldı ve müdahale edildi. Toplum için ilk yaşam kültürü oluşturan kadınlar saldırıya maruz kaldığında doğada, insanlıkta, tarihte saldırılara maruz kaldı. Biz bunu böyle yorumluyoruz. Erkek egemen zihniyetin kadın karşısında verdiği savaşta kadın köleleştikten sonra toplum köleleşti.

Savunmasız kadın her zaman bütün saldırılara maruz kalacaktır. Biz bütün kadınlara "hepiniz gelin elinize silah alın" demiyoruz. Keşke bütün kadınlar o bilinçte olsa da silahlansa, kendi hakkını koruyabilse. Ama bilinçlenme illa silahla olacak bir şey değildir. Bütün kadınlara sesleniyoruz; bütün kadınlar örgütlenmeli kendi örgütünü oluşturabilmeli. Kendi özünü, gücünü savunabilmeleri için kadınların örgütlenmeleri gerekiyor. Kadının kadından başka dostu yoktur. Biz silahı öldürmek için almıyoruz, kendi savunmamızı yapmak kendimizi, toplumumuzu savunmak için alıyoruz.

"Amacımız, kadınların kendilerini savunmak için savaşmayı öğrenmesidir"

- Rojava'da devrimin mimarı kadın savaşçılardır. Bir kadın savaşçı olarak düşmana doğru giderken neler hissediyorsunuz, bunları kelimelere dökebilir misin?

Faraşın Gabar: Yoldaşlarımızın şahadetlerinden sonra düşmana karşı duyduğumuz kin ve öfke daha da güç veriyor içimize... Düşmanı hangi tarz ve taktiklerle yeneceğimizin çalışmalarını yapıyoruz. Çoğunlukla gerilla taktiklerini kullanarak savaşıyoruz.

Zafere ulaşmanın en güçlü nedeni yoldaşlık bağlarıdır. Onurluca gittiğin bir yolda hiç tereddüt etmiyorsun, çünkü şahadete ulaşırsan arkada sağlam bir halk ve yoldaşların var. Bir şehit yoldaşımızın kanını asla yerde bırakmayacağız sözünü vererek ilerliyoruz. Rojava'da kadın öncülüğünün her alanda yeri var.

- Bir kadın olarak nasıl bir etkin rol aldın? Neler yaşadın?

- Ben nasıl durabilirim diye sordum kendime. Bir kadın olarak benim de bu devrimde yer almam gerekiyordu.

Amaç ediniyorsun savaşmayı, bir duruş olarak etrafındakileri etkileme durumunda oluyorsun. Her şey sadece savaş alanlarında yaşanıp bitmiyor, bir kadın olarak yaşam içerisinde öncü olabilmek ve yön verebilmek de çok önemli.

- YPJ hakkında bilgi verebilir misin? Ne zaman ve nasıl kuruldu?

- YPJ kadın savunma birlikleri olarak adlandırılıyor. Devrimin ilk za-

manlarında her şey gizliydi, kadınların yer aldığı bilinmiyordu. Sonra YPJ birlikleri ilan edildi. YPJ sadece "git gel, yerine otur" anlayışıyla hareket eden bir askeri yapılanma değil, kadınların bulunduğu mevzilerde kendini savunma gücüdür. İrade, güç ve özgüven... Bizi bir nevi tek başımıza ayakta tutan bunlardır. Bu eğitimlerle kadınlar burada değişime uğruyor ve devrimci oluyorlar.

- YPJ'de eğitim nasıl oluyor? Çok katılım oluyor bu katılımları nasıl düzenliyorsunuz? Yerelden katılan kadınlarla olumlu/olumsuz ne gibi durumlarla karşılaşılıyorsunuz? Suriye'de kadının bağları sistemle ve aile ile çok güçlü, nasıl bir çözüm yolu buluyorsunuz?

- Her bir alanımız eyalet olarak sistemlendirildi. Cizire Kantonu'nda 4 eyalet var ve bu eyaletlerde alanlar var. Bu alanlara katılan YPJ üyelerine yeni savaşçı eğitim devrelerimiz var ve ayda bir bu eğitim devrelerini tamamlıyorlar ve taburlara geçiyorlar. YPJ merkezleri var, bu merkezleri ailelerin ziyaretleri ve katılım çalışmaları için kullanıyoruz. Tabur sistemlerinde ise askeri, ideolojik eğitim görüyorlar.

Rojava'daki YPJ üyelerimizde katılım konuları irade istiyor. Sistem içerisinde oldukları için aileden ve sistemden kopamama gibi sorunlarla karşılaşılıyor. Meseleyi çözebilmek için bu eğitimler yetmediği zaman daha farklı alanlarda akademi eğitimleri oluyor. Aile ve sistemi tahlil etmeleri için de eğitim çalışmaları oluyor.

Devrime ilerledikçe, birçok aile çocuklarını devrimde yer alsınlar diye partiye veriyor. Kimse kendisi için burada değil, bir halkı savunuyoruz. Bugün Rojava yarın başka bir yer olabilir. Bunun için her türlü hazırlık içinde olmamız gerekir. Biz sadece Rojava'yla sınırlı değiliz.

- Zulme uğrayan tüm diğer kadınlara bir mesaj verecek olursanız, neler söylemek isterdiniz?

- Her şey savaşmak değil gerçekten ama her bir kadına diyebileceğimiz; irade, özgüven ve güçtür. Her gün haberlerde görüyoruz yüzlerce kadın katlediliyor, tecavüz ediliyor ve şiddet görüyor. Artık buna dur demeliyiz, her bir kadının bu devrime adım atmasını diliyoruz.

“Toplum üzerinde değil, topluma yayılmış bir parti PYD”

Adeta tırnaklarla kazınarak kurulmuştu PYD. Gizli, küçük grupları bir araya getirerek, Suriye’deki savaş ortamında atılım yaparak göğüsleyicisi oldu adeta devrimin. Rojava’da konuştuğumuz kişilerin, örgütlü olduğunu özellikle, göğsünü gererek söylediği bir parti PYD.

PYD, Rojava’da hala faaliyetini sürdüren diğer partiler, Rojava dışında ise birçok parti ve DKÖ ile sıkı iletişim kurmaya çalışıyor. Devrimin inşasında en ağır yükü omuzlayanlardan biri. Bu nedenle Rojava’yı anlayabilmek, en azından bugüne nasıl gelindiği konusunda fikir sahibi olabilmek için görüşülmezse olmaz bir yerde duruyor. Dolayısıyla biz, hem şimdiye kadar olan süreci, hem de tüm dünyanın Rojava üzerindeki politik tutumunu değerlendirmek için PYD’nin yolunu tuttuk. Randevumuzu alıp vardık kapısına. Oldukça sıcak karşıladılar bizi.

Röportajdan önce PYD gençliğinin bizle sohbet etmek istediğini söylediler. Heyecanlandık tabii, her şehirden bir temsilci vardı karşımızda. Bize sorularının olduğunu söylediklerinde, heyecanımızı belirttik. Ava giderken avlandık adeta. Türkiye’yi, Türkiye’deki gençliği ve en çok da buradaki devrimci örgütleri anlatmamızı istediler. Ayrıca yayın çizgimizi sorarak süreç karşısındaki politik yaklaşımımızı da öğrenmek istediklerini özellikle belirttiler.

Sohbet bu şekilde ilerlerken, “O zaman orada da devrim çok uzakta değil” diye bir yorumda bulundular. Bu yorum oldukça etkiledi bizi, çünkü Rojava hiç beklenmedik bir zamanda yapmıştı atılımını. Güven verdi bize yaptığımız sohbet ve çok zamanımız kalmadığını belirterek ayrılmak zorunda kaldık yanlarından.

PYD yürütmesinden iki yönetici bekliyordu bizi, hazır olduklarını belirtmişlerdi. Biz de çok bekletmeden röportajımıza başladık. Sürece dair, IŞİD ile yaşanan savaşa dair ve dünyanın Rojava’ya karşı tutumu üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. PYD ile yaptığımız söyleşiyi, sizlerle de paylaşıyoruz.

- PYD’nin örgütlenme sürecini bize aktarabilir misiniz? Evvelinin olduğunu biliyoruz ama atılımı nerede başladı?

Bêşîra Derwîş: 2003 yılında kuruldu. PYD, sezaryenle doğan bir partidir diyebiliriz. Tasfiyeci bir hareketin olduğu dönemde örgütlenmeyi başardı. PYD’nin ilk kurucu grubu Şehit Şilan, Şehit Fuat, Şehit Dijwar, Şehit

Zekerî kuruluş çalışmalarını yaparken Musul'da katledildiler. Bir suikast sonucu şehit düşen yoldaşlarımız, parti içerisinde yer alan ve Suriye, Irak Devletleri ile bağlantıları olan tasfiyeci ve ihanetçi bir grup tarafından öldürülmüşlerdi. Arkadaşlarımızın şahadetinden sonra mücadelemiz devam etti ve bir yıl sonra 12 Mart 2004'te Qamişlo Serhildanı gerçekleşti.

- *Qamişlo Serhildanı süresince bu eylemlere önderlik edebildiniz mi? Kitle ile politik bağınız ne durumdaydı?*

- O dönemde partimiz PYD henüz yeni kurulmuştu. Bu serhildanlara aktif bir şekilde katıldık, burada birçok yoldaşımız, militanımız tutsak düştü. Mesela bu tutsaklardan biri ve hareketimizin kurucularından olan Hûseyîn Balûcû, zindanda gördüğü işkenceler sonucu şehit düştü. Daha sonra Kobanê'den Mamoste Osman isimli yoldaşımız da işkencede öldürüldü. Bombalı saldırılarda şehit düşen yoldaşlarımız olduğu gibi tutsak düşenler de uzun yıllar hapisnede tutuldular. Yine 2004 yılında yakalanan Nazire isimli bir yoldaşımız, devlet tarafından kaybedildiği için hala kendisine ulaşamıyoruz. Akibetini hala bilmiyoruz. Ancak daha sonra bizim de çabalarımız sonucu tutsak arkadaşlarımızı hapisneden çıkarabildik.

Suriye rejimi tarafından, kuruluşumuzdan bu yana birçok arkadaşımız yakalandı, şehit düşürüldü. Bu coğrafyada kurulduğundan bu yana bu kadar saldırı ile karşılaşan tek parti PYD'dir.

2011 yılında Suriye olayları başladığında da biz de parti olarak, değişen duruma göre kendimizi yeniden gözden geçirme ve şekillendirme kararı aldık. Bu gündeme uygun yeni adımlar atmamız gerekiyordu. 16.06.2012'de partimizin 5. Kongresi'ni gerçekleştirdik. Bu kongre sonucu 21 kişilik bir parti meclisi oluşturduk. Daha sonra da her şehirde alt kongreler örgütlendi.

- *Bu tarihe kadar örgütlenmeyi gizli mi yapıyordunuz?*

- PYD'nin belli başlı kadroları devlet tarafından tanınıyordu, zaten bu nedenden dolayı yakalanıyorlardı. Fakat tüm çalışmalarımız gizliydi.

PYD halk tarafından tanınıp biliniyordu. PYD, tüm partiler içinde en geniş kitle tabanına sahip, halkın içine en çok yayılabilmiş partiydi.

- *Diğer partilerden esas olarak farkınız ya da avantajınız neydi?*

- Bizim diğer siyasi partilerden farkımız şuydu: biz toplumun üzerinde değil, topluma yayılmış bir partiydik.

- *PYD'nin gelişim sürecine devam edelim...*

- Partimizin 5. Kongresi'nde % 40 kadın (cins) kotası koyuldu. Bir de ilk kez Rojava'da "eşbaşkanlık sistemi"ni uyguladık. Yürütme komitesi ve

diğer organlarda kotayı başarılı uygulayabildik, yeterli kadın sayısına ulaştık. Sadece Cizîre Kantonu'nda 4 kadın yürütmeye yer almaktadır. Diğer kantonlarda (Kobanê ve Êfrîn) da durum aynıdır. Demokratik Özerklik projesi, bu kongrede kabul edildi. Kongreden sonra kadın kongreleri örgütledik. "PYD Kadınları Kongresi" adıyla yapılan bu çalışmaların ardından gençlik kongreleri örgütlendi.

- Günümüzde devrimin hangi sorumluluk alanlarında çalışmalar yapıyorsunuz?

- Bizim Rojava içinde ve dışında siyasi çalışmalarımız var ancak bilhassa içeride yoğunlaşıyoruz. Rojava'da yaşayan tüm etnik grupları bu özerklik projesine dahil edebilmek için temasa geçip örgütlemeye çalışıyoruz. Hatta bu yaklaşımımızdan dolayı bu sürece diğer partilerden de katılımlar olmasını ve sahiplenmelerini sağladık.

Bizim içimizde sadece Kürtler yok, Araplar, Sünniler, Süryaniler, Ermeniler var. Zaten partimizin adı da Demokratik Birlik Partisi (PYD). İsimlendirmelerimizde ve kavramlarımızda Kürt kavramını bu nedenle özellikle kullanmıyoruz. Biz bu topraklarda yaşayan bütün halklarla beraber bu süreci ölüyoruz. Baas Rejimi'nin yerleştirmeye çalıştığı milliyetçi dar ufku parti olarak aştık. Suriye'nin muhalif grubu "Suriye Demokratik Değişim Koordinasyonu" ile ilişkilerimiz var. Bu koordinasyonun içinde birçok parti, şahıs ve grup var olduğu gibi biz de içindeyiz. Suriye'deki durumdan ötürü birçok parti zaten iltica etti, merkezlerini başka şehirlere (İstanbul, Hannover, vb.) taşıdı. Ancak biz parti olarak, "Suriye Demokratik Değişim Koordinasyonu" olarak burada kalarak mücadelemize devam ettik. Biz 3. çizgiyi seçerek, ne muhaliflerle birlikte ne de rejimle birlikte hareket ettik. Biz daha çok "barışçıl" yöntemi seçtik fakat üzerimize geldiği takdirde karşılığını vereceğimizi belirterek kendimizi koruma hakkını da saklı tuttuk.

Dışarıyla ilişkilerimiz var. Görüşmelerimiz oluyor. En son Türkiye'de Demokratik Kürt Konferansı adı altında bir çalışmaya katıldık ve birçok örgütle temasa geçtik. Aynı zamanda İstanbul'da kalan muhalif gruplarla da irtibata geçtik. Bizim görüşmelerimizde temel mesajımız şuydu; Suriye sorununu ancak Suriye'de çözülür. Hewler ya da İstanbul'da çözülemez.

Yaptığımız çalışmalarını bir anlaşma belgesi ile imza altına aldık. Burada bulunan gruplar ve partilerle Asurîler, Süryaniler, Kürtler, Araplar ve diğer kesimlerle imzaladığımız bu belge ile Rojava resmi olarak bir belge ile kayıt altına alındı. Daha öncesinde bu bölge sadece Cizîre, Kobanê ve Êfrîn kantonları olarak adlandırılıyordu.

- Bu belgeyi Suriye kabul ediyor mu?

- Kabul edip etmemesi bizi açıkçası ilgilendirmiyor, kendilerinin bileceği bir şeydir. Bu bir yana, burada bir yönetim boşluğu var. Bu boşluğu doldurmak ve kendi halkımızı yönetmek durumundayız. Biz çalışmalarımıza devam ediyoruz. Toplumsal çalışmalar konusunda herkese açığız ve her kesim ile görüşüyoruz. Kendi bölgelerimizi DAİŞ'e karşı, saldırılara karşı ve herkesi bu çalışmalarda yer almaya davet ediyoruz. Kapımız açık.

- Diğer ülkelerdeki parti ve örgütlerle nasıl bir iletişim ağı kuruyorsunuz? İlişkileriniz ne düzeyde?

Yusuf Kürtî: Birçok parti ile ilişki kurduk. Rusya'da, Almanya'da, Avrupa'da. Özellikle son dönemde diplomatik ilişkilerimiz oldukça gelişti. Zaten bu diplomatik çalışmaların sonucu olarak Avrupa Birliği tarafından da bu projemiz kabul gördü, destekleniyor. Hatta AB, Demokratik Özerklik projesini tüm Suriye için öneriyor.

Bêşîra Derwîş: Bu diplomatik görüşmelerimiz sonucu Almanya'dan birçok partiden bir heyet gelmişti. Kantonları gezdikten sonra bu projeyi oldukça beğendiklerini dile getirmişlerdi. Ayrıca Ankara'da görüştüğümüz İsveç Konsolosluğu da projemizi kendi uyguladıkları modelden daha başarılı bulduklarını belirtmişlerdi. İspanya'nın Katalonya bölgesinden gelenler ise bizim modelimizi kendi bölgelerinde de uygulamak istediklerini belirttiler.

Yusuf Kürtî: Türkiye'de ve Güney Kürdistan'da çok parti ile ilişkilerimiz oldu. Zaten bu kapsamda "Kürdistan Ulusal Kongresi" çalışmamız da var. Özellikle Güney Kürdistan'da komünist Partisi ile ilişkilerimiz var.

Güney'de özellikle KDP'nin engellemelerini belirtmemiz gerek. Hem Rojava'da hem de Güney'de örgütlenmemizi, yayılmamızı istemiyorlar. Onların zihniyeti, kafa yapısı daha çok milliyetçi anlayıştadır. Bizi tehlike olarak gördükleri için sürekli olumsuz bir yaklaşımı var. Bizim yabancı olduğu şeyler değil bu yaklaşımlar. Beklemediğimiz bir durum değildi. Bu çalışmalarımızı yaparken de kimseden onay bekleyerek yapmadık. Biz hareket, fikir ve parti olarak bu çalışmalara yeni başlamadık. 2011 değil öncesine dayanan çalışmalarımız var, 2003 yılında başladık biz.

- YNK ile ilişkileriniz ne durumda? Onların sürece yaklaşımı nasıl?

Bêşîra Derwîş: Başta da belirttiğimiz gibi tüm partilerle ilişkilerimiz var, açığız; biz böyle bir partiyiz. Dolayısıyla herhangi bir partiyi dışlamıyoruz. KDP ile ilişkilerimizin şu an iyi olmaması, ileride ilişki kurmayacağımız anlamına gelmiyor. YNK ile ilişkilerimiz var fakat yarın ne olacağını bilmi-

yoruz. Bunlar siyasi ilişkilerdir, değişebilir. Fakat şu süreçte YNK ile ilişkilerimiz olumludur. YNK heyeti de gelip gözlem yaptı burada, değerlendirmeleri olumluydu. Özellikle bu Şengal saldırısının ardından YNK ile ilişkilerimiz güçlendi.

KDP'ye bağlı olan partiler var burada, onların tutumu da olumlu değil. Hatta onlar da bizden taviz istediler. Karşılık bulamayınca tepki geliştirdiler. Özellikle Ulusal Konferans çalışmalarında KDP'nin de yer almasını arzu ediyoruz. Yarın bir gün ilişkilerimiz KDP ile düzeler, YNK ile bozulabilir. Mümkündür bu tarz gelişmeler; siyasi duruma ve konjonktüre göre değişiyor. Şengal saldırısında da Şengal'i kendimizden bir parça olarak görüp sahiplendik ve Newroz mülteci kampını kurduk. Biz kimseyi ayırmadan kapsayıcı olmak için çabalıyoruz. Kapımız bu anlamda herkese açıktır.

- Teşekkür ederiz. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bêşîra Derwîş: Biz herkesi bu çalışmalara davet ediyoruz, bize destek vermeleri için çağrı yapıyoruz. Bu sadece bizim ürünümüz değildir, herkesindir. Kadınlar olarak, önder Apo'ya şükran borçluyuz bize böyle bir proje sunarak yol açtığı için, hareket içerisinde özellikle kadına yer açtığı için.

Kadının olmadığı bir projenin de-mokratik olması mümkün değildir. Bu nedenle bu projenin demokratik olmasının en önemli yanı da kadın katılımıdır.

Yusuf Kûrtî: Biz bu projeyi sadece Rojava için değil, bir Suriye projesi olarak görüyoruz. Hatta tüm Ortadoğu için de uygun olduğunu düşünüyoruz. Bu anlamda Başkan Apo'nun fikirlerinin izleyicisiyiz, başarılı olmak için elimizden geleni yapacağız. Herkesi de bu onurlu mücadeleye omuz vermeye çağırıyoruz.

“Beraberlik ruhumuzu direnişten aldık”

Türkiye ve T. Kürdistanı'nda Rojava'nın bir kadın devrimi olduğunu herkes biliyordur. Biz, gerçekten de kadın devrimi olduğunu, yerinde görme fırsatı yaşayarak bir kez daha anladık. Kadınlar, hemen her alanda sürdürdükleri kurumsallaşma, bakanlık çalışmaları ile diplomatik alana da yansımış. Bu nedenle kadın alanında çalışmalar yaparken, Kadın Bakanlığı'na gitmemek, onlara sorularımızı sormamak eksiklik olurdu.

Bu nedenle bakanlığa yaptığımız ziyarette, dikkatimizi bir sürü ayrıntı çekti. Kadın emeği ve çalışmaları devrim sürecinden önce de vardı ama

devrimin yaşanması ve Rojava’lı kadınlarda kadın bilinciyle devrimin gerçekleşmesi daha da hızlandı. Bakanlıkta çalışan herkes kadın ve her kesimden bir kadın var. Biri Süryani, biri Kürt biri Arap her kesimden kadını görmek mümkün. Erkek egemen sisteme karşı kadın adaletiyle savaşan bakanlığın yöneticisi, Kadın Bakanı Hîva Arabu ile yaptığımız söyleşiyi sizinle paylaşıyoruz.

- Rojava’da kadınların da büyük bir rol alarak gerçekleştirdikleri devrimin kadın yüzünü bizimle paylaşır mısınız?

Hîva Arabu: Rojava’daki çalışmalar devrimle başlayan bir süreç değildi, uzun bir süredir vardı. 30 yıla yakın bir çaba ve emek vardı burada, birçok kadın harekete katılmış, etkilenmiş burada yoğun bir çalışma vardı. İşte bu kadın çalışmalarının son yıllarda kurumlaşmış hali ortaya çıktı. Bakanlıktan önce de kadınlar çalışıyordu emek sarf ediyordu. Onun için bakanlıktan bahsederken kadın emeğini görmemiz lazım, çünkü kadınların büyük bir rolü vardır.

Rojava’da devrimin farkı buydu, Ortadoğu’da Kürdistan’da birçok yerde serhildanlar oldu ama hiçbirisi bu kadar bilinçli olmamıştı. Buradaki devrim başlarken halkların iradesi vardı. Rojava’da önceden hazırlanmış bilinçli bir halk ve devrimde yer alan kadınların cins bilinci vardı, onun için burada başlayan devrim kendini büyüttü, kendiliğinden gelişen bir şey değildi. Devrim başlar başlamaz, kadınlar her yerde yer aldı, özellikle askeri alanda yer aldı bu pek olmayan bir şeydi. En büyük adım da buydu; karşımızdaki düşman bunun hesabını yaptı, kadınların cesareti onları korkuttu. Kadınların savaşı farklıydı, özellikle kadınların katılımı ve cesareti direnişe güç kattı. Toplumsal/siyasi her alana kadınlar katıldı, şimdiye kadar da her alanda emek sarf etti. Herkes kadınların bunu başarmasına şaşırırdı.

Dışa olumlu etkisi olduğu kadar içe de etkisi oldu; biz hala aşiret kanunları üzerine yürüyen bir toplumuz, özellikle Cizîre Kantonu ve en çok katılım da buradan oldu. Dışarıya çıkamayan kadın artık savaşta yer almaya başladı, bu toplumsal bir devrim oldu. Başka yerlerde demokrasi diyoruz, bu slogan olarak kalıyor ama burada öyle değil. Biliyorlar ki bir kadın konuştuğunda karşıdaki anlıyor ki biz ne söylediğimizi biliyoruz ve söylediğimiz kadar yapıyoruz. Hep söylüyorduk kadın adaletini, kadın vicdanını gördük ki halk kadınların adaletine inanıyor.

- Kadın Bakanlığı’nın işlevi nedir, neler yapıyorsunuz?

- Özerklik ilan edildikten sonra 22 heyet oluşturduk. Onlardan birisi kadın heyetiydi. Bizden önce de çalışanlar vardı, özellikle Yekitiya Star’ın

büyük çabaları vardı.

Sistem olarak yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üç organdan oluşuyoruz. Bizim görevimiz yürütmedir, zaten meclis gibi çalışıyoruz, yani bu kantonun resmi muhatabıyız. Bizim çalışmalarımız kadının bilinçlenmesi üzerinedir. Toplumsal alanda oluşan kadın sorunlarına yönelik kadın savunma evlerinin üzerinde duruyoruz. 5 komisyon olarak çalışıyoruz. Biz kendi heyetimiz içinde kadınla ilgili bütün konuları ele alıyoruz. Diğer kadınların yönetme şekli ise; bu yasamada 4 kadın var, meclis yönetimimiz de eş başkanlık sistemi zaten (% 40) kotamız var.

Koordinasyon şeklinde çalışıyoruz, bu koordinasyon 5 kişiden oluşuyor. Kadınları geliştirmek için, aylık toplantılarımız oluyor herhangi bir engel ya da öneri varsa tartışmalarımızda bunu değerlendiriyoruz. Yekitiye Star'la ilişkilerimiz var ama birbirimize bağlı değiliz sadece yardımlaşıyoruz. Kadın kanunları çıkarmamız lazımdı. Yekitiye Star'la bu konu hakkında görüşmeler oldu ama biz bakanlık olarak kanun çıkarmaya karar verdik. Her kadın örgütüyle daha ileriye götürebilmek için ilişkiliyiz.

- Belediyelerdeki kadınlarla özel ya da ortak projeleriniz var mı?

- Belediyeler ve yerel yönetimler diye bakanlığımız var, onlarla direk ilişki halindeyiz bazı şeyleri tartışıyoruz. Mesela şu an somut olarak kadına özel bir çarşı planını tartışıyoruz aynı zamanda kadın parkları, bu tarz şeyler üzerinden tartışmamız oluyor.

- Türkiye ve T. Kürdistanı'nda DBP'ye ait belediyelerde her projenin altında toplumsal cinsiyete uygun olup olmama şartı sunuyor ya da kadına inisiyatif veriyor mu vermiyor mu diye denetleme yapılıyor. Burada da belediyeler de resmi bir onay sistemi var mı?

- Demokratik ulus sistemi oluşturulurken zaten biz bu anlayış için yemin ettik. Ama yine de öyle bir meselemiz var, oluşturduğumuz koordinasyon bunu takip ediyor. Kadına uygulanan yanlış bir meselede tavır koyabiliyoruz. Önümüzdeki seçimlerde amacımız; % 40 kotasını ortadan kaldırıp yarı yarıya yapacağız. Kadın komisyonları yok, ama bunu da yakın zamanda yapacağız. Kadınla ilgili bir şey varsa kadını muhatap almak için böyle bir şey şart.

- Bugünlere gelebilmek için önünüze çözemeyeceğiniz engeller çıktı mı?

- Engellerden bahsedecek olursak; biz öyle kolay buralara gelmedik. Erkek egemen sistem, ayakta durmak için direniyordu. Mesela, bazen erkek arkadaşlardan dayatma yapmak isteyen oluyordu ama yine de an-

layışlı bir yaklaşım vardı ama ona rağmen yine de direnme kendi bildiklerini yapma eğilimi de vardı. Fakat biz kadınlarda genel bir duruş olduğu için çok fazla direnemiyorlardı.

Sonuç olarak çok büyük engeller beklemediğimiz bir durum değil, çünkü belli bir zihniyet vardı sonuçta ama kadın dayanışması o insana moral veriyordu. Bazı konularda birbirimizden habersiz aynı şeyleri söyleye biliyorduk çünkü ortada bir ruh var, bu ruhu direnişten aldık. Ortaya çıkan sonuç bize de güç veriyor gücümüzün ne olduğunu biliyoruz mücadelemizi yürütmede kararlıyız.

- Son olarak eklemek ya da tüm kadınlara söylemek istediğiniz bir şey var mı?

- Başka zamanlarda başka kadınlarla da görüşmek istiyoruz. Dışarıdan gelen kadın örgütleri var biz dışarıya çıkamadık ama var olan kadın örgütleriyle beraber bir şeyler yapmak istiyoruz. Ve biz kadınlar bazı konularda daha çok dayanışma içinde olmalıyız. Şengal'de mesela kadının tavrı istendiği gibi değildi. Bugün Şengal'de kadınların başına gelen olay eğer biz kendimizi geliştirmeyiz ve örgütlemeyizsek bizim de başımıza gelebilir. Orada kadın savunması olmadığı için kadınlarımız bunları yaşadı. Tabi bunda bizim de suçumuz var onlara ulaşamadık örgütlenme yönünde çalışmalarımız olmadı, orada olan şey bizim de sıkıntımızdı, biz birbirimize güç vermeliyiz.

“Bizim amacımız devrimci bireyler yetiştirmek”

Devrim sürecinin ilerlemesiyle beraber ilklere imza atan Rojava 3 Eylül 2014'te Mezopotamya Üniversitesi'nin açılışıyla bir devrim daha gerçekleştirdi. Qamişlo'daki üniversite sosyolog, hukukçu ve dil bilimcileri tarafından açıldı. İlk önce Hukuk Bölümü çalışmaları yürütülmüş daha sonra sosyoloji ve tarih bölümlerinin açılması için çalışmalar yapılarak bu bölümler de açılmış. 20 öğretim görevlisiyle eğitimi sürdürmeye çalışan üniversite, engellere ve eksiklere rağmen şu an belli bir noktaya kadar ilerlemiş durumda.

Üniversitede verilen eğitim, Türkiye'deki ezberci sistemin aksine topluma yardım edecek devrimci bireyler üzerine kurulu bir sistemde oluşmuş. Üniversitenin belki de en güzel yanı; sadece teorik bilgiler vermekle yetinmeden, öğrencilerinin bilgilerini anında toplumsal inşada uygula-

maya geçirebilmek. Qamişlo'da kurulan Mezopotamya Öğrenim Akademisi hakkında daha fazla bilgi alabilmek için öğretim görevlisi **Ahmet Baran** ile yaptığımız röportajı sizinle paylaşıyoruz.

- Üniversitede kadınlara yönelik çalışmalarınız var mı?

Ahmet Baran: Biz, felsefe, tarih, hukuk, sosyoloji derslerini yorumlar-ken kadın bilimine yani Jineoloji'ye göre yorumluyoruz zaten, çünkü herkes bilmeli kadının içinde olmadığı hiçbir bilim anlatılamaz. Biz burada aynı zamanda ataerkil anlayışı da sorguluyoruz. Mesela sosyoloji biliminin devlet kendi gerçeğinden tutularak anlatıldığını, bunların hepsinin ataerkile bağlı ve yanlış olduğunu; anaerkil döneme göre anlatmamız lazım. Çünkü bizim bakış açımız ve temel aldığımız konu kadındır. Ezbere dayalı sistem tarihi yerine kadın tarihini derslerimizde işliyoruz. Bütün bölümlerdeki dersleri anlatırken kadını görmezden gelemeyiz ki.

Bu akademide çeşitli faaliyetlerimiz var. Mesela ekolojik alanda buradaki öğrenciler belediyede düzenlenmeyen yerlere gidip inşa ederek ya da yol yapımı olacak bir yere gidip emek harcamakla emeğin değerini pratikte görmüş olacaktır. Toplum tahlil etmenin en iyi yolu toplumla yaşamaktır, dışarıdan izlemek önemli değil; teoriyle pratiği birleştirebilmek meseledir. Yeni akademik yaklaşımımızla modern çağın devrimcisini yetiştirmek amacındayız.

- Öğrenciler üniversiteye nasıl başvuruyor?

-Lise mezunu olan ve mülakata giren öğrenciler üniversitemize girmeye hak kazanıyorlar. Bu çalışmayı başlattığımızda her yerle iletişime geçmeye çalıştık, basın burada rolü önemliydi. Basında üniversiteyle ilgili haber yayınlanınca başvurularda artış gerçekleşti. Biz imkânlarımız el verdiği sürece herkesi bu çalışmaya eklemeyi düşünüyoruz. Mesela yaşlı kadınlar gelip burada haftada 3 saat eski halk hikâyeleri anlatacaklar.

- Kaynak sorununu nasıl çözüyorsunuz? Türkiye'den kurum ve kişilerle irtibata geçiyor musunuz?

- Kısmi bir iletişim vardı. Bazı akademisyenler önerilerle yardımcı oldu ama hala yeterli bir iletişim yok. Bizim iddiamız şu; yeni bir sosyal bilim anlayışını dünyada örgütleyebilmek. Bunun Ortadoğu ve Rojava zemininden çıkması lazım. Şimdi amacımız bu pozitivist anlayışı aşabilmek, Ortadoğu'nun inançsal, düşünsel ve sezgisel birikimine sahip çıkıp yeni bir düşünce açısına getirmek.

- Üniversite sadece sosyal bilimler üzerine mi kurulu, fen bilimler bölümü ile ilgili bir şeyler düşünüyor musunuz?

- Evet. Daha fen bilimlerine başlamadık, çünkü sosyal bilimler, bilimlerin anası diyebileceğimiz bir konumdadır. Yani belki geleceğe dair fen bilimleri gelişebilir ama sosyal bilimler tarzında olacak. Temel yaklaşımımız toplumların inşasında sosyal bilimler alanını örgütleyebilmek çünkü biz devletçi anlayışı toplumda değiştirmeden ne kadar mühendis yetiştirmeye çalışırsak çalışalım yine devlet gözüyle bakacaktır.

- Peki, hukuk bölümüyle ilgili çalışmalarınızı nasıl yapıyorsunuz?

- Komitelerimiz var. Hukuk alanındaki eğitimini alan öğrenci, Sulh Komiteleri içerisinde yer almaya başlıyor. Halk, bu komiteler aracılığıyla sorunlarını mahkemelere gitmeden toplum içinde çözmeye çalışıyor. Bu komiteler meclis gibiler, toplumsal sorunları ilk başta onlar çözmeye çalışıyor.

Röportajımızı gerçekleştirdikten sonra Tarih Bölümü öğrencilerini ders alanlarında ziyaret ettik. Bizî gördüklerine ve onları ziyaret etmemize sevinen öğrencilere düşüncelerini sorduk.

Reyhan Özyol: Bizim için üniversitenin açılması rüya gibiydi. Sanki bir rüyada yaşıyor gibiyiz. Bizler daha önce de devletin resmi üniversitelerinde okuyorduk ama savaş okumamıza engel oldu. Burada olmak harika bir şey, kendimizi buraya ait hissediyoruz. Kadın olarak da devrimle beraber daha çok ön plana çıktık. Bizim kadın olarak burada olmamız devrimden aldığımız bilinçle oluştu.

Malike Ali: Hasêki'den geldim. YPG ve YPJ bu mevzide teröristlere karşı savaşırken biz de, teröristlere karşı düşünce açısından savaşmak istiyoruz.

Dil Akademisi

Sosyal Bilimler bölümünden ayrıldıktan sonra ziyaret ettiğimiz diğer bölüm Dil Akademisi bölümüydü. Anadillerinde eğitim gören öğrenciler seçmeli olarak Arapça da öğreniyorlar. 2 ya da 3 ay yatılı eğitim dönemleri şeklinde görülen eğitimde, öğrenimi biten öğrenciler mezun olduktan sonra yerlerine yeni bir grup geliyor ve böylelikle bölümün devamlılığı sağlanıyor.

Türkiye'de büyük sorunlara yol açan anadilde eğitim sorunu ve sonucunda yaşanan asimilasyon, Rojava'da gerçekleşen devrim sayesinde engelleniyor. İnsanlar anadillerini gramerle daha sağlıklı öğreniyorlar, ayrıca dil bu yöntemle daha fazla kurumsallaşılıyor. Bu konuda ise Dil Bilimi Öğretim Görevlisi **Zerîn Nasir** ile yaptığımız röportajı yayınlıyoruz.

- Rojava birçok halkın bir arada yaşadığı bir yer olduğu için dil ko-

nusu çok önemli bir yerde duruyor. Bugün için Mezopotamya Akademisi'nde sadece Kürtçe eğitim veriliyor fakat çok dilli bir eğitim felsefeniz olduğunu da biliyoruz. Bu konuda nasıl bir eğitim sürecinden geçiyorsunuz ve ileride neler yapmayı planlıyorsunuz?

Zerîn Nasir: Burada Kürt dili üzerine Tarih, Dil ve Edebiyat dersleri veriliyor, bunun yanında ideolojik dersler de veriliyor.

Şu an için diğer dillerde eğitim üzerine bir planlamamız yok ama ileride olabilir. Örneğin Ermenice ve Süryanice için burada zaten okullar var ve dil konusunda sorun yaşanmıyor. Türkiye'de olduğu gibi burada da Kürtçe ile ilgili sorunlar var o yüzden burada Kürtçe'ye ağırlık veriliyor.

- Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nda bugüne kadar Kürtçe'nin akademik bir dil olmamasından kaynaklı gelişmeyle ilgili yaşadığı birçok sorun var. Bugün için sanırım sadece bu akademide ciddi çalışmalar yürütülüyor. Bu konuda Kürtçe'nin gelişmesi üzerine nasıl bir hedefiniz var?

- Burada sadece Kürtçe'nin lehçelerinden olan Kurmancî lehçesinin eğitimi veriliyor ama ileride Kürtçe'nin diğer lehçeleri için eğitim vermeyi planlıyoruz.

- Türkiye Kürdistanı'nda kaynak bakımından imkânlar kısıtlı ama bu konuda ciddi çalışmaları olan insanlar var onlarla hiç iletişime geçebildiniz mi?

- Kuzey'de yapılmak istenen dil çalışmaları için buradan yararlanabiliyorlar zaten, kaynakların çoğu burada bulunuyor.

- Mezopotamya Dil Akademisi'nde şu an kaç öğrenci var? Eğitim kaç saat sürüyor?

- Şu an 202 kişi var. Burası yatılı bir akademi ve eğitim 2 ay sürüyor. Bu süre bitince öğrenciler mezun oluyor ve gidiyor sonra bir grup öğrenci daha geliyor.

- Eğitimin yatılı olması özel bir tercih mi?

- Süreklilik olması için daha iyi oluyor ve başka şehirlerden gelen öğrenciler oluyor. Onlar da böylelikle daha rahat edebiliyorlar.

- Mezun olan öğrenciler burada öğretmenlik yapıyorlar mı?

- Öğrencilerin bazıları burada kalıyorlar ve dil üzerine araştırma komisyonları kuruyorlar. Araştırmalar daha çok Tarih, Dil ve Edebiyat ile ilgili oluyor ve bu araştırmalar sonucunda yazılı belgeler oluşturuyorlar.

“Savaş gerçeklerini yansıtmak tarihi bir görev!”

Rojaва'nın elindeki en önemli silahlardan birisi de yayın alanı. İnternet kullanımının, teknik koşulların yetersizliği nedeniyle yaygın olmadığı Rojava'da birçok gazete basılıyor. Ancak gazetelerin birçoğu “tarafsız” kalmayı tercih ederek Rojava'nın kendilerine sağladığı yayın hakkını kullanmakla yetinmiyorlar sadece. Böylesi bir coğrafyada tarafsız kalmanın mümkün olmadığını düşünerek sorular takılıyor aklımıza yayın çizgileri konusunda.

Onlar sorularımızı yanıtlarlarken anlıyoruz ki aslında o gazetelerin bir kısmı Suriye Koalisyonu ile bağlantılı, bir kısmı KDP ile, bir kısmı da Esad taraftarı. En tuhafı da, hiçbir güçle doğrudan bağlantılı olmayan, var olan haberleri yansıtan ancak devrimin yenilgiye uğraması ihtimalini hesap ederek geleceğe yatırım yapan yayınlar da var.

Aralarını ne Rojava ile bozuyorlar ne de diğer güçlerle. Malum, Ortadoğu'da dengeler oldukça hassas, hangi güç kiminle nasıl bir ilişki kuruyor netleştirmek çoğu zaman güç. Ancak oldukça net olan Rojava, bu duruma bir yandan bıyık altından gülerken diğer yandan da anlayışla karşıladığını belirtiyor. “Biz kendi basınımıza, halkımıza ve gücümüze güveniyoruz, onca zorluklardan geçtik. Her şeyi, her dengeyi ve arkamızdan planlanacak her türlü pazarlığı hesap ederek hazırlanmaya, güçlenmeye devam ediyoruz” diyorlar.

Tüm bu gazetelerin içinde bir tanesi var ki, ismi gibi aydınlık. İsmi Ronahî, ilk gazetesi Rojava'nın. Görüşmek istiyoruz, bir gazete olarak başka bir gazetenin çalışma tarzını ve deneyimlerini dinleme fikri oldukça heyecanlandırıyor bizi. Nasıl kuruldular, nelerle karşılaştılar, sürecin nasıl bir parçası oldular, çalışma tarzları nasıl vb. bir sürü soru üşüşüyor aklımıza Ronahî'ye doğru ilerlerken.

Gazete binasının önüne geliyoruz, binadan içeriye giriyoruz ve bir asayiş görevlisi karşılıyor bizi ilk olarak. Bahsetmiştik, burada basın ve birçok kurumun önünde ve sokağında silahlı asayiş görevlileri var. Gülümsüyor bizi gördüğünde, çünkü bize eşlik eden arkadaşı tanıyor. Yarım Kürtçe-mizle halini hatrını soruyoruz, anlıyor aksanımızdan Kürtçe bilmediğimizi ve o coğrafyadan olmadığımızı. Muhtemelen merak ediyor fakat aklına geldiğini tahmin ettiğimiz sorularının görev alanının dışında olduğunu düşünüyor olacak ki, yutkunuyor. Sıcacık bir “Hûn bi xêr hatin!”den sonra içeriye giriyoruz gazete bürosundan.

“Hûn bi xêr hatin!”

Sakin gözüküyor içerisi ancak kapılardan birinden meraklı gözlerle birçok genç çıkıyor. Kendimizi tanıtıyoruz; Türkiye’den ve bir gazeteden geldiğimizi öğrendiklerinde soru yağmuruna tutuyorlar bizi. Türkiye’yi çok merak ediyorlar, hangi şehirlerini gördüklerini anlatıyor bazıları. Bu kadar hoş bir karşılama beklemiyorduk açıkçası, alışık olmalılar çünkü ziyaretçilere ancak bizi Kürtçe tanıtan arkadaş devrimci olduğumuzu belirtince, bizi dinleyen yüzlerin gülümsemesi içimizi ısıtıyor.

Kürtçe bilmediğimizi ama öğrenmeye çalıştığımızı açıkladığımızda, bazıları da bildikleri bütün Türkçe cümlelerle bizimle iletişime geçmek istiyorlar. Rojava’da en çok dikkatimizi çeken de bu olmuştu, yanımızda sürekli tercüme edebilecek arkadaşlar olmasına rağmen Arap ve Kürt gençler bizimle tercümesiz iletişime geçmek istiyorlar. Ya Kürtçe kullanmak için zorluyorlar bizi, ya da onlar Türkçe konuşmaya çalışıyorlar. Arapça’yı denemiyoruz bile, sesleri çıkarmak terletiyor bizi. Özellikle Arapça kelimeler öğrenmeye çalışırken çok komik sahneler çıkıyor ortaya. Pot kırıyoruz mesela, farkında olmadan, tuhaf tuhaf sesler çıkarıyoruz.

Adı gibi aydınlık Ronahî

İlk heyecan yatıştıktan sonra, Ronahî’yi merak ettiğimizi ve röportaj yapmak istediğimizi söylüyoruz. Gazetenin editörü Zîyad Muhammed’e yönlendiriliyoruz. Gazetenin son sayısını veriyorlar bize bu esnada, Arapça olması dikkatimizi çekiyor. Rojava’da Kürtçe’yi de Arap alfabesiyle yazdıkları için gazetenin Arapça mı Kürtçe mi basıldığını anlamıyoruz ilk başta. Zîyad açıklama yapıyor hemen; çalışanların çoğu Arapça bildiği ve kadro sorunu yaşadıkları için şimdilik Arapça yayın yapıyorlarmış ancak her sayıda 4 sayfalık Kürtçe ek çıkarıyorlarmış. Hedeflerinin, tüm gazeteyi aynı zamanda Kürtçe basmak olduğunu belirtiyor.

Haftalık bir gazete Ronahî; analiz, ekonomi, sağlık, kültür, toplumsal ekonomi (kooperatif vb. konular), bilim-teknik, Kürdistan’ın tüm parçaları ile ilgili haber, dünyadan haberler/gelişmeler, okur mektupları/yazıları içeren sayfalara sahip. Yayın hayatına 16. 10. 2011 tarihinde başlayan Ronahî, toplam 20+4 sayfa çıkıyor.

“Dağıtımlarımızı ekiplerle yapmaya çalışıyoruz”

İlk yıllarında özellikle Esad hükümetinden baskı gördüklerini, birçok sayılarının toplatıldığını anlatıyor Zîyad. En çok dağıtım konusundaki dene-

yimlerini merak ediyoruz. Bu konudaki sorumuza “Bu alanda sorunlar yaşıyoruz. İlk yıllarda Esad tarafından engellenmeler ile karşılaşılıyorduk. Şimdi de başka sebepler bizi zorluyor. Bu sorunu çözmek için birkaç yöntem birlikte deniyoruz. Ekip oluşturduk, sadece bu görevden sorumlu. 3 kişilik bir üst komite oluşturduk. Her şehirde de ayrı ayrı ekiplerimiz var. Bu ekipler bu üst komiteye bağlı. Ayrıca mahallelerde de ayrı dağıtımçılarımız var. Bunlar da şehir ekibi içinde yer alıyor ancak komisyon şeklinde çalışıyorlar. Yani her mahalle ekibi bir araya geliyor, şehir ekiplerini oluşturuyorlar. Bu ekipler ev ev dağıtım yapıyorlar. Ayrıca şehirlerdeki esnafa da dağıtım yapmaya özen gösteriyoruz. Gazete, dergi satan dükkânlara da, büfelere de gazetemizi veriyoruz, satışının yapılması için. Bu kadar sistemli bir düzen anlattığıma bakmayın, sirkülasyon çok oluyor. Ekipleri sabitlemek, kadrolaştırmak oldukça zor oluyor. Süren savaş işimizi daha da güçleştiriyor. Ayrıca abonelik sistemini oturtmaya çalışıyoruz. Bir hayli abonemiz var şehirlerde, kurumlarda” diyerek cevap veriyor.

“Savaş, dağıtım ağıımızı etkiliyor”

Savaşın dağıtım işini zorlaştırdığından bahsetmişti Ziyad Muhammed. Aklimıza takılıyor, bu konuda nasıl sorunlar yaşıyorlar ve nasıl çözmeye çalışıyorlar? Hemen anlatmaya devam ediyor, “Bazı yollarda IŞİD hakimiyeti var, o nedenle dağıtımımız aksıyor. Kobanê’de savaş hala devam ettiği için oralara gazetemizi gönderemiyoruz. Bu nedenle dağıtım sancılı oluyor.

Eskiden Şam’da matbaada gazete basıyorduk. Ancak savaştan dolayı orayla iletişimiz koptu. Bu nedenle buradan Şam’a gönderiyorduk ama şimdi Şam’a da yollayamıyoruz. Ancak Kobanê ile ilişkilerimiz var. Küçük bir matbaamız var, yakında orada da gazetemizi basacağız” sözleriyle savaşın yayın alanındaki etkisini de anlatıyor Ziyad.

Ronahî gazetesi, yayın hayatına aslında ilk olarak Halep’te başlamış. Ancak Suriye’deki savaş başladıktan sonra Halep neredeyse parça parça olmuş. YPG’nin kontrolünde olan kısımlar olduğu gibi neredeyse her parçası (IŞİD dâhil İslami örgütlerin elinde. Bu nedenle Halep’ten taşınmak zorunda kalmış Ronahî. Êfrin’e taşınmış. Zaten şu sıralar iki merkezli olarak çalışıyorlar. Bir merkez Qamişlo’da (Cizîre) iken diğer merkez Êfrin’de yer alıyor. Gazeteyi ortak hazırlayıp basıyorlar. İki yerde de matbaaları var. Qamişlo’dan Êfrin’e geçişin mümkün olmamasından dolayı internet üzerinden iletişime geçerek Êfrin bölgesi kendi gazetesini basıp, dağıtımına sunuyor. Dolayısıyla her alan kendi gücü oranında çalışıyor.

“Hedefimiz 20 bin”

Gazetenin tirajı konusundaki sorularımıza ise “Normalde çok açıklamıyoruz ama sizinle paylaşmaktan sevinç duyuyoruz” sözleriyle başlıyor yanıtına. “İki kantonda toplam 4.500’er adet basıyoruz. Ancak hedefimiz sadece Cizre kantonunda 10 bine çıkarmak. Yani toplam 20 bine çıkarmayı hedefliyoruz. Talep var çünkü ancak maddi ve kadro sorunumuz var. Savaş nedeniyle dağıtım konusunda yaşadığımız istikrarsızlık nedeniyle şu an hedeflerimizi gerçekleştiremiyoruz” diyerek sonlandırıyor cevabını.

Çalışma tarzlarına ilişkin nasıl bir yöntem izledikleri üzerine sohbete devam ediyoruz. Her hafta, bir önceki sayıyı değerlendirerek, yeni sayının içeriğini planlıyorlar. Özellikle siyasi konulara ayırdıkları sayfalarda düzenli ve dönemsel olarak irtibatta oldukları yazarlardan yazılar talep ediyorlar. Araştırma sayfalarını ise gazete çalışanlarından birileri yazıyor. Bazen ellerine ulaşmayan yazıları yine kendileri yazarak eksikliğin önüne geçiyorlar. Yaptıkları tartışmaları ve eğitim çalışmalarını da bir çalışan toplandıktan sonra gazeteye ekliyorlar.

“Dostlarımızın tecrübelerine ihtiyacımız var”

Eskiden devlet tarafından medya kanunları aracılığıyla yasaklar yaşayan Ronahî, devrimden önceki tüm örgütlenmeler illegal olduğu için ve kendileri de zaman zaman gizli çalışmak zorunda kaldıkları için profesyonelleşememiş. Bu nedenle bazı şeyleri yeni öğrendiklerini belirtiyor Ziyad. Tam da bu noktada özellikle devrimci basın alanında çalışan gazetelerin tecrübelerini dinlemeye ihtiyaçları olduğunu, bu temelde iletişim halinde olmak istediklerini de ekliyor.

Ve diyor ki; “Savaş zor, ancak yayın alanı açısından oldukça heyecanlı ve riskli. Neredeyse ölümlerle burun buruna yaşıyoruz. Tüm risklerine rağmen savaş bölgesinde yaşananları tüm dünyaya duyurmak bizim için tarihi bir görev. Bu göreve layık olmaya çalışıyoruz.”